
VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
3 N
15

IOSEPHI PHAVORINI

A CLAVARIIS FABRIANENSIS:

MEDICI PHYSICI APVD CAMERTES;

PHILOSOPHICARVM EXERCITATIONVM LIBER;

IN Quo mixtorum penè omnium naturalium corporum, in genere, & specie indagantur principia; Communes inanimatis proponuntur affectiones; principes discutiuntur; Philosophicæ complures in naturali Philosophia expenduntur sententiæ; & multiplex ad libros de generatione, & corruptione attinens affertur doctrina,

CVM INDICE RERVM MEMORABILIVM FIDELISSIMO.

AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.
D. D. EVANGELISTAM PALLOTTVM S. R. E.
Card. Ampliss. Patronum colendissimum.

DA DEXTRAM, ATQVE ANIMVM

PRÆSENTI PIGNORE FIRMA.

CAMERINI, Apud Franciscum Ioiosum. M. D. IC. Superiorum permissu.

IN IOSEPHI PHAVORINI, MEDICI, ac Philosophi clarissimi Exercitationes Philosophicas;

LIVII VITALIS OROSII, VARIA atq; multiplici doctrina exculti.

EXASTICON.

VERBA Hominum, sapiens glutit patienter amara,
Quæ stomachus recipit, viuificusq; calor.
Tum reuomit concocta simul; veriq; latentis
Elicit indicium: virus, & inde quatit.
Tale PHAVORINVS, veri studiosus, ab alto
Patroni ductus Numine, promit opus.

OCTAVII TIPTOSTOMI CAMERTIS ERVDITISSIMI, & vndiq; absolutissimi Adolescentis

TETRASTICON.

MOMVS, Vulcani quondam, castaq; Mineruæ,
Inuidus, audaci dente momordit opus.
Quid mirum, stygius Momus si carpere tentet
Docta Phauorini Dogmata, scripta manu?

Εἰς τὰ Φιλοσοφικὰ Γυμνάσματα τοῦ Φαβωρίνου
Ἀδήλου.

Τῆλε Φαβωρῖνος βαρυπήμονα νοῦσον ἀλάλκει
Ψυχῶν, καὶ ῥεθέων, ψεῦδος ἀποσκεδάων,
Ὅστις ἐτήτυμίην ἐπεμαίετο ῥεῖα δαῆναι,
Ἐμπλείην ἰδέτω δέχτον ἐτητυμίης.

ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΔΙΣΤΙΚΟΝ.

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,
Ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.

ILLVSTRISSIMO, ET REV. D. D. EVANGELISTAE PALLOTTO S. R. E. PRAESBITERO CARDINALI CVSENTINO SACROSANCTÆ BASILICÆ PRINCIPIS APOST. DE VRBE ARCHIPRÆSBITERO.

IOSEPHVS PHAVORINVS A CLAVARIIS FABRIANENSIS, Medicus Physicus apud Camertes. S. D.

VID Boni humano generi, in immensa, & uasta hac Mundi machina, à Dijs esset concessum, diutiùs conuoluens animo (Cardinalis Amplissime) in eam tandem deueni sententiam, uel solam Philosophiam esse, quæ bonarum artium existens mater, bonum omne, omneq; commodum, sibi extat in terris; uel nil boni prorsùs, commodiq; eidem fuisse largitum. Tripartita etenim cum ea sit, in diuinam, naturalem, atq; moralem (Θεολογικὴν Græci dicunt, Φυσικὴν, & Ἠθικὴν) unaquæq; contendit hominem, eius Creatori DEO Trino, & Vni assimilem facere, ac constituere; bonum inquam moralis: sapientem, quæ de natura disceptat, & potentem diuina: Atquè hanc ipsam ueritatem cognoscens etiam latinæ eloquentiæ Princeps Tuscul. 5. Hæc nos (ait) ad Deorum cultum, ad modestiam, magnitudinemq; animi erudiuit, eademq; ab animo, tanquàm ab oculis, caliginem dispulit, ut omnia supera, infera, prima, ultima, media uideremus. Quam sanè præclari Oratoris, atq; Philosophi sententiam, ab ineunte ætate admirans ego, adeò philosophiæ creuit in me ardor, ac desiderium; ut me beatissimum fore, in his inferioribus intelligerem, si minimum quidpiam, illius assequi ualuissem. Cumq; nonnulla quadam ex parte, longo temporis interuallo, animi, corporisq; laboribus, ipsius tantillum fuerim assequutus, statim mecum cogitare cœpi, quid sibi Philosophia uelit, quid petat, quid optet. Vbi sapientiæ studium, hoc unum, cum esse compererim; huic, toto uitæ curriculo magìs, atq; magìs animum adijcere attentaui: Animaduertensq; nil dulcius, aut iucundius literario Philosophiæ ocio mihi futurum, ijs dico literis, quibus infinitâs rerum naturæ cognoscitur, & pulcherrimum illud (utì doctissimus Varinus Phauorinus, Nucerinus Episcopus, in suo magno Græcæ linguæ comm: asserebat) σύστημα ἐξ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τῷ μέσῳ, indagatur: ei me totum tradidi, eiq; (ut tempus dedit) addixi: ita ut, cum nacta occasione, περὶ τῶν φυσικῶν disceptarem, satiùs duxerim, uigilias nonnullas meas Typis mandare, quàm conticescere, nulliq; nec mei, nec aliorum esse exercitationi. Atq; de singulari patrono, magnificentissimoq; defensore, consilium capere, cum attentassem, Vnus sese obtulit illustrissimus, ac Reuerendiss. EVANGELISTA PALLOTTVS, Cardinalis grauissimus, sub cuius nomine, Exercitationes hæ meæ, & reliquis enunciarentur, & bonum, suaueq;, de eisdem mihi nuncium afferretur. Is enim ueram semper, potentissimamq; amplexatus cum fuerit Philosophiam, potentissimum in Christianæ Religionis, Terrarum Orbis uniuersi, administrandis sese reddidit gubernaculis: sapientissimum, in his, quæ sub lunæ conspiciuntur flexu, effecit; & optimum, in his, quæ

uniuersam politiam repræsentant, constituit. Neue, ullo unquàm tempore mentiatur hic stylus; omnes iam norunt, XISTVM .V. ingentium operum Authorem, conspecta uitæ tuæ, in singulis integritate, in Archiepiscopi Consentini munus, ut primùm, te delegasse; in quo absoluendo, quùm assiduè progredereris, sapientia, bonitate, ac uirtutis ubertate, subditum gregem, ad moderationem attraheres, non uiolentia cogeres, sed persuasione, morumq; & uitæ incorruptæ exemplo alliceres, in longè grauius, summa omnium admiratione, tuóq; inexplicabili encomio, elegit administrandum officium; in Datarium inquam, & Dispensatorem, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ bonorum (quod munus insigne est) constituit. Tuamq; indè Pastor supremus uidens prudentiam, & purpura cohonestauit, & in Illustrissimorum Purpuratorum collocauit senatu. Neq; his contentus, Præsbiteratu Basilicæ D. Petri (quod summum beneuolentiæ extitit argumentum) innumerisq; titulis, honoribus, ac dignitatibus, decorauit: blandimentorumq; omni omisso fuco, tumet (Cardinalis Amplissime) ex perscripta uiuendi tibi formula, Triplici enarrato Philosophiæ genere, & Præsbiteratum, & Illustrissimorum Virorum senatum, Archiepiscopatumq; satis superq; cohonestasti: ita ut, æquè dignissimus ipse uidearis illis, illaq; te uno; Qui minùs unquàm defessus, in his, quæ DEI cultum, hominumq; utilitatem repræsentant, ac sapiunt. Tu inter omnes, is idem es, qui Ecclesiæ bonis, pauperum substentatione, hospitum receptione, congregatione uirginum, Præsbiterorum institutione, Templorum magnificentissimi sumptus, & apparatus, erectione, Patriæ decore, & ornamento; necnon alijs, quibus uerè homo Dei, & cum Deo constitutus est, non solùm commissum tibi adiuuas gregem, sed Patriæ, & uniuersi Terrarum Orbis populos erigis, subleuas, tueris, illustras. Quæ sanè omnia, cum meridiana luce, unicuiq; sint clariora; hoc animi in te mei significandi gratia addidero; uel solam tui ipsius philosophiam, qua potes, sapis, & agis, impulisse ad has meas, sub fælicissimis tuis inchoatas auspicijs excudendas exercitationes. Scribens enim insignis Theologus Gregor. Nazianzenus in oratione post ea, quæ contra Maximum gesta sunt, nihil philosophia inexpugnabilius, nihil quod minùs lædi queat, omnia prius cedunt quàm Philosophus. οὐδὲν ἀναλωτότερον Φιλοσοφίας, οὐδὲν ἀληπτότερον (propria dicebat lingua) ἐνδώσει πρότερον, ἢ Φιλοσόφος: optimè facturum me putaui, si sub inexpugnabilis philosophiæ tuæ nomine, philosophicæ huiusmodi ederentur lucubrationes: præmunitæ namq; fulgentissimo sydere, armato bracchio, armata manu, ferreo clauo, ferrea catena triplici, ac ferrea triplici pila, quarum prima inuictam potentiam, inculpatam sapientiam secunda, ac indefessam bonitatem tertia ostendit, & monstrat; haud sum anceps, ab obtrectantium calumnijs, euasuras immunes. Encyclopedia igitur, quæ in te uno, uirtutum omnium fulget (Euangelista Illustrissime) quæq; triplici globulo, ab Ægyptijs significata fuit; & tuis nunc repræsentata insignibus, ea cum sit; quæ literarŭ ocij mei, ad sese trahit labores, minùs tuam ob animi magnitudinem, præstantiam, atq; candorem, hilari hos dedigneris, suscipere fronte, fouere, illustrare, bracchioq; potenti tuo defendere, ac tutos seruare. Quamobrem ea, qua debeo obseruantia, deuotioneq; libellum sacrans, eum tibi commendo; in manu tua est, an perpetuò lateat, an perpetuò nagetur. Vale, ac qui ualetudinis utriusq; princeps est author, purpuratum te seruet, aureo caput uestiat diademate, me amplitudini tuæ faxit nunc deditum: maioraq; mei in te animi argumenta in philosophica lectione, splendoris, ac ornamenti non exigui expectato, non iniucundam interim rerum uarietatem, hinc accepturus. Camerini Idibus Februarij. M. D. IC.

AVTHORIS PRAEFATIO IN EXERCITATIONES *Philosophicas, eiusq; in integra dicendorum serie, consilij ratio.*

ANNVS Iàm agitur septimus, ex quo vilissimam quidèm in re medica, quò ad praxim; non ignobilem, ineruditamq; quò ad theoriam, de hircini adipis abusu in dysentericis curandis deiectionibus, paradoxam scripseram cōclusionem; in qua propositum cum mihi fuisset illius iuxtà Galeni placita 1. de simpl. med. facul. 34. 2. eorundē 12. 4. itē cap. 6. & 11. cap. de pingued. interdicere vsum; ad quosdā artis medicæ ꝓfessores eam ipsā deferri curaueram: ratus operæpretium fore, tantorum virorum, pro illustranda veritate, expectandam esse sententiam. At quid accidit? seniori defuncto, vbi apud alios expectaueram plurimum gratiæ esse initurum, ab septimo emissionis paradoxæ conclusionis mense, integra aduersùs eam oborta est Apologia, huius quasi mihi Authores lacessere, iniuriaq; afficere fuisset institutum. Oppositum quamobrem cum sors tulerit expectationi meę cōsilium, per literasq; Kal. Maias conscriptas. M D X C I I. sententiæ nostræ impugnator significarit, & & paradoxum, & suam ipsius Apologiam se insculpturum (quò omnes intelligant animum nostrum scribendi, & an iure cum assecla coactus ipse fuerit ad responsionem) nec ad hodiernam vsq; diem, vnum fuerit excussum, vel alterum. Tutandi honoris mei animaduertit studium; vt ea contemplationi in præsenti subijciam, & quę aduersùs exaratam conclusionem sunt ibi conscripta, & quæ Aristotelicæ, Hyppocraticę, Galenianæ, Auicennicæq; in eorum scriptis repugnant, doctrinæ. Sic enim illatas mihi calumnias, circa nouitatem doctrinæ, recessumq; à philosophia, medicinaq; propulsare tentabo, (quod licère, licuisseq; grauissimorum hominum placitis, firmaq; authoritate fuit stabilitum) eumq; ipsum, quibus me accusauit, eisdem onerare contendam, quodq; tantoperè facio, susceptæ disputationis veritas, vtilitasq; constabit. Alacritèr igitur, tàm nobile, tamq; ægregium, respondendi capitibus vniuersis aggrediens institutum: integra dicendorum series, huic ordini innitetur. Paradoxa in primis insculpta, ad verbum conclusione, & perillustris, ac excellentissimi Hieronymi Mercurialis, bonorum meorum omnium authoris in re medica, promulgata sententia (quam alibì prosequemur abundè) Exercitationum Philosophicarum liber scaturiet vnus, qui tripartitus in tres principes sectiones, & partes, spectabit prior nudum Aristot: consilium, in de generatione, & corruptione libris, ad quos Apolog. Authorum rediguntur assertiones: quæ rationibus, vniuersæ cum innitantur, atq; exemplis: iactis veritatis fundamentis in prima: Philosophicas aduersarij ratiocinationes, earumq; confutationem animaduertet secunda; & philosophica exempla, logicasq; rationes nonnullas, cum quibusdam, quæ de sermone sunt, repræsentabit tertia. Quamobrem philosophicæ in præsenti incumbentes contemplationi, naturæ in priori sectione sectantes ordinem, de principijs, & affectionibus mixti cuiusq; naturalis corporis, vt mixtum est, in genere disseremus:

mus: inde verò, ad placita accedentes pensitanda aduersantium nobis, vniuersa cum philosophię principibus perpendemus, compluriumq; mixtorum, & animatorum, & inanimatorum, tàm perfectorum, quàm imperfectorum in specie, principia paritèr, atq; affectiones nonnullas, indagare tentabimus: ac in singulis veritati intenti, Aristotelicas multas explanabimus propositiones, subiectæ accomodabimus disputationi, nec quicquam adducemus in medium, quod nostrum refugiat institutum: Nec in tertia, conticescet oratio, logicas quasdam, ac medicas aliquas discursui subiectare assertiones, philosophicaq; & medica contemplari exempla: in quibus omnibus eatenùs insistemus, & quatenùs nostra in integrum redigatur conclusio, & cœleberrimorum in re philosophica authorum, illustretur doctrina. Et quamquàm superuacaneam, postremam hanc sectionem, quis esse existimauerit, cum innumera confirmentur in ea, quæ in secunda manent conscripta: haud tamèn inutilem futuram, persuasum est nobis: quandoquidèm, præterquamquòd Galeni Medicorum coriphæi in 2. de decretis erimus sectatores; nullus posthàc dubitationi relinquetur locus, in his, de quibus, non iniucunda orta extat contentio, neq; solutionis inopia accusabit nos aduersarius. Galenus enim pręcipuus ab Hypp. medicinæ parens citato nunc libro, cum rationes omnes Stoicorum probabiliores, in nobilissima illa disputatione de loco facultatum animæ confutasset, eaq; in vniuersum iecisset fundamenta, quibus anilia, eorum conciderent argumenta, statuissetq; ea præterire, tanquàm iam explosa, tertium tamen librum eorum dedicauit confutationi: hanc vel noui sui iudicij, vel amicorum reddens rationem. Si quis rationes eas silentio præterîret, non tàm contemptu, quàm solutionis inopia, videri posset, breuitatem sequutus. Sic itaq; & nos, Galenum præceptorem sequentes, integram tertiam sectionem, exemplorum, & anilium quorundam argumentorum dicabimus confutationi, ad instarq; Galeni (nugas repellentis Crisippi) inanes omnes, ac vanas, confutabimus Aduersarij ratiocinationes; ea tamèn lege, qua necessaria, ac scitu digna patescant, philosophica vt plurimùm, tractentur in ea, & nonnisi, quæ ad nostram confirmandam in paradoxo sententiam, in philosophia præsertìm factitare videntur, insculpantur, ac depromantur: Quæ etenim ad medicinam spectauerint, in medicis, de his quàm primùm (Deo dante) pollicemur facturos satis, exercitationibus; Interim γνωμικόν adnotantes, sciendum ex Georgio Gemisto Plitote, libr. de Virtutibus, quòd quemadmodùm Πρέποι δ᾽ ἂν εὐπόρῳ μὲν δωρεῖσθαι, ἀποροῦντι δὲ λαμβάνειν, οὗ ἂν ἀπορεῖ. sic Σοφωτέρῳ μὲν διδάσκειν, ἀμαθεῖ δὲ διδάσκεσθαι, καὶ ἀμείνονι μὲν ἀνδρὶ ἐπανορθοῦν ἐξαμαρτάνοντα, χείρονι δὲ ἐπανορθοῦσθαι.

ILLVSTRI

MO

ILLVSTRI ADMODVM ATQ. EXCELL. ITALIAE TOTIVS ΑΡΧΙΑΤΡΩ, EMINENTISSIMOQ. PHIL. D. HIERONYMO MERCVRIALI FOROLIVIENSI;

IOSEPHVS PHAVORINVS. S. D.

TANTI *Apud me semper (excellentissime Hieronyme) tui, & in dicendo, scribendoq. fuit authoritas, vt aliquis dùm sese mihi aut in scripturis, aut consultationibus, soluẽdus offerret nodus; minimè dubitarim, & ad ea, quæ publicè lecta, & Typis mandata sunt; tanquàm ad sacratissimam anchoram, in hac, qua rerum philosophicarum, ac medicarum tẽpestate, pleriq; nostri seculi obruuntur, recurrere. quandoquidèm semper, ac vbiq; locorum, suasum apud me habui, à veritate omninò eos recedere, qui in philosophicis, ac medicis, in quibus versamur, haud tecum assentiunt. Quod sanè, præclaris quibusdam, tùm in philosophia, tùm medicina, viris, cum accidisse, cognouerim; Te vnum, iudicẽ, patronumq. mei in his, de quibus dissensio inter eos, ac me orta est, atq; sententia videtur ferenda, eligere existimaui; hinc plurimùm ratus, dictorum, scriptorumq. meorum tutari, ac illustrari posse veritatem, & quamcumq; inter Iosephum tuum, ac aduersarios, subortam litem, iri sublatum. Huius autem, vt patescat exordium, iàm scias velim, quòd annus agitur tertius, ex quo practicã medicinam, cũ in Terra Belfortis, factitarem. Studiò factum est (vacuus ne degerem in Vmbris) quod nunc tibi literis committo, de hircini adipis abusu, in dysentericis curandis deiectionibus, scripserim paradoxum: sperans, vel in nostra medicina, occultatum satis huiusmodi detectum esse errorem, vel saltèm, ansam aliquam subministratam; qua literis prudentissimi quidam viri, & frequentiùs mecum agerent, & medica, philosophicaq. tractarent. At cum sors tulerit, summoperè in scribendo, eos esse excandefactos; quippè qui Apologiam construxerint, aduersus quæcumq; (illustrandæ veritatis gratia) à me ibi conscripta sunt (Respondẽdi vniuersa seruata modestia) optimè facturum me putaui, si philosophicarum in præsenti exercitationum nomine, ad omnia fabricarem responsum, illudq; (te hortante) Typis mandarem; quò s. omnes intelligant, Illustrem benè semper, excellentissimumq. sensisse Mercurialem, ab eoq; suum numquam discessisse Phauorinum. Legas igitur interim, paradoxam hanc meam conclusionem (sic iuuenilis modestiæ seruandæ gratia conscriptam) prestò sis mihi, ac pro veritate firmanda defẽndas, ac protegas. Vale, Camerini kal. Maij.* CIↃ IↃ XCIIII.

IOSEPHO PHAVORINO MEDICO; PRAECLARISSIMO.

Hieronymus Mercurialis. S. D.

EX OMNIBVS, Quos omni tempore ingeniosissimos, & doctissimos habui auditoribus, te sempèr à me vnicè dilectum, summopereq; æstimatum fuisse, nisi certò scirem tibi iàm dudùm esse persuasum, libentissimè id compluribus argumentis testatum facere eniterer; Sed quià tecum de rebus manifestis agere non est tempus: ad id, quod à me tua erudita Epistola efflagitasti, conuertor. Nempè me tecum sentire, de hircini adipis in curanda dysenteria, abusu, & ne tibi vllo pacto assentari velle videar; quod publicè Patauij (te audiente) docui, id quoq; æternæ memoriæ commendare non dubitaui: quemadmodùm, in Adnotationibus meis, ad Galeni XII. Cap. Libri II. de Simplic. Med. facile est, vnicuiq; compræhendere: quem locum in V. & VI. operum Galeni, apud Iunctas, Editione extantem, si, & ipse legeris, & qui tibi aduersantur, minimè contemnent, spero omnem inter vos ortam controuersiam, breui diffinitum iri. In reliquis benè vale, meq; ama. Pisis, Die XXIV. Maij. M D XCIIII.

PERILLVSTRIS, ET EXCELLENTISS. D. HIERONYMI Mercurialis adnotatio, ad Gal. XII. Cap. Lib. II. de simp. med. facul. de abusu adipis hircini in curanda dysenteria.

Ex Greci Codicis Exemplari.

Στέαρ, τράγυ, ἢ χόνδρυ χυλὸς .i. *Adeps: tragi, uel condri succus: ità enim, & non hirci, ut hactenùs malè factum est, interpraetandum esse multa persuadent, unum est interpraetis antiqui auctoritas, quae sic legit: alterum est quòd infrà lib. 4. cap. 6. scriptum inuenitur, adipem hircinum acrimoniam habere multam, & igneam: Tertium quia, & lib. 1. cap. 34. & in hoc lib. cap. 14. non hirci, sed tragi, & chondri in ijsdem casibus meminit: est uerò tragus apud scriptores factitia, quaedam res, & est similis uiribus alicae, & à Gal. 12. Meth. in dysentericorum deiectionibus commendata.*

HIRCINI ADIPIS IN DYSENTERICIS CVRANDIS DEIECTIONIBVS, PRAETER Medicorum omnium sententiam, qui eo assolent vti, rationibus, & authoritatibus improbatur vsus.

✠

IOSEPHI PHAVORINI A CLAVARIIS, PARADOXA CONCLVSIO.

DECREVERAM Superioribus diebus (excellentissimi Viri) per Nicolaum Venturinum, familiaritate vobiscum, affinitateq; mecum coniunctum admodùm, quæ nunc vobis conscribo, mandare literis; verùm data occasione, Tolentinum petendi (Illustrem, vt equestris Ordinis Militem; Iosephum Barnabeum, inuiserem) factum est, vt, quòd in animum induxeram, ad calcem perducere haud valuerim; eoq; magis, cum, & interna, & externa, tunc premeret visitatione ægrorum; qua tandèm aliqua ex parte leuatus, Mirandi vobis, vetustioribus artis medicæ, practicis, (ni Φιλαυτία me decipit) occasionem nunc scribens prꝯstitero ego enim, vt verum fatear; qua vosmet esse non ignoro, in eadem prorsùs, in id, quod proferam, eram sententia, vulgarem, vulgatamq; magis insequens praxim. At magis nunc solidam, Medicorum ferè omnium demiror ingenium; qui fieri possit, vt à Galeni vsq; tempestate, in ea occurrerit administranda re, atq; hac pharmaceutica, vt in dysenteriis, similibusq; intestinorum curandis affectibus, adipe vti solitum sit hircino, tanquàm præsentaneum quoddam, nulliq; secundum, hoc extet remedium. Cœterùm qua ratione, quo consilio, quaue commoti experientia, non satis equidèm calleo; A vobis igitur (quibuscum quotidiana mihi consuetudo est) id vnum exquiro. Nam cum Gal 4. de simplic. med. facul. cap. 6. animaduerterem, de hircini adipis caliditate, ac acrimonia sententiam, semper is apud me fuit suspectus. Dicens namq; Tauri sanè, & Hirci pinguedo acrimoniam, & multam, & igneam possidet, Bouis autem, Capręq; minus; iam verò, & horum adeps, quodamodò aeris est, & c. nulli dubium, hircini huius adipis facultates, dysenteriis curandis esse aduersas. Etenim cum in hac ipsa intestinorum affectione, vlcus adsit eorundem, non aliundè productum, ac ab erodente, interiorem illorum tunicam, acrimonia; qui fieri potest, vt ex huius adipis administratione, intestinorum tollatur exulceratio? Sed potioribus agens rationibus, nàm ad authoritates reuertar. In dysenteriis curandis, præcipuus scopus, & indicatio (vrgente tamen dolore) non ne huius est mitigatio? Proculdubio sic, Gal. passim, ac præcipuè 12. Meth. cap. 1. asseuerante, scribenteq; ex accidenti symptoma quoq; curandi rationem aliquandò mutare, causæ, f. eo tempore habens, veluti in dysenteria dolor vnà cum virium imminente ruina. Quòd autèm dolor sit symptoma, specteq; ad læsionem sensus tactus, patet. Sed ad rem. In mitigando dolore, triplex cum nobis detur via (iuxtà ternarium eorum numerum, quæ ad illum constituendum concurrunt) facultas f. sentiens à neruis in intestina deriuata; ipsamet intestina, hac sentiendi vi prædita; atquè obiecti iniucundi præsentia; mordaces nimirùm illhuc per eadem defluentes humores. Prima narcoticis remediis constans, quæ facultatem sentientem minuendo respiciat; secunda, ex iis conflata, quæ intestina ipsamet puncta, & mordicata, ne à mordacibus purgantur humoribus, muniant; ac tertia demùm, ex iis constructa, quæ obiectum respiciant, acrimoniam scilicet fluentium humorum, emendent. Hircinus à vobis plurimùm vsurpatus adeps, cum in nulla contineatur dictarum viarum, nulliq; satisfaciat, in qualibet via, indicationi; perperàm remanet, vos sempèr ad huiusmodi administrandum præsidium recurrere. Quòd autèm in nulla contineatur via, nulliq; satisfaciat, per methodum illam, inuentę indicationi, hinc patet apertè, quòd in prima (quę narcoticis costat) non asseruatur, quia nullibi compertum est, hircinum adipem, narcoticam habere facultatem: non in secunda, quia per eius acrimoniam, tantum est, vt possint muniri, vel possit, muccositas intestinorum, restitui, vel asseruari (hoc enim modo intestina ipsa possunt muniri). quòd longè magis, muccositas ipsa abraditur, intestinaq; labefactantur; nec demùm in tertia, proptèr eandem acrimoniam, atq. igneitatem, quia nullam hæc habet vim, humorum acrimoniam, emendandi:

Quamobrem

Quamobrem nulli cum satisfacere possit indicationi, triplici illsa via, repertæ, restat, communi solummodò vulgatium practicantitium vsu, hircinum, à vobis adipem in dysentericis curandis deiectionibus adhiberi, putantibus ex huiusmodi malo medendi vsu, & in intestinorum restituenda muccositate, eorundem munitione, fluentium humorum acrimonia tollenda, ac sentiente facultate imminuenda, adipem hunc esse plusquàm præstantissimum. Quòd vestrum si quispiam asserat, experientia comprobatum esse, hircinum adipem, dysentericos iuuare: iterum quæro ego, occulta nè, an manifesta qualitate? occulta non est dicendum, cum iam vobis, adipis hircini, facultas elucescat, & mihi; quarè manifesta; at per hanc, vt nupèr significaui, non potest: quarè remanet, ab omnibus perperàm, ac à vobis, præfatum adipem, in vsum haberi. Sed ad authoritates reuertens, haud suspicandum, hircinum hunc adipem, igneam huiusmodi facultatem, & acrem, à natura non obtinuisse; nàm prætèr quamquòd Gal. citato loco reliquit testatum, ratio etiam, proprijs authoritatibus munita, adstipulatur insignis; ratio autem hinc pendet aperta, quod cum omnis adipis materia (Philosopho 3. de Hist. animal. cap. 16. testanre) sanguis existat, dicente eo loci, quòd Caro vertitur in pinguequotiès pabuli copia suppetit; quasi dicat ibi Philosophus; cum eadem sit carnis, & adipis materia, si ea fuerit abundantior, quod carnem solùm gignebat, in adipem conuertitur, id verò est sanguis, quo sanè multo opus est, vt ambobus sufficiat; verùm id vt manifestum omittens, cum clarius alibi habuerit Philosophus, quod nullum, ex his, quæ sanguine carent, adipem habent, vel seuum: vndè colligitur adipis vel seui, ex necessitate, sanguinem esse materiam. Sanguis hic, ex quo adeps, in natura terrestrioribus cum (nostro testante Gal.) adeo igneus fit vt ferè comburat, ac præcipuè hircinus, talem quoq; hircinum esse adipem, manifestè sequetur, cum, ab vno in quantum vnum, non proueniat nisi vnum. igneus igitur hircinus cum sanguis existat, igneum quoq; esse adipem, remanebit dicendum; Quomodò igitur ad dysentericos curandos affectus (symptomatis, vt dixi vrgentis, habita ratione) hircinus hic adeps extet idoneus, non satis apud me constat. At valebit ne forsàn authoritas Galen. 12. Meth. Med. Cap. primo allata, vbi, hircinum adipem commendare, videtur? Viri excellentissimi nequaquàm; propterea quod, propria vt Galeni vtamur lingua, hęc habuit. Ἀλλ᾽ ὅταν εἰ οὕτως ἔτυχεν ἐπὶ δυσεντερικαῖς ἐκκρίσεσι δακνούσαις σφοδρῶς, ἤτοι τράγου χυλὸν ἐνίεμεν, ἢ στέαρ αἴγειον, ἢ ῥοδίνην κηρωτήν, ὑφ᾽ ὧν αὐτη μὲν ἡ τῶν &c. Sed cum exempli gratia in dysentericorum deiectionib⁹, vbi vehementèr rodunt, vel tragi succum, vel caprinũ seuũ, vel rosaceum cerotum per inferius indimus, à quib⁹ ipsa &c. ex qua Galeni sentẽtia colligitur, non hircinũ aptum esse ad dysentericorum deiectionẽ, sed caprinũ; quòd si Linacer, atq; Galdinus optimi alioquin Galeni nostri interpretes, dictionem αἴγειον verterũt hircinum, hunc ex Galeni mẽte commendantes in dysentericorum deiectionibus; sentimus, doctissimos hos viros aberrasse; ita vt, vbi vertere debebant caprinum, hircinum dixere; ducti ab anteriori dictione τράγος, quę tàm hircum caprarum virum, quàm tragum genus quoddam cerealium, potis extat significare; cœterum quòd vox αἴγειον caprinum sonet, Homerus primarius Græcæ linguæ author, 3. suæ Iliad. declarat, & exprimit; vbi vtens ea voce ἀσκῷ ἐν αἰγείῳ, in vtre caprino trastulerunt interpretes. Quanti verò intersit inter caprinum seuum, atq; hircinum, ex in initio dictis potest costare, in quibus constitutum à nobis, iuxta Galeni placita, fuit, caprinum seuum, siue adipem, minorem hircino, obtinere acrimoniam. Quòd si etiam dicere velimus simplicitèr eò loci Galenum fuisse loquutum, commendasse videlicet ipsum tragi succum, prout tragus inter cerealia ponitur; haud à veritate sermonem hunc nostrum recedere existimamus; si quidèm aliàs à Galeno simili in casu, in dysenterijs inquã curandis, vsurpatum videmus; ratio autem, quæ nos, vt sic sentiamus, impellit, ex eodemmet pendet Galeno lib. 3. de alimentorum facultatibus, vbi tragum, cibum esse crassum, mandauit scriptis, ob quam crassitiem, atq; lentorem, mirum immodum potest prodesse dysentericis, atq; his maximè opitulari; cum ex genere euchimorum per ipsum Gal. 2. de aliment. facult. existat. His itaq. nouis authoritatibus adductus, hircinum adipem in dysentericis curandis deiectionibus, perperàm adhiberi existimo. Quamobrem, finem obortæ vobiscum liti, imponens, non vt dysentericam accipiatis oro (sic enim propositam ignobilem existimarem discordiam) sed vt medicam, & philosophicam; talem namq; hinc inter vos, & Iosephum vestrum futuram esse, firmissimè habeo persuasum. Valete, me rerum vestrarum, studiosissimum diligite, ac iuniori ne pigeat, rem aggredi, ni fallor, nouam: sic enim elucescet veritas, supremus hic in arte medica, detegetur error, literariaq; inter nos, scaturiet pugna. Ex Terra Belfortis Idibus Octobris. M D XCI.

IN OPVS EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM EXCELLENTISSIMI D. IOSEPHI PHAVORINI;

ILLVSTRIS D. PETRI GRATIANI NOB. ANCONITANI EPIGRAMMA.

QVOD Rerum Causas nosti, Cœliq; fauore;
Differis ò felix Iosephe perpetuò:
Extollit Virtus homines, redditq; beatos,
Sublimem, quæ te sustulit Astra super:
Hanc nön tempus edax, non inuidiosa uetustas,
Conuellunt, Hæc Vis, Nobilitasq; Decus;
Artibus ingenuis Vulgans arcana per orbem,
E latebris surgis quam sibi Semideus.
Eia opus, ò Lector, Phauorini perlege gratum,
Exercere tuum quo potes ingenium;
Namq; breui studio acquirendo multa repones,
Euades Doctor, Maximus atq; Sophos.

IN EXERCITATIONES PHILOSOPHICAS IOSEPHI PHAVORINI FABRIANENSIS;

LIVII VITALIS OROSII PRAELVDIVM.

CONDITOR Iliados, rapti Ganimedis honores
Dum canit: Illustres morte carere iubet.
Namq; Iouem summum, refugi non corporis umbra,
Sed mentis castæ blandula forma capit.
Castæ uis mentis, Sophiæ florentis amore,
Tollitur ad superos: & ratione uiget.
Aurea Tithoni coniux, & candida Phœbe
Assurgunt Sophiæ, sidereiq; Chori.
Curatrix animi sapientia suscipit, æqua
Lege, Phauorinum: cedat ut ira grauis.
Nil sapiens aliud, quàm, quæ Natura negauit
Visibus humanis, abdita nosse cupit.
Ceu Sophia, maiora quidem Regnator Olympi
Omnipotens, homini munera nulla dedit.
Sic tibi Magnanimo, Ioseph dare pignus amoris
Non potuit maius: protege, sume, lege.

OCTAVII

EXCELLENTISSIMI SALVATORIS FRANCI
Medici Siculi, in Exercitationes eiusdem, & Insignia Phauorini.

TETRASTICON.

CLAVARIVS cum sis, Claui hac donatus honora,
Abdita, qua Sophorum sensa aperire potes;
Quaq; tibi serues scrutinia sacra Sophorum.
Vis dicam paucis, hac tibi Clauicula est.

OCTAVII TIPTOSTOMI CAMERTIS
Philosophię studiosi, In Exercitationes Philosophicas Phauorini.

OCTASTICON.

VERTICE Nata Iouis sapientia, digna Sophorum
Ingenio, pandit quicquid in Orbe latet.
Hæc rerum causas indagat, perspicit, edit.
Hinc, hominem, placidus leniter afflat amor.
Ille Phauorinus, Sophiæ studiosior ultro
Id tibi, submisso Poplite, tradit opus.
Accipe; nam cernes quicquid Natura creatrix
Corrumpit, gignit, conficit, atq; refert.

Index Authorum, quorum sententia, vel affertur, vel allata interpretatur.

A EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM

IOSEPHI PHAVORINI A CLAVARIIS FABRIANEN.

SECTIO PRIMA.

ARGVMENTVM.

B CVM Homo rerum omnium, natura constantium, finis, iurè Μικρόκοσμος vocatus, generationi, atq; corruptioni obnoxius; elementis id totum habeat acceptum, vel optimè iuxta animi mei sententiam, de inferioribus philosophatur, cum principia, atq; affectiones sui corporis (vt mixti) ab elementis rimatur. Quamobrem, philosophicas hauspicaturi exercitationes, ab his tanquam sibi congenitis, exordiendum esse, decreuimus. Elementa.n. cum ad certam mixtionem, alterationem, generationem, corruptionem, atq; augumentationem, qualitatum beneficio, ipsius gratia, ac aliorum accedant: & de elementis, & eorum qualitatibus, sicuti principiis; de mixtione, alteratione, ac reliquis, vti affectionibus, operæpretium duximus pertractare. & quoniam Aristotelem in, de generatione, atq; corruptione libris habemus ducem, nostrum fuerit institutum, sub breui contractaq; oratione, illius sententias per ἀνακεφαλαίωσιν explicare. Verumenimuerò, quia absq; naturalis philosophię definitione, explicatione, subiecto, diuisione, atq; Arist. Peripatetic: Principis, librorum coordinatione, minùs bellè id licet absoluere. hinc erit, quòd ab his, dicendorum desumpto exordio, ad elementa, horum qualitates, mixtionem, alterationem, generationem, corruptionem, atq; augumentationem, procedet oratio. Cum igitur non pauca istent, accedamus ad primum.

C

NATVRALIS Philosophiæ, per propriam definitionem, eiusq; enucleationem assignatur essentia, ex qua, & Aristotelis uniuersi, super naturalem Philosophiam patescunt libri, & partes constant eiusdem, & ad quam naturalis Philosophiæ partem, quosuè libros, Authorum reducatur Apologia, definitur. *Cap. I.*

RGVTA Quamquàm, & acuta admodùm sint, quæcumq; à doctissimis Apologiæ Authoribus, conscripta sunt, ad nostræ Paradoxæ conclusionis destructionem; Attamen quia nihil vnquam veritate solidius; quò minimè illam infringi posse appareat, quonè, quanta in rectè, à nobis constitutis sententijs vis insit, ac robur fiat vnicuiquè notum: paucis operæpretium duxi, iuxtà Aristotelis mentem, philolosophicamq; aliorum veritatem, in, de generatione, & corruptione, libris eas ipsas expendere, atquè tueri. Altius quamobrem nunc captās exordium, quid Naturalis sit philosophia, ad quam disceptatio reducitur vniuersa, ostendam in primis. Naturalis ergo philosophia,

D (margin) Nil veritate solidius.

Philosophię naturalis definitio.

philoſophia,cum ſit ſcientia,ſpecierū naturalium,ſiue corporum, E
in primis videndum,quorum corporum ſit ſcientia: id quod cum

Definitionis explanatio.

abſq; definitionis explanatione,tentare non liceat; hinc eſt, cur à
particularum omnium, q̄ in definitione aſſeruantˀ, pręſens noſtra
exordietur oratio. Dictum itaq; fuit,naturalem philoſophiam eſſe
ſcientiam ſpecierum naturalium,ſiue corporum;tùm genus,vt ap-
pareret manifeſtum,ꝙ eſt ſcientia:tùm differentia vt conſtaret,nō
occulta,quę continetur ſub ſequentibus,genus,particulis;quarum

Quę conſideret Philoſophia naturalis.

appellatione, rerum omnium naturalium principia, atq; affectio-
nes,& genericè,& ſpecificè cōſiderata,accedunt.Corporum vide-
licet ſimplicium,cōpoſitorum,imperfectorum, perfectorum, ina- F
nimatorum,& animatorum,ex quorum cognitione Naturalis in-
ſurgit Philoſophia; ea porrò lege, ſcientia nuncupata, qua ad ſci-
entię nomen,tāquàm ad genus,Phyſica, Methaphyſica,ac Mathe-
matica,vt ſpecies reducuntur:Cur autem non ſit ſapientia,prudē-
tia,ars,vel intellectus,patebit impoſterùm; diſcrimen nunc attē-
dentes allati generis;diximus,naturalem Philoſophiam eſſe ſcien-

Naturalis philoſophię diſcrimen ab aliis ſcientiis.

tiam ſpecierum naturaliū,ſiue corporum; differētia, vt appareret
Phiſicæ,à Methaphiſica,necnon à Mathematica;vbi.n.naturalium
accidētium,hęc eſt ſcientia,& accidētium,& corporum,illa; ſim-
plicium,vt dictum eſt,cōpoſitorum,imperfectorum,perfectorum, G
inanimatorum, & animatorum, de quibus omnibꝰ perfecta,& nu-
meris omnibꝰ abſoluta, ab Ariſtotele in naturali integra philoſo-

Naturalis philoſophię ſubiectum.

phia aſſignatur,doctrina: cuius ſubiectum,cum ſit ipſum naturale
corpus,in vniuerſum conſideratum; hinc eſt,cur Naturalis philo-
ſophia, Φυσικὴ nuncupata à Græcis, per naturalis corporis con-
ſiderationem (quicquid alij dicāt) à Mathematica differat,& Me-
thaphyſica. Verùm his,tanquā notis dimiſſis,qūo Naturalis Phi-
loſophia ſit ſcientia,& quot eius partes,& ad quam,aduerſantium
reducantur aſſertiones,perpendamus. Ad hęc,& quò ad primum,

Quomodo philoſophia naturalis ſit ſcientia.

Naturalem Philoſophiam eſſe ſcientiam,& hanc ſpeculatiuam,in-
dè pateſcit; quòd cum ſit habitus intellectus, & hic cum diſcurſu H
acquiſitus,ipſarum concluſionum nulli dubium eſt,eſſe ſciētiam,
vnamq; habitus ſpeculatiui intellectus, ſpeciem; quę cum per de-
monſtrationem ſit acquiſita,ſcientia nuncupatur: Habitus.n. in-
tellectus, cum acquiri poſſit cum diſcurſu, vel ſine diſcurſu, & hic

Quid ſit ſcientia.

eſſe poſſit de cōcluſionibus tantùm,vel de concluſionibus,& prin-
cipijs; ſequitur vt ſi ſit de concluſionibus tantùm,ſcientia oriatur,
quæ firmus, certus, & euidens concluſionum, per demonſtratio-
nem acquiſitus eſt habitus: ſi verò de cōcluſionibus,& principijs,

Sapientia quid ſit.

ſapientia proficiſcatur, quę ſimilitèr habitus exiſtens intellectus,
eminentiſſima principiorum, quę circa res diuinas verſantur,
extat

A extat cognitio. Quòd si habitus intellectus acquiratur sine discursu, altera hinc effluit ipsius species, quę intellectus propriè dicitur, & indemonstrabilium, atq; primorum principiorum est habitus; atq; hæ, intellectualis habitus speculatiui sunt species, Scientia inquam, Sapientia, & Intellectus: inter quas, Naturalis philosophia cum non sit intellectus (non enim insurgit ex indemonstrabilium principiorum cognitione) non sapientia, quia circa res non versatur diuinas; quarè erit (vt dictum est) scientia, specierum scilicet naturalium, siue corporum, eorumq; affectionum, per suas conclusiones, & causas acquisita. quando

Intellectus quid sit.

B vel ipsomet Aristotelis testimonio, primo posteriorum secundo; Ἐπίςαϑαι διόμεθα ἕκαςον ἀπλῶς, ἀλλὰ μὴ τὸν σοφιςικὸν τρόπον, τὸν κατὰ συμβεβηκὸς, ὅταν τὴν αἰτίαν διόμεθα γινώσκειν, δι' ἣν τὸ πρᾶγμά ἐςιν. *Scire scilicet arbitramur unumquodquè simpliciter; sed non sophiſtico modo, qui eſt secundum accidens, cum causam existimamus cognoscere, propter quam res eſt.* Naturalis igitur philosophia est scientia, & habitus est intellectus speculatiui, cum & per causas, & circa necessaria, non contingentia acquiratur, atq; versetur. Nam ea ratione, prudentia, & ars sunt aliæ duæ species habitus intellectus, sed practici; qua, prudentia circa agi-

Scientię defin. allata ab Arist. 1. post. c. 2.

C bilia versatur, & contingentia, quæ homini mala futura sunt, vel bona (vnde recta rerum agibilium à nobis dicitur ratio) & Ars circa factibilia cuncta, non solùm futura (vtì prudentia) sed, & pręsentia reperitur, vnde rerum factibilium ratio nuncupatur. Atq; his, hunc in modum, pro illustranda dicendorum nostrorum veritate, constitutis, cum satis superq; constet, Naturalem philosophiam (quam tantoperè affectamus) esse scientiam; quot eius sint partes, ex subiecti (quod erat naturale corpus) contemplatione, venemur. Naturale igitur corpus, in genere considératum, tùm iuxta ipsius principia, materiam, formam, atq; pri-

Prudentia, & Ars sunt species habit⁹ intellectus practici.

D uationem, quadruplex itidem genus causarum, materiam, formam, efficientem, ac finem in duobus primis physicorum libris, (quos iure meritò περὶ ἀρχῶν, idest de principijs dictitāt Gręci) tùm iuxta eiusdem affectiones, motum, tempus, vacuum, locum, infinitum, &c. in sex posterioribus (vt discurrenti patebit) cum esse possit simplex, vel compositum, Simplicis habemus cognitionem in libris de Cœlo; in primo, in quo agitur de essentia Cœli; in secundo vbi de proprietatibus; in tertio, & in quarto, in quibus, elementorum mundanam hanc molem, constituentium assignatur tractatio. Compositi verò, in libris de generatione & corruptione, & reliquis sequentibus; in his quidem specificè, in illis autem genericè: Compositum namq; corpus, siue mixtum,

Naturalis philosophię partes pendent ex eius Subiecti cōsideratione.

Naturalis simplicis corporis cognitio habetur in libris de Cœlo.

Compositi in libris de generatione, & sequentibus.

tum, cum sit perfectum, vel imperfectum, vtriusq; contemplatio sub naturalem cadit philosophiam, imperfecti sub discursum librorum, qui Metheorologici nuncupantur, perfecti sub quartum eorundem; quod quidem mixtum, cum esse possit omogeneum, & inanimatum, in genereq; consideretur, ac specie. Tractatur de mixto composito omogeneo inanimato in eodem, in specie verò, etherogeneo, & animato, & in decem de Historia animalium, & quatuor de partibus eorundem, & vno de incessu; & tribus de anima: quinq; paruorum naturalium, vno de motu animalium, quinq; de generatione animalium; vno de vitę longitudine, ac breuitate, altero de iuuentute, & senectute, alio de morte, & respiratione, & quinq; demùm de plantis, quos Theophrastus absoluit: In quibus sanè omnibus libris, à decem scilicet de Historia animalium, vsq; ad libros de plantis principia iactantur materialia, & formalia mixti animati corporis, affectionesq; perpenduntur eiusdem in vniuersis: principia quidem, & primùm materialia, in libris de partibus animalium, & in libro de incessu; formalia in tribus de anima; affectiones verò in sequentibus: adeò vt, cum tota naturalis philosophia, his omnibus asseruetur in libris; eius partes, quæ sequuntur extiterint. Prima, quę rerum omnium naturalium in genere, quatenus cadunt sub naturale corpus vniuersalitèr consideratum, principia tractat, & affectiones. Secunda, quæ eadem nobis in gratiam simplicis corporis, proponit in specie, quale cœlum, & elementa. Tertia, quæ compositorum eadem assignat in genere, tàm. s. in mixtorum imperfectorum gratiam, quàm perfectorum. Quarta, quæ imperfectorum dumtaxat (vt Metheora omnia) pponit in specie. Quinta, quę perfectorum (vt Methalla) in genere assignat, ac specie. Et sexta, quæ mixtorum omnium animatorum, in genere pariter, ac specie, principia affert, atq; affectiones. Quid autē corpus sit naturale, quid simplex, quid mixtum, imperfectum, perfectum, inanimatum, & animatum, epilogo cum dabitur occasio, demonstrare tentabimus. Placuit in præsenti Arist. libr. omnium, & partium naturalis philosophiæ rimari elenchum, quò omnes intelligant, & ad quam Authorum Apologiæ redigantur assertiones, & quomodo in quacumq; nostra cōsistere possit, doctrina. Quarè ad institutum vt accedamus, manifestum est, quòd asserentibus ijs. *Posita aliqua materia sub vna forma existente, si hæc corrumpatur, & noua forma introducatur, talis materia amittit omnes qualitates illas, quas prius habebat, & asciscit sibi nouas qualitates, dependentes à noua forma introducta, &c.* quousq; concludant in vndecima assert. formę prioris corruptionem, & generationem nouę fieri in instanti; nulli dubium ad, de generatione, & corruptione

De quibus disserat Arist. in omnibus suis libris.

Naturalis philosophiæ partes, vnde essiant vniuersæ, & de quib. in singulis disseratur.

Ratio enumerationis libr. Arist. & partiū philosophiæ naturalis.

Assert. quinta. Author. Apologię.

E ptione libros, eiusmodi assertiones omnes attinêre; eoq; magis, cum de mixtione, differentes in 31.43.44.& infrà, de augmentatione verò 42.& alibi: de his omnib. agendum proponat Philosophus. inquit.n. in initio dictorum librorum, *De generatione autèm, & corruptione eorum, quæ natura generantur, & corrumpuntur, similitèr de omnibus, & causas diuidendum, & rationes eorum determinandum, amplius autèm de alteratione, & augmentatione, quid utrumq; sit, &c.* Adeo vt, de his, cum differendum proponat Peripateticorum Princeps, in de generatione, & corruptione libris, ac de eisdem, sermonem instituant Apologię Doctores; nostrę F sint partes, & Arist: explanare consilium, & eorum, in philosophica trutina librare assertiones: qua proptèr, vt eò demùm res deueniat, quò propositum est, quid Philosophus sentiat prę fatis in libris, ad tertium naturalis philosophię partem, redactis; quid in Apologia, aduersarius, aperire tentandum.

Assertiones auctorum Apologiæ eædem cum ijs quæ à Philoso. afferuntur in lib. de generat & corruptione.

ARISTOTELIS institutum, in libris de generatione, & corruptione spectatur; ubi quòd sit docere principia, & affectiones, mixti naturalis corporis (eorum librorum subiecti) ostenditur; quid mixtum sit naturale corpus definitur, quæ eius sint principia, decernitur: elementorumq; assignata duplici necessitatis causa, ipsorum ex Galeni mente, & Aristot. affertur definitio. Cap. II.

G SVMMI Preceptoris, ac peripateticæ sectæ Principis, Aristotelis, ijs in libris, quos de generatione, & corruptione inscripsit, quosuè in tertia naturalis philosophiæ, locauimus sede, illud sempèr fuisse institutum; principia.s. atq; affectiones mixti naturalis corporis (eorum librorum subiecti) proponere, & indagare; vel hinc satìs potest patêre; quòd cum eadem, in libris de Cœlo, & Mundo assignarit, in gratiam simplicis; rationi consentaneum erat, vt mixti ostenderet in sequentibus. Proponens namq; sibi Philosophus, ordinem insectari, qui à genere procedit ad speciē: H ac tractaturus de speciebus mixti huius naturalis corporis; de ipsomet mixto corpore, vt generabili, & corruptibili, alterabili adhùc (vt ita dicamus) & augumētabili in genere debebat priùs orationem conflare; indè verò eius vniuersas species, quæ plures sunt, rimari, atq; perpendere. Id quod, cum in libris de generatione, & corruptione absoluat philosophus: mixtū naturale corpus, eorum librorum esse subiectum, manifestè, & citrà omnium controuersiam, consequetur. Verumenimuerò quià minùs bellè id fieri poterat, absq; tractatione, principiorum ipsius, necnon affectionum eiusdem; hinc est, quod tale eorum librorum fecit exordium.

Philosoph instit. in de generat & corrupt. lib.

Ordo, qui obseruatur ab Aristot. in expl. philos. natur.

Corpus mixtum naturale est subiectum dictorum librorum.

exordium. Περὶ δὲ γενέσεως, καὶ φθορᾶς τῶν φύσει γινομένων, καὶ φθειρομένων, ὁμοίως κατὰ πάντων, τάς τε αἰτίας διαιρετέον, καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν. &c. hoc eſt. De generatione autem, & corruptione, eorum, quæ naturâ generantur, & corrumpuntur, ſimilitèr de omnibus, & cauſas diuidendum, & rationes eorum determinandum: Vbi boni quicumq; interpretes, cauſarum nomine, intelligentes principia, & nomine generationis, corruptionis, augumentationis, alterationis, &c. affectiones, vt nomine eorum, quæ generantur, & corrumpuntur, corpus ipſum naturale mixtum, quod generationem, corruptionem, alterationem, & augumentationem aptum eſt pati: nulli dubium, quòd, mixtum naturale corpus, eorum librorum, ac tertię, naturalis philoſophię partis, erit ſubiectum: Hoc igitur quid nunc ſit, philoſophandum. Nō itaq; recedētes, à verę philoſophiæ præceptis, aſſerimus mixtum naturale corpus illud eſſe, quod plura motus in ſe habet principia, & per conſequens, plures mouentes naturas: primum, fuit dictum, vt coſtaret mixtum corpus, non ſolùm habere motum localem, ſed alterationis, augumētationis, ac reliquas omnes (quas inferiùs proponemus) ſpecies; dictum fuit ſecundum, ad differentiam ſimplicis; cuius ſimplex tantùm eſt motus, & plures non extant mouentes naturæ: & licèt animal, quod mixtum naturale eſt, vnicum tantùm ſui motus habeat principium, id, non vt mixtum eſt, obtinet, ſed vt animatum: ratione enim, qua animal, mixtum eſt, plures habet mouentes naturas, ſuiq; motus ad generationem, corruptionem, alterationem, & augumentationem, principia. conflatum namq; ex elementis, & ratione qualitatum alteratiuarum, calidi, humidi, frigidi, ſicci, & motiuarum, grauis, & leuis; variās, atq; diuerſas ab igne, aëre, aqua, ac terra, mouentes habet naturas, ex diuerſiſq; conflatum eſt motus ſpeciebus.

Quumq; ſit ignis aquæ pugnax, uapor humidus omnes
Res creat, & diſcors concordia fœtibus apta eſt,

canebat Ouidius. Cœterùm quales, ac quot in mixto naturali corpore mouentes exiſtant naturæ, patebit inferiùs; ſubiectum nunc librorum de generatione, atq; corruptione, quid ſit, & quale ſit, cum innoteſcat; quę eius ſint principia (omni poſthabita λογομαχία) quæramus. Obitèr igitur vniuerſa tractantes, decernimus, nedùm quæcumq; in mundo ſunt, ex elementis (quæ τὰ στοιχεῖα à Gręcis dicuntur) eſſe conflata; proindeq; elementa, mixti cuiuſq; eſſe principia, ſed mundum ipſum: diuerſa licèt ratione: vbi enim Mundus factus eſt integer, ex elementis prout grauibus, & leuibus; mixtum omne factum eſt, ex elementis, vt calidis, humidis, frigidis, ſiccis: atq; hanc ipſam veritatem nulli

Philoſophi verba interpretata.

Intellectus verborum Ariſtotelis.

Subiectum librorum de gener. & cor.

Naturalis mixti corporis definitio.

Simplex corpus, ſimplicē habet motum.

Elemēta ſunt rerum omniū natural. principia.

d

rectè

E rectè philosophantium ignorantes, cuncta elementarem sapere naturam, fuère textati: & Aristoteles, videns ex elementis composita omnia proficisci: triplicem in principio, secundi de partibus animalium, rerum omnium assignans compositionem, primā eam constituit, quæ ex elementis, ab antiquioribus vocatis igne, aëre, aqua, terra insurgit, & de hac ipsa loquens Nason,

Sanè ubi temperiem sumpsere, humorq; , calorq; ,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.

Prima rerum omnium cōpositio est ex elemen.

fœlicitèr cęcinit, humido .s. adnexo cum frigido, & calido cum sicco. Et porrò elementorum vsum volentes perquirere, F duplicem ob causam, à Deo optimo maximo (de quo scriptum est

Vnus ego, ipsa elementa rego, nec mole laboris,
Vt miser, infirmusq; aliquis, fragilisq; fatigor)

elementa, creata esse comperimus; prima causa est, vt Mundus integraretur, per propriam eorum naturam; nàm

Hanc Deus, & litem melior natura diremit,

Elementorum creationis causa duplex, & quæ.

cantauit idem: secunda, vt mixta omnia, ex eisdem reportarent originem. Mundus enim quem κοσμὸν, & καλλωπισμὸν, Illustris, ac Reuerendiss. Varinus Phauorinus, Nucerinus Episcopus, Affinis noster (Auunculus enim extiterat Phauorini parentis) in suo magno totius linguę Gręcę comment. appellauit; non G alia lege, eiusmodi ornauit nomenclatura, nisì quià Τὸ σύστημα ἐξ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τῷ μέσῳ existit, structura scilicèt quædam, & consistentia, ex cœlo, & terra, & ijs, quę sunt in medio, igne .s. aëre, & aqua: quia enim vtì Nason dicebat.

Cur Mundus dictus sit κοσμὸς, & καλλωπισμὸς.

Ignea conuexi uis, & sine pondere Cœli
Emicuit, summaq; locum sibi legit in arce,
Proximus est aer illi, leuitate, locoq; ,
Densior his tellus, elementaq; grandia traxit,
Et pressa est grauitate sui circumfluus humor,
Vltima possedit, solidumq; cœrcuit orbem,

Mūdus ē cōstitutus. Sed quò nr̄ iàm tędit hic stylus? Ad philoso-H phiā itaq; reuocātes. Cōcludendū, ꝙ ex eo quia, duo qualitatū genera indita fuère elementis, motiuum vnum, alteratiuum alterum, & mundus factus est integer, & mixta vniuersa in eo contenta, suam reportarunt essentiam. Quamobrèm agens Arist. de elementis, iuxtà primum qualitatum genus, in libris de Cœlo, & Mundo; agit de eisdem, in, de generatione, & corruptione libr. iuxtà secundum; quo in loco explanantes doctissimi viri, quid Arist. voluerit in definitione, naturalis mixti corporis, per mouentes naturas; cum decreuerint, intelligenda esse elementa: hęc firmissimè remanet, decernenda esse, mixti cuiusq; naturalis cor-

Duplex qualitatum genus elementorum, & quale.

In quibus libris, & quo nomine agatur de elementis ab Aristotele.

Sola elemēta sunt, quę habēt per se plures mouentes naturas.

poris principia: cum re vera, elemēta sint, quæ plures, atq; diuersas, in se mouentes habent naturas, & varia inter se motionum genera; per ipsa verò, mixtorum genus vniuersum, quod calidum, frigidum, humidum, & siccum, graue itèm, ac leue, &c. ex elementis existit, elementa ergo, mixti cuiusq; naturalis corporis, cum sint principia: de his, differēdum, quòd itaq; ad nomen; compe- A

Elementi nomen cōmune alius quàm elementis vocatis.

rimus, ex Gal. com. lib. de natura humana, elementi nomen abusiuè dici, de alijs, quàm ipsis, à nobis vocatis elementis, simplicibusq; corporibus; Nàm ipse etiam Arist. definiens elementum in 5. Methaph. 4. per quid diuisibile specie, in aliā speciem, visus est, elementi nomen, commune fecisse, tum ipsimet materiei primæ, B tum quatuor simplicibus corporibus, elementis etiam nuncupatis. Illud .n. cum propriè dicatur elementum, quod maximè pri-

Elemētū propriè quod sit.

mum, & simplicissimum est; cuiusmodi materia prima, & forma; his quoq; elementi nomen cōmune videtur: Cœterùm quià prima materia (licèt maximè propriè elemētum dicatur) mixti naturalis corporis immediatum non extat principium; néc plures in se mouētes, actu habet naturas, ad omnes quamquàm sit in potentia, illius in præsenti emissa tractatione: quid elementum sit, vt sub huius nomen cadit, quatuor primorum simplicium corporum, ignis nimirùm, aëris, aquæ, & terræ appellatio, inquiramus; Gal. igitur 1. de element. 1. dicens: Ἐπειδὴ τὸ στοιχεῖον ἐλάχιστόν ἐστι μόριον, ὅπερ ἂν ᾖ στοιχεῖον. manifestè inquit. *Elementum,*

Elementi def. ex Gal.

est minima rei particula, cuiuscumque fuerit elementum: Sunt enim C elementa, respectu rerum compositārum, corpora simplicia, ex quibus id quod compositum est, primò constituitur: Minima rei portio dicitur elementum; quoniàm cum ad ipsum peruentum est, nullam sectionem admittit. Simplicia corpora, elementa dicuntur, quià simplici qualitate sunt prædita, nec quicquam præter propriam, & simplicem formam, habent admixtum: Hæcq; elementi, per Gal. est definitio, à qua doctissimus 3. Cœli 31. non re-

Elementi def. Arist.

cedens Philosophus. *Sit (dixit) elementum, illud corporum, in quod alia corpora diuiduntur, quod inest potentia, aut actu, hoc enim utro modo ambiguum est;* Eccè, vbi Galenus elementum definiuit, per minimam rei portionem, Aristot. definiuit per illud corpo- D rum, in quod alia diuiduntur; iam verò, quid hæc sunt, nisi mini-

Quid sit elementum inesse actu, & quid potentia.

ma rei, quam constituit portio? Sed alias à Philosopho allatas explanantes particulas. Magnus Com. 12. Methaph. com. 20. docens, quid sibi voluerit Arist. per inesse actu, & per inesse potentia, apertè ostendit, quòd elementa rerum existentium in actu, quædā sunt in actu, & quædam in potentia, & illa (inquit) esse dicuntur in actu, quæ dissoluto composito, remanént in actu, vt dissolu-

E to mixto, dicuntur remanêre quatuor semplicia corpora: illa verò elementa dicuntur in potentia, quę corrupto etiam, & dissoluto composito, non remanent actu, ab inuicèm separata; sed sic se habent, sicut sunt elemẽta, ex quibus componuntur corpora simplicia, materia videlicet, & forma. Atq; his, hunc in modum constitutis; cum eadem sit definitio nostri Galeni, cum illa Arist. dicamus id tantùm discriminis intercedere, quod Gal. elementum, via compositionis definiuit; Arist. autem via resolutionis; quo eodem modo, definiens ipsam primam materiam. Elementum sanciuit 7. Methap. com. vlt. est id, in quod diuiditur inexistens, vt in materiam. Verùm properemus ad alia. Gal. & Arist. def. eadem.

F

QVOMODO elementa principia sint, mixti naturalis cuiusq; corporis, per quatuor primarias, ac sibi oppositas qualitates; quarum assignata essentia: cur primæ dicantur: sint quatuor numero, aliæ actiuæ (ut caliditas, & frigiditas) aliæ passiuæ (ut humiditas, & siccitas) quamue ob causam, und cum omnium in mixtione usu, excutitur. Cap. III.

QVOD igitur, elementa (vt quatuor prima simplicia corpora, sub his asseruantur) mixti cuiusq; naturalis corporis, extent principia quidue elementa, apud coripheos philosophiæ, ac medicinæ sint; superior iam satis monstrauit oratio: quarè institutum prosequẽtes, quomodò id principij munus, elementa absoluant, philosophandum. Ab Aristotele igitur non discedẽtes: edocens hic summus philosophus 2. de partib. animal. cap. 1. triplicem rerum naturalium, atq; mixtorum, esse cõpositionem, apertè visus est edocêre, quomodò eorundem elementa per alteratiuas existant principia qualitates. Habens .n. Τριῶν δ' οὐσῶν τῶν συνθέσεων, πρώτην μὲν ἄν τις θείη τὴν ἐκ τῶν καλουμένων ὑπό τινων στοιχείων, οἷον γῆς, ἀέρος, ὕδατος, πυρός. ἔτι δὲ βέλτιον ἴσως ἐκ τῶν δυνάμεων λέγειν, καὶ τούτων, οὐκ ἐξ ἁπασῶν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἑτέροις εἴρηται, καὶ πρότερον. hoc est, *Tribus igitur existentibus compositionibus, prima statui potest ea, quæ ex dictis, à quibusdam elementis conficitur, velutì terra, aere, aqua, igne; sed meliùs fortassè est dicere, ex horum uirtutibus, & his non omnibus, sed ut in alijs libris priùs est dictum:* clarissimè ostendit, per eorum virtutes, seu qualitates, sed non omnes, id principij munus elementa absoluere: proponens verò paulò infrà, quęnam sint eiusmodi qualitates, ita inquit. *Humiditas, & siccitas, caliditas, & frigiditas, materia sunt corporum compositorum, ceteræ autèm differentiæ eas sequuntur, ut grauitas, leuitas, densitas, raritas, asperitas, lenitas, & reliquæ id genus prædictorum corporum affectiones:* atq; huc vsq; Philosophus, qui dicens propria lingua,

G

Triplex rerũ omnium cõpositio.

H

B 3 ὑγρὸν

Virtutes elementorum.

ὑγρὸν γὰρ, καὶ ξηρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν, ὕλη τῶν σωμάτων ἐστίν, apertè decernit, humiditatem, siccitatem, caliditatem, & frigiditatem (quæ virtutes, & qualitates sunt elementorum) ad mixti cuiuscumq; constitutionem, concurrere; quam eandem veritatem, repetens 2. de generatione, & corruptione, explosis, à tex. 6. infrà, varijs aliorum sententijs; alteratiuas qualitates, mixti corporis, esse principia, apertè prædixit, & Toletus Illustrisimus Author ab Aristotele non dissentiens, inquit. *Elementa sunt quidèm principia aliorum corporum, sed tertio loco, nàm materia, & contrarietas sunt principia priora, at contrarietas est inter qualitates, igitùr hæ erunt principia.* Cæterùm animaduertendum, non vt prorsùs accidentia, elementorum primarias, atq; sibi inuicèm contrarias qualitates, mixtorum corporum esse principia (ab accidenti enim substantia emanare non potest, vt suo loco dicetur) verùm vt causę, & dispositiones necessarię, antecedentes, & disponentes materiam, ex qua, mixtum producendum est; nàm cum elementorum verę apud nos delitescant formæ, per quas agunt; fit vt harum loco in elementorum explanandis proprietatibus, primas eorum qualitates, vt proprias causas, & formas assumamus; tanquàm ab his actio pendat, apud nos, elementorum, circa mixtorum productionem. hincuè factum est, cur Aristoteles, Galenus, cæteriq; philosophiæ Principes, decreuerint, primas quatuor qualitates conspirare, vnà cum cœlo, & astris, causaq; efficienti particulari, ad mixtionem, certamq; generationem; quarè cùm compertum iam sit, quomodò per qualitates, elementa, mixtorum corporum sint principia: Sciendum vnà cum qualitatibus, etiam elementorum substantiam, ad mixti cuiusq; generationem venire; generatio enim, cum absq; mixtione fieri nequeat, ea, quæ miscentur, certum est esse corpora naturalia, siue substantias, & proindè elementa, locum occupantia; quæ cum in vnum venêre locum, si debeant simul misceri, vim habeant agendi & patiendi, eandemq; subiectam materiam, necesse est, quarè contraria inter se elementa esse, apparet; Vndè per contrarietatem, ad mixtorum generationem, qualitates elementorum accedere dicuntur, non inquam omnes, vt & Aristotelis proposuit, sed quæcumq; aut voluptate, aut immani dolore, tactum nostrum afficiunt; huiusmodi autèm, cum sint tantùm quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas, harum gratia, elementa mixtorum corporum, censentur principia. Sunt autèm elementorum qualitates (vt plenisimè harum essentia habeatur) de primarijs nobis est sermo, specificæ quędam, apud nos eorundem formę, dicimus formas, quoniam

Elementa esse principia mixtorum p qual. alteratiuas.

Qualitates sũt principia disponentia mixtorum.

Cœlum conspirat cũ primis qualitatibus ad mixtorũ productionum.

Quæ miscentur sunt substantiæ.

Elementa sũt principia mixtorũ per quatuor sibi oppositas qualitates.

E niam hæ elementis condonant esse; sed an de genere accidentium, an substantiarum sint, Arist. passim vno verbo declarat, scribens qualitates omnes, accidentia esse; nec à Philosopho, recedens Gal. sentit, & ipse qualitates accidentales, elementorum inseparabiles, tñ proprias, ac primas existere formas: Primæ dicuntur tum quià, ab alijs sibi prioribus non ducunt originem, tum quià, reliquarum omnium, censentur causę, sicutì etiam, de prima materia, & forma statuerunt Philosophi; quià enim, nec ex alijs, nec alterutris constituuntur, sed omnia fiunt ex eis, propterea prima rerum omnium naturalium dicuntur, principia; Definit. qualitatum elemēt. Materia prima & forma prima sūt prima rerum naturaliū principia.

F Nàm si raritatem perpendamus, & leuitatem, à caliditate, vtrasq; productas esse comperiemus; si mollitiem, & lenitatem, ab humiditate: si grauitatem, & duritiem, à frigiditate; si tandèm, his addatur asperitas, à siccitate, ortum traducere comprobabimus: adeò vt, si numerus spectandus sit qualitatum, quarum beneficio elementa statuimus principia mixtorum omnium naturalium, hic quaternarius erit, iuxtà numerum, elementorum satìs abundè à Philosopho comprobatum, & ante hunc ab Hyppocrate, libro de natura humana demonstratum: & ratio est, quod cum vnumquoq; elementum, ad mixti cuiusquè naturalis concurrat constitutionem; per propriam formam concurrere necesse est; ignis siquidèm per caliditatem, quæ igni est propria; aër per humidi- Quaternarius qualitatū elementorū numerus vnde.

G tatem; aqua per frigiditatem; per siccitatem terra: ad hanc veritatem respiciens Philosophus 2. de gener. & corrup. clarissimis inquit verbis. *Calidum est, quod congregat ea, quæ sunt eiusdem generis, segregare enim, quod inquiunt facere ignem, congregare est ea, quæ eiusdem generis sunt: contingit enim excipere aliena. frigidum autèm, quod coniungit, & congregat similitèr, & eà quæ eiusdem generis, & quæ nō eiusdē generis* hæc habuit Arist. in tex. 8. subdit autèm in 9. *Humidum autèm, quod interminabile proprio termino, facile terminabile existens, siccum autèm facile terminabile proprio termino, difficultèr autèm terminabile.* hęc ibidèm Philosophus, qui proponens, proprias elementorum formas, per primas, & sibi inuicèm contrarias qualitates, Vius primarū qualitatum in mixtorum pductione qualis.

H nobis designatas; proponit, & numerum, assignatq; in actiuas, & passiuas diuisionem; numerum quidèm, dicens oportêre actiua, & passiua adinuicèm esse elementa, quam actiuitatem, & passibilitatem, cum habeant per qualitates, has nobis recensens, inquit. *Sunt autèm contrarietates secundùm tactum hæ, calidum, frigidum, siccum, humidum. graue, leue, durum, molle, lubricum, aridum, asperum, lene, crassum, tenue. Horum autèm, graue quidèm, & leue, neq; passiua, neq; actiua, non enim faciendo aliquid alterum, neq; patiendo ab alio dicuntur, &c.* ex quibus omnibus qualitatibus, primas quatuor Cōtrarietates secundum tactum, quæ.

 assumens

assumens Philosophus; grauitatem, & leuitatem, dictas ob causas; A
reijcit alias verò, tum ob prędictas, tum quia, quodlibet non agit
in quodlibet; & patitur à quolibet, sed in contrarium, & à contrario:
neque simile patitur à simili, sed à contrario; huiusmodi
itaq; actio, & passio, & contrarietas, cum inter calidum, & frigidum,
humidum tantùm, & siccum reperiatur: restat numero
quatuor, primarias esse elementorum qualitates: & quamquàm
philosophantes omnes vno affirment ore, calidum, & siccum esse
ignem; aërem calidum, & humidum; aquam frigidam, & humidam;
frigidam, & siccam terram, ità vt per binas qualitates,
vnumquodq; elementum suas exercere videatur actiones: non
proptereà suspicandum, octo elementorum esse formas, & singulum
elementum, binas habere in summo qualitates, quoniam B
siccitas, est quid consequens caliditatem in igne, caliditas humiditatem
in aëre, vt humiditas frigiditatem in aqua, frigiditas siccitatem
in terra; non enim vnius subiecti, duplex prima esse potest
forma: pręterquamquòd, si siccitas in ęquali esset gradu in
igne, vt caliditas; superuacanea siccitas, esset terræ, nec eius exquireretur
vsus, & sic de reliquis. verùm de qualitatum numero
sufficiant isthæc. Quò ad diuisionem, depromptam ex eodem
Philosophi textu; diuiduntur hę quatuor qualitates, in actiuas,
& passiuas. *Calidum* (dicit Philosophus) *autèm, & frigidum, &
siccum, & humidum, illa quidèm quid actiua sunt, hæc autèm quià passiua
dicuntur*. Cur autèm calidum, & frigidum, actiua statuat Philosophus; C
humidum, & siccum, passiua: & quomodò actiua inuicèm,
& passiua hæc quatuor esse possint, inquisitione videtur dignum.
quò ad primum, actiua calidum, & frigidum statuit, comparatione
facta cum sicco, & humido; quoniam definiens simplicem
generationem 1. & 2. capite 4. Metheorolog. *Hanc, dixit esse
trasmutationem, ab his uirtutibus* (per virtutes intelligimus qualitates,
vt, & 2. de partibus animal. loco citato) *cum habent rationem
ex subiecta materia, unicuiq; naturæ, hæ autèm sunt dictæ uirtutes passiuæ*:
Ἔστι δ' ἡ ἁπλῆ καὶ φυσικὴ γένεσις μεταβολὴ, ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχωσι λόγον, ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἑκάστῃ φύσει D
αὗται δ' εἰσὶν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις παθητικαί: propria ibi dixit
lingua Philosophus. Quò ad secundum (ad primum iterùm reuertemur)
Actiuę, & passiuæ, inuicèm quatuor primę qualitates
esse possunt, absq; alia diuisione, si absolutè, absq; collatione
vnius, ad aliam considerentur, quatenùs videlicèt, in mixtorum
productione, omnes inuicèm agunt, & reagunt; calidum pugnans
cum frigido; & siccum cum humido; quæ duæ qualitates si comparentur
posteà cum calido, & frigido; ex eo quià patiuntur ab
vtroq;

Quodlibet nō agit in quodlibet nec patitur à quolibet sed à cōtrario.

Elementorum primas formas esse tantū quatuor.

Siccitas ē quid consequens caliditatem in igne.

Primarū qualitatum in actiuas, & passiuas diuisio.

Calidum, & frigidum actiuum.

Primæ quatuor qualit: quomodo sint actiuæ, & passiuę ac inuicem.

E vtroq; , hinc est, quod actiuæ istę , passiuæ illæ nuncupantur his verbis. *Calidum , & frigidum , ut actiua dicimus , concretiuum enim , sicut actiuum , aliquid est , humidum autem , & siccum passiua ; facilè terminabile enim,& difficile terminabile , & quòd patitur aliquid natura ipsorum , dicitur.* Sed adhùc clariùs , actiuas appellat Arist. calidum , & frigidum, quoniàm huiusmodi qualitates, dominantur, humido,& sicco ; & super vtrumq; rationem habent ; vbi interpretes vniuersi, exponentes illam particulam (cum habent rationem, ex subiecta materia vnicuiq; naturæ) decreuêre ; habere rationem apud Philosophum , nil aliud significare , quàm agere , vt esse subiectam materiam , pati . quòd autèm actiuæ qualitates , calidi-

Calidum , & frigidum cur actiuum.

F tas , & frigiditas agant , humiditas , & siccitas, patiantur : ex his Arist. verbis innotescit. Φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσι ἡμῖν θερμότης καὶ ψυχρότης ὁρίζουσαι, καὶ συμφύουσαι, καὶ μεταβάλλουσαι τὰ ὁμογενῆ, καὶ
" μὴ ὁμογενῆ καὶ ὑγραίνουσαι, καὶ ξηραίνουσαι, καὶ σκληρύνουσαι, καὶ
" μαλάττουσαι. *Videtur enim inquit in omnibus quidèm caliditas , & fri-*
" *giditas terminare , & copulare , & trasmutare , quæ eiusdem generis , & non eiusdem generis sunt,& humectare,& exiccare,& indurare,& emolli-re.* iam verò , hęc facere , nil aliud est, quàm agere, quemadmodũ humectari, exiccari, indurari, & emolliri, pati. Τὰ δὲ ξηρὰ subdit, καὶ ὑγρὰ ὁριζόμενα, καὶ τ' ἄλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα. Hoc est , *sicca autem , & humida terminata , & alia dicta passiones patiuntur* , ex quibus Arist. verbis , iterùm colligitur , quòd passiuæ

Habere rationem per Philos. quid.

Verba Philos.

G qualitates cum sint siccitas,& humiditas (& primarię elementorum qualitates sint tãtùm quatuor, iuxtà numerum subiectorum, quibus inhærerent) actiuæ erunt caliditas , & frigiditas : quòd si causam indagare velimus , dicimus cum Philosopho , actiuas esse qualitates, caliditatem , & frigiditatem ; quoniam hæ dominantur humido , & sicco : *Generant autem* (inquit ipse) *calidum , & frigidum , dominantia materia* ; hoc est humido , & sicco ; quod dominium non in alio, est collocatum, nisi quòd calor, & frigus, habent vim producendi mixta , ex duabus passiuis humido , & sicco ; ità vt quotiescumq; hæ duę actiuę qualitates, huiusmodi supra passi-

Siccitas,& humiditas sunt qual. passiuę.

Frigidi, & calidi dominiũ supra siccum, & humidum vbi sit situm.

H uas, non habent dominium, mixta produci minimè possint ; cum in confesso sit, ad mixti cuiusq; constitutionem , & maximè perfecti , actiuarum qualitatum suprà passiuas requiri dominium , quod mixti formam educat, siue formam mixto condonet, quomodò autèm patebit modò . Gignendum sit mixtum , Natura Dei ministra, ex elementis, qualitatum ope , rudia quædam profert opera ; & alia ex his perfectiora reddit , donèc absolutum viderit opus ; in quo calor hæc pręstat ; Mixtum , quod terræ , & aquæ gratia deorsùm omninò peteret, sursùm aliquo pacto surgit

Dominiũ qualitatum actiuarum supra passiuas requiri ad mixtorũ perfectorum productionẽ.

Vsus quatuor qualitatum, & primū caloris.

Cur quibusdā mixtis plus caloris quàm frigoris fit concessum.

Vsus frigidi.

Quid præstet ignis, & aqua in hominis generatione.

Humidi vsus.

Sicci vsus.

Materialia principia hominis ex Homero aqua, & terra.

A git; siquidem caloris gratiâ fit, vt mixtum subtilietur, rarefiat, leuigetur, sicq; facilius erigatur, sursumq; tendat, iuxtà cuiusq; opportunitatem; cui namq; mixtorum magis sursùm necessum erat ascendere, caloris huic plusculùm fuit concessum, quo mediante, ea omnia cœlebrarentur in mixto; & è contra, cui minus, minimum: Quò ad frigiditatem, hæc præter communem vsum, contemperandi scilicet calorem, hunc alterum habuit particularem, qui ad terrę magìs, quàm aquæ spectare videtur frigiditatem; est autèm constipare, cogereq; si fuerit opus, vt in metallis; at in viuentibus, ex Hyppo. sententia libr. de dieta tùm ignis, B tùm aqua, beneficio suarum qualitatum, hominis elementa sunt conseruantia, ignis quidem per calorem, aqua verò, non dixerim frigiditate, sed humiditate potiùs (calido quandò viuamus, humido nutriamur.) Quod verò ad humiditatem attinet, huius munus, & vsus est, siccum continuare, delineareq; (siccum enim per se delineari non potest, neq; continuam efficere quantitatem) facere pręterea ad diuisibilitatem, & facilem impresionem; id quod tùm aëreo, tum aqueo competit humido; aëreo, quià constitutum hoc est à natura, tanquàm rude quoddam subiectum, & crassum imaginum, ac ductuum, vt ità dicamus vmbratilium; aqueo verò, vt subiecto apto nato recipere, non solùm primas illas adumbrationes, sed, & iàm exactas figuras, atq; perfectas, id quod per maiórem crasfitiem, humiditatemq; sibi extat concessum: C Demùm quòd spectat ad siccum, hunc habuit vsum, figuras nempè iàm adumbratas, & vndiq; perfectas redditas, in vtroq; retinêre humido, atq; diutiùs conseruare, eo prorsùs modo, quo natura delineauit, effinxitq;. vndè mritò statutum videtur subiectum, firmum, fixum, ac solidum figurarum omnium, quas natura humidi, & aquei, & aërei gratia efformauit. hęc igitut præstat in mixtorum productione suarum qualitatum ope, terra, & aqua, de quibus loquens Homerus Iliade, *n*, dùm significat, hominem ex aqua, & terra constitui, atq; in hæc reuerti, his vsus est verbis. ὕδωρ καὶ γᾶια γίνεσθε. verùm de primarum qualitatum essentia, numero, in actiuas, & pasfiuas diuisione, ac D vtrarumq; vsu, sint isthæc satis.

MIXTI Naturalis corporis, in genere indagantur affectiones, inter quas cum mixtio se offerat in primis, quid ea sit per definitionem inquiritur, definitio explicatur, discrimen opponitur mixtionis, à reliquis motus speciebus, & modus mixtionis per materias, formas substantiales, & accidentales elementorum apportatur, quidue mixta ex his reportent, inquiritur. *Cap. IIII.*

Mixti

E

IXTI naturalis corporis (librorum de generatione, & corruptione subiecti) principijs assignatis, & causis, quæ huius sint affectiones, reliquum, est, vt indagare tentemus; sic enim summus Philosophus, in vnaquaq; scientia faciendum suasit, quemadmodùm in prohemio dictorum librorum, quispiam poterit obseruare. Scribens enim, *De generatione autèm, & corruptione eorum, quæ natura generantur, & corrumpuntur, similitèr de omnibus, & causas diuidendum, & rationes eorum determinandum, ampliùs autem de alteratione, & augumentatione, quid utrumq; & utrum existimandum sit, eandem esse naturam generationis, & alterationis, an semotam ut distinctum est, &*
F *nominibus, &c.* nulli dubium quòd, & subiectũ, & huius principia, & passiones demonstrat; has quidèm, dum dixit, De generatione autèm, & corruptione, ampliùs de alteratione, & augumentatione, quid vtrumq; sit; subiectum verò, dum scripsit, eorum, quæ generantur, & corrumpuntur cuiusmodi mixtum omne est naturale generationi, & corruptioni obnoxium, principia demùm, dùm similitèr de omnibus, quæ scilicet generantur, & corrumpuntur, & causas diuidendum, & rationes determinandum, pronunciauit: quarè Aristoteles ipse hunc insectandum ordinem, cum nobis proponat: de subiectoq; & huius principijs (sub causarum nomine, à Philosopho designatis) absoluta iam
G fuerit oratio; ad subiecti proprias demonstrandas affectiones, accedamus; oportet intèr has igitur, cum generatio, corruptio, alteratio, augumentatioq; sit à Philosopho assignata; vndenàm exordiendum sit, diù extitimus dubij, quandò naturæ ordinem, nos insectari volentes, ab hoc Aristoteles discessisse videtur: Sed vtcumq; sit, decreuimus, à mixtione ipsa, sine qua nulla prædictarum affectionum, celebratur, captare exordium: Omissa igitur in præsenti, dubitabili illa quæstione, an mixtio sit, cum generatio, quæ sine mixtione fieri non potest hanc attestetur. quid mixtio sit per Platonis, Aristotelisquè præcepta, spectabimus. Ad hæc, mixtio quę μίξις nuncupatur à Græcis, Philosophi
H testimonio, textu vltimo primi de generatione, & corruptione, τῶν μικτηκῶν ἀλλοιωθέντων ἕνωσις ἐστιν. Mixtio scilicet miscibilium alteratorum est vnio, pro cuius definitionis explanatione, sciendum primò: quòd allata mixtionis definitio, finalis causæ in elementis obtinet locum; quandò elementa, vt supèr innuimus, in libris de generatione, & corruptione, non nisi in componendorum mixtorum gratiàm considerantur, vndè quod spectat ad genus, huius sedem gerit dictio illa, vnio; quæ, &

Quid agendũ in vnaquaq; scientia, vt adipiscatur à nobis.

Affectiones mixti corporis, quæ.

Affectiones mixti corporis, quę.

Cur à mixtione exordiendũ in explanat. affect. corporis mixti.

Mixtio quid sit.

Mixtio quid sit

Consideratio elementorum in libris de gener. & cor. quænam sit.

mixtionis

Vnio quid sit apud Arist. in elementis

mixtioni, & generationi est communis, est autèm per hanc vocem (vnionem) intelligenda, forma illa vna, ex quatuor elementis ad inuicèm commixtis, insurgens; dicens namquè Philosophus, mixtionem esse miscibilium vnionem, per miscibilia, intellexit, omnia cum proprijs formis elementa; quę meritò vniri in mixtione dicuntur, & alterari, quoniàm oppositam inter sese, cum habeant elementa naturam, nisi aliquo pacto misceantur, alterenturq; in vnum coire non possunt; ad hoc igitur, vt vnio posit, ex elementis insurgi, necessum est, ea alterari; quibus alteratis, attemperatisq; insimùl, vnio quædam insurgit, vndè forma illius mixti, ad cuius constitutionem elementa venerunt, emanat, & fluit; quarè vnio in definitione locum habebit generis; dictio (alteratorum) differentiæ; mixtioni postquàm alteratio propria est, & nisi alteratio fiat mixtio fieri minimè potest, quemadmodùm ipsius rei natura demonstrat. quid quòd, particula alteratio, adeò mixtioni est propria, vt per aliam, rectiùs exprimi non posit; non quidèm, per generationem, & corruptionem, hanc, vel illam, dicendo esse mixtionem, generatorum, & corruptorum vnionem; quoniàm absq; alteratione in mixtione, minùs elementa morantur (alteratione inquam formarum accidentalium, minimè autèm substantialium vtì dicemus) Non per localem motum, dicendo motorum, aut mobilium, cum localis motus, non immutet, sed suum conseruet subiectum: nec demùm per augumentationem, dicendo augumentabilium, quià definita fuit, à nobis mixtio, non in gratiam viuentium tantùm (ad quę augumentatio præcipuè spectat) sed mixtorum omnium corporum naturalium, tàm animatorum, quàm vità carentium; quibus sic determinatis, colligendum est, quòd mixtio, non est mixti, aut mixtorum; sed elementorum, quæ mixtorum omnium extant materia, quà de causa, miscibilia appellat Philosophus; eorum nomine quatuor prima simplicia corpora, qualitatibus ornata suis, intelligens: Etenim cum ea dumtaxàt simùl misceri, & temperari posint, quæ per se separatìm subsistere possunt; quoniàm nihil in rerum extat natura, quod per se posit subsistere, prætèr substantias, à substando dictas, has remanet, simùl misceri, & temperari simul, vt infrà dicemus, & ideò passiones, per se misceri non possunt, nequè etiàm in se, cùm à subiectis separari non queant: quarè, quę miscentur, elementorum erunt substantiæ, propria, ac sibi determinata, insignitæ forma; & hinc est, quod mixtionem dicimus esse elementorum; non misceri mixtum, sed generari. cum in mixti generandi gratiam, elementa ipsa misceri dicamus, differunt

Alteratio est necessaria pro vnione elementorum.

Alteratio est maximè propria mixtioni.

Quorum corporũ propriè sit augumen.

Mixtio debetur elementis horumq; substantiis.

E runt autem huiusmodi voces, misceri, & generari, tanquam terminus à quo, & terminus ad quem; misceri .n. & mixtio se habet, vt terminus à quo, generari verò, & generatio, veluti terminus ad quem; verùm equidem est, quòd altera, absq; altera, motiones species stare non potest; sicuti postrema illa particula, primi libri de generat. & corrupt. (*Vnio*) declarat; per quam si intelligi debet, (vt existimamus) naturarum elementorum vnio; ita quòd, ex mixtione illa insurgat natura vna, siue forma, hæc absq; dubio fieri non potest, quin mixtum generetur ipsum; hoc demùm, quin elementorum misceantur naturę, tum alterabiles, tum alterationi

F minùs subiectæ. Cœterùm particulam isthanc antequàm attingamus, differre sciendum etiam mixtionem ab alteratione, & ratio est, quòd alteratio est rerum accidentalium, mixtio verò substantialium; quam porrò veritatem noster cognoscens Gal. de alteratione propriè dicta loquens lib. de naturalibus facultatibus, Alterationem, communem dixit omnibus his, quæ in qualitate mouentur, mixtionem verò substantialium, cum propriè misceri dicantur substantiæ, non alterari; differt autem mixtio ab augumentatione, quia differens est augumentationis, & mixtionis subiectum, illius namq; corpus est animatum, huius verò inanimatum (vt demonstrabitur infra) differt quin etiam mixtio, à compositione, quia in hac nulla prorsus fit mutatio, eoquòd illæsa in eo collocantur corpora, in mixtione verò alteratione suscipiunt;

G atq; hæc, de discrepantia mixtionis, à reliquis motus speciebus, & compositione; nunc quomodò fiat mixtio, & an elementorum qualitates, in mixto remaneant in eodem gradu, in quo erant in elementis, an verò refractæ, videbimus. Quò ad primùm, quod maximoperè negocium facessere videtur Apologiæ authoribus. Philosophantes omnes scriptis mandarunt, ad perfectam mixtionem pugnantium in primis qualitatum ipsorum elementorum, pares portiones concurrere, hinc actio, & passio, contactus, accomodatus locus, statutum tempus, & causæ vniuersales, efficiens causa vnicuiq; propria, & singularis, de quibus omnibus in sequēti dicetur exercitatione. Nunc, cum elementa rerum omnium subiecta materia ad mixtionem, certamq; generationem conspirent, per conspicuas elemenrorum qualitates, has mutua actione, & passione, decenti contactu, & concentu, statoq; tempore sese infringere, & retundere constat, quandò non summè contraria, sed remissa in eodem subiecto (theoremate physico) possint cōsistere. Cœterùm quia ad veram mixtionem, generationemq; veniunt, non solùm conspicuę elementorum qualitates (quę accidentia sunt) sed, & materię, substantialesq; eorundem formę: de

Discrimen inter voces misceri, & generari.

Alteratio est rerum accidētalium, Mixtio substantialium.

Quid differat mixtio à reliquis motus speciebus.

Mixtio quomodò fiat.

Quę ad veram mixtionē cōcurrant.

de singulis in mixtionis gratiam differendum. Quòd igitur ad A
materias (hę.n. in primis miscentur) omni omissa controuersia,
impossibile est, totas ꝑ totas eas misceri: nàm prętérquamquòd
corporum daretur penetratio, multarum ꝓprietatum, quæ à po-
rositatibus proueniunt, causas ignoraremus, ac rationes; dicen-
dum ergo, elementorum materias, eo modo, in mixtione esse di-

Materię elementorū quō misceantur.

spositas, quo minimum materiei vnius elementi, plurimum con-
tingat alterius. Simplicia etenim ipsa corpora (oppositarum
qualitatum beneficio) cum in mixtione factitanda agant, & rea-
gant, euenit vt ipsorum partes, quædam sint adeò elaboratæ, B
atq; detritę, vt quantitatis amittant terminos, ad instàr subtilis-
simi cuiusdam pollinis, inter duos densissimos lapides detriti:
(exemplum est Montani) quædam verò rudiores, ac crassiores,
vt propterea quantitatis terminos non amittant. Atq; his ele-
mentorum ad inuicèm admixtis, dispositisq; particulis (qualita-
tibus mediantibus, suum obeuntibus munus) mixtum porosum,

Continuitas, & porositas mixtorū corporum, vndè proueniant.

(licèt pori sint insensibiles) continuum tamèn, emergit: poro-
sum quidèm, ratione illarum partium, quæ quantitatis terminos
non amiserunt; continuum verò, ratione subtilium, ad vnumquę
communem, ob terminorum carentiam, copulantium locum.
Cumq; sic misceantur materiæ, pari modo dicendum commisce-
re, & formas; tum, quas accidentales vocauimus (qualitates ni- C
mirum) tùm substantiales, quas occultas asseueramus: quas sanè
remanere in mixtis, prętérquamquòd, ex mixtionis allata defini-
tione patescit; (dictum.n. est, esse miscibilium alteratorū vnio-
nem) miscibilia etiam ipsa definita, nempè elementa, declarant;
fuit namq; definitum elementum, per id, ex quo fit aliquid cum
insit. Sed ad rem, elementorum formæ, & accidentales, & sub-

Formę elemētorū quō misceantur, & remaneant in mixto.

stantiales, eo prorsùs miscentur modo, quo eorundem miscentur
materiæ: quas propriæ cum insequantur formæ (de naturalibus
loquentes) Arist. 6. primæ philosophiæ tex. com. 29. asseuerante;
sequitur, quòd quocumq; ierit materia, illhùc ituram, & formam.
Nùm verò, alterationem suscipiat, decernendum. Ad hæc, defini- D
entes rem breuibus. Accidentales formas, alterationem susci-
pere, intendi scilicèt (quod dicunt) & remitti, est indubitatum,

Formæ accidentales solùm, alterātur in mixtis.

nàm ex mixtionis definitione, colligitur; & præterea, quemad-
modum formæ artificiales, quæ accidentia sunt, ad materię vio-
lationem, seu diuisionem, violantur, sic, & naturales, cum ad mi-
xtionem venerint, violari necessum est, magis. s. & minus suscipe-

Formæ quæ non sunt in materia non patiuntur.

re, intendi, quòd dicitur, & remitti; formæ verò, quæ non sunt in
materia, nec essentialitèr, nec accidentalitèr patiuntur, Auer. no-
no Metaph. tex. 2. textante; alterantur autèm huiusmodi elemen-
torum

E torum formę, non secundùm, quod formæ sunt, sed prout sunt in materia, quandò formæ, vt formæ sunt, mouent, vt sunt in materia mouentur, & alterantur; ex qua alteratione, vna, quæ totius forma dicitur, emanat, ac fluit; apta, idoneaq́; , vt ex ea omnes actiones ad mixtum generandum necessarię emergant : quàm porrò veritatem, cognoscens Philosophus, elementa in eorum excellentijs remitti mandauit scriptis; quæ remissio non aliundè ducit originem, quàm ex illa elementorum ad inuicèm contrarietate, nō patiente, proprium elementum suam in summo obtinere qualitatem : at si de substantialibus formis, nobis sit sermo, adeò est notum, alterationi has minùs esse subiectas, quàm quòd non notum; substantiæ enim cum sint, neq́; magis neq́; minùs suscipere, fuit semper indubitatum : his itaq́; paucis determinatis, cū paulò suprà diximus, pares elementorum proportiones ad mixtionem, generationemq́; venire, videndum, in qua quantitate, & materiæ, & formæ vtręq́; eorundem accedant : aduertendum igitur primùm, per proportiones, haud nos intelligere, materierum, aut formarum elementorum ęqualitatem quamdam, quò ad pondus, atq́; mensuram (quoniàm si spectetur mixtio, ratione materiei, mixtū omne plus terræ, & aquæ, quàm reliquorum est particeps; plusuè adhuc nonnullum terræ, quàm aquę) sed ęqualitatem quādam, quæ spectatur ratione tum formarum substantialium, tum accidentlium, quarum proportio sic veniat intelligenda, quòd .s. vnius elementi robur, non sit maius, quàm alterius; cuius proportionis necessitas tanta est, vt nisi à natura obseruaretur, mixtū nullum generari contingeret. Si namq́; plus caloris, quàm conueniens sit producendo mixto, in mixtione concureret, sic, & plus frigiditatis, quàm eiusdem constitutioni conueniret; humiditas verò, & frigiditas in congrua deficerent quantitate; has ab illis vinci contingeret, in earumq́; verti naturam, sicq́; non mixti generationem fieri, sed elementorum. tunc enim fit generatio, quandò cōtrarium habet modum proportionis maioris inæqualitatis suprà passum; aut quandò contrariorum vires sunt impares admodùm; quodq́; minus, & imbecillius est, à maiori, & potentiori superatur : cōcludendum igitùr elementa secundùm formas eorum, accidentales præcipuè, quæ nobis sunt notæ, in æqualitate quadam ad mixtionem concurrere, quæ faciat ad mixti generationem, formæq́; in eo introductionem; qualis autem hæc esse possit, cum in nostra manu, veluti medicamentorum componendorum proportio non sit, humanum effugit intellectum; quaè ad ea, quæ sub ipsum cadunt, accedentes, ex materierum elementorum admixtione; facta, quo dictum est modo, sciendum

Quid ex alteratione facta in mixtione emanet.

Cur remittātur elementa in mixtione, & à quo.

In qua proportione, & quātitate elementa accedāt ad mixtionē.

Necessitas proportionis elementorū inter se, in mixto generādo.

Simpliciū generatio quandò fiat.

Quid reportẽt mixta, ex mixtione materiei elemẽtorum.

remanere, foramina, atq; porositates nostris occultas sensibus, iuxtà quarum discrimen, plures in mixtis sortiuntur effectus, siquidèm alia possunt liquari, alia non, madefactibilia quædam sunt, ruptibilia altera, rursus frangibilia, fissilia, formabilia, conteribilia, elixabilia, congelabilia, flexibilia, compressibilia, cedibilia, dilatabilia, vaporabilia, cremabilia, inflammabilia, suffumigabilia, tenuia, crassa, viscida, friabilia, aspera, lenia, dura, mollia, rara, densa, aut his omnibus opposita. At ex formis, atq; his substantialibus, id reportant mixta vniuersa, quòd velutì elementorum formæ substantiales sunt nobis occultę, sic, & quę mixta consequuntur ex eis, occulta dicuntur, & proindè proprietates reportant omnes, quas occultas nos dicimus, superfluumq; foret in præsenti venari: nàm sat superq; notum existit, innumera fore, quæ nos alant, alia veneno afficiant, & alia, quæ determinatum in corpore expurgent humorem, variasq; corporis nostri respiciant partes, id quod, cui dandum sit, nisi formis ipsis substantialibus elementorum nobis ignotis, non satis callemus, & sciamus tamèn vnamquamq; rem duplici facultate esse donatam, cœlesti vna, atq; diuina, nobis occulta; naturali altera, manifesta, & clara; hæc autem, vt finem capiti imponamus, non alium habet originem, quàm manifestas elementorum qualitates, & formas, ex quibus mixta quęcumq; temperiem reportant, seu complexionem ab Arabibus dictam; quæ proportio quædam, qualitatum ipsorum elementorum mutuò inter se alteratorum existit, ad hunc vsum, à natiuo calore conflata, vt tanquàm instrumentum adiuuet operationes formarum naturalium, specierum, & corporum: præter quam temperiem, sortita sunt mixta, sapores, colores, odores, &c. de quibus aliàs, si dabitur occasio, differetur à nobis.

Quid reportẽt mixta, ex formis elementorum.

Quælibet res duplici facultate donata ẽ.

Temperies in mixtis vndè profluat.

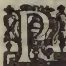
A

B

C

ACTIONIS, passionis, reactionis, repassionisq; assignatur essentia, ex qua subiectum colligitur ipsius, quod contrarium esse oportet; necessitas spectatur contactus in actione, passioneq; cœlebranda, duplex actionis proponitur species, vbi dictionis, similis tradita definitione, quid dictu sit simile qualitate, gradu, & potentia inquiritur. Cap. V.

D

PHILOSOPHANTIVM, omni omissa contentione, supèr remanentiam qualitatum elementorum in mixtis, earundemq; refractionem, cum hæc patescat per actionem, & passionẽ, quæ intercedit, in mixtione facienda; illam verò attestetur sensus, non solùm tactus, sed præsertim gustus, qui est quidam tactus (vt Arist. 2. de anima lib. tex. 107. nos admonuit) quid actiò sit, & passio, nostrę sunt

Gustus est quidam tactus.

unt partes,vt inquiramus; & quoniàm absq; contactu,actio cœ-
ebrari non potest, nec passio, hinc est,vt de actione,& passione,
absoluta oratione, ad contactum accedat hic sermo. Lata igitur
significatione,actionis vocabulum accipientes, seruantur sub ac-
tionis voce, localis motio,generatio,corruptio, alteratio secun-
dùm qualitates sensibiles,augumentatio: animæ sensitiuæ actio-
nes,appetentia videlicet,& præter hanc,altera quæ rationalis est,
nempè intellectio. quandò intelligere, appetere,sentire, augere,
alterare,corrumpere,generare, mouere, nil aliud videtur, quàm
agere, & proindè actiones ex his effluere, vt à propria facultate;
intellectiua,s.appetitiua,sensitiua,motiua,generatiua,alteratiua,
& augumentatiua; quamuìs sensitiuæ facultatis respectu, intelle-
ctiuæq; non inconueniat,& sentire, & intelligere, passiones quas-
dam appellare,iuxtà illud Philosophi: si intelligere, est sicut sen-
tire: cum itaq; hæ omnes actionis sint species: cum ad nostrum
institutum faciat ea tantùm, quæ fit, intèr primarias, elemento-
rum qualitates, Arist. 1. illo de gener.& corrup.tex. 51. longa, la-
taq; verborum serie, Supponens, quod actio, & passio fiat intèr
contraria (vt infra patebit), hæc habuit. *Etenim omninò genera-
tio, & corruptio in his, & ex his, ideò rationabile est iam ignem calefacere, & frigidum infrigidare, & omninò actiuum assimilare sibi ipsi patiens.*
Quasi dicere voluerit, actio isthæc, quæ fit inter contrerias qua-
litates, est assimilatio sensibilis patientis qualitatis in agentem,
prouenìens à maiori agentis virtute; siue vt Illustrisſimo placuit
Caetano, Victoria alicuius virtutis actiuæ, suprà alterius resi-
stentiam; hæcq; propria, & particularis actionis (cui nunc insi-
stimus) est definitio; quò ad passionem, eodem teste Philosopho,
ipsius est passi resistentia, siuè sensibilis, potiùs patientis qualita-
tis,ad agentem sensibilem qualitatem,assimilatio, à victoria ali-
cuius,actiuæ qualitatis proueniens; In qua passionis definitione,
adnotandum, quòd, etsì proprium passionis sit pati, non tamèn
ideò patitur, quìn aliquantulùm reagat; quod videntes Philoso-
phi, actionem illam reactionem, respectiuè appellarunt; veluti
paruam illam passionem,quæ in actione fit, repassionem: est au-
tèm reactio, mutua illa agentium, & patientium actio, vel vt Il-
lustrisſimo placuit Toleto, actio illa, qua passum agit fortiùs in
agens,repassio verò,passio illa, quam patitur, à reactione patien-
tis, agens; qua in re, omnis vt dirimatur dissensio: adnotatione
hic dignum occurrit, quòd scilicèt duplex datur actio, vna quæ
omninò passum immutat, & simile sibi reddit; altera, quæ non
omninò passum immutat, nec simile sibi reddit; prima nuncupa-
tur,à Philosophis actio cum victoria agentis, suprà passum: cum

Nominis actionis significatio quotuplex sit.

Actionis propria significatio.

Actio quid sit.

Passio quid sit.

Reactio quid.

Repassio quid.

C in

Actio cum victoria. & sine victoria quæ.

in hac succedat omnimoda patientis corruptio: secunda dicitur A
actio absq; victoria, passi, vel supra passũ, qua nõ omnimoda passi
succedit corruptio, Cæterum actio isthæc celebratur, cum actionis, & passionis subiectum (quod contrarium esse oportet) æquales caliditatis, & frigiditatis sortitum, erit gradus: agens .n. caliditas in frigiditatem, nulla caliditatis suprà frigiditatem fit actio cum victoria: at actio quę dicitur cum victoria agentis, tùnc fit,

Actionis subiectum quale fit oportet.

quãdò actionis, & passionis sudiectum, æquales caliditatis, & frigiditatis, nõ fuerit sortitum gradus; si .n. subiectum sit particeps quatuor graduum caliditatis, & trium frigiditatis, quæ duo simul iungantur, tanganturq; actio quæ indè insurget, erit cum victoria passi, vel suprà passum. atq; hęc de actione, reactione, passione, repassioneq; sufficiant; Nunc quæ illa sint, quæ ad vtrasq; concurrant, videndum. Ad hæc βραχιλογίαν amplexantes, statuimus, B
ex philosophorum placitis, & actiuas, & passiuas, primarias elementorum qualitates, ad actionem, reactionemq; celebrandam,

Quatuor elemẽtorum qualitates ad actionem, & reactionem cõcurrunt.

concurrere; dicentes namq; actionem esse assimilationem, patiẽtis sensibilis qualitatis, in agentem, cui dubium, tũ actionem, tum passionem, reactionem, repassionemq; intèr actiuas, & passiuas, fieri qualitates? quãdò hæ sensibiles, apud Philosophos, qualitates dicuntur, & extãt: Verumenimuerò, quià nõ quodcumq; natum est pati, & agere, sed ea dumtaxàt, quę contraria sunt, vel cõtrarietatem habent; hinc fit, vt vna qualitatum, ad actionẽ, & passionem, cõcurrentium, insurgat conditio, vt scilicet sint cõtrariæ, C
quę cõditio, & à nobis fuit tacta, & ab Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 50. demõstrata: tacta quidem à nobis, in definitione, dum diximus; Assimilationes, actionis, & passionis, fieri intèr agens, & patiens: quæ contraria esse, nemo est, qui non intelligat. demo-

Contrarietas maximè necessaria est ad actionem, & passionem.

strata verò ab Arist. dum scripsit, *Sed quoniam non quodcumq; natum* "
est pati, & facere; sed quæcumq; aut cõtraria sunt, aut cõtrarietatem habẽt; "
necesse est, & patiens, & faciens, genere quidem simile esse, & idem, specie "
autem dissimile, & contrarium: Sed .n. quantumcumq; pro actione,
& passione celebranda, necessaria sit contrarietas: maximè etiàm

Contactus est necessarius ad actionem, & passionem.

necessarius est contactus; (de actione loqui volentes, & passione D
physica) nisi enim contactus intèr aquam fiat, & ignem, hic non
patietur ab illa, nec aqua aget in ignem; quam sanè necessitatem
videns Philosophus libro, textuq; citatis, actionis, passionisq; subiectum, idem esse, pronunciauit: Sed cur sit, quòd actionis, passionisq; subiectum oportet esse contrarium; nec absq; contactu, tũ hæc, tum illa possit exerceri, restat vt inquiramus, quo ad primũ, huius, vt patescat dilucidatio; contrariũ oportet esse, actionis, passionisq; subiectum: quoniàm simile non agit in sibi simile,
nec

E nec patitur à simili, sed à contrario, Simile.n.Gal. Authore, lib. de officina Medica, com: 4. cum illud sit, quod nulla conditione differt ab altero: vbi conditio æqualis est, nulla discordia, vbi nulla discordia, ibi nulla actio, nullaq; passio. Verùm cōditio hæc, qua, simile non differt ab altero, triplex sit, oportet (ad hoc.s.vt omninò simile dicatur) in qualitate nempè, in gradu, & in potentia: simile in qualitate dicitur, quod eandem speciem, cum altero, habet qualitatem, vel vt Arist. & Auer. 5. Methaph. tex: com: 20. arrisit, cuius vna cum altero est qualitas, ignis exempli gratia, & aëris: simile in gradu illud est, ꝙ pręter eādem, quam habet qualitatem,
F eundem etiā habet intensionis, & remessionis gradum; simile demùm in potentia, illud extat, quod, ratione æqualitatis graduum, maiorem rationē non habet, cur vnum agat potiùs, quàm patiat, vbi similitudinem gradus, & potentię adinuicèm concurrere, eādemq; esse apparet. Quibus sic cōstitutis, cur sit quod simile qualitate, gradu, atq; potentia, non possit agere in sibi simile qualitate, gradu, & potentia, vel hinc per Arist. patet. 1. de gener. & corrupt. tex: 48. & 49. quòd actio est meritò contrarietatis, & passio meritò similitudinis; si igitur nulla adest contrarietas, in simile qualitate, gradu, atq; potentia, nulla potest adesse, actio, nullaq; passio, quam veritatem contemplans Philosophus, Simile dixit
G nō agere, in omninò sibi simile; per omninò sibi simile, intelligēs qualitate, & gradu, atq; potentia: quoniàm sequeretur vt idem in se ipsum possit agere: res quidèm absurda, & Arist. aliorūq; Philosophorum auribus dissona, nihil.n.in se ipsum agit, siue perficiendo, siue corrumpendo: ex eo quià nil sui optat corruptionem: nec quicquam se ipsum perficit, sed ab alio perficitur; atq; de primo satis; Quò ad secundum, Actionem, & passionem absq; contactu fieri non posse, subiectum ipsum (quod materiale sit oportet) declarat: nàm cum contactus naturalis, per corpus tantum fiat (Auerr. 3. physic. com: 30. teste) vt ignis agat in aquam: tactū in hæc duo corpora, intercedere necessum est, id quod vniuersa philosophantium schola cognoscens, decreuit, actionem fieri nō
H intèr continua, sed contigua, hoc est per contactum, qui applicatio duorum est corporum, positionem, in continuo, secundùm exteriores superficiès suas, sine medio corpore mixto, habentium, ad actionem, & passionem pernecessaria, vt agit ignis, aër proximus patitur, quià scilicet ignis, & aër sunt elementa sibi contigua, inter quæ, passionem pati dicimus aërem, quià etsi, similitudo horum elementorum sit in qualitate, dissimilitudo tamèn est in gradu, quoniàm maior ignis in gradu, quàm aëris est caliditas.

Simile non agit in sibi simile.

Triplex est cōditio propter quā simile nō agit in sibi simile.

Simile qualitate gradu, & potentia. non agit in sibi simile, qualitate gradu, & potentia.

Quid sit omninò sibi simile.

Quale sit oportet subiectum actionis, & passionis.

Contactus quid sit.

ALTERATIONIS, & quò ad nomen, & quò ad rem, assignatur essentia, qua tradita, per definitionem; huius explicatis particulis, quòd alteratio spectet ad prædicamentum qualitatis, & in hac ad passionem, & passibilem qualitatem reducatur, fit clarum; & quomodò in instanti, & quomodò successiue fiat, gratiâ mixtorum generandorum, innuitur: A

Cap. VI.

IXTIONEM cum proximè sequatur alteratio, quę ex actione, & passione insurgit; de alteratione (quam ἀλλίωσιν dictitant Græci) rationi consonum est, vt ordiamur discursum; qui vt integer habeatur, duo pręstabimus; primùm quid importetur per nomen, apponemus: secundò quid sibi velit res ipsa, explanabimus. Quò B ad nomen, sciendum, alterationem, nomē quoddam esse commune, plures, sub se, continens mutationes, & in substantia, & in accidentibus factas; vt ex Arist. didicimus lib. 1. physic. tex: 63. vbi alterationis proponens acceptiones, harum vna est, vt alteratio sumi possit, pro omni mutatione, ad substantiam, sed maximè ꝓpriè, pro ea, quę fit. in qualitate; *Fiunt autem* (inquit) *quæ fiunt* " *simpliciter, alia quidèm trasfiguratione, ut statua ex ære*; ecce genera- " tio, *alia uerò appositione* ecce augumentati o, *alia subtractione*, ecce " diminutio, *compositione alia, ut domus; alia uerò alteratione, ut quæ uersantur secundum materiam*, seu qualitates, quę sunt in materia, ecce alteratio; quam definientes, prout in primis fit qualitatibus, C gratiâ mixti naturalis corporis, cuius est affectio. dicimus cum eodem Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 26. & 6. physic. 18. quod alteratio est mutatio, siuè progressus à qualitate sensibili ad aliam sensibilem qualitatem contrariam, aut mediam, vt si ex calido fiat frigidum, aut temperatum medium quiddam, ex dulci amarum, (quò ad secundas qualitates, ad quas potest etiam alterationis nomen extendi) vel contra; aut ad medium; cuius mutationis causę efficientes, sunt ipsęmet qualitates omnes, tum primæ, tum secundæ, quę primis mediantibus agunt. Sed vt proprijs Arist. vtamur verbis, & 6. phy. tex. 18. & 1. de gener. & corup. tex. 23. hęc D habuit. ἀλλίωσις μὲν ἐστιν ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου αἰσθητοῦ ὄντος μετάβαλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσιν ἢ ἐναντίοις ἢ οὖσιν, μεταξύ. " *Alteratio quidē est* (vt verbum verbo reddamus) *quandò manente subiecto sensibili existente, trasmutatur in eius passionibus, aut contrarijs, aut medijs existentibus*, quę definitio quàm optima sit, & numeris omnibus absoluta, vel hinc constat, quòd eandem 1. Cœli 21. expressè retulit. Cœterùm dictum fuit à nobis, alterationem esse trasmutationem, siuè trasmutari (vt Græci loquuntur) quoniàm generis locum huiusmodi vox possidet in definitione, communis enim

Alteratio quid sit quò ad nomen.

Alterationis definitio.

Alteratio etiā in secūdis qualitatibus.

Philosophi verba.

enim est generationi, augumentationi, reliquis motus localis speciebus, & omnibus mutationibus, quæ fiunt in sublunaribus: diximus autèm ex Philosophi mente, mutationem hanc fieri, subiecto sensibili existente; vt distinguatur alteratio à generatione, in hac siquidèm, omnimoda totius in totum, nullo sensibili remanēte, vt subiecto eodem, sequitur mutatio; in alteratione verò, idem remanet, licèt alteratum: atq; exemplum apportans Philosophus hæc habet. δίον Τὸ σῶμα ὑγιαίνει, χαὶ πάλιν κάμνει, ὑπομένονγε ταύτο, vt corpus sanum est, & rursùs ægrotat, manens idem .s. sensibile: Quid autèm per sesibile subiectum sit intelligendum, nulli putamus esse in abscondito, quoniàm sensibile corpus (vt ex alibi patet) illud est, quod ex materia constat, & forma. Addita est, prætèr particulam illám sensibile (existens) vt alterationis sensibile hoc subiectum, distingueretur à subiecto generationis, quod minùs existit, seu actu habet existentiam: tandē appositæ sunt illę particulę; trasmutatur (hoc est subiectum) in eius passionibus, aut contrarijs, aut medijs existentibus; vt naturalis, ac proprius mutationis huius (quæ in alteratione fit) appareret terminus; quoniàm non omnis mutatio fit in passionibus: sed illa tantùm, quæ alteratio dicitur, quæue ad prædicamentum reducitur qualitatis: cuius quatuor cum sint species, vt ex l.b prędicamentorum didicimus, cap. nempè de qualitate: videndum, in qua specie qualitatis, seruetur alteratio. Ad hæc, cum habitus, & dispositio, naturalis potentia, & impotentia, passio, & passibilis qualitas, forma, & circa hoc aliquid, contingens figura, qualitatis sint species; in passione, & passibili qualitate, celebratur alteratio, non quidē ad omnes se extēdens qualitates, sed ad eas tātùm, quas ex philosophorum mente, primas diximus, tum actiuas, tum passiuas; quod si & ad secundas se trasferat, primarum beneficio id euenire sciendum. Id quod respiciens Philosophus. 1. Cœli 21. & 5. physic. 28. decernens ad quā speciem qualitatis, fit magìs alteratio, postquàm vidit, eam ordinatam esse ad generationē: ad passionē, quæ tertia est qualitatis species, pertinêre decreuit, quæ passio cum fieri nequeat absq; primis oppositis actiuis, & passiuis qualitatibus, hinc est, ꝙ ad hęc primò spectat ipsamet alteratio. Sed ad generationē, ordinatā esse alterationē; vel hinc patet abūdè, ꝙ nulla fieri potest generatio, quin ꝑcedat alteratio; & Simplic. 8. phys. 1. ꝓponēs illius tex: explanationē, vbi Arist sentit impossibile esse generationē fieri sine motu. ꝑ hūc decreuit intelligēdū esse motū alterationis, atq; localē; necq dē immeritò, quoniā agens oē naturale, cū sibi simile intēdat, quidpiā ꝓducere, qà similitudo hæc nō fit absq; alteratione, nō iniuria voluit ꝑ motū,

Cur differat alteratio à generatione.

Sensibile corpus quid sit.

Discrimen inter subiectum generationis, & alterationis

Alteratio fit in passionibus.

Alteratio vbi fiat.

Alteratio est ordinata a l generationem.

Generatio nō potest fieri sine alteratione.

Simplicius, intelligendum alterationis; quæ an sempèr generationem præcedat, an sequatur (stante, quod generatio vnius sit corruptio alterius, anuè in instanti fiat, an successiuè) nostræ sunt partes, vt subiectemus discursui. Quò ad primùm si nobis sermo sit, de alicuius mixti generatione, quod immediatè constituatur, ex elementis, alteratio in huius constitutione generationem sempèr præcedit, quemadmodùm enim mixtio generationem præcedit, ad quam paritèr ipsa est ordinata, sic alteratio, sine qua mixtio fieri non potest, generationem præcedet: at si nobis sermo sit de generatione alicuius mixti, quod non immediatè gignatur ex elementis, generationem sequetur alteratio, geniti ex elementis mixti. eandemq; præcedit: sed respectu futuræ generationis: Quò ad secundum dupliciter considerari cum possit alteratio; vno modo respectu termini, secundum quem motus dictus est de genere continuorum, vel ex parte subiecti, iuxtà quod physic. 6. motum esse diuisibilem fuit statutum, Si sermo sit de alteratione facta, respectu qualitatum, siue termini, dicimus alterationem esse continuam, siue in instanti fieri; contraria .n. cum simul, & semèl, & in eodem subiecto, eodemq; tempore stare non possint, alterationem in instanti fieri est necesse; quandò si successiuè fieret, sequeretur quod qualitas in fine alterationis esset infinitè intensa, quià si in toto tempore, in quo fit alteratio, semper aliquid qualitatis acquireretur; in tempore autèm cum infinita sint instantia, qualitatis fieret perfecta, & intensa acquisitio, sicq; non statìm alteratio: si verò loquamur de alteratione ex parte subiecti, ea non tota fit in instanti, sed successiuè, vna .s. post alteram, alterata subiecti parte: etenìm cum alteratio fiat, mediante actione, & passione, & hæc mediante contactu, quià contactus non potest fieri secũdum omnes sui, in instanti, subiecti partes (sic namq; penetratio daretur, ab cunctis redarguta) igitur alterationem successiuè fieri, non autèm in instanti, respectu subiecti, instat experientia; Nunc de generatione, & corruptione agamus.

Quando alteratio præcedat mixtionem, & quãdo è cõtra.

Alteratio an fiat in instanti, & quomodo.

Quandò, & vbi alteratio fiat successiuè.

A

B

C

GENERATIONIS, atq; corruptionis duplex ex Philosophi mente assignatur, definitio, nominalis .s. tradita, per suos terminos, atq; essentialis, assignata per causas. ubi cum ex nominali, quædam profluant dubietates, omnium assignatur solutio, quæuæ ad generationem ex necessitate concurrant, inquiritur. Cap. VII. D

Ratio continuationis.

NATVRAE, in naturalium mixtorum corporum productione, insectãtib vestigia, mixtionis, alterationisq; absoluto discursu, generatio ipsa nobis tractãdą se offert; & quoniàm maximè contrarium generationi est corruptio

E corruptio, de hac quoq; simul, & semèl orationem, instituemus; Arist.itaq; (vt ordiamur à dubitabili illa quęstione, an generatio sit) 1.tex.1.de gener.& corrup.multis allatis dubietatibus, generationem, asseuerantibus simplicitèr dictam, non dari, per hanc substantiæ sibi volens generationem (eo quòd generatio fieret ex nihilo) ijs tandèm reiectis, ac dissolutis, in illiusmet cōtextus calce, concludens generationem dari, hęc literarum Gręcarum monumentis mandauit. ὃ δὲ καὶ τούτων διωρισμένων ἔχει θαυμαστὴν ἀπορίαν, πάλιν ἐπαναποδιστέον, πῶς ἐστιν ἁπλῆ γένεσις εἴτε ἐκ δυνάμει ὄντος, εἴτε καὶ πῶς ἄλλως. *Quod autem, & his determinatis, habet admirabilem dubitationem, rursùs est diligentèr inquirendum, quomodò est simplex generatio, siue ex potentia ente, & quomodò alitèr.* Quibus in verbis, cum apertè assignet Philosophus, generationem esse, quid sit per definitionē spectandum; Verumenimuerò quoniàm duplicem Arist. dedit generationis definitionem, nominalem .s. & essentialem, vtramq; ex ipsius mente afferentes, dicimus, Quòd quandò mutatio fit in his partibus, seu ex corporibus, quę constant ex materia, & forma, ità vt materia formam vnam amittat, & alteram acquirat, hæc generatio non solùm vocatur, sed, & corruptio, veluti, si mutatio fiat in accidentibus, alteratio. ecce generationis, & corruptionis nominalis definitio, ea .s. quæ definiti nominis, absq; vlla causæ expræssione, declarat essentiam, quam repetens 1. illo de gener. & corrup. tex.23. & 24. *Quandò autèm totum trasmutatur, non manente sensibili aliquo, tanquàm subiecto eodem, sed, ut ex genitura tota sanguis, aut ex aqua; aer, aut ex aere omni aqua,* γένεσις ἤδη τὸ τοιοῦτον, τοῦ δὲ φθορά, *generatio iam hoc tale, huius autèm corruptio*, conscripsit; quæ definitio licèt nominalis censeatur, data tamèn per suum terminum est, atq; subiectum: ille siquidèm fuit propositus, cum dictum est, generationē esse mutationem secundum totum (per totum, formam intelligentes substantialem, quam totum, Arist. physic. 2. placuit appellare, cum totum re vera tribuat esse rei) Subiectum verò fuit ab eodem propositum, cum dixit, non remanente sensibili subiecto eodem, hoc est composito eodem, ex materia, & forma, illa specifica, quæ priùs componebatur, sed alio: vndè, non immeritò apposita fuit particula illa (eodem.) Cœterùm ex hac definitione quantumcumq; clara, quatuor emanare videntur dubietates, harum autèm prima est; An assignata definitio, communis sit tàm generationi, quàm corruptioni; Secunda, si vtriq; communis est, an conueniat generationi, & corruptioni cuiuslibet substantię, quæ generabilis sit, & corruptibilis; Tertia stante quòd allata definitio ex termino constet, atq; subiecto; dubitatur, quid maximè

Quod generatio sit.

Generationis duplex def. nominalis, & essentialis.

Generationis def. nominalis.

Quid sit totū apud Arist.

Dubietates profluētes ex def. generationis.

intrinsecum sit generationi, terminus .s. aut subiectum. Quarta, & vltima, indè insurgit, ꝙ cum dixerit Arist. nõ remanente subiecto sensibili, vt eodẽ, suspicatur à plurimis, an in corruptione fiat resolutio vsq; ad materiam primam. quib⁹ explicatis, quæ, & gener. & corrupt. essentialis sit definitio, apparebit. Quod igitur ad primam, Socratis (vt ità dicamus) aut Platonis, relicta amicitia. A

Solutio primę dubietatis.

Sẽtimus, allatam ab Arist. definitionem, & generationi, & corruptioni esse communem; siquidèm particula illa (καὶ φθορὰ, & corruptiõ) copulatiua est, non autẽ disiunctiua, his accedit, & ratio; nisi.n. esset cõmunis, aliam particularem corruptionis, in pręsenti loco, attulisset Philosophus definitionem; quam cum non attulerit, vtrią; esse communem, relinquitur. eoq; magìs, cum generatio vnius, alterius extet corruptio, & contrà; qua in re, animaduersione dignum occurrit; decernere .s. nos, definitionem esse cõmunem, non quòd idem sit generatio, atq; corruptio (postquàm B

Quid sit commune generationi, & corrup.

opposita esse constat) sed quoniam vtriq; id commune est (mutari nempè secundum totum.) vni ad esse, alteri ad non esse. Cum itaq; communis sit, decernimus etiam vniuscuiusq; sensibilis substantiæ generationi, atq; corruptioni conuenire. & quamquàm elementis conuenire non videatur, ex eo, quià in mixtis remanẽt, & non corrumpuntur; & contrà, corrumpuntur mixta, & remanent elementa, vt propterea non conueniat, & mixtis. id prouenire sciendum, ob peruersam illius particulæ (non remanente subie-

Interpretatio verborũ Arist. Non remanẽte subiecto sensibili eodem.

cto sensibili eodem) intelligentiam; non .n. scribit Arist. in generatione, non remanere aliquod sensibile subiectum; sed inquit illud idem nõ remanere, in actu specifico, veluti in alteratione, quæ mutatio quidèm est, secundùm totum, sed remanet in ea subiectũ sensibile, in actu specifico, idem; quod sanè in generatione nõ accidit; nàm quamuis elementa remaneant, siue in mixti generatione, siue corruptione eiusdem; quià tamèn non sunt subiectum determinatę speciei, eo quòd non sint informata, eâdem particulari forma, ob id, vtraq; sub sensibili subiecto eodem non remanere dicuntur. quòd si quis dicat, corruptionem minus esse mutationẽ secundùm totum, eò .s. quià remaneat aliqua forma (exempli gratia) hominis, per mortis aduentum, corrupta forma, cadaueris, C

Quid maximè attendendum sit in corrup.

remaneat altera. Ad hanc non minus curiosam, quàm speciosam dubietatẽ, dicimus attendendam esse in corruptione, nobilioris formę corruptionem, non autèm ignobilioris introductionem. vt puta cadaueris. Si .n. corruptio nõ esset mutatio totius in totũ, quemadmodùm generatio ipsa, sequeretur, quod idem esset corruptio, & alteratio, in qua, totũ remanere sensibile subiectum, fuit decretum. Quò ad tertiam dubitationem, vtentes paucis. statuimus D

…imus vnà cum D.Thoma, terminum ad quem, magìs intimum esse, generationi, quàm ipsum subiectum; quod vidēs Philosophus …phys.tex.22.motum dixit specificari à terminis, nō autèm à subiecto; vt propterea generatio, cū sit species motus, à termino magìs specificetur, sicq; magìs intrinsecus terminus sit, subiecto. Tādem quò ad vltimā dubitatem, in qua dubitatum fuit, an in corruptione fiat resolutio vsq; ad materiam primam. huius solutio …um clarior longè possit haberi, ex essentiali generationis, & corruptionis, definitione, ad hanc accedemus. Memoriæ igitur reuocātes, quę capite 4. fuēre proposita, nimirùm quod ad generationem concurrant; materia siue subiectum, terminus à quo, ad quem, motus, tempus, locus, & efficiens: Materia quidèm (vt omnium rationem assignemus) tùm quià ex hac educenda est forma, tùm quià physica generatio, materiam semper supponit, terminus verò, & à quo, & ad quē, hic, vt forma illa, quæ acquiritur sit corporea naturalis, & per consequens corruptibilis non in specie, sed in indiuiduo; ille verò, vt terminus priuationis formæ in materia, vndè motum ad generationē esse necessarium colligitur; & si necessarius est motus, necessarium, & tempus, quę eius est mensura concurrit autèm locus, duplicem ob causam, prima est, quoniàm generatio corporea locum requirit; secunda quia, quicquid fit, in loco fieri necesse est; efficiens tandèm, quoniàm cum nihil effectiuè, ex semetipso fiat, sed omnia ab agente dependeant, & vniuersali, & particulari, hinc vtriusq; orta est necessitas, quale autèm vtrumquè sit, in sequenti sectione patebit; his inquam in memoriam reuocatis essentialis, atq; per causas afferenda generationis definitio, hæc extat. Generatio est motus, siue mutatio, trasmutatio, vel progressus, sensibilis subiecti, à non esse, ad esse, facta à causa vniuersali, siue Cœlo, & particulari duplici, primæ nempè materiei natura, & cœterorum simplicium naturalium corporum, primarijs formis. Corruptio autèm, hunc in modum definitur. Mutatio est illi opposita, siue trasmutatio, eiusdē sensibilis subiecti ab esse, ad non esse, ab eisdem facta, causis, perpetuandorum in specie indiuiduorum gratiā, cuius duplicis definitionis genus cum satis constet ex dictis, differentia est conspicua, in verbis cōnectantibus genus: progressus namq; à non esse, ad esse; & ab esse, ad non esse, differens omninò est, atq; diuersus; ex qua diuersitate, discrimen inter generationem profluit, atq; corruptionem; in qua an fiat resolutio, vsq; ad materiam primam, Anuè, materia aliqua posita sub vna forma, si corrumpatur, amittat. qualitates omnes, quæ illam insectantur, vtì Apologiæ Author decreuit, in sequenti exercit. patescet.

Generationi est maxime intrinsecus terminus ad quem.

Necessaria ad generationem & omniū sufficiēs caumeratio.

Gener. def. essential.

Corruptionis definitio.

DE Augumentatione, quid eius nomine ueniat intelligendum, quot modis sumatur, quæ propria eius sit acceptio, cui naturali mixto corpori, ut propria eius passio conueniat, quæ eius sit essentia, & quis augumentationis sit modus; ex quo, quòd non fiat in instanti, sed successiuè, continuè tamen, apparet. Cap. VIII.

A

D Augumentationem, quę postrema est inter affectiones mixti naturalis corporis, genericè in præsenti cōsiderati, trasferentes orationem; iure meritò hunc sibi, post tractationem aliarum affectionum vendicauit locum; quoniàm de generatione, corruptione, alteratione, & augumentatione proponens tractare Philosophus. 1. illo de gener. & corrup. lib. cum de omnibus pertractasset, tanquàm communioribus, & animatis, s. & inanimatis corporibus, naturalibus mixtis, de augumentatione, vt ꝓpria tantùm viuentibus volens differere; *De Augumentatione* (inquit) *dicere reliquum est*. Huius igitur quærentes essentiam, assignantesq; causam; quò ad primum. æquiuocatio vt omnis tollatur; Sciendum augumētationem, quæ αὔξησις nuncupatur à Græcis, multipliciter posse assumi, sumitur itaq; communiter vno modo, pro incremento illo, quod in quocumq; fit motu, vt si augeatur caliditas, vel frigiditas, humiditas, vel siccitas, in qualitate: numerus, & magnitudo, in quantitate; vel aliquid aliud (dummodò extrinsecùs additio fiat nulla) in substantia: nàm de illis, quibus additio fit, cum minùs propriè prędicetur augumentatio; quinimmò, nec de augumentatione, quæ fit in qualitate, & quantitate (postquàm passio hæc est propriè, mixti naturalis corporis viuentis) mirùm non erit, si de prædictorum augumentatione, ne verbum quidem faciundum decreuimus: Vndè, in gratiam viuentis corporis, augumentationem definituri, dicimus, augumentationem esse motum, siue mutationem à minori, ad maiorem magnitudinem factam; cuius ꝓxima materia est corpus, actu simile specie, accedens ei, quod augetur; dependens à calore natiuo, siuè insito, qui in vnoquoq; mixto reperitur animato; vt, suæ naturæ, debitos quantitatis adipiscatur terminos: atq; hæc perfecta, numerisq; omnibus absoluta, augumētationis sit definitio, in cuius explicatione, etsi plurimùm ob controuersias, quę circa eam occurrere solent, esset immorandum; veritati tamen, ac breuitati studentes: ad duo, quæcumq; dicturi sumus, redigemus capita. Primum, formam, seu modum respiciet augumentationis; Secundum, materiam, efficientem, & finem. Quò ad primum, modus, quo fit augumentatio, tactus fuit à nobis in primis definitionis verbis, quandò s. diximus, augumētationem, esse mutationem à minori ad maiorem factam magnitudinem,

Cur agatur postremò de augumentatione.

B

Augumentationis multiplex acceptio.

C

Augumētatio propriè sumpta quid sit.

D

Augumētationis modus quis sit.

E gnitudinem,ex quibus ſanè colligitur,nedùm ſubiecti inter augumenrationem,& reliquas motus ſpecies differenria, eò quòd per ſolàm parriculam nominis (magnitudinis) declaratur,& id circa quod fit augumentatio,ſiue in quo, augumẽtatio celebrat̃ prædicamento, atq; ſubiecto,verùm etiam modus, quo ipſamet fit; qui in moru conſiſtit locali; & hic in fluxu,qui ad terminos refertur à quo,& ad quem: nõ poteſt.n. viuentis alicuius partis,ſiue animati mixti corporis fieri augumentatio,niſi motus,à termino à quo, ad terminum ad quem concurrat localis, non inquam ſecundùm torum,ſed ſecundùm ampliorem terminorum extenſionem: Vtrùm autèm huiuſmodi termini ſint cõtrarij,& ſpecie diſtincti,& an motus,qui intèr eos fit,continuus ſit,nunc abſoluemus paucis. Augumentationi neceſſarius é motus.

F Quò ad primum,dicimus intèr hos rerminos à quo, & ad quem, reperiri quidèm contrarietatem,ſed non ſpecificam,quandoquidèm terminus à quo,reſpectu termini ad quem,materialitèr ſtat, non formalitèr,vt propterea contrarietas non ſit ſpecifica:ſed talis, vt ad motus concurrat conſtitutionem; quantitas namq; imperfecta naruralis,in aliquo viuẽte,& mixto corpore,quæ ſtat loco rermini à quo,nõ eſt contraria ſpecificę quãtitati perfectæ naturali,quę ſtat loco termini ad quem:propterea quod rerum omniũ naturalium terminus datus eſt magnitudinis, & paruitatis:& hic à natura,naturæ Mag.2.de anima tex.41.auth.prefinitus. Quò ad ſecundum,omnes vt tollantur ambages,tripliciter ſciendũ eſt, Rebus omnib᷒ datus eſt terminus magnitudinis,& paruitatis.

G poſſe continuitatẽ dari;vno modo,vt ſic loquamur,perpetuatiuè, quatenus V.G.motus eſt perpetuus: quo equidèm modo Cœli perpetuum,& hunc circularem tradunt eſſe motum: ſecundo modo cõtinuitas prędicat̃ de motu,qui dicitur continuus, quouſq; perdurat totum illud temporis ſpatium,quo debirum fit viuẽtis augumentum, & hoc modo pueri dicuntur creſcere,& augeri ad vigeſimumquintum vſq; annum,abſq; vlla tẽporis interpellatione: dicit̃,& tertio modo,motus cõrinuus, cum aliqua tantũ interpellatione,ità vt,reperitis vicibus,hic fiat motus,& continuetur vſq; ad debitam viuentis mixti magnitudinem; Qua triplici motus Continuitas triplex,& quæ fit in augumentatione.

H ſtante conrinuitate,manifeſto aſſerimus ore,motum,qui fit in augumentatione à termino à quo,ad terminum ad quẽ,nõ eſſe cõtinuũ primo modo,cum inter generabilia, & corruptibilia nequaquàm motus ſit perpetuus,atq; æternus;ſtãte ea lege naturę,circa inferiora iſthæc,qua oĩa generationi,& corruptioni ſubiecta ſunt: quare ſequitur,vt motus hic,qui fit in augumentatione, à minori ad maiorem magnitudinem,ſit,dicaturq; cõtinuus, vel ſecundo, vel tertio modo. Qua in re,vt quid ſentimus, dicamus. Cenſemus reſpectu cauſæ efficientis,huius motus,qui fit in augumentatione Inferiora omnia ſubiacent gener. & corr.

(quæ

(quę quidèm causa, natiuus in vnoquoq; viuente mixto, est calor) A cótinuum vtroq; esse modo, secundo nimirùm, & tertio. Secundo, quoniàm cũ calor iste, Hyppocratis nostri testimonio, author sit omnium bonorum, numquamue otietur, sed sempèr contendat mixtum traducere ad eam perfectionem, in qua actiones sibi necessarias, ex semetipso possit producere; quoniàm producere has dumtaxàt potest, cum debitam suæ naturæ fuerit adeptum magnitudinem (dummodò impedimentum non adsit quidpiam, atq; malum, ad quod expellendum ipse incumbens calor, definit quandoq; ipsum animatum mixtum ad augumentum perducere) B sequitur, vt sit continuus, quod in plantis potissimum licet cõspicere; his .n. si oppoitunum suppeditetur alimentum, absq; vlla crescunt interpellatione, quousq; ad suæ naturę peruenerint magnitudinem. Si autèm, vel non opportunum suggeratur alimentum, vel aliquid aliud sibi accidat extrinsecùs, plantas videmus eiusdem ferè sempèr esse magnitudinis, quo remoto extrinsecus accidente, continuatìm augumentum suscipere, necessum est; tertio verò modo putamus augeri, & mixtum, quià animatum genitum mixtum, nõ statìm augeri potest: sed oportet, vt in aliquo tẽpore fiat dispositio alimenti appositi, mediãte alteratione, eiusdẽ substantialis formæ corruptione, appositione, agglutinatione, assimilatione, ac demùm augumẽtatione: qua facta, vt ad vlteriorẽ, C animatum mixtum sibi debitam deueniat magnitudinem, eâdem eget dispositione, nõ semèl, aut bìs; sed tèr, quatèr, decièis, quotiès extiterit opus, quousq; inquam ad suæ naturæ peruenerit magnitudinem; quandoquidèm ea omnia augumentationem præcedẽtia, in tempore fieri necesse est, si in tẽpore, non in instanti, vnicaq; vice, sed plurib⁹; ad appositionẽ .n. alimẽti, noua vt ipsius fiat alteratio, corruptio, appositio, agglutinatio, assimilatioq; necesse est; quibus præmis sis augumentatio sequitur statìm, totius, vel partis, iuxtà assimilatũ, toti, vel parti, alimentũ. & hęc quò ad augumẽtationis modum, circa quem, hoc adnorandum alterum: q.f. augumentatio in augumẽtabili fit secundũ formã in materia locatã, D vt ex Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 35. licet colligere. augeť nãq; caro, os, & reliqua secundùm formã, quoniàm horum formæ modò sub minori, postea sub maiori sunt materia, quę sola nõ augeri dicitur; sed cũ forma, vnde huiusmodi quoq; pro augumẽtatione factitanda, conditiones videnť necessariæ: vt. s. augumẽtabile maneat idem: secunda vt augumẽtatio fiat ab aliquo, extrinsecùs adueniẽte: tertia vt fiat secundùm omnes augumentabilis animantis particulas, iuxtà debitum pro obeundis actionibus magnitudinem. De efficiente, atq; materia, &c. nacta occasione, ex Apolog. asser. infra. *Finis*.

Calor author omniũ bonorum, numquã otiatur.

Cur plãtę quãdoq; non augeantur.

Dispositiones præcedẽtes augumentationẽ.

Tres alię conditiones ad augument. faciẽdam.

E

EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM SECTIO SECVNDA.

Argumentum.

LITERARIVM omne, eò postquàm deuenit negocium, vt in ipso tractando, siuè ad philosophiam, siuè medicinam attineat; illam quidèm rationalem, naturalem, & diuinam; hanc verò practicam, & speculatiuam (quam Θεωρικὴν Græci dicunt) infinitarum, monstrosarumq; opinionum, miserabile hoc nostrum sœculum, in minima vnius, aut alterius particula, ferax existat. Tempestiuum iam esse videtur, vt iactis, in superiori sectione, fundamentis; quibus, mixti
F naturalis corporis, principes innotescant, affectiones: ad eas dirigamus nunc stylum, de quibus, dissensio orta est, inter preclaros Apologię Authores, ac Aristotelicę, aliorumq; rectè philosophantium doctrinę, professores: Galenum igitur 2. de decretis sectantes, sequentem integram assertionem, philosophicarum omnium, Aduersarii, assertionum, dicabimus confutationi: in qua, veritati addicti; quid ipsa sentiat philosophia, de agentis, ac passi dispositione, pro rerum penè omnium naturalium, generatione, deq; innumeris, ad earundem ortum, & interitum concurrentibus causis, & affectionibus, summatim aperire tentabimus.

OSTENDITVR, nullam de nominibus habendum esse curam, quibus magnarum rerum, proponitur inuestigatio: in qua, de nominibus, quanta habenda sit sollicitudo, quarum rerum proponatur discursus, & quomodò ab uno inquantùm unum non prouemiat nisi unum, βραχιλογία decernitur. *Cap. I.*

G QVAMQVAM scientia, de nominibus, humilis non sit, sed excelsa, vt Plato testatus fuit in Cratylo (vndè excelsa quoq; existimari posset, Authorum Apologia; quippequę, à nominibus auspicetur, dicendi telam:) Attamèn quià Gal. Hyppoc. eodemq; Platone authore, nulla de nominibus habenda est cura, quibus plurimarum, atq; magnarum rerum proponitur inuestigatio: hinc est, quòd minùs eorum approbādum videtur institutum, in quo, suadentes strictissimè loquendum esse in scientia demonstratiua; & ad nominum contemplationem, & vocum perpendendam essen-
H tiam, in ipsorum operibus, se totos traducunt. Quarè onomasticam omnem paucis secum tentantes, exprobare cōtentionem: monens Gal. 2. de differ. feb. 7. & 14. Meth. med. 9. nomina contemnenda esse, ac res fore spectandas: quid causæ fuerit; vt docti viri scripserint. *Apologia Hieronymi Donzellij, & Durantis Scacchi.* Exprobatus titulus Apologiæ Authorum.
" *in qua detegitur, quòd non perperam agunt, in medicina factitanda, non ad-*
" *ministrant remedia indifferentèr, aut nullo consilio, uel ratione moti, nec*
" *sunt simplicitèr, uel communitèr practicantes, nec empirici, & demùm quòd numquam cecutierunt, neq; cecutiant in arte medica, &c.* equidèm suspi

cari

cari non possumus,eoq; magis,cum de rebus,auferendam propo- A
suerimus,discordiam:in qua sanè,quià vt Gal.est author 2. Meth.
med.cap.38.& 5. de simplic medicam.facul.4. nominum, verbo-
rumq; copia, plerumq; non est indecora; & nominibus vtendum
ijs, quibus quisq; in disputationibus maximè delectatur (dum-
modò propria sint,& consueta) longè magis suspicio nobis ada-
ucta est,cum aiunt. *Incipamus à titulo tui paradoxi, ubi statim in pri-* "
mis uerbis ais. Hircini adipis in dysentericis curandis deiectionibus, pretèr "
medicorum omnium sententiam,qui eo assolent uti,rationibus, & authorita-
tibus improbatur usus; Nos autèm quid per dysentericas deiectiones insi-
nues,haud facilè percipere possumus, &c. Proh.Iuppiter!, inquit idem B
nostræ medicinæ præceptor 4.de vsu par.9.& 3.de different.pul.1.
non à nominibus,sed à rebus,doctrinam acquiri scientificam. &
paulò infrà repetunt. *Quod sic intelligatur Gal. comparatiuè s. esse lo-* "
quutum de adipis caliditate,& acrimonia, Galdinus doctissimus, & fidissi- "
mus eius interpres, declarat per dictionem, Nàm, quæ causalis est coniun-
ctio maximi momenti, abs te tamèn prætermissa, uel neglecta. Sed quid
plura,admonet Hypp. (cuius meritò, Apologię authores profi-
tentur doctrinam) lib. de articul. tex. 17. nominib' mentem non
adhibuisse antiquos, dummodò res apparerent; & nominum cu
riositatem, non attendisse, dummodò res intelligerent, eorum
tamèn alter, nominibus totus, intentus exclamans dicit. *Mihiq;* C
præsertìm uideris seorsùm consultò iniuriam facere:nàm prorsùs ignoro,un-
dè expiscatus sis,hanc dictionem primarium,ut in epistola, quam ad disertis-
simum Augustinum Angelellum scribis. Sed quicquid sit, valeat iam
nominum, quorumcumq; disceptatio, tanquàm ad sophistas,
ex 1.de differ.pul.nominum,accentuumq; attineat contemplatio.
Gal. nos insectantes,de nominibus,tantùm pollicemur,esse solli-
citos,quantùm intererit ad rerum explanationem, ad nostramq;
multiplici nomine,labefactatam,defendendam existimationem;
sic enim idem præcepit 1. de differ. feb. 1. comment. 1. physic. 1.
Themist.1.de anima 19.& Plato met diuinus, in Cratylo; vbi do-
cens,nomina esse instrumenta,tùm ad res discendas, tùm ad do-
cendos audientes, accomodata: & nomina distinguens in vera, D
& falsa: veris dicendorum nostrorum seriem innitentes,vera sca-
turiet oratio, cuius partes nomina cum sint. (est etenim nomen
rei ipsius vis quædam,mente primùm concepta, voce deindè ex-
pressa, & demùm literis significata) iuxtà nominum naturam,ne-
cessum est futuram esse orationem,quam conflantes ex veris, ve-
ram,& philosophantium omnium auribus consonam,afferemus,
doctrinam. Et propterea consulens ipsemet Gal. lib. de diff.sy-
mp.1. *Id solùm ueritatis studioso esse agèdum,nempè res ipsas quæ inter se*
natura

Refellitur exordium Apologiæ.

Nominalis assertio Author. Apolog.

Altera nominalis assertio Auth Apolog.

Nomina esse instrumenta ad docendos audientes.

E *natura sunt similes, eoq; minus aduertuntur ostendere: dein nomina ijs imponere, potissimùm quidèm si potis est, quæ maximè sunt in usu; sin hæc non „ nouit, apta fingere, ante verò omnia singulis reb⁹, singula nomina; nequa in „ sermone, uel obscuritas, ex homonymia nascatur, indeq; sophismata oriātur, „ uel res ulla omittatur. Illud uerò rectè ne, an nō rectè, & propriè, an impropriè nomē sit positū, per longius ocium æstimare, cum res ipsas iam intellexerimus, cum in harum cognitione successus operis consistat, non in nominibus.*

Studioso veritatis quid sit agendum.

Totum nostrum consilium, circa rerum intelligentiam, collocabimus. Ab vno in quantum vnum, demonstrantes, non posse prouenire nisi vnum. Materiam, paritèr collocatam sub vna forma, sic hęc corrumpatur, non amittere, qualitates omnes, & accidentia, ad nouæ introductionem. Non esse qualitates nouas, illas, quas F noua adipiscitur forma, sed facultates, & vires. Qualitates, quarum gratia in materiam introducitur forma, easdem semper esse, quę in omnibus reperiuntur elementis. Qualitates non dependère, à forma, sed hanc ab illis formam, & quidèm substantialem, non dependère ab accidentibus. Complexionem, siue temperaturam, non esse formam substantialem mixtorum. Generationem vnius, non esse sempèr corruptionem alterius, & è contra. Intentionē agentis in generatione, non esse primò, ac per se aliud corrumpere. Rerum omnium naturalium agentem causam esse duplicem, vniuersalem .s. & particularem. Generationem mixtorum, non fieri in instanti. Formam non generari, sed mixtum. atq; plerasq; cō similes, quę in operis ꝓgressu, patescēt. Nūc accedētes ad primā. Probare nos volentes in paradoxo, hircinū adipè adeptum esse, naturā sanguinis; ex quo, vtì ex materia genitus est: apertè scripsimus, quòd quia ab vno in quantum vnum, non prouenit nisi vnū, ex necessitate, hircinus adeps reportat naturā sanguinis; aduersùs quā ꝓpositionē, insurgētes aduersarij, nec in philosophia, nec medicina, nec logica voluerunt admittere. An igitͤ philosophia admittat, inquiramus. Scribunt 2. de gen. & corr. tex. com. 56. & 12. Meth. com. 44. necnō lib. destruc. in disp. 3. in solut. 1. dub. Philos. & com. Quòd ab vno, in quantū vnū, non ꝓuenit nisi vnum: vbi propositionē animaduertens magnus Albertus, ab omnib⁹ inquit philosophis fuisse cōcessam, excepto Auicebrō, qui negat in lib. fontis vitæ: & quia nullam esse, etiam adnotarunt, pologiæ Authores; in illius explanatione, opereprętium dumus, primūs insistere; inde verò, in rerum à natura constitutorum, generatione comprobare. Ad hæc recurrentes ad primū. m. libr. destruc. disput. 3. in sol. 1. dubij, monens triplicem, esse odum agentium; Naturalium (quorū sua actio, est vna tārum se, vt ignis:) Eligentium (quorū nō semper vna per se actio est,

De quibus rebus proponatur agendum in præsenti sectio.

Propositio fūdamētalis, qua probatur hircinum adipē esse calidum, igneua, &c

Agentium triplex modus. Naturaliū, Eligentium, & Diuinorum.

est, sed modò contraria, vt hominis) ac diuinorum, qui nullo dictorum modorum dicuntur agere, sed cuncta procedunt ab eos modo altiori, quàm sit natura, & humana voluntas: apertè docet, propositionem, veritatem habere, in primo naturalium agentium modo, & proindè in naturalibus; à quibus vnum semper prouenire sentimus, à calido calidum, à frigido frigidum, ab humido humidum, & sicco siccum; & hæc omnia consequentia, dumodò tamèn, agentia naturalia sint eodem modo disposita, sit idem finis, & intentio agendi consimilis, & quòd actio eorũdem, sit respectu eiusdem pasſi, quod etiàm eodem semper modo, dispositum sit oportet, vt vnum sempér proueniat ab vno. Vndè sol, qui idem est, quià est diuersè dispositus, modò accedit, modò recedit, operatur contraria, ad accessum scilicet generationem, & ad recessum, corruptionem: atq; sic, per Philoloph. 2. physic. tex. com. 30. idem erit causa diuersorum, vel idem non operabitur, quandò aliquod agens se habet, vt instrumentum, non autèm, vt agens principale. Cœterùm, quod agentis actio, sit oporteat, respectu eiusdem pasſi; huius declarat diuersitas; sol enim, agens in glaciem, dissoluit, in fimum, condensat. Sed enim his tanquàm notis dimisſis; colligentes allatam propositionem habere posse veritatem, in agentibus naturalibus, vno, ac eodem modo dispositis, & patiẽtibus etiam proprijs, vno ac eodem modo dispositis, dicamus, quòd quià efficiens generationis, pinguedinis cuiusq; (vt suo loco patescet) est calor, vno, & eodem semper modo, in hirco dispositus; & passum, est sanguis, adassatus, atq; concoctus, iuxtà portionem vnctuosiorem, calidiorem, & terrestriorem, nõ nisi calidus existere potest adeps; acris item, & mordax; Ac ne nouitatem vllam, apùd quempiam, nostra sapere videatur doctrina, authoritatibus, ac rationibus iterùm res vniuersa agetur. A B C

Conditiones agentis naturalis vt ab eo vnũ proueniat.

EX determinato rerum penè omnium naturalium, materiali principio, ostenditur, Aristotelicam propositionem, quæ erat, Ab uno in quantum unum, non prouenit nisi unum; & tanquam Acchillem, pro nobis in paradoxo pugnaſſe; hircinumq; adipem, iure calidum, igneum, atq; mordacem, statutum fuiſſe. *Cap. 11.* D

NATVRALIS efficientis, ac pasſi, in rerum omnium naturalium productione, quanti vna, & eadem dispositio semper intersit, ad hoc vt vnum producatur, ex illis; vel hinc per Isaacchum Hebreum, lib. de dietis particularibus cap. 14. innotescit; quòd idèm calor, ratione agentis, secundùm diuersas mensuras, in quibus reperitur, diuersa, ac plura producit; si namq; sit excedens, id in quod agit,

E agit, in ſalſum conuertit ſaporem (vti ſunt oceani aquę) ſi amplior, in amarum, ſi adhùc intenſior, in acutum: idemq; calor, ex eodem. V.G. chilo (qui etſi vni formis apparet, ex natura rei difformis tamèn eſt) quatuor gignit in animantibus humores, temperatus quidèm ſanguinem, remiſſus pituitam, excedens colerã, adurens melancholiam (atram dictam bilem) non quidèm indifferentèr, ex vnaquaq; chili portione, ſed ex determinata, atq; per proprias qualitates, diſpoſita: ex vnctuoſa igitur, ac temperata, ſanguinem; ex aquoſa pituitam; ex ſubtili, calidioriq; bilem; ex groſſa, frigidioriq; melancholiam: vt propterea, cum calor in hirco excedens ſit, & ſanguinis portio, ex qua ꝑducendus eſt adeps, calida quoq; ſit (vt, vim comburendi habere in paradoxo, dixerimus) haud ambigendum, calidum etiam, ac igneum, acrem, atq; mordacem exiſtere adipem.

Agens ſecundum diuerſas diſpoſitiones ſui, & paſſi, diuerſa ꝑducit, & agit.

Concluſio cõtra aſſert. Anthoris.

F Cœterum, omiſſa in præſenti, naturalis cuiuſq; agẽtis, diſpoſitione: quantì materierum, è quibus ꝓpriæ educendæ ſunt formæ, ac conſequentia formam interſit diſpoſitio, Ariſt: atq; Auer. 8. phyſ. tex: com: 46. 4. Cœli com. 37. & 8. Methaph. 11. his verbis, nos docuẽre. *Quandò materia fuerit diuerſa, diuerſabitur, & forma.* quam propoſitionem, ſi liceat nobis commentari; nil aliud, philoſophos, ſibi velle ſentimus, niſi quòd, ex propria, atq; determinata, vno eodemq; ſempèr modo, diſpoſita materia: determinata, per vim agentis, eodẽ etiam ſemper modo, diſpoſiti, educitur forma; non ſolùm accidentalis, ſed, & ſubſtantialis; de illa loquendo, quę educitur, de potentia materię.

Propoſitio fũdamẽtalis, demõſtrans neceſſitatẽ diſpoſit. materiei.

G Et ecce, in ſingulis tàm ſimplicibus, quàm compoſitis, imperfectis, perfectis, inanimatis, & animatis, noſtra, vt pateſcat ſentẽtia. Generatur ex prima materia (ex Ariſt. 4. Cœli tex: com: 37.) per caliditatem, & ſiccitatem, diſpoſita, ignis: per caliditatem, & humiditatem aër: per humiditatem, & frigiditatem, aqua: per frigiditatem, & ſiccitatem, terra; quarè dicebat ibi Philoſoph. *Neceſſe eſt, materias eſſe tot, quot hæc ſunt*, ſ. elementa: in quibus verbis, non de numerica loquitur diſtinctione (quia omnium vna eſt communis) ſed diſpoſitionis.

Elementorum gener. ex prima mat.

H Verùm ad elementata procedat oratio. Ex elementis diuerſimodè diſpoſitis, generahtur Methoora omnia in triplici aëris interſtitio, ſupremo, medio, ac infimo; in ſupremo quidèm, ignitæ omnes impreſsiones, tàm ſimplices, quàm mixtæ, ignis videlicet perpendicularis, iaculum ardens, candela accenſa, ſplendor nocturnus, capra ſaltans, ſcintilla volans, cometa, ſtella cadens, ignisq; fatuus, inter ſimplices: tonitrus, coruſcatio, & fulmen, inter compoſitas. In medio nubes omnes; & ex eis producta, idola, apparentię, pararelli, habones, iris, vaporoſa etiã omnia; præterea liquida, vt pluuia imber, concreta adhuc, atq; ex

Eorum quę ſunt in ſublimi generatio.

liquidis producta,sicuti nix,& grādo. In infimo verò,frigidæ omnes,ac humidæ impressiones, vt ros,pruina,caligo; calidæ etiam, & humidæ, veluti mel, & manna; quorum omnium imperfectorū mixtorum materia,quia nō vna,& eadem est, sed vario modo disposita,hinc fit,cur non vna,& eadem omnium, tàm substantialis, quàm accidētalis sit forma. ex aqua.n. tantùm,& terra (solis vi, per calorem,in vtrumq; elementum, agentis) cum duo eleuentur halitus,naturam referentes elemēti,ex quo geniti sunt:& propterea ex terra calidus, & siccus; ex aqua calidus,& humidus: iuxtà dispositionem,quam acquirunt in triplici aëris intestitio, horum, atq; illorū imperfectorum mixtorum materialia fiunt principia: quarè, earum impressionum,quę in sublimi visuntur, in supremo s. materia extiterit,exalatio calida,& sicca, terrestris, & crassa, pura,aut impura, iuxtà naturam simplicium, aut compositarum impressionum:materia earum,quæ cōspiciuntur in medio, exhalatio frigida erit,& humida: earum verò,quæ in infimo minus frigida,& minus humida; & quarundam calida. Quarè concludendum, iuxtà dispositiones, quas halitus illi duo fuerint ab agente, nacti,hoc vel illud, ex eis produci in sublimi. à quo ad infima reuocantes stilum; nō solùm mixta omnia imperfecta,ex determinata,ac vno eodemq; modo disposita producuntur,materia. sed, & perfecta quęcumq; inanimata in primis, vt metalla omnia, ac lapidum diuersæ species. Nam licèt sulphur, atq; argentum viuum, materiale sit determinatum principium, metallorum omnium:alitèr tamèn,ac alitèr,dispositum sit vtrumq; oportet. quādoquidèm,vbi materia auri est sulphur,in maiori,quàm argētum viuum cōcurrens, portione,subtile itèm,ac rubeum;argentū verò viuū in minori subtile,& album: Ipsius argēti materia,est sulphur albescens,& clarum in minori cōcurrens portione, argētum autē viuum in maiori purum,& album: AEris, sulphur crassum,rubeū, & copiosum,argentum viuum impurum,ac minimū, cū sulphure admixtum.Ferri,argentū viuum, terrestre ponderosum,& magis adhùc impurum,& copiosum,sulphur verò minimum,immundū atq; terrestre:Plumbi vtrumq; paritèr, omnium maximè impuritate,fœculētia,atq; crassitie affectum. & stamni demùm argētum viuum album,in superficie locatum, sulphur rubrum minùs benè cū argento viuo admixtū,hoc vt minus copiosum, illud vt magis, ad stamni generationē concurrens. Sed,& ipsius viui argenti materia,diuersa est; prout triplex eius est species, vna .s. quæ pēdet stiriarum more;altera quæ è minio educit; ac tertia, quæ in terræ cauitatibus, spontè decurrit. Quod ad lapidum spectat materiā, hæc quamquā statuta sit terra vnctuosa,& aquosum humidum, in terrę

Varietas dispositionis materiei facit,varietatem formarum.

Halitus duo quomodo sint principia omnium metheororum.

Diuersitas eorum quę fiunt in sublimi, vnde.

Sulphur,& argentum viuū est metallorum materia.

A

C

D

terræ cauitatib' inclusum;alia tñ gemmarum, alia marmorū, alia cotum,alia silicum,& alia saxorum(quæ lapidum quinq; sunt species)censenda materia,siquidèm gēmarum,vnctuusa est terra purissima,ac subtilissima,cū humido aqueo admixta, magìs tñ, vel minùs,secundùm maiorē,vel minorē earundē perfectionē. Adamantis.n.materia,aliarūq; gemmarū,quæ splendent, velutì Christalli,Saphiri,Smaragdi,Sardonici, Selenitis, Carbunculi, Carcedonij,Asteritis,Rubini,Topatij,atq; Iacinti,magìs aquea est,quā terrea,purior,aut impurior,& subtilior,& minùs subtilis, ꝑ earū in puritate,& in impuritate discrimine. Gemmarū verò,quæ non splēdent,& magis opacæ sunt,velutì corallium,&c.humiditas viscosa,& magis terrena,quàm aquea existit materia. Marmorum, aliorūq; lapidū eadē,magis viscosa, & crassa, iuxtà tñ diuersitatē formarum,quæ variā,atq; diuersam exposcūt materiā. vndè Porphirites,Alabastrum,Ophites,& id genus marmorum,puriorē,& defecatiorem habebunt; quā lapides,ferramētis acuendis idonei; & ij quib' ad methallorum cōprobationē, vtunt Artifices. Sic et diuersa erit materia silicum,à quib' ignis excutitur,aliorumq; saxorum,quę cōstruendis domib' accomodant: quo eodē nomine, & salis species quælibet,& terrarum (quas metallares appellant) diuersum materiale,sortita fuerit principium,à quo non nisi vna, vel altera species prędictarum poterit emanâre: à succo quidem aqueo,cum terrestri admixto,decoctoq; sal, metallare vocatum; quòd si alio, atq; alio modo dictus succus afficiat, pro affectionis diuersitate, Ammoniacum,petreum,saxeum,gemmeum,& indū; cui addi ēt potest,nitrum,naphticum,ex naphta, nobilissimo bituminis genere,candidoq; liquamine,accenso,atq; ignito productum aggeneratur. Sed.n. ipsum quoq; bitumē,tùm fluidum,sub quo arabum ambra locatur,tùm cōsistens,sub quo asphaltus, pissasphaltus, atq; electrum seruatur, materiā requirit, proprijs dispositionibus affectam,præter quam, propriam etiā exposcentes, minerales,ac friabiles nuncupatæ terræ alumen.s.sulphur nitrum, terra lemnia,samia,bolus armenus,ampelites; & si quæ sunt, cùm atramentorum speciebus: firmissimè decernendum,vniuersa naturalia inanimata perfecta mixta, ab vno in quantum vnum prouenire,hoc est propria, atq; determinata materia, determinatam reportare formam; Atq; ad hanc veritatem respiciens Auer.1. de gen.anim.1. *Species(dixit)ideo est una,quia eius forma est una,& eius materia quoq; una*:vt ꝓpterea,& adeps vnus sit, quià ab vna sibi, determinata,ꝑ vim agētis,disposita efficiē materia. At de animatorū materiali principio satis. Quòd attinet,ad animata. Vegetabilium in primis generatio, præterquamquod,alia ex semine,alia

Terra vnctuosa, & humidū aqueum, lapidum est materia.

Gemmarum materia qualis.

Lapidum materia qualis.

Salis specierū omniū materia, qualis.

Bituminis specierum materia, diuersa.

Propositio fūdamentalis.

ex auulsione, alia sobole, proficiscitur (Arist. Auth. 3. de generat. animal. 2.) accedit, quòd, non omnes ex vno eodemq; gignuntur semine, auulso, ramulo, vel sobole, sed determinata, ac sibi simili. A

Vegetabilium materia diuersa.

Arbores videlicet frutices, & Herbæ: quarum trium specierum nomine, reliquæ accedentes, indubitatum hoc est, ꝙ Deus iuxtà illud Geneseos 1. iussit terræ nè esset sterilis, producere herbam virentem, lignum pomiferum, faciens fructum, & plantas, quæ haberent semen in semetipsis. ex quo postmodùm semine, prout varium, atq; diuersum est, plantarum variæ gignuntur species, omnes tamen à simili: quę propositio tacta ab Arist. 12. Metaphys. tex: com. 24. veritatem potissimùm habet, in his, quę ex semine oriuntur: cuiusmodi, & plantę, animantiaq; perfecta: illę enim similem sibi faciunt alteram, vt idem affirmauit 8. de nat. animal. 1. & 2. de anima tex. com. 34. Animalia verò perfecta, hoc est, ex semine producta, simile sibi; quoq; gignunt. At de imperfectis, loquentes primùm. Apes exempli gratia, vt textatur Themistius 12. Metaph. com. 18. & in paraph. super 1. de anima c. 24. *Generantur ex corporibus uaccarum mortuarum, & uespæ, ex corporibus equorum mortuorum; ranæ ex putrefactione aquæ; & musciliones ex uino corrupto, quemadmodùm alia animalia quoq; sunt, quæ materia genita putri; alia ex rore, qui frondibus insudat nascuntur, & alia ex fimo, aut cæno putrescente oriuntur*, Non quidèm indifferentèr, ex omni fimo, vel cœno, sed determinato, ac proprijs affectionibus disposito: vndè fit, vt alia in lignis stirpium, aut cœsis, alia in animalium pilis, alia in excrementis, aut iam excretis, aut adhùc inter animantem côtentis (vt quæ tineæ siuè lumbrici appellantur) alia adhùc ex virêtibus folijs, & præsertìm brasficę, vt erucæ: alia ex ipsismet erucis, vt papiliones, alia ex aridis lignis, vt scarabei, & sic de reliquis generentur, ac producantur: quorum afferens generationẽ philosophus 5. de histor. animal. cap. 9. varietati, ac dispositioni tradidit, putrescentium materierum, à quib' vnum etiam in philosophia producitur. Sed quid ad genita ex semine, asseuerãdum? idem Arist. & Auer. 12. Metaph. tex. com. 18. videntes, è materia, formas educendas esse naturales, monuêre. *Quòd cum omne quod fit, fiat ex conuenienti in nomine, homo generatur ex homine, & equus ex equo, & unum ex uno, & particulare, ex particulari, non particulare ex uniuersali: quod idem sentiens Themistius, scripsit se benè scire, quòd in spermate cuiuslibet animalis, & plantæ, sunt proportiones propriæ, & rationes, quibus ea, quæ generantur, ex eis sunt animalia propria, & plantæ propriæ, & sic ex spermate hominis, non fieri equum, nec equi, hominem, neq; ex semine alicuius plantæ aliam plantam, uerùm illam, quæ delitescens potentia in proprio semine, ad actum per agentis uim educitur*: quam veritatem attingens

Propositio fundamentalis. B

Animantium ex putri, materia diuersa. C

Propositio fundament. D

E tingens Comment. sanciuit. *Quòd intentio proportionum, & formarum existentium in generantibus animalia, est, quid extrahunt proportiones, & formas, quæ sunt in materia, ex potentia in actum; & omne extrahens aliquid ex potentia in actum, necesse est, ut in eo sit aliquo modo illud, quod extrahit, non quòd sit ipsum, secundùm omnes modos, &c.* Atq; his, in passi, vno, eodemq; modo, dispositi gratiam, sic constitutis. Suadet ratio, quam pro Acchille habuimus; vt decernamus, ab vno in quãtum vnum, non nisi vnum prouenire; ex sanguine inquam hircino, disposito ad generationem adipis, per caliditatem, igneitatẽ, & acrimoniám, calidum igneum, & acrem prouenire adipem, ea vel saltèm, stante lege, qua decernetur à nobis, materiam positam F sub vna forma, sic hæc corrumpatur, non amittere omnia accidentia, & qualitates, quas prius habebat.

Propositio fũdamentalis.

Ratio habita pro Acchille quomodò pugnet.

DECERNITVR, materiam positam sub una forma existente, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, non amittere, omnes qualitates, & accidentia, quæ illa habebat, sed posse asseruari eadem in aduentu nouæ formæ, absq; migratione, accidentium de subiecto in subiectum. Cap. III.

EFFICIENTIS ergo, & materiei, in rerum naturalium productione, vna, & eadem (vnum vt producatᷓ) quantì facienda sit dispositio, iàm satis patescit. reliquum itaq; nunc esse videtur, vt insurgẽtes aduersùs Apologiæ Authorum assertionẽ, in ordine quintam, videamus, quomodò. *Posita aliqua materia, sub una forma existente, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, talis materia amittat omnes qualitates, quas priùs habebat, & sibi nouas omnes asciscat, à noua introducta dependentes forma.* pro cuius assertionis illustratione, cum plurimùm factitare videatᷓ, generationis subſtãtialis, atq; corruptionis, allata ab Arist. 1. de gener. & corrup. tex. 23. definitio; in huius persistendum explanatione. Summus igᷓ Philosophus, scribens, quod. *Quandò totum trasmutatur, non manente aliquo sensibili, ut subiecto eodem, sed ut ex genitura tota sanguis, aut ex aqua aer, aut ex aere omni aqua, generatio iam hoc tale, huius autem corruptio.* Nollemus prudentẽ Aduersarium suasum habere, huiusce definitionis vigore; eius assertionem, in philosophia, veritatis coronam reportàre, quandoquidèm, aliud sibi vult Arist: per mutationem totius; ac accidentium, & qualitatum omnium (quæ in materia, aliqua cohonestata forma reperiebantur) corruptionem: & propterea ad explanationem reuertentes allatæ definitionis. Esto per Philosophum 2. physic. tex. 31. per totum, intelligendam esse formã substantialem compositi, formam inquam specificam, atq; perfectã, qua totum esse proficiscitur, totumq; esse rei impertitur, ad differentiam

Quinta assertio Aduersariorũ Apolog.

Propositio fũdamentalis.

Explanatur definitio gener. & corrupt.

ferentiam accidentium, quæ nō dant totum esse rei, totamq; perfectionem, & totam essentiam: non hinc sequitur, ad corruptionē totius, formę .s. alicuius existentis in materia, qualitates, & accidentia omnia corrumpi, quę insequebātur illam; propterea quòd, necessum esset fateri, in quacumq; corruptione, resolutionem fieri vsq; ad materiam primam, quæ nuda remanet, genere quocumq; formarum, & accidentium, in potentia tamèn ad omnia. atq; huic veritati intentus Illustris Iacobus Zabarella, & Arcangelus Mercennarius hic 1. suarum dilucidationum lib. literis commendauit, quòd cum dicit Philosophus. *Quandò autèm totum trasmutatur, &c. non intelligit, quod omnes formæ, quæ in re præerant, in generatione, & corruptione mutentur, sed sola illa, quæ est substantialis, specifica, & perfecta, totum esse dans illi:* & Mercennarium insectatus Zabarella, ægregio suo natural. quæstionum volumine, adnotauit. *Quòd dicitur in generatione mutari totum, etsi mutetur sola forma specifica, quid forma, ex ante dictis, ab Arist totum significabat; adeò ut, etsi concedamus manere aliquam formàm genericam (qua de re aliàs) cum dicimus mutari totum, in totum in generatione substantiali: dicimus recedente una forma specifica, alteram aduenire, ab hac quippequòd compositum, nomen desumit, ac definitionem:* hęc ille, qui edocens, in generatione substantiali (qua tota referta est Apologia) corrumpi, vnum totum; hoc est præcedentem aliquam specificam in materia, existentem formam; docet etiam alteram aduenire. Sed an in corruptionē illius, qualitates, & accidentia omnia, quæ illam insequebātur, corrumpantur; & in aduentu alterius, nouæ qualitates, ac accidentia introducanē, satis vt fiat authori illius, contemplatione dignum se offert. Ad hæc, idem Zabarella, declarans particulas illas, *Non manente aliquo sensibili, ut subiecto eodem,* inquit, *Huiusmodi particulæ sunt quidèm pars definitionis, generationis, & corruptionis, sed etiam sunt uelutì declaratio, antecedentium. & hoc sibi uult Philosophus, quòd quandò mutatur totum, idest corrumpitur unum totum, una .s. forma substantialis specifica, & alterum totum generatur, & altera forma substantialis specifica generatur, nihil sensibile remanet, quod habeat locum subiecti per se, respectu termini acquisiti, quid si compositum est sensibile, meritò formæ specificæ, quæ tribuit ipsi existentiam; absq; dubio, compositum sensibile non remanet idem:* ex qua excellentiss. Philosophi explanatione, cum colligamus subiectum remanêre sensibile, licèt non idem (quia quicquid sensibile est, per accidentia est sensibile) quarè minus orbatum remanebit, genere quocumq; accidentium; & sic accidentia omnia, in corruptione formæ illius, non corrumpentur, nouaq; in aduentu alterius introducentur. *Si in generatione, & corruptione* (hæc sunt ipsissima Zabarellæ verba) *substantiali, forma substantialis specifica corrumpitur*

Archangeli Mercennarii expositio.

Iacobi Zabarellæ expositio.

An in corrup. formæ proprię accidentia omnia illius corrūpantur.

Zabarellæ sententia.

B *rumpitur, & materia remanet sensibilis, licèt non per illam specificam formam; non est necessum, qualitates omnes iri corruptum; quia non est inconueniens, quòd remaneat in genito de nouo aliquid sensibile, quod fuerit in corrupto, ut accidens aliquod:* neuè recedamus ab exemplo, in definitione proposito, inquit Arist. sicuti ex genitura tota sanguis, aut ex aqua aër, aut ex aëre omni, aqua. Ecce ex genitura tota fit sanguis, i. ex tota forma genituræ fit sanguis, qui aliud totum habet; hoc est, aliam formam possidet, à genitura: huius accidentia, quę sunt caliditas, & humiditas nō corrumpuntur ad formę genituræ, corruptionem, sed insequuntur etiam formam sanguinis, cuius ēt corrupta forma, accidentia remanent eadem in embrione: ità ut, si sanguis fuerit melanchollicus, talis futura sit; & embrionis F temperies, si pituitosus, pituitosa, &c. & ipsemet Arist. 2. de gener. & corrup. tex. 25. edocens modum, quo symbola elementa generantur, scripsit. *Quæcumq;.n. habent cognationem adinuicèm, uelox horum trasmutatio est, quæcumq; autem non habent, tarda. quid facilius est „ unum, quàm multa trasmutare. ut ex igne quidem erit aer, altero trasmuta„ to, illud .n. erat calidum, & siccum, hoc autem calidum, & humidum, qua „ propter si uincatur siccum, ab humido erit aer. Rursùs autèm ex aere, aqua erit, si uincatur calidum à frigido, illud .n. erat calidum, & humidum; hoc autèm frigidum, & humidum, qua proptèr trasmutato calido, aqua erit. eodem quoq; modo, ex aqua, terra; & ex terra ignis; habent .n. ambo, ad ambo cognationem, aqua enim humidum, & frigidum; terra autem frigidam, & siccam: quapropter uicto humido, terra erit: & rursùs quoniàm ignis quidèm siccus, & calidus; terra autèm frigida, & sicca, si corrumpetur frigidum, ignis erit ex terra: quaproptèr manifestum est, quòd circularis erit generatio, in simplicibus corporibus, quia cognatio est in ijs, quæ consequenter.* In quo cōtextu volens Philosop. manifestè ostēdere facilitatē generationis elementorū, quę symbolā qualitatē fuerit sortita, oſtēdit ēt cōtrà aduersarij assertionē, materiā positā sub vna forma, si hęc corrūpatē, & noua introducatē, nō amittere oīa accidentia, quæ illā insequebātur, sed symbola remanēre, cōtraria corrūpi: quā veritatē, sempiternā prædicat Philosophus, nō solū in generatione simplicium, sed, & cōpositorū: inquit.n. 1. de gener. & corrup. tex. 24. Si aliqua qualitas erit cōmunis rei genitæ, & corruptæ, non oportet corrumpi, & alterā esse. vbi doctiss. Mercenn. qui bonas nobis, in pſenti contēplatione subministrauit, merces dicere solebat. *Quòd totum id, quod uult Philosophus in gener. & corrupt. substantiali simplicium corporum, id ipsum intelligi debet de mixtis, quià Arist. sentētia nō perstringitur, ad elementū solùm, sed quà ratione uerificatur in elemētis, quod qualitas symbola, & cōmunis genito, & corrupto, eadē remanet in utroq;, eadem ratione uerificatur in mixtis:* hæc ille qui peripateticam professus

Arist. sentent.

Sententiæ cōfirmatio.

Conclusio cōtrà aduersarij sententiam.

Propositio fūdament.

Septuagenarii doctrina aduersa Auth. Apol.

doctrinam, apertè docuit, cōtra septuagenarij, placita: materiam A in corruptione suæ propriæ formæ, sibi dantis esse, non remanêre orbatam genere quocumq; accidentium, quę illam insequebanť, & noua in eam introduci, ad nouæ introductionem, formę: explicauitq; Apologiæ authoribus, easdem qualitates, & accidentia, quę reperiebantur in sanguine (materia à nobis determinata, adipis) in ipsomet adipe posse remanêre. Sed an eadem numero? & si eadem, non ne cogemur fateri, accidentia migrare de subiecto in subiectum, quod est contrà omnem philosophiam? quid ad huiusmodi nodum Gordianum? Hęc igitur, altera aduersantium, vt diluatur assertio, memoriæ reuocandum, septuagenario philosopho, quòd ex eo quia accidentia omnia immediatè herent (cum Buccaferreo) in materia prima, quæ semper eadem est in genito, quę fuit in corrupto: accidentia eadem numero remanêre possunt in genito de nouo, vnà cum illis, quæ erant, in corrupto, absq; ꝙ migrent de subiecto, in subiectum. vtq; exemplo etiā à nobis res illustretur, sit ignis calefaciens aquam, quero ego, de cuius potentia ignis educat calorem, an de potentia materiæ primę, an de potentia materiæ formatæ .s. aquæ? non secundum ergo primum: non inquam de materia, vt formata, quià forma aquæ est inimica calori, igitur de potentia solius materiæ primæ. sicq; sublata cum sit, tāta apud doctos alioquin viros, difficultas, de migratione, volationeq; accidentiū, de subiecto in subiectū, accedamus ad alia. C

Vigesimaquinta assertio Author. Apolog. B

Opportunum exemplum.

EX discrimine, nominis qualitatum, & facultatum, declaratur facultates eas esse, quæ nouam in materiam introductam insequuntur formam, non qualitates, quas etiam formam semper pracedere, & eam ipsam ab illis pendere, decernitur. *Cap. IV.*

STRICTAM, pro viribus in præsenti sectione factitantes, doctrinam; inuitat altera Authorum Apologiæ, assertio, in qua scribunt; *Materiam asciscere sibi nouas qualitates, dependentes à noua forma introducta:* vt duo subijciamus discursui: Primùm, non esse qualitates nouas illas, quę nouam in materia insequuntur, introductam formam, sed facultates, ac vires: D Secundum, quòd qualitates, formam introducendam præcedunt, non autèm insectantur. Quod itaq; ad primum, consueuêre sanè plerią; qualitatum, ac facultatum nomina confundere, in scientia ipsa historica, nec doctrinali, qualitates videl. assumentes ꝓ facultatibus, & has pro illis: at in scientia demonstratiua, in qua strictè loquēdum, suasit aduersarius, qualitates assumpserunt, pro nudis, ac puris simplicium corporum formis, facultates verò, pro compositis compositorum ita, vt nomen facultatis debeať mixtis naturalibus

Sexta Apolog. Auth. assert.

Qualitatum, ac facultatum inter se quo ad nomen discrimen.

turalibus

uralibus corporibus,ac idem fit cum temperamento, siue cõplexione;qualitatis verò,simplicibus,vocatis elemẽtis. atq; hanc veritatem,animaduertens Gal.1.de simplic.medic.facul.1. *Nos* (inquit) *tractamus de facultatibus simplicium medicamentorum;quæ facultas, quid aliud est, præter temperamentum? cum uerò dicimus qualitatem,nudã, & puram,simplicium corporum intelligimus formam.* & re vera,aliud esse facultatem,à qualitate. idem Gal.2.de prçrag.expul.8.satis apertè declarat,asserens facultatum essentiam,nil aliud esse,prçter hãc vel illam temperaturam; & cum dicimus temperaturam, semper intelligimus facultatẽ illam mixtam,ex primis qualitatibus. Vbi Ioannes Baptista Montanus dicere solebat,lib.de componen.medicament. *Quemadmodùm,ex graui,& acuta uoce fit concentus, & symphonia,quæ mixtio est grauis,& leuis; sic temperamentum, seu facultas, ex calido,frigido,humido,sicco insurgit,& constat.* & ipsemet quoq; Gal.loquens de nomine facultatis 5.illo de simplic.medic.facult.clarissimè docuit,facultates esse illas,à quibus prouenit actio,ex operibusq; & actionibus,eas ipsas dignosci. & facultates, illas propriè dici asseuerauit,quæ ex formis proueniunt mixtorum, qualitates verò,ipsarum formarum causas,nũcupauit. Quamobrèm ex strictissima Gal.doctrina,cum habeamus,diuersum esse nomen qualitatis,à facultate; hçc quippequòd fit tanquàm effectus; vt causa illa:dicamus materiam,asciscere sibi,nõ qualitates nouas, sed facultates,à noua dependentes forma,introducta: quandoquidèm vt sibimet factus contrarius Apologiæ professor, in tractatu de mixtione inquit) *Mixta agunt per communem formam, nempè per complexionem, & non per particulares qualitates, formæ cuiusq; miscibilium.* Et quæso,de primis loquentes qualitatibus (hæ.n.ad mixtionem concurrunt, hincq; complexionalis mixtorum dependet forma) quî fieri potest,vt nouæ dictitentur,in quacumq; informata reperiantur materia,cum idem ille calor,de quo dicebat Nason.

Propositio fundament.

Io: Bapt: Mõtani sententia.

Facultas est, vt effectus,qualitas vt causa.

Ratio prima contra asser.

calor humidus omnes
Res creat,& concors discordia fætibus apta est.
Concipiunt,& ab his oriuntur cuncta duobus.

(calore videlicet agente cum frigido,& humido cum sicco)eundẽ semper producat effectum, easdem tàm in elementis, quàm elementatis habeat calefaciendi vires,& ratione sui idẽ semper operetur? Vtq; singulorum patescat veritas. Ignis calore, omnium qualitatum præstantissimus, cœlestis caloris,& splendoris æmulus,præcipuum generationis instrumentum, formç multum, materię obtinens parum; quidnam præstat,per suam caliditatem gignendis frugib',ꝙ non præstet sanguini, hinc semini,hinc partib' seminalibus,& sic de reliquis? certè apud me idẽ sempèr prçstare dicendum

Calor, prçstãtissima qualitas.

Calidi actio semper eadem sic frigidi, &c.

dicendum; Cum igr, calidi semper sit calefacere, plurimùm agere, A minimùm pati, omogenea cōgregare, ætherogenea se iungere, tenuia incrassare, à frigido cōcreta fundere, humiditatē exhaurire, desiccare, consumere, poros aperire, & rarefacere: frigidi, insitū refrigerare calorem, hunc obtundere, crassefacere, durum in concretione cōmittere, omogenea, & ætherogenea cogere, firmare, roborare: Humidi emollire siccitatē, calorē temperare, maturare, subtiliare, ad delineationem, temperiem, & generationē cōferre, & sicci desiccare, indurare, constipare, humiditatē in vim cogere. ad retentionē, receptionē, fictionē, impressionē, & cōseruationem factitare. Imaginari non possum, quō huiusmodi qualitates, q̄ ad nouā quotidiè cōcurrunt generationē, nouę, à prudētib' viris fuerint dictitatæ. eoq; magis cum ex Arist: decretis, ingenerabiles, & B incorruptibiles sint (secundùm totū dixerim, nō partē) & ex philosophorū placitis; qualitates, q̄ reperiunt in mixtis eædē prius sint, quæ erāt in elemētis. quarè q̄d huiusmodi philosophādi genere, sit à philosophia remotius, non satìs calleo; cum tn̄ sciam, nō qualitates in mixtis, quæ de nouo generāt, dicēdas esse nouas, sed facultates, temperaturā, ac vires, ex noua qualitatum in mixtione facta, depēdētes vnione. Sed ad aliud iā caput orationis deueniamus. Quòd igr, qualitates formā introducēdā precedāt, & forma ea sit, quę à qualitatib' dependet, aduersùs assertionē illam, in qua dicunt. *Materia amittit omnes qualitates, quas prius habebat, & asciscit sibi nouas qualitates, dependentes à noua forma introducta*; hinc maximè patet: Cum elementa, naturaliū omnium rerū subiecta materia, ad C earundē mixtionē, certāq; generationē cōspirent, p cōspicuas eorum qualitates; & vnio, q̄ indè, per alterationē insurgit, mixtionis sit finis, & proindè effectus; impossibile est, hunc, causam precedere: ità vt qualitates, quę sunt causę dispositiuæ, introductionis formarum in mixtis, has formas insectent; & formę præcedant: quādoquidèm, qualitatum, cū duo sint genera, q̄dā .s. immediatè cōtrariæ q̄ agunt, & patiunt, quæq; ad mixtionē primò concurrūt; aliæ verò, quę inuicē sibi cōtrariæ nō existunt, vt color sapor, & odor: qualitates primi generis sunt, q̄ tanq̄ dispositiones formā introducendā p̄cedunt. Sed adhùc clarius. Duo cum sint, q̄ ad vniuscuiusq; mixti generationē cōcurrunt, forma. s. substantialis (cuius D gratià mixtum dicit generari) & precedēs alteratio, cuius gratia, tàm substantialis, quàm accidentalis, eiusdē forma, in materia accomodat: nulli dubium, q cum alteratio generationem precedat, qualitates, quarum beneficio fit alteratio, introducendā formam, præcedent, non insequent. Tēperamentum. n. (q p̄pria forma nūcupat accidentalis mixtorū) ab actione, & passione, quatuor primarum

Ratio altera contra assert.

Refellitur secundum caput assert. eiusdem.

Mixtionis finis vnio.

Toleti doctrina ex 1. de gener. & corupt. quæst. p. c. 1.

Prima ratio contra assert. alterum caput.

marũ qualitatum, quę ad mediocritatẽ deuenerint, cũ scaturiat; quis est, vt dubitet, an qualitates, formã introducendã pręcedant, vel insequanť? Gignenda est calx, ex frigidissimis lapidibus, eius forma calidissima est; ac qualitates, lapides disponentes, per caliditatem, præibit? valeat huiusmodi philosophia. *Corpora* (dicebat Gal. lib. de temperam. in initio) *animaliũ costare, ex calidi, frigidi, sicci, humidiq; mixtura, nec esse horũ omniũ parẽ in tẽperatura portionẽ, demonstratũ antiquis abundè est, tùm philosophorũ, tũ medicorũ præcipuis.* quarè i tẽperatura, ex dictarũ qualitatũ mixtura emanat; qualitates p̃cedent, & tẽperatura, pendebit: q̃ eãdẽ veritatẽ cõfirmãs Auer. 3. de anima com. 6. *Virtus* (asserebat) *omnis existẽs in corpore cõposito, attribuitur, aut primis qualitatibus formæ cõplexionalis, aut uirtus est existẽs in forma complexionali.* A primo igr̃ ad vltimũ, qualitates formã introducendam præcedunt; & forma à qualitatib⁹ pendet: his accedit, quod, *Si Agens* (per aduersarij positionẽ) *dũ generare intendit, incipit corrũpere illas qualitates, depẽdẽtes à priori forma, ex quib⁹ illa prior forma substẽtabatur, & paulatim introducere nouas qualitates, dispositiuas ad formã de nouo introducendã:* quî fieri potest, vt qualitates modò à priori forma depẽdeãt; & modò forma substenteť ab illis? & qualitates ad hunc sint dispositiuæ ad formã de nouo introducendam? Cõtradictio, hęc est manifesta, quia, qualitates vel p̃cedunt formã (vti diximus) & forma insequiť: vel qualitates dependẽt, & forma præcedit, quemadmodùm ex pręfata orationis particula colligiť, & ob id, ad omnem euitandã contradictionẽ, dicendũ in philosophia erat; qualitates eas esse, quæ formam pręcedunt introducendam: & facultates ac formam ipsam, eam esse, quæ dependet: & quià, vti diximus, duplex est forma, accidentalis, atq; substantialis: nùm hæc, à qualitatibus dependeat, vt illa, inquirendum.

Propositio fundamentalis.

Auerrois sententia.

Assertio nona

Contradictio in verbis assertionis.

DEMONSTRATVR, *formam substantialem in mixtis, nullo modo dependere, à qualitatibus elementorum, quæ accidentia sunt. ipsumq; temperamentum, atq; complexionem, formam in eisdem, non esse substantialem.* *Cap. V.*

QVEMADODVM ex praua nominum impositione, ac falsitate; falsam quoq; fieri doctrinam insequiť, sic rationi cõsentaneum videť, vt ex congrua, decentiq; rerum nomenclatura, congrua, decens, & recta insurgat eadem. Hanc igr̃ in præsenti sectantes, scribentes apologiæ authores. *Quandò agens intendit generare aliquid, uel educere, de aliqua materia formam substantialem, in primis incipit corrumpere eas qualitates, à quibus illa prior forma substentabatur;* contemplatione haud indignum se offert: An forma substantialis dependeat à qualitatibus, quæ accidentia sunt, an verò aliundè suum traducat originem.

Assertio octaua eiusq; difficultates.

originem. Ad hæc, ratione, & authoritate rem illustrantes. Quòd forma accidentalis siue complexio (de qua lis fuit indicta, in gratiã hircini adipis, geniti ex sanguine, vt ex materia) à qualitatib⁹, & proindè accidentibus fluat, fuit decretum; quod substantialis ab eisdem nõ scaturiat, decernetur. [Efficiens alicuius rei, aut vniuocum, aut æquiuocum est, si primum æquè perfectum cũ effectu, si secundum præstãtius, atq; perfectius est suo effectu: primum cõsistere quidèm potest, perfectum. n. perfectum generar; at secundũ nequaquàm, siquidem imperfectum non gignit perfectum; Quarè cum accidens illud sit, quod induit rationem imperfecti, substantia verò perfecti: nullo modo substantia, siue forma substãtialis, ab accidentibus, siue qualitatibus (vt efficiente causa) pendebit; sed accidentalis, temperamentum, & temperatura à latinis; complexio, ab Arabibus nuncupata. De vtraq; forma loquens doctiss. Fernelius 7. suæ Phypolog. cap. 5. *Sciri uelim* (conscripsit) *omnium genitorum primam constitutionem, ex elementis proficisci, omnemq; materiam, omneq; temperamentum, & eas affectiones, quas Arist. secundas qualitates appellauit, molle, durum, rarum, densum; crassum, tenue, & similia, ab his sumptas esse. At propria cuiusq; ratio, & essentia, qua id ipsum est, qua esse dicitur, nequaquàm ab elementis emergit. Quemadmodùm. n. hominis essentia, atq; ratio, quæ illius est anima, diuiniorem, quàm, ex elementis ortum habet; sic, & essentia, ratioq; carnis, qua caro est, aut ossis, qua os est: neutiquàm ab elementis his densis, atq; concretis, sed ab elemento stellarum, planè cœlestẽ naturã sumit, & hæc in cœlesti spiritu consistit: hic autẽ spiritus est in semine, per quod genito toti impertitur. Ad eundẽ tum propè modum, tum reliquorum omnium animatorum, tum stirpium propria natura, cœlesti ortu profertur, hinc facultates quasdam obtinent occultiores, & reconditas, quas etiã cœlestes appellant, nequaquàm ex elementorũ tempcrie profectas:* hæc ille, à quo cum habeamus, accidẽtalẽ formã mixtorum quorumcumq; à qualitatib⁹ elementorum pendẽre; ab elemẽto stellarum, vel cœlesti spiritu, substãtialẽ: habemus etiã Septugenarium Philosophum, in has ambages fuisse prolapsum: vel. s. asseuerasse, formam substantialem, à qualitatib⁹ (quæ accidentia sunt) effluere; vel complexionem, & temperamentum scripsisse, formam esse mixtorũ, substãtialẽ. Cõtra vtrãq; assertionẽ insurgẽs, tàm philosophorũ, quã medicorum schola. Plato, appellãs formã substãtialẽ harmonicã proportionẽ, sanciuit esse quiddã lõgè diuinius, tẽperamẽto, & extrà materiæ conditionem sese attollẽs, quàm quis ineruditus, & in philosophicis misterijs parùm exercitatus, possit imaginari: & Gal. (referẽte Mõtano in paraph. summaria, eorumque ad medicamentorum doctrinã attinẽt) formã esse aliquid diuinius, q̃ miscibilium contẽperantiã, mandauit scriptis. Quòd si aduersarius

Efficientis diuisio in æquiuocum, & vniuocum.

Vndè dependeat forma substantialis, & accidentalis ex Fernelio.

Duplex conclusio aduersus prædictam assertionem.

Forma substãtialis ex Plat. Gal. & aliis quid.

E aduersarius, insistere velit cum Alexandro Aphrodiseo, asserente. temperamentum esse formam substātialem, ex eo quia anima (de rationali intendimus) temperamentum esse quandoq; asseuerauit; totum concedimus argumentum; quod tamèn an possit subsistere, in nostra de Hominis excellentia Synopsi, abundè patescet. hoc silentio obuoluendum in præsenti non est; quòd temperamentum ex elementis per totum diffusis, & confusis conflatum, accidens est. Anima verò simplex existens substantia, prior, & præstantior tempore harmonia, diuinaq; forma, & immortalis, nostrarum omnium actionum, opifex censetur, & author. Sed enim quod temperamentum sit accidens Auic. Arabicę medicinę

Quod temperamentum sit accidens.

F princeps fen prima, primi, doc. 3. cap. 1. his verbis affirmat. *Temperamentum est qualitas, quæ ex actione adinuicèm, & passione primarum qualitatum, in elementis, inuentarum prouenit; quorum partes ad tantam paruitatem reductæ sint, ut cuiusuis eorum plurimum, contingat plurimum alterius, cum enim agunt, & patiuntur suis uirtutibus, accidit ab earum summa, qualitas in toto earum similis, quæ est complexio:* hæc Auic. ibi. qui expressè declarans temperamētum esse qualitatem, declarat esse, & acccidens; & à summis elementorum virtutibus, siue qualitatibus prouenire. *Et quoniam* (inquit ibidèm) *uirtutes primæ, quæ sunt in elementis sunt quatuor, caliditas, frigiditas, humiditas, & siccitas;*

Temperamēti definitio ex Auicenna.

G *tunc manifestum est, quòd complexiones in corporibus generatis, & corruptis, sunt per eas;* Quarè haud in philosophia, decernendum; substantialem mixtorum quorumcumq; formam, à qualitatibus dependêre; cum accidentalis, hæc illa sit, quæ ab his ipsis emanat: nec pręterea statuendum, temperamentum, mixtorum substātialem existere formam: quandoquidèm, vt Gal. etiam affirmauit 1. de temperamentis, manifestum est, complexiones in corporibus quibuscumq; per virtutes esse elementorum, & earundem concētum esse, analogiam, atq; permixtionem, & quamquam 6. de plac. Hypp. & Platon. temperamentum considerauerit, prout insurgit ex proportione substantiarum elementorum, decernens esse habitum naturalem, & fundamentum omnium facultatum; non

Temperamētum vel forma complexionalis ab elem.

H propterea, inferendum, Galenum asseruisse, temperamentum, esse substantiam; quià si habitus, substantia esse non potest: cum inter qualitatis species, quę accidentia sunt, habitus reponatur, & dispositio; quam, temperamentum quoq; posse nuncupari. Franciscus Vallesius 1. suarum contradiction. cap. 6. sic nobis, proposuit. *Corpora omnia, quæ penès nos gignuntur, ex calido, frigido, humido, sicco inuicèm temperatis constare, uera quantùm opinor extat sententia, igne inquam, aere, aqua, terra. nàm quamquàm elementorum formæ, corrumpantur, manent partes illis, proportione respondentes, ut si quis dicat, pars terrea,*

Galeni loci interpretatio.

Francisci Vallesii pulchra sententia.

terrea, aquea, aerea, ignea; atq; ex horum attemperatione, quemdam substantiæ modum generari per totum, pro ratione proportionis substantiarum elementorum: atq; hanc proportionem esse natiuam temperiem: per quam singula membra suas operationes participant; & præter hanc proportioně, esse secundam aliam, quæ ex hac prima proficiscitur: est uerò ea proportio, ipsarum qualitatum elementarium, caloris inquam, frigidi, humidi, & sicci. atq; hoc temperamentum qualitatum est dispositio quædam, corporum temperatorum, illud uerò prius temperamětum, quod modum substantiæ, esse dicimus, ex substantiarum elementarium proportione factum, habitus naturalis, & fundamentum omnium facultatum. Atq; hæc omnia sunt Vallesij, qui rem omnem adeò doctè, ac philosophicè discusſit, vt superuacaneum sit, alios, hac ipsa in re, authores consulere. Sed quid ad Gal. dicendum, afferentem, in quodam loco: temperamentum esse formam substãtialem, & vltimum actum mixtionis? Ioannes Baptista Montanus, Authoris Apologiæ præceptor, *Sciendum* (scripsit in lib. nuper citato) *neq; Galeni mentem esse, temperaturam (huius nomine intelligentis crasim primarum qualitatum, & commixtionem primorum corporum, per qualitates celebratam) formam esse substantialem, ut pleriq; crediderunt; uerùm illum actum, & perfectioně, quæ ex tali temperatura, & mixtione consequitur, aliud quiddam esse, quàm contemperantiam, primarum qualitatum, ab illis tamèn denominatum, quo factum est, ut formam, diuinius aliquid esse, quàm contemperantiam, miscibilium apertè conscripserit.* Sed iam de his satis, colligat si velit aduersarius, formam substantialem, non dependêre ab accidentibus, seu qualitatibus, vt causa effectiua, sed dispositiua; & complexionem, siue temperamentum, quod ab illis re vera emanat, nullo pacto, formam esse substantialem: quid in reliquis dicendum sit, in sequenti aperire, tentabimus.

Galeni locus à Montano interpretatus.

Conclusio ex dictis.

A

B

C

EX declaratione, Aristotelicæ propositionis. Generatio unius, est corruptio alterius, & è contra; ostenditur, in quibus propositio habeat ueritatem; & quomodò in adipe, ex sanguine genito, ipsius corrupti sanguinis qualitates complures, & accidentia remaneant, indagatur. *Cap. VI.*

D

HIRCINVM adipě, vt, & qualecũq; alterum mixtũ, nullo pacto retinêre posse, qualitates vllas (vt affĕtiamus in verbis) facultates, vel vires, quę inerant in altero, ex quo tanquàm materia, genitũ est, firmitèr vt suasum habeñt nobis Apologiæ doctores, vnanimitèr conscripserunt. *Cum generatio unius sit corruptio alterius, in primis illud agĕs incipit corrumpere illas qualitates dependentes à priori forma, ex quib9 illa prior forma substentabatur, &c.* quarè, nostrum prosequẽtes institutum; quid sibi per vulgatam propositioně voluerit Philosophus, quidue,

Assertio septima eiusq; d facultates.

quidue, illius vigore habeant, cōtra remanētiam facultatum sanguinis in adipe, docti viri, speculandū. Quod igr̃ ad primū, scripsit Arist. 1. de gener. & corr. tex. 17. quòd generatio vnius est corruptio alterius, & è contra, nō alio sanè consilio, nisi ad demonstrādā generationis, & corruptionis perpetuitatē; ità vt ꝓpositio intelligenda sit causalitèr, & secundùm cōplexionē: causalitèr quidèm, quia generatio vnius, est causa corruptionis alterius, & è contra: secundùm cōplexionē verò; quia non potest aliquid generari, nisi aliud corrūpat̃, ad quā veritatē respiciēs Ill. Tolet. lib. 2. de gen. & corr. quæst. 3. scriptis mandauit, allatam ꝓpositionē, nō esse intelligendā in statu formali, vt generatio sit corruptio formalitèr; sed importare sequelā quamdā, & facere veluti sensum causalē: est n. dicere, generatio vnius est corruptio alterius, & è contra. i. generatio vnius, secum fert corruptionē alterius: atq; hunc sensum esse logicum propositionis animaduertit; pretèr quem, apportās physicum ait. *Aduerte quod superius diximus, compositum per se generari propriè, & corrumpi, formā uerò comproduci, & corrumpi, nec primò generari, uel corrumpi. & sic propositio ista potest intelligi, aut de eo, quod primò corrumpitur, uel generatur. s. de composito, aut de eo, quod non primò. s. de formis: Aristotel. pronunciauit propositionem, iuxtà sensum priorem, loquitur. n. de eo, cuius est primò generatio, atq; corruptio, nimirùm de composito, & hoc in substantijs:* hæc ibi Illustriss. Philosoph. quocum assentiens ipse σόφοσ. *Generatio unius in substantijs* (dixit 1. de gener. & corrup. tex. 20.) *sempèr alterius est corruptio.* Hocq; ꝓpositionis stāte intellectu; ꝙ cōtēplationis dignum se offert, in gratiā ipsius, est; vt videamus an ad corruptionē cōpositi vnius, ex quo alterum gigni debet, corrumpat̃ in primis, forma omnis substantialis, accidentalis quęcumq; facultates omnes, ac vires, quæ vnam, vel alterā inęctabant̃; ità vt, ad noui cōpositi generationē, noua fit nō solùm prædicta forma substantialis, sed accidētalis, ac accidentiū genus vniuersum. Ad hęc, doctiss. Mercēnarius, dilucid. ꝓpria, illius cōtex. ꝓpositionē nos docuit, veritatē habere, in substantijs omnib' generabilib' (dictam ob causam) immediatè cōtra Scotum; semp verò, & cū Arist. vt cōsentiret (dicente 1. de gener. & corr. tex. 20.) *Generatio unius in substantijs semper alterius est corruptio:* & ad differētiam accidētium, in quib' minùs sempèr ꝓpositio veritatē habere videt̃, qm̃ nō est necessariū, ad generationē alicuius accidentis, in aliquo mixto; ꝙ erat in antecedēti, vt subiecto, atq; materia alterius, corrumpi. Verum. n. uerò specificè magis, de singulis ptractātes, dicamus ꝙ formæ omnes, tàm substantiales quā accidētales, cum in duplici sint differentia, quędā. s. ordinatę ad vlteriorē formā, ac tāq̃ aliæ aliarū dispositiones (cuiusmodi v. g. vegetatiua

Propositio fūdamentalis, & eius sensus.

Illustriss. Toleti sententia.

Arist. sentent.

Mercennarii sententia.

Formarum tā substantial. q̃ accidental duplex different

ad sensitiuam,& hęc ad rationalem,inter substantiales, hæc vel illa temperies,inter accidentales)aliæ verò minùs ad vnam, vel alteram ordinatæ, ac ordinabiles: propositio, veritatem habebit, in omnibus ijs, quæ non fuerint ordinabiles, ad vlteriorem formam:at in his,quę ordinabiles sunt,veritatem non habet. Fit.n. mixtum animatum ex inanimato, mixtionis forma seruatur, velutì in planta, educitur,vel inducitur sensitiua in brutis, vegetatiua seruatur; ac aduenit intellectiua in homine, & sensitiua non corrumpitur: quarè in formis substantialibus subordinatis, propositio vera non extat. Cæterùm,inquit Fernelius 2.suæ physiolog.cap.7. *Dum ex elementorum temperatione innouatur corpus, illorum forma nihilominùs in hoc remanent: adeò ut, si illis congredientibus, herba nascatur,in ea seruantur illorum substantia,dumq; rursùm herba concoctione in sanguinem,tandem uerò,& in carnem mutabitur,licèt tum herba forma intercidat,noua nascente,nequaquàm tamèn elemētorum formæ exeunt, sed stabiles permanebunt,quoàd ulla compositi ratio constabit; quamuis non una,& perpetua permixtionis proportione.* Sed quid de forma accidētali dicendum? generatur adeps ex sanguine, remanet ne,forma accidentalis ipsius sanguinis in adipe? & si non remanet; accidentia concomitantia illam, an remanebunt? Omnis vt auferatur dissensio,esto totam formam accidentalem sanguinis, non remanêre in adipe (dicimus totam,quià cum ex Laurentij Ioubertì sententia,& Arist.primùm,adeps pars extet sanguinis, vel sanguis magis coctus, solùm secundùm magis,& minus, discrimen versatur inter adipis, ac sanguinis formam accidentalem, seu temperiem) Accidentia omnia, quæ visuntur in mixtis, in duplici cùm sint differentia; quædam .s. à quibus meteria separari potest, quæq; cum forma complexionali mixtorum, necessariam connexionem non habent, velutì odores,colores,sapores,&c. alia verò, à quibus, seiungi, separariq; nequit; quæuè cum forma complexionali,pręcipuam habent,ac necessariam cōnexionem, eiusmodi qualitates sunt primę: dicimus allatam propositionem (quæ erat generatio vnius est corruptio alterius) in primo accidentiū genere,in ipsa mixtorum generatione, ex corruptione aliorum, veritatem non habere, simpliciter, proptereaquod corrumpitur sanguis, generatur adeps (si verè corruptio isthæc dicenda est) mordacitas, & acrimonia, quæ inerat sanguini, seruatur in adipe,in quo ob minorem humiditatem, vtraq; acuitur. At in secundo,distinctionem adhibentes, dicendum, accidentium, quæ cum forma habent necessariam connexionem, vel esse contraria, formæ de nouo introducendæ (vt supra innuimus) vel non, sed potiùs dispositiua. Si primo modo accidentia se habeant, certè quę

Fernelii sententia.

An corrupta forma accidētali,corrumpātur omnia accidentia illam subsequentia.

Propositio fūdamentalis,in quibus habeat veritatem.

E quæ insequuntur formam sanguinis, contraria si sint, accidentibus insequentibus formam adipis, corrumpentur: at si sint dispositiua, asseruantur; nàm calidus, & humidus est sanguis, calida, & humida quoq; pinguedo omnis. O, non fluida, nec rubra: quià nec fluiditas, nec rubedo, sunt accidentia dispositiua, ad formam ipsius adipis; ad cuius tamèn formam, cum faciat caliditas, atq; humiditas; hinc fit, vt non solùm vtraq; per accidens remaneat, sed ex necessitate, consistat. ea vel saltèm constituta lege, qua sancitum est, formam non introduci in mixto, nisi, materia sit benè dispofita: at sic est, quòd per caliditatem, atq; humiditatem, licèt minorem, disponitur; quarè tùm caliditas, tùm minor humiditas, & has primas qualitates insectantia accidentia, in adipis, ex sanguine generatione, remanebunt. Cæterùm, propositio hęc, generatio vnius est corruptio alterius, &c. licèt hunc in modum accepta, vera sit, tàm in mixtorum generatione, quàm elementorum, in quibus symbolas remanêre qualitates, corrumpi contrarias, supra fuit decretum: diuersimodè tñ verificatur in mixtis, ac in elementis: in his siquidèm, vnius qualitatis generatio, est corruptio vnius qualitatis simplicitèr; nàm generatur ignis ex aëre, simplicitèr corrumpitur humidum, & simplicitèr generatur siccum, calido, vt dispositiuo ad ignis formam, remanente. Verùm in mixtis non ita se habet, quià ad corruptionem vnius qualitatis, non sequitur alterius generatio simplicitèr, sed secundùm quid: sumendo in præsenti generationem, secundùm quid, ꝑ mutatione facta, à perfecto ad impetfectum: corrumpitur siquidèm corpus animatum, ex qua corruptione, corrumpit calidum, quo viuit, & humidum, quo nutritur; sed vtriusq; corruptio ex toto nō est; ita vt, nihil vtriusq; remaneat, sed iuxtà eam corrumpitur, mensuram; quę necessaria erat, pro conseruatione, propriæ formę, nempè animæ vegetabilis, aut sensibilis, in ipsomet mixto. Sic, & in adipis stantes exemplo (non enim longè recedendum) generatur ex sanguine adeps, qualitates, quæ erant in sanguine, caliditas, & humiditas, non ex toto corrumpuntur, in sanguinis, pro adipis generatione, corruptione, sed in ea quantitate, mensura, & gradu, qui necessarius erat, pro substentanda forma tàm substantiali, quàm accidentali, in eodem: vt propterea dicendum sit, potiùs gradus aliquot, caliditatis, & humiditatis corrumpi, quàm integras qualitates, maximoperè conducturas, ad introductionē formæ in adipe: cuius caliditas maior, quàm in carne est (vtrumq; licèt, sit generatum ex sanguine) quià pinguior, atq; calidior adipis existit materia, quàm carnis, cuius crassior, & terrena magis existit. Quarè haud grauem in philosophia, visum est nobis per-

Forma nō introducitur nisi materia sit bene disposita

Allata propositio diuersificatur in mixtis, & in clemētis.

Discursus accomodatus adipis generationi ex sanguine.

E petrasse,

petrasse, errorem, asseuerantibus, calidum, & igneum esse adipem, cum ex calido, & igneo productus sit sanguine. A

DILVITVR difficultas quædam, deprompta ab altera Authorum assertione, circa corruptionem, & generationem rerum omnium naturalium; Cap. VII.

Assertio quinta

ANTIS postquàm referta est dubietatibus philosophica illa assertio, in qua statuerunt eruditi aduersarij. *Materiam positam sub una forma, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, amittere omnes illas qualitates, quas prius habebat, & asciscere sibi nouas qualitates, à noua dependentes forma, &c.* Nostras esse partes animaduertimus, vniuersas dirimere; eiusmodi .n. proferentes orationis typum, facillimè iuniorum ingerere potuissent animis; mixta in corruptione propriæ formæ, resolui nedùm in materiam primam (quæ nullas habet qualitates, in potentia tamèn ad omnes) sed ex eâdem, quæcumq; immediatè, produci. Philosophicā igr amplexantes veritatem, quò ad primam difficultatem, millies à philosophiæ professoribus, dilutam: quamquàm concederetur, materiam positam sub vna forma existente, si hæc corrumpatur, & noua introducatur, amittere omnes illas qualitates, quas prius habebat: nō hinc sequitur, compositi corruptionem (huic .n. primo generatio debetur, ac corruptio) fieri vsq; ad materiam primam; quādoquidèm, si cum Auerroë persistendum, asseuerante, plures in mixto corpore, subordinatas esse formas; nullo pacto, ad specificæ, corruptionem, cum remaneant alteræ, resolutio fiet vsq; ad materiam primam, & sic eā qualitates omnes non amittet, quas priùs habebat. Vtq; de inanimato mixto fiat prior hic sermo: Corrupta in mixto aliquo inanimato, forma mixtionis, formę remanent elementorum, quorum adinuicèm si fieri debeat generatio, nequaquàm resolutio fit vsq; ad materiam primam. Corrupta in vegetabili, vel sensibili, forma vtriusq; anima .s. vegetatiua, ac sensitiua, forma remanet in vno ac altero mixtionis; qua remanēte, qualitates etiam, & accidētia multa constiterint, quæ priorem illam insectabantur, formam. Quòd autèm, tàm inanimatorum, quàm animatorum mixtorum omnium, plures sint formæ, vna tñ perfectior altera, à nobis ad pręsens relinquet intactū, nè philosophicas difficultates quascumq; dirimēdi prouinciam, nos assumpsisse, quis autumet. Hoc tñ subticendum non duximus, ꝙ cum in animatis duplex sit forma, mixtionis vna, vitæ altera: perfectiori corrupta (vtputa vitæ) imperfectior remanet .s. mixtionis: corruptio perfectioris, vocatur mors; & propriè est, cum anima separatā corpore (si de rationali placeat colloquium) corruptio imperfectioris,

Prima difficultas ex allata assertione.

Conclusio cōtra difficul. assertionis.

Quomodo plures in vno mixto sint formę.

E ctioris, dicit putrefactio: vtriusq; aut corruptionis ratio clarissima desumit ab Arist. 2. de gener. animal. 3. lib. de morte, & vita, ac alibi passim, decernente, quòd cum duplex in animante reperiat calor, elemétaris vnus, vitalis alter (hunc animæ vinculum appellitantes medici cum ipso corpore, illum verò, temperaturę) ad vitalis corruptioné, consequit mors, ad elementaris verò, putrefactio. Quare propria in materia, currupta forma, non solùm resolutio non fit, vsq; ad materiã primã, quia remanet altera; sed qualitates eædem, & accidétia asseruant in illa, tanq̃ idonea, & dispositiua, pro introductione nouæ alicuius in eãdem, formæ: & licèt primo aspectu; generatio physica, ita procedere videat, vt ex nihilo, siue non ente, aliquid fiat, & corruptio in nihil, siue non ens resoleuatur, vt propterea, philosophica aduersarij censeri possit assertio; suadens omnia ex materia prima produci, & omnia in eãdem resolui: attamèn, non ita sese res habet; quandoquidèm, asserens Philosophus, vt in anteriori sectione prędiximus, quòd generatio est mutatio à non esse, ad esse, & corruptio ab esse, ad nõ esse; ab esse. f. actu, ad non esse actu: ex Illustris Zabarellę sententia, status materiei, è qua mixtorum, tàm animatorum, quàm inanimatorum, educenda est forma; respectu eius, in quo reperitur, quandò formæ materia iam est adnexa; adeò imperfectus est, vt nõn sit dignus nomine esse: vt proptérea, remanens materia destituta propria forma in actu imperfecto, nullo pacto dicendum sit, resolutionem fieri vsq; ad materiam primam; quia, vt benè notauit, idem philosophię præceptor. *Quamuis dixerit Arist. in mutatione substantiali, in corruptione inquam, fiat mutatio secundum totum, non remanente subiecto sensibili ut eodem; dictio illa (ut.) nõ est specificatiua dictionis, sensibilis, ita quòd non remaneat in corruptione aliquod sensibile subiectum; sed est specifica dictionis, eodem, ità ut non maneat, in mutatione substantiali aliquod sensibile subiectum, ut idem, ut unum, ut sub eodem gradu specifico, perfecto, & essentiali, sub utroq; termino mutationis, generationis. f. & corruptionis: quoniam hoc esset subiectum alterationis.* Sed ad alia. mixtum in corruptione suæ formę, non resolui immediatè, vsq; ad materiam primã, decantatum iã est: non ex eãdé produci, hinc satis patescet. Generationé vnius esse corruptioné alterius, in substantijs, & accidentibus, non subordinatis ad alias formas definitum est satis superq;. At nũ generatio fiat ex materia orbata genere quocumq; accidentium, & proindè prima, definiendum. Natura igitur Dei ministra, ad opus generationis descendens, nullo modo ex materia, destituta qualitatum, & accidétiũ genere vniuersa immediatè proferr, opera, sed elemẽta in primis, hinc verò rudia quædam, & ex his perfectiora, donec absolutum viderit votum.

Duplex in mixto animato corruptio.

Duplex in animãte calor.

Propositionis fundamẽtalis intellectus.

Iacobi Zabarellæ sententia.

Quòd rerum naturaliũ generatio, nõ fit immediatè, ex materia prima.

Ad quam veritatem respiciens 1. de elementis Gal. *Fruges*, dixit, *ex elementis produci, per actionem calidi, & frigidi, humidi, & sicci, quæ qualitates etiam in frugibus uisuntur conspicuæ, & ex frugibus, omnium animantium alimentis generatur sanguis, hinc semen, & ex semine, & sanguine, omnes nostri corporis, tum sanguineæ, tum seminales partes*. Non etenim condecẽs erat, ex nuda qualitatum omnium, materia, nec ex elementis, mixtorum omnium fundamenta ꝑficisci. Sed iuxtà perfectiorem eorundem formam, ex perfectiori oboriri materia, non inquam prima, sed secunda; & proinde composita, qualitatibus ornata, ac diuersimodè per easdem disposita, elementarem tamen, quæ saperet naturam. Humani ergo nostri corporis partes (quarum varium, atq; diuersum extat temperamentum) ex semine licèt, ac sanguine omnes conflatæ sint, non tamèn indifferentèr, sed ex determinato vno, vel altero, aut vtroq; calidæ .s. ex calidiori, frigidę ex frigidiori, humidę ex humidiori, & siccæ ex sicciori, quemadmodùm fusiùs suo loco dicetur; sat obitèr nunc scire sit, temperamentorum varietatem, non aliundè pendêre, ac ex concursu elementarium qualitatum, quæ in debita, ac proportionata locatæ fuerint, materia; quæ sane licèt aliqua forma spolietur, & noua exornetur, non amittit omnes qualitates, & accidentia, quæ priùs habebat, nouaq; asciscit; sed dumtaxàt contraria, ac minus dispositiua, ad introductionem illius: ita vt nullo pacto, mixtorum omnium generatio, ex nuda procedat materia, sed qualitatibus, ac accidentibus circumuestita, velutì in sequenti dicetur.

Humani corporis partes vnde generentur.

DE duplici, rerum omnium naturalium, agente uniuersali, & particulari: ubi utriusq; assignata essentia, quale sit agens particulare, rerum omnium animatarum, tàm ex semine, quàm ex putri materia, definitur. *Cap. VIII.*

COMPLVRIBVS Argumentis, Aristotelicarumq; propositionum explanatione, monstratum abundè est complura posse accidentia remanêre, in, de nouo genito, eorum, quæ fuerant in corrupto, absq; quod generentur de nouo; & proindè calidum igneum, acremq;, & mordacem hircinum esse posse, atq; in rei veritati existere adipem, absq; caliditatis, igneitatis, acrimoniæ, ac mordacitatis in sanguine, corruptione. Inuitat nos altera in pręsenti assertio, vt scribentes eruditi viri, quod, *Quando agens intendit generare aliquid, uel educere de aliqua materia formam substantialem, in primis illud agens incipit corrumpere illas qualitates dependentes à priori forma, &c.* duo subijciamus discursui; primum, quodnàm huiusmodi

Assertio septima eiusq; difficultates examinandę.

E di sit agens, secundum, qualis eius in generando existat progressus. Quòd igitur ad primum, vulgatam sequentes sententiam, apertè asserimus, quòd sol, & homo generant hominem, quam ꝓpositionem coarctantes, ad duplex agentis genus, duplex decernimus, rerum omnium generatarum esse agens, vniuersale vnum, atq; particulare alterum; hoc sub hominis appellatione significatum; illud vero sub solis nomenclatura monstratum. dictum de primo est, qui verè est solus, ac primus.

Quem præter non est alius, qui cuncta crearit
Cuncta fouens, atq; ipse ferens, super omnia sese,

innutum de secundo fuit.

F *calor humidus omnes*
" *Res creat, & concors discordia fœtibus apta est.*
" *Quippè ubi temperiem sumpsere humorq;, calorq;,*
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.

primus ergo, rerum omnium naturalium, vniuersalis opifex, cum sit Deus, à quo omnium procreatio, substantia, vita conseruatio dependet, ac fluit, ab eodem earundem gradus proficiscuntur, cuiusmodi simplicia corpora, Cœlum (quicquid dicat Arist.) lucis, ac motus particeps, sydera calore æthereo, & lumine prędita, sol in primis, & luna, elementa mixtorum omnium, subiecta materia, elementata imperfecta, τὰ μετέωρα nuncupata, perfecta, lapides, & metalla, animantia, stirpes, ac rationis capacia, homo. s. qui
G ea omnia mente complectitur. Cœterùm quià huiusmodi agens, minus præsentem requirit tractationem, accedentes, ad id; quod tractatio exposcit. Sol, is ille ipse est, qui author perhibetur vniuersalis, indefinitus; atq; indifferens ad productionem huius, aut illius effectus, rerum omnium generatarum, de hoc igitur agente, edifferens Philosophus 1. de gener. animal. cap. 2. solem, cœlum, & reliqua generis eiusdem nomine genitoris, patrisq; appellauit: & solem, & alias stellas, esse principium cuiuslibet viui in natura 12. Methaph. com. 8 definiuit Auer. qui asserens, de prædicto diuino
H agente, quod si Deus cognosceret hæc mortalia in indiuiduo, sequeretur, quòd eius intellectus vilisceret; haud animaduertit, vir impius, Deum optimum illum esse.

Qui uitam nobis aperit, donatq; beatam.
" *Nam quum dispositi quæsissem fœdera mundi,*
" *Præscriptosq; mari fines, annuq; meatus,*
Et lucis, noctisq; uices, tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei, qui lege moueri
Sydera, &c.

vt propterea; author ex his, cum colligatur Deus nostræ beatæ

Primus rerum omniũ Agẽs, Deus benedictus.

Gradus diuersi rerum naturalium.

Sol efficiens vniuersale rerum generatarum.

Falsa Auerrois sententia de Diuini Agẽtis cognitione.

vitę, ac motionum, omnium syderum, quę multò plura sunt indiuiduis terrę; clarissimè etiam colligi possit, non solùm specierum, sed indiuiduorum omnium, habere cognitionem, quandò in rei veritate cognitio Dei, non est à rebus, sed res ab ipso in essendo, ac cognoscendo, apud nos omnes, procedunt. Sed reuertentes ad institutum, quemadmodùm agēs vniuersale, naturale, indifinitum est, ac indeterminatum, ad rerum naturalium productionem, sic particulare illud est, q̄ è materia, propriam, atq; determinatam (anima rationali excepta) educit formā. de quo sanè agēte, loquēs Auer. in Paraphr. Methaph. cap. 2. & 7. eorundē tract. 31. hæc habuit. *Agens particulare, & naturale, rerum omnium generaturum, est agens trasmutationis: & agens trasmutationis est idem cum agente ipsius finis trasmutationis, & trasmutans, & generans, aut est corpus, aut uirtus in corpore: Nām cum omne quod generatur sit aliquid, idest creatura, & forma, & ex aliquo, idest ex materia, & ab aliquo, siue per aliquod, idest agens, & appareat etiam, quòd in omnibus generatis, siue à natura, siue ab arte, ipsum sit de necessitate, aliud numero à passo; & quod ipsum, & passum sint idem quiditatiuè, & definitione, uel proportionata: illud mouēs, quod oportet necessariò esse ipsum, & mobile idem quiditate, aut esse proportionatum, & simile, erit ultimum agens, erit ultimum mouens, cum ipsum det propinquo mouenti uirtutem, qua moueat; ultimum uerò mouens spermatis est pater, & ipsius oui aues, licet fuerit iam ostensum, quòd non sufficiunt hæc sine principio extrinseco, sub quo corpora continentur cælestia: quarè generans, idest ultimum agens particulareq; est illud, quod mouet materiam, donec recipiat formam:* hoc est illud, quod extrahit ipsam de potentia ad actum, vt ex Arist. colligit tex. com. 18. Et illud quod mouet materiam, necessariò est corpus, habens qualitatem actiuam. dicimus esse corpus, quid, vt eidem placuit Auerr. 7. Methaph. *Formæ materiales sunt generantes formas materiales, & semina sunt illa, quæ dant formas, rerum generatarum à seminibus, per formam, quam dederunt semina generantia:* additum fuit corpus hoc, habere qualitatem actiuam, quoniàm ex eodem Auer. cap. 14. de generat. animalium. *Agētis perfectio, & uirtus est, ut dominetur passo, dominio perfecto, absq; hoc quod alteretur, à passo alteratione sensibili.* Atq; ex Auer. hęc omnia, ex quibus cum colligamus, proximum, & vltimum rerum naturalium agens esse corpus, habens qualitatem actiuam, hæc proximum efficiens, particulareq; rerum generatarum extiterit, principium. Sed .n. distinctionem adhùc, vt afferamus, agentis earundem, doctrinam. Loquentes in primis de animatorum particulari agente, dicebat Arist. 2. de gener. animal. 2. *Inest in semine omnium, quod facit, ut fœcunda sint semina, uidelicet quod calor uocatur, idq; non ignis, non talis facultas aliqua est, sed spiritus, qui in semine, spumosoq; corpore cōtinetur, & natura,*

Efficiens particul. quid sit.

Quod mouet naturaliter est corpus habēs qualitates.

Agentis perfectio, quæ.

Agens particulare rerū animatarū quale.

E *natura, quæ in eo spiritu est, proportione respondet elemento stellarum:* hucusq; Philosophus, à quo duo habemus, ab Auerr. citata: primum, quòd agens particulare rerum animatarum, est corpus, est semen: secundum, quòd semen hoc, agit per qualitatem (si qualitas dici potest) actiuam, nempè calorem, non elementarem, sed cœlestem, & cum elemento stellarum, in proportione assimilem; hic igitur, ex communi omnium sententia, ille calor est, qui particulare censetur efficiens, rerum omnium animatarum, atq; introductionis formarum in mixtis. Caro (dicebat Hypp. lib. de carnibus) augescens à spiritu, vnumquodq; abit ad vnumquodq; simile ad simile, densum ad densum, rarum ad rarum, &c. quam

F eamdem veritatem cognoscens Auer.2. de gener. animal. com. eodem, hæc habuit. *Calor uerò animalium, & calor, qui ad solem relatus* " *est, apertè uidentur constituere corpora animata, eaq; generare; & in cor-* " *poribus, in quibus apparet huiusmodi calor, fortassè erit semen animali prolifico, aut aliud aliquod excrementum naturale, in animali fœcundo.* Quibus in verbis, agnoscens duplex rerum animatarum agens, solem, vt vniuersale constituit, calorem verò, vt particulare, determinauit; quod idem confirmans Gal. 8. de placitis, calorem bonorum omnium authorem esse, sanciuit; nec quidèm ab re, disponit enim materiam, ad recipiendam formam, facitq; vt forma, quæ erat in materia in potentia, reducatur ad actum; de forma loquentes, quę

Auerrois sententia.

Galeni sententia de calore.

G ab ipsius potentia, apta est educi, non de rationali, quę deforis aduenit; quamquàm, & hæc dispositionem corporis, à calore molitam, requirat. Verùm de calore, qui elemento stellatum assimilatur, in semine, quiue author perhibetur rerum animatarum, ex semine fint isthæc satis. Quod spectat ad efficiens particulare, earundem, quæ non ex semine, sed putri producuntur materia, idèm Auer. lib. & cap. citatis, ita inquit. *In generabilibus uerò, qui non ex se, idest casu, apparebit, quod corpora cœlestia sunt illa, quæ dant istis aliquid loco seminum, & uirtutum, quæ sunt in seminibus, & in eis, quæ generantur ex semine. & quod omnia ista sunt uirtutes naturales, diuinæ*

Efficiens particulare eorũ quæ ex putri materia quale sit.

H *generantes sibi similia, secundùm quod artes generant sua artificiata. & ideo dicit Arist. in lib. de animalib. quod hæ sunt similes intellectui, scilicet* " *quia agunt actiones intellectuales, & istæ uirtutes assimilantur intellectui in* " *hoc, quòd non agunt per instrumentum corporale, & in hoc differunt istæ* " *uirtutes generatiuæ, quas Medici uocant formatiuas, à uirtutibus naturali-* " *bus, quæ sunt in corporibus: istæ enim agunt non operationem intellectus operatiui, sed agunt per instruméta determinata, & membra propria. Virtus aũt informatiua, nõ agit per membrum proprium, sed uniuersalitèr non agit, nisi per calorem, qui est in semine.* hucusq; Comentator, qui asserens in generabilibus, non ex se, sed casu, cœlestia corpora dare his ali-

Calor particula e efficiens genitorum ex putri.

quid loco feminum, & virtutum, quæ sunt in feminibus, clarè docet, id esse calorem; *Segregata caliditas* (dicebat Philosophus) *naturalis existens non respectu corrupti, sed de nouo gignendi, facit costare segregata*: quarè à primo ad vltimum, calor eorum, quæ non ex semine, sed ex putrescenti materia generantur, non quidèm vi propria, sed corporis cœlestis, viuentem producit substantiam, & sic calor, tàm animatorum ex semine, quàm ex putri materia, particulare extiterit efficiens: hoc tamèn discrimine, quòd ortus animantium, ex semine, debeatur calori ipsius seminis, virtute generantis, à quo decisum est: ortus verò animatorum, ex putri materia, vel calori mixti putrescentis, vel calori ambientis, virtute corporis cœlestis: cuicumq; debeatur, non elementaris est, non A

Calor, qui generat animata non est igneus.

igneus (ignis .n. nullum animal generat) sed cœlestis, mitis, ac blandus: & quamquàm, ex capitis initio, colligi posset, elementarem calorem, rerum omnium, tàm animatarum, quàm inanimatarum, particulare asseuerasse nos esse efficiens. attamèn strictè loquentes, alius est calor rerum animatarum, & alius inanimatarum, ille siquidem est cœlestis, vt diximus, hic verò, ab elementis dependet, vti dicemus. B

RERUM omnium inanimatarum, metallorum .s. & lapidum, particulare ac proprium, determinatur agens, quod cum caliditas, & frigiditas existat, quomodò generatio ab utraq; pendeat, definitur. *Cap. IX.*

INTEGRA, de proximo, particulariq; rerum omnium naturalium agente, vt habeatur doctrina; decreuimus, antequàm videamus quomodò agens in generando procedat; quale inanimatorum sit idem, vt puta lapidum, metallorum, ac consimilium indagare. Ab Arist. igitur non discedentes, nulli dubium, qualitates actiuas, quæ habuerint dominium suprà passiuas, eas esse, quę vim habent generādi, ac educendi formā, quę delitescebat in materia, determinata, siue disposita de potentia ad actū. atq; hāc veritatē C

Caliditas, & frigiditas causa efficientes rerum inanimatorum.

attingēs Philosoph. 4. Metheorol. cap. 2. apertè docuit caliditatē, & frigiditatem vim hanc habere educendi formam, ab humiditate, & siccitate. *Est autē simplex, & naturalis generatio* (inquit ibi) *trasmutatio ab his uirtutibus, cum habeant rationē, ex subiecta materia, unicuiq; naturæ. hæ autē sunt dictæ uirtutes passiuæ.* vbi interpretes omnes declarantes; habere rationem, spectare ad actiuas; esse subiectā materiam ad passiuas: declararunt etiā, generandi vim, pertinêre ad caliditatem, & frigiditatem, & subiectum generationis existere, humiditatem, & siccitatem, siue elementa, propria humiditate, & siccitate D

E siccitate donata. Ignis igr, & aqua, suarum qualitatum vi, caliditatis, s. & frigiditatis, vniuersa producunt: calor .n. formæ multum, materiæ obtinens parum, si cum cœteris qualitatibus conferatur, omnium mistorum formator præcipuus, remissè siccus, rarissimus, in agendo multùm efficax, & plurimus, in resistendo lãguidus, homogenea congregat, & hetherogenea secernit, ad horumq; effectum, generatio sequitur. Frigiditas autèm, calorem attemperans, crassiorem reddit substantiam, durum in cõcretiòne committit, hetherogenea, & homogenea firmat, densat, & roborat: & quamquàm humiditas etiam, & siccitas suas habeant actiones, attamèn vis educendi formam, à subiecta materia, calori in primis, frigiditati secundò, concessa est. atq; ad hanc vim, rèF spiciēs Philos. citato libro. *Videntur inquit in omnibus caliditas quidèm, & frigiditas, terminantes, & copulantes, & trasmutantes, & ea quæ sunt eiusdem generis, & ea quæ non sunt eiusdẽ generis, & humectantes, & exiccantes, & indurantes, & mollificantes. Sicca autèm, & humida, terminata, & alias dictas passiones patientia, &c.* quarè calori, atq; frigiditati cũ accepta sit causa particularis mixtorum inanimatorum, metallorum, ac lapidum; concludendum particulare agens ipsorum esse, caliditatem, & frigiditatem in terræ cauitatibus inclusas, caliditate quidèm, concurrente ad segregationem puri, ab impuro, ad concoctionem viscosi tertei succi, pinguis ac tenuis persusi, ad eductionemq; formæ: frigiditate verò, ad condensationem, huius aut illius dispositæ materiei, in aurum, argentum, vel ferrum, &c. iuxtà dispositionem, quam ad vnum, vel alterum, nacta fuerit materia. Sed.n. in metallorum particulare efficiens, postquàm incidit oratio: adnotatione occurrit dignum, ex Augurello Poëta, Platone, magnoq; Alberto, quòd

Pullulat interdùm proprij uirtute uigoris,
Auri perpetuum germen;

de quo vigore, edisserens Marsilius Ficinus, in libro de triplici vita: Spiritus dixit, in lapidibus, & metallis latet, mole materiæ oppressus, qui si rectè scrutetur, &c. vbi cõcludens Ficinus, Spiritum quemdã metallis inesse; asserensq; Albertus Magnus, metalla sua quadam morte mori; quadã et propria (si ita fas est loqui) significarunt, viuere vita; à qua generent, atq; constituant: id quod respiciens forsàn disertissimus Plinius: *Vidimus* (inquit) *ulcera montium, a sponte compleri*: argumentum firmissimum, prætèr caliditatem, tq; frigiditatẽ, ad metallorum generationem, concurrere ꝓpriã uãdam, ac sibi familiarẽ potentiã, in materia disposita, collocam; à qua iuxtà dictam in superioribus capitibus dispositionem, um ꝓducat, vel alterũ. Cœterùm quænã huiusmodi sit potẽtia,

&

Calor est præcipuus formator mixtorũ naturalium.

Calor, & frigiditas educũt formam.

Calori, & frigori accepta est causa particularis mixtorum.

Metallorum efficiens quale.

Spiritus author. & efficiés rerum omnium, quis.

& qui spiritus, vel poetarum coriphæus expressit, dum cecinit. A

Spiritus intus alit, totamq; effusa per artus,
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

vel nullus vnquã cognouit. quãdoquidèm, ex Georg. 4. admonuit.

Deum namq; ire per omnes
Terrasq; tractusq; maris cælumq; profundum.

vt propterea iure merito, Deus opt. max. statui possit, rerum omnium, atq; bonorum Author: Ab hoc igitur, iuxtà illud Philosophi, cum omnibus sit datum esse, & viuere, his quidem clarius, his verò obscurius: concludamus, inter agentia naturalia (Deus .n. diuinissimus Agens est.) calori, atq; frigiditati, rerum omnium inanimatarum particulare efficiens, esse acceptum. Verùm quid de qualitatibus (vt assentiamus in verbis) dicendum, quæ visunt in mixtis? vnde traducunt exordium? ad hæc Auer. 7. Methaph. com. 32. ostendens, quomodò qualitates, quæ accidentia sunt, generentur in mixtis, apertè inquit. *Aliqua qualitas generatur, à sibi simili in specie, & alia est, cuius generatio sequitur formam mixtionis; hæc autèm est forma complexionalis, primarum qualitatum.* Ex hac igitur Auer. authoritate, deuenientes, ad proprium, definitum, atq; particulare agẽs, qualitatum quę visuntur in adipe, asserimus, redundantem caliditatem, & minorem humiditatem, collocatam in sanguine, vtì opportuna materia, ex qua: & formam mixtionis eiusdem, siue ipsarum qualitatum in eodem, existentium complexionem, esse in causa, vt adeps generetur calidus, & humidus. Insita namq; caliditate, & humiditate in sanguine, hic quotiescumq; suppetit, & supra modum assatur (Gal. vel authore 2. de different. feb. 9.) pars eius subtilior, & pinguior, in bilem flauam conuertit, crassior verò, & terrestrior in adipem: Nunc bilis, calidissima est, quià calidum agens, calidum quoq; passum; & adeps frigidus erit? siccior bilis est sanguine, propter assationem, nec minus humidus eodem, extiterit adeps? valeant quicumq; aliam, ac ab ipso Gal. reiq; natura, in philophando sectati sunt viam. In reliquis, haud nos conturbant, quæcumq; obiectiuè proponuntur ab Apologiæ Authoribus, asserentibus. *Si adeps est calidus, quia sanguis est calidus. A pari poteras in minori dicere, sed sanguis est fluidus, est rubeus, & id genus accidentium inferre; ergo adeps est fluidus, est rubeus;* quandoquidèm, agens duo intendens, sanguinem .s. pro adipis generatione, disponere, & proindè huius formam, à sanguine educere, & consequentia formam condonare: caliditas, vt dispositiua concurrit, & propterea remanet: fluiditas, & rubedo, non solùm, vt qualitates dispositiuæ, non accedunt, sed nec formam consequuntur eiusdem. dans enim formam, accidentia solùm dat consequentia formam:

De agente qualitatum in mixtis. B

C

Bilis, & adipis materia, quæ.

D

Assertio 29.

Dãs formã dat accedẽtia cõsequẽtia formã.

E mam: quæ sanè cum sit albedo, atq; crassities, siue consistentia, hinc est, cur adeps sit albus, & crassus, minimè autem, fluidus, ac rubeus. his accedit, quòd cum adipis materia sit crassior, & terrena magis sanguinis portio, eaq; excocta, & adassata, fluidus adeps esse non poterat. Quòd si cum Gal. dicamus lib de semine, quòd omne alterans ducit in sui naturam alteratum: & Membranę sunt eæ, quæ alterant, & sanguis, alteratum; ex necessitate fit, vt adeps alterantis sequatur colorem, nimirum albedinem. Velutì enim generatur, ex sanguine in mammis lac, quod album est, semen ex eodem in testibus, & album paritèr est, licèt sanguis sit rubeus; sic adeps generatur in membranis, quibus dum sanguis suppetit, inhęret, atq; concrescit, & albescit, vndè si con- Pulchra similitudo.
F crescit, non potest esse fluidus, si albescit, non potest esse rubeus: dans etenim formam, dedit caliditatem, igneitatem, acrimoniam, mordacitatem, albedinem, duritiem, atq; crassitiem, &c. vt consequentia ad formam, non autèm fluiditatem, neq; rubedinem. Adeps igitur calidus, igneus, acris, mordax, albus, ac crassus, siue densus extiterit, tum dictas ob causas, tum quia, ex sancita desuper lege. Ab vno, in quantum vnum, non prouenit nisi vnum. Sed de his satis, de agente adipis determinato infra. Quomodò agens in generando procedat, an scilicet corrumpendo, an disponendo, queuè ad generationem sint necessaria, iam nunc expendamus. Conclusio de adipis facultatibus.

G

QVALIS Agentis in generando existat intentio; ubi quod non corrumpendo, sed disponendo procedat, tàm in simplicium, quàm compositorum omnium generatione, decernitur. Cap. X.

GENTE definitio, vniuersali, atq; particulari, rerum omnium generabilium, nostrę sunt partes, vt asserentes Apologiæ Authores. *Quòd dum generare intendit agens, incipit corrumpere illas qualitates, dependentes à priori forma, ex quib' substentabatur*: videamus an talis agẽtis in generando existat, progressus: Philosophicè igitur rem Assertio octaua.
H pertractantes; dum agens aliquid generare intendit, non statìm aliquid corrumpit, sed materiam sibi parat idoneam, ꝓ forma introducẽda in mixto: materiã quidẽ, quià sat patet, ex dictis, quẽadmodùm generatio physica, absq; subiecto celebrari nõ potest: idoneã verò, vt forma determinata, ac ꝓpria, nõ solùm indè possit educi, sed asseruari. Idonea aũt est, tum per quantitatem, tum per qualitatem: quanta, vt sit materia idonea, requiritur, vt possit diuidi; diuisibilis est, vt possit trasmutari: qualis autem est, nè Quomodo agens in generando procedat.

nè indifferens,& communis sit,ad plures formas. Alterius formæ A
(dicente Philosopho,2.physic.26.)alia est materia. Constituta ergo materia quanta,& quali: quam,talem efformat agens,beneficio primarum qualitatum(quibus medijs agit) formam particularem educit; in eaq; eductione,omnia illa remanent accidentia, quib' vsus est agens,ad eiusdem dispositionem: ita vt, cum exēpli gratia,agens generationis adipis,sit caliditas;hæc sanguinem disponat,per caliditatē, minorem humiditatem, acredinem igneitatem,&c.quæ omnia accidentia cum in materia remaneant disposita,nullo pacto dicendum,corrumpendo procedere: Quia .n. multa sunt accidentia dispositiua in sanguine, ad eductionē formæ ipsius adipis,nullo modo corrūpunt,sed asseruant; vtì millies decantauimus.Sed specificè rem magis tractemus; Vulgatissima B propositio est. Quòd idem est agens inducens formam, & disponens materiam.Verùm an huiusmodi dispositio fiat p omnimodā corruptionem,formarum omnium, ac accidentium, quæ erant in materia,è cuius gremio forma educenda est, non dùm vulgatum satis. Quamobrèm,altiorem ex dictis requirēs indaginem: repetamus obitèr, quod si agens talem adinuenerit materiam, exornatam .s. ijs,qualitatibus,vel accidentibus,quæ aut sint dispositiua,ad formam de nouo introducendam,vel non positiuè contraria,nullo pacto isthæc corrumpit,sed asseruat; per eorumq; asseruationem,disponit materiam. Vtq; veritas elucescat in cunctis, C simplicibus,compositis,inanimatis,ac animatis. Iàm patet,quòd per primarum qualitatum aduentum in prima materia, quatuor numero procreantur elementa ignis videlicet, aër,aqua,& terra. in hac igr generatione,si quęramus, quomodò procedat agēs,cōperiemus,nō corrumpendo,sed disponendo,procedere: ita vt,disposita prima materia per caliditatem, generet ignis; per humiditatem,aër; per frigiditatem,aqua; per siccitatem,terra. Quòd si vlteriùs pcedere velimus, ac qrere, vnde qualitates, quę viscūt in elementis,scaturiant; respondendum,è sinu ipsius primę materię,orbatæ genere quocumq;accidentium, in potencia tn̄ ad oīa: delitescunt siquidē in ea,nō solùm formæ,tàm substantiales,q̄ accidentales,sed,& accidentia omnia, ex quorum dispositione forma educitur,& introducitur.Generātur inuicèm elementa; symbolum generatur ex altero, symbola remanente qualitate, corrupta cōtraria 2.de gener.& corr. tex.25. asserebat Philosophus. quarè non corrumpendo semper in simplicium generatione, agēs procedit,sed disponēdo: & quia dispositio quandoq; nō pōt fieri, absq; corruptione cōtrarij;hinc fit,vt corruptionē aliqn̄,sed secūdario,nō autē in primis,intendat. Sed hac de re,disputatū iā est.

Accidentia, q̄ remaneant in genito.

Propositio fūdamentalis.

Agentis progressus in simplicium generatione.

Materia prima quomodo subiectum omniū accidentium.

quod

quod attinet ad elementata, siue composita, ac genita ex elementis. Philosophantes omnes, in hanc deuenêre sententiam, elementorum etiam qualitates, non corrumpi, sed in compositis remanêre. *Illud autem* (dicebat Fernelius 2. suæ physiolog. cap. 7.) *quod aiunt, elementorum formas euanescere, cum in compositionem ea conuenerint; quantùm obscurat, & inquinat omnem philosophiæ splendorem? idem enim fieri putant, in elementorum permixtione, quod in simplici rerum transmutatione ubi recens aliqua forma in subiectam materiam commigrat, tollitur vetus, atq; decidit, &c.* & re vera, cum elementorum substantiæ, à primis qualitatibus, diuelli non possint, quid ad mixtionem, tàm substantię, quàm qualitates accedunt, meritò remanebunt in mixtis: quod ipsum experientia attextatur; in quolibet siquidem mixto, primariæ illæ persentiuntur, à tactu qualitates; & in quibusdam adeò intensæ, vt visæ sint insectari eandemet naturam, quam sortitę sunt in elementis: in quibus sanè veluti in esse intenso reperiuntur qualitates præfatæ; sic in compositis in remisso, consistunt eædem: quarè non corrumpendo dicendum, agens in mixtorum generatione, ex elementis procedere (stante quod mixtio, sit vnio, alteratorum, non corruptorum) sed disponendo: summum videlicet calidum, cum summo, attemperando, frigido; summumq; cum sicco humidum; omnesq; insimùl qualitates, ad temperiem illam reducendo, quæ mixto gignendo sit accomodata. Si enim caliditas V.G. frigiditatem corrumperet, & humiditas siccitatem, non mixtorum, vel compositorum, sed simplicium fieret generatio. *Si caliditas* (dicebat Illustriss. Toletus) *ad suum perfectum terminum peruenire sinatur, rem corrumpit, & aliam generat.* Cæterùm quid, non corrumpendo procedit agens, sed disponendo; qualitates nimirum, quæ sibi inuicem existunt contrariæ, eas inuicem attèperando; hinc fit, vt Agens nullo pacto qualitates in primis corrumpat, sed disponat; dispositasq; asseruet, pro nouę in materia formę introductione: Nisi enim dispositiones, ab agente in materiam introductæ, remanêrent, materia ipsa indifferēs, communisq; esset, ad plures formas; quia nō magis huic, quàm illi esset determinata. Atq; hoc est, quod vniuersa Philosophorum prædicat schola; Agens non agit, nisi materia sit bene disposita; hoc est, non educit formam, ab ea, nisi per proprias, ac determinatas qualitates, quę etiam remaneant. & sit qualis, & quāta, vel qualitate ꝓpria, ac quantitate affecta. hincq; fit, vt qualitates quæ insunt in seminibus (vt ad animata deueniamus) quę habent in genitis animatis locum materiei, ex qua: vt omnes, in iam genitis asseruentur, quemadmodùm in medicis passim cernere exercitationibus: colligatur nunc paucis, quòd cum elementa

Agentis progressus in generatione cōpositorum.

Fernelli sententia.

Illustriss. Toleti sententia.

Vulgata Philosophorum propositio.

menta in mundo illud idem sint, ac humores in humano corpore. A
ὅπερ (asseuerante Gal. lib. de humoribus ἐν κόσμῳ στοιχεῖον, τοῦτο ἐν ζώοις χυμός; necessum omninò fateri est: humorum omnium in animato corpore, qualitates remanere, eiusdemq; partes singulas, naturam sapere, principiorum, ex quibus productæ ab agente sunt, ex semine inquam, & sanguine; iuxta vtriusq; temperiem, & constitutionem: ita vt, si semen, & sanguis, temperaturę sint calidæ, hanc ipsam nactæ sint corporis partes; si frigidæ, frigidam, & sic de reliquis. Hacq; stante doctrina, reuertentes ad generationem adipis ex sanguine; Agens, dicendum particulare non qualitates, quæ sunt in sanguine in primis corrumpere incipere; sed disponere, ad adipis introducendam, in sanguine formam; caliditatem scilicet augendo, humiditatem, minorando, fluiditatem incrassando, & rubedinem albificando; quę omnia, cum à maiori sanguinis ex coctione procedāt; cùm ex coctio, potius alteratio sit, quàm corruptio; concludamus, potius per alterationem quamdam, quàm corruptionem, adipem ex sanguine esse productum. Sicq; per corruptionem formatum, & accidentium, quæ pręerant in materia, à qua noua educenda est forma, agens dicere velimus procedere; ex eo quia generatio vnius est corruptio alterius (eo tamen modo quo explanatum est.) Adnotatione occurrit dignum, quòd agentis intentio, nullò pacto est in primis corrumpere qualitates dependētes à priori forma, &c. (Corruptio enim non habet rationem boni) sed generare; In quo bono consilio, quia nequit persistere, nisi aliquid destruat, & corrumpat; hinc fit, vt ad generationem vnius, alterius sequatur corruptio, quæ non per se primò intenditur; sed ex accidenti: eo scilicet inquam modo, quo inter politicoteros viros, alter morti se tradens, hic primò mortem non intendit, quoniam malam, sed commune bonum, patriæq; salutem, quę quia consequi minus potest, nisi se morti exponat; idcirco ex accidenti mortem respicit, quod idem, de naturali dicentes agente: quid sit, id quod verè generatur, & an in instanti generetur, opportunum iam est, vt expendamus.

Agentis progressus in generatione animatorum.

B

Adipis generatio ex sang. per alterationem.

Agentis verus progressus in generando qualis.

C

D

QVOD compositum illud sit, quod proprie generatur, non forma, nel qualitas, quodq; generatio non fiat in instanti, sed successiuè. Cap. XI.

OMNE Apologiæ Authoribus, nobiscum altercandi vt auferatur confugiū, discussis ijs, quæ non leue sibi negotium facessere videbantur, circa assertiones omnes, spectantes, ad integram penè tractationem, de generatione, atq; corruptione mixtorū omnium naturalium in genere: suadet nunc assertio illa, in qua exaratum est.

fic tunc sequitur corruptio prioris formæ, & generatio nouæ formæ, am-um tamen in instanti: vt discursui subijciamus, an forma, illa fit, æ generetur, an qualitas, an accidens; vel compositum, forma qua, qualitate, vel accidente, exornatum. Recurrentes igitur Principem Peripateticorum, eiusq; magnum commentato-n, Auer. scribentes hi, 7. Methaph. com. 26. quod *Agens non facit alio aliud, sed ex alio aliud; non enim facit in materia formam, sed facit in teria formatum; propterea quod non est dicendum, generatum esse unum pliciter, idest formam tantum, sed compositum, ex materia, & forma, pri-ione præcedente:* Strictè vt in scientia demonstratiua conuenit, qui volentes, nullo modo, est forma, illa; quam agens generat; t, quæ ab agente generatur, sed compositum: ad huiusq; gene-ionem, vel productionem comproducitur etiam forma. atq; nc veritatem animaduertens AEgidius, quæst. 12. citati Me-ph. lib. scriptis mandauit, formam, non produci, nec fieri; sed mpositum, ad cuius productionem, comproducitur forma, & nsit forma; vbi Auer. quoq; tex. 32. eiusdem libri memoriæ cō-ndauit. *Et hoc, quod dicimus, quod forma non generatur, neq; rumpitur, non est proprium substantiæ, sed est commune prædicamento stantiæ, & alijs etiam prædicamentis.* quod ipsum spectari potest ertè, & 12. Methaph. tex. com. 17. & 5. Physic. com. 5. quibus in is scribens Philosophus. Non generatur qualitas, quæ est tan-àm forma, sed generatur corpus habens qualitatem aliquam, G. hoc lignum demonstratum, in quo est aliqua albedo; & simi-ter in substantia non generatur forma, V. G. animal, sed corpus: nninò asseuerandum, nimis largam Authorum Apologiæ fuisse ctrinam, asserentem passim; modò qualitates generari nouas; dò, corrumpi; modò sequi corruptionem prioris formæ, & do sequi, generationem nouæ, &c. cum re vera non forma illa, vel qualitas; quæ generatur, sed corpus habens formam; vel alitatem, dicamus nos rectiùs facultates, vel vires; & proindè mpositum: elementum videlicet, quod licet corpus sit simplex, materia tamen, & forma existit compositum; elementatum, perfectum, perfectum, inanimatum, & animatum, præditum plici facultate, manifesta vna, à manifesta dependente, qualita-n in composito, temperatura; occulta alia, ab occulto, elemen-um, profiscente formarum substantialium, concursu. At de re i satis, reliquum Assertionis spectantes caput; Quòd in instan-corruptio, prioris fiat formæ, & generatio nouæ assertio 11. re-uit textatum. verùm num, ità sentiat Philosophorum Princeps, n constat. id igitur inquirentes, meminisse oportet in primis; òd cum duplex, formarum sit genus, substantialium vnum, ac-cidentalium

Assertio vndecima.

Auer. pulchra sententia cōtra dictam assertionem.

AEgidii sententia contra eandem assertionem.

Conclusio aduersus dictam assertionem.

Refellitur alterum caput assertionis allatæ.

cidentalium alterum; etsi generatio, & corruptio sit vna species motus, nullo pacto vnius, aut alterius formarum generis, introductio in materia disposita, fit in instanti (sic enim propriè loquendum est) siquidèm Philosoph.4.physic.tex.129. cōmendans monumentis literarum, mutationem omnem fieri in tempore: quia generatio,& corruptio, ex ante à nobis dictis, mutatio est: non facilè patet, quomodo fiat in instanti: his accedit, quòd, decernens idem Philosophus 7.physic.tex.34. quòd vna generatio, comparata a'teri, est magis, aut minùs, vel æquè velox, vel tarda, quàm altera. haud patescit, quomodò id, quod tempore mensuratur, fiat in instanti: Cum enim iam aliquid dicatur genitum, cum introducta est forma, quid hæc successiuè introducitur; nullo modo, quod genitum est, dicitur genitum in instanti. In quo tamèn, si quidpiam generari posset, sequeretur hoc vnum, quòd generari, & genitum esset idem, & sic fieri, & factum, quod 6. physic. naturæ magister maximoperè duxit absurdum, aliud decernens esse mutari, & mutatum esse. His altera ex nupèr allatis accedit ratio, quę talis est. Cum nulla generatio tàm substantialis, quàm accidentalis, fieri possit, absq; alteratione, quis non videt, quod cum alteratio fiat in tempore, in hoc etiam generatio fiet? eoq; magìs cum compositum propriè dicatur generari, non forma. Sed quò noster tendit hic sermo? Scribentes Apologię authores, *Quòd non potest fieri generatio, nisi præcedat corruptio, neq; noua potest generari forma, nisi prior corrumpatur*: vbi prius adest, atq; posterius, quî fieri potest, vt instans possit adesse? Contradictio itaq; manifesta in verbis; siquidèm, vbi paulò supra, decreuère generationē præcedere corruptionem; in pręsenti, in vno, & eodem instanti, asserunt, corruptionē fieri prioris formæ, & generationem nouæ, (ambarum, dicentes in instanti) & re vera, si ad generationem alicuius nouæ in materia formæ, necessum est priorem in eàdem corrumpi, quomodò, generatio, & corruptio, quę contrarię mutationes sunt, vtraq; fiet in instanti? Quòd si velint eruditi viri instare, dicentes eos loqui, de generatione solùm noua, quę in vno fiat instanti, & corruptione prioris formæ, quæ in altero fiat instanti, equidèm, ad instantiam, nullum valet confugium: propterea quod Auer.1.physic.com.62. loquens de hominis generatione, apertissimè docuit, In ea successiuè deperdi partes seminis, hoc est corrumpi, & acquiri partes humanę formę, hoc est generari. quarè si successiuè dependuntur partes corrumpendi, & successiuè acquiruntur partes generandi; nullo modo in instanti, generatio nouæ fiet formæ, & prioris corruptio; sed in tempore, iuxtà vulgatum illud adagium, omnia fiunt in tempore: quam lippis

Omnis mutatio fit in tempore.

Ratio altera contra secundum caput assertionis.

Assertio nona.

Auerrois sententia contra assertionem Aduersariorū.

A B C D

pis,atq; tonforibus notisfimam propofitionem,promulgatam ulgaribus,in gratiam artifitialium; haud veremur,naturalibus nnibus gignendis,ex aliorum corruptione,compofitis poffe ac-modari:non folùm in eductione formæ fubftantialis,fed,& ac-dentalis, vt ex dictis fatis apertè colligitur, impofterumq; di-ndis,fpectatur. Generatio,apud philofophantes,cum fumatur introductione propriæ formæ in materia, ac præuia huius dif-ofitione: quià difpofitio hæc fit in tempore, generatio imposfi-le eft,vt fiat in inftanti: quod ipfum,habens veritatem in gene-tione fubftantiali; multò magis in accidentali (cuius gratia nnis à nobis in paradoxo,atq; præfentibus exercitationibus,eft ftituta oratio) veritatem habebit. Accidentalis enim forma, troducenda in materiam, cum fufcipiat magìs, & minùs,edu-tur, è contrarijs, & gradus habeat, fecundùm quos intenditur, remittitur; fuccesfiuè acquiritur, & introducitur: nec folùm, tione fui, fed ratione fubiecti (quod quià non totum fimul, & nèl euadit difpofitum, ad fufcipiendam formam) hinc fit, cur ccesfiuè, non in inftanti, ea introducatur. Neuè alienum quæ-mus exemplum. Supponamus cum Apologiæ Authoribus, li-a viridia,quæ donèc funt fub forma ligni, citrà controuerfiam it frigida, & humida, adueniat ignis, & agat in huiufmodi li-a, quovfq; corrumpatur forma ligni, & generentur carbones; irum eft,quod corruptio ligni, & generatio carbonum non fit, inftanti,fed in tempore, & proindè fuccesfiuè: quod idem, & calcis,cum colligatur exemplo (calx enim,non nifi longo tem-ris fpatio, ex lapidibus, qui per alueos fluuiorum reperiun-;, generatur) quam peripatetica aduerfariorum, hæc extet ctrina, iam fatis fuperq; notum. id dumtaxàt reftat, quod m exemplorum attigerimus cateruam; quantì hęc facienda fit, d noftræ allatæ fententię deftructionem, de remanentia acci-ntium,quæ vifuntur in, de nouo,genito,ex corrupto) expenda-us, & inquiramus: Verùm quià exercitatio tripartita eft, ra-onibus allatis in præfenti, exempla in fequenti fpectemus.

Vulgatiffima fententia.

Ratio altera contra affer.

Exemplorum aduerfarii vi, decernitur cō-tra fuam affer-tionem.

Refellitur af-fert. aduerfari. per fuum e-xemplum.

FINIS.

F Exercitationum

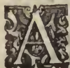
EXERCITATIONVM PHILOSOPHICARVM A

SECTIO TERTIA.

Argumentum.

VARIIS, Atq; diuersis (ad eumdem tamen properantibus finem) explosis, excellentium Apologiæ Authorum, in præcedenti sectione, ratiocinationibus, & argumentis. Assumpta scribendi, nos inuitat prouincia, ad exemplorum contemplationem, logicaliaq; nonnulla, vt conuertamus hunc stilum. Nàm præterquamquòd sic ponderibus cuncta, librata erunt, suis, philosophica nempè philosophicis, ac logica, logicis; vnico apparebit intuitu, quanta in rectè à nobis hactenùs, constitutis sententiis, vis insit, ac robur. Nostrum igitur id fuerit in præsenti institutum; philosophica omnia, aduersarii exempla, dialecticas, logicasq; rationes, adamussim expendere, veritatem inquirere, ac nonnulla, quæ de sermone sunt, minimè iniocunda indagare: ea tamen lege, qua philosophiæ splendor, in his; de quibus in anteriori sectione pertractatum est, ac in his, de quibus differetur imposterum, tàm in philosoph. quàm in medicina elucescat, ac fulgeat. Et quià in hircini adipis gratiam scribendi omnis suscepta est prouincia: quales ex sanguine, materiali illius causa sint vires, ac facultates, quomodoq; nostrum corpus ab alimentis alteretur, obiter ex rei natura inquiritur, & indagatur. B

EX falsitate suppositionis exemplorum, ac dissimilitudine eorundem, quæ fuere allata, ab Apologiæ Authoribus, de ignis, carbonum, ac calcis generatione; ostenditur, nil posse concludi, aduersùs nostram sententiam, de remanentia qualitatum (quæ erant in adipis materia) in ipsomet adipe: qui cur calidus, igneus, acris, mordaxq; existat, confirmatur. Cap. I. C

AD Exempla tandèm, venientes Apologię Authores, quò nobis suasum haberent, hircinum adipem, vt, & qualecumq; mixtum, de nouo, ex alterius corruptione productum, nullas reportare qualitates, earum quæ fuerint, in corrupto, vt puta in sanguine, ratione adipis; vel in altero, ratione aliorum mixtorum: hæc asseruêrunt; *Exemplis tota res magis elucescat. Supponamus ligna uiridia, quæ donèc sunt sub forma ligni, citrà controuersiam sunt frigida, & humida; Adueniat ignis, & agat in huiusmodi ligna, quousq; corrumpatur forma ligni, & generentur carbones; Clarum est, quod causa materialis, carbonum erant ligna illa uiridia; ergo inferendum esset, per doctrinam tuam, carbones sunt frigidi, & humidi, quià eorum causa materialis erat frigida, & humida, quod est falsissimum: Sunt enim ipsimet carbones calidi, & sicci.* atq; his, primum philosophicum, clauditur exemplum: pro eius igitur illustratione, necnon aliorum, meminisse oportet in primis, quòd quamquam in scientia demonstratiua superuacaneus sit

Assertio 12. D

Decimatertia

Decimaquarta.

E fit exemplorum vsus; exempla tamèn, si danda sunt, eius esse debent conditionis, vt sint vera, per eaq; ignota particularia, per similia nota demonstrentur, particularia; Hac ergo veritate firmata: allatum, ab Apologiæ Authoribus, exemplum, quam obsecro habet naturam, vt per eam, possit monstrari; hircinum adipem, vt, & qualecumq; mixtum, nullas reportare facultates, ac vires, earum, ex quibus, vt materia, extant conflata? ecce, exemplum est falsum, quià suppositio est falsa; non est à simili, quià, vbi generatio adipis, ex sanguine est opus naturæ; generatio ignis, ex viridibus lignis existit artis: & falsa quoq; conclusio est, genitorum, ex lignis carbonum; quia nullo pacto, carbones sunt calidi, & sicci, sed frigidi potiùs, vt suo loco patebit. Nunc reuertentes ad primum. Exempli manifesta falsitas, vel indè vnicuiq; patet ꝙ nullus vnquam in philosophicis misterijs eruditus, vel saltèm, in demonstratiuis scientijs versatus, asseuerabit; ligna viridia, ignis, aut carbonum, esse materiam: quandoquidèm, considerata ligna, vt frigida, & humida, ob idq; in eorum propria natura: non minùs, esse possunt materia, arcę, domus, statuæ, nauis, aut similium, quàm ignis, atq; carbonum. Vtq; de igne loquamur in primis: huius forma, cum non posit in materiam introduci, nisi hæc sit bene disposita, disponaturq; per caliditatem, & siccitatem; quî fieri potest, vt ligna quousq; frigida sunt, & humida, ignis censeantur materia? quarè decœptos esse concludendum, Apologię Authores (qui strictam alioquìn professi sunt doctrinam) in assignanda ignis materia. quandoquidèm si per frigiditatem, & humiditatem, ea esset disposita; ex eo, quia dispositionem remanêre, decreuimus; inferendum per nostram doctrinam, frigidum, & humidum existere ignem. Atq; hanc veritatem cognoscēs Benedictus Pererius lib. de prima materia, & priuatione cap. 3. loquēs, de varijs eius significationibus, inter eas, quæ ad rem nostram faciunt, hæc esse videntur. *Postremò alia est materia proxima, alia remota, ut ex 9. Methaph. tex. 12. habetur: proxima est, ex qua immediatè, & sine alia mutatione sui potest fieri id, cuius dicitur materia; ueluti lignum, & æs sunt materia proxima statuæ;* H *quoniam ex illis immediatè fieri potest statua; terra uerò, & aqua, non sunt* " *materia proxima statuæ, sed remota, quoniam necesse est, priùs terram com-* " *mutari in lignum, uel æs, quàm ut, ex ipsa confici possit statua: quam-* " *obrèm, cum quid dicitur esse in potentia tale, propriè id conuenit materiei proximæ, non remotæ; non enim dicimus, terram esse potentia, hominem, sed semen, uel mestrua, &c.* hęc ille, è cuius doctrina elicimus, doctum alioquin aduersarium, toto cœlo aberrasse, in decernenda ignis materia; siquidèm vbi hanc decernere debebat; ligna

Exemplorum conditiones, quæ.

Refellitur aduersarii exemplum plures ob causas.

Deceptio authorum Apologię, vndè.

Benedicti Pererii doctrina, de materia proxima, & remota generabilium.

F G (margin letters)

Ignis proxima materia, & error aduersarii in ea afferenda.

per caliditatem, & siccitatem disposita, & proinde accensos carbones; ligna supposuit; vt frigida, & humida: quæ sanè numquã, quis dixerit, esse in potentia ad ignis generationem nisi remota: ex falsitate ergo, suppositionis exempli, ignis geniti, ex frigidis, & humidis lignis; nil causæ est, ob quam, concludi possit, adipem nõ reportare facultates aliquas, ac vires, quæ inerant sanguini, vel aliud quoduis mixtum easdem, quæ inerant, in ipsius materia. Cœterum, quod idem exemplum, sit minus à simili, illud demonstrat; quòd vbi nobis sermo erat in paradoxo, de proxima adipis materia, nimirùm de sanguine calido, acri, mordaci, & igneo, immediatè disposito, ad generationem adipis; de materia omninò remota ignis, atq; carbonum, cœperunt aduersarij habere discursum: ex quo non mirum, si neq; ignis, neq; carbones, qualitates reportent, quę constabant in lignis. Nàm quemadmodùm, sanguis si sumatur, vt calidus, & humidus (ac qualis definitus absolutè fuit ab ipsis) carnis potiùs, quæ calida, & humida est existit materia: sic si sumatur, vt magis calidus, & minus humidus, dicatur igneus, cum alijs dispositionibus necessarijs adipis extiterit subiectum; ex quo, absq; vlla prorsùs, facultatum, quæ reperiebantur in eo, mutatione, adeps producitur: Præterea, à simili non extat exemplum: quia nullam seruat similitudinem, ignis, aut carbonum generatio, ex lignis viridibus, frigidis, & humidis, cum generatione, adipis ex sanguine; ꝓpterea quòd, adipis generatio, est opus naturę, ignis vero, aut carbonum vtì diximus artis. ex quo fit, vt non solùm, nil aduersùs nostram sententiam, de remanentia facultatum ipsius sanguinis, in adipe; possit, per allatum exemplum, concludi: sed quod magis est, eorundem conclusio de caliditate, & siccitate carbonum, omninò sit falsa. Strictè enim loqui volentes, cum magnì, intersit inter materiam carbonum, & ignis; hinc fit; cur nullo pacto carbones statuendi sint calidi, & sicci; sed eius potius facultatis, quã proxima adepta fuerit eorum materia: iuxtà cuius diuersitatem, quoniam diuersificatur, & forma, non mirum si carbones, frigidi potiùs existant, quàm calidi; ignis verò supremè calidus. Et re vera, cum carbones, sint ipsæmet extinctæ prunę, ac veluti homo mortuus; ignis verò, vtì viuus, aliam carbonũ, & aliam ignis, decernendam videtur esse materiam; iuxtà cuius dispositionem calidus, & siccus sit ignis, frigidi, & sicci existant carbones: quòd si calidi (saltèm actu) essent; eamdemq; reportarent naturam, à propria, ac determinata materia, vt ignis; certè haud scripsisset, Poëta Persius.

Erroris aduersarii causa.

Refellitur idẽ exemplum, vt non à simili.

Carbones nõ esse calidos, & quid propriè sint.

Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.

quià igitur carbo, vox videtur ęquiuoca, ad carbonem accensum, qui

E quiest ipsimet ignis; & ad carbonem mortuum, qui pruna existit, extincta: non animaduerterũt eruditi viri; carbonem propriè sonare, ignem extinctum, & proindè prunas minùs ignitas (quæ frigidæ sunt, & siccæ) ignem verò, ipsosmet accẽsos, & ignitos carbones, summoperè siccos, & calidos. Sed quænã erit ignis, & quæ carbonum materia, à qua non nisi vnum possit prouenire? ignis .s. à sibi conuenti, & propria, atq; carbones ab eâdem, proprijs, ac determinatis qualitatibus affecta? Ad hæc breuitati studentes, quemadmodum ignis elementaris, generatur ex prima materia, disposita per caliditatem, & siccitatem, quæ duo accidentia in ipso igne postmodùm remanent: sic ignis hic noster (non elementaris, quia non simplex, referens tamen naturam illius) ex lignis F producitur, per caliditatem, & siccitatem dispositis, ad eumq; caliditatis, ac siccitatis, deductis, gradum; vt nullo modo stare ampliùs possint, sub forma ligni, sed accensorum carbonum. quos sanè proximam ignis esse materiam, cum vnusquisq; cognoscat, quid vetat in philosophia asserere, calidum, & siccum esse ignem; quia eius causa materialis, caliditate, atq; siccitate existit affecta? pari etiam pacto, cum extinctæ prunæ, carbonum extent materia, eaq; frigiditate, & siccitate affecta; vt quid asserunt aduersarij. *Materialis causa carbonum, ligna erant viridia; ergo inferendum esset per doctrinam tuam, carbones sunt frigidi, & humidi, quod est falsissimum: sunt enim carbones calidi, & sicci?* Error non peior hic G existit priori, ligna viridia ibi decernens esse materiam ignis; hic verò carbonum. Sed properemus ad alia. Scribunt ijdem docti viri. *Sumantur lapides, qui per fluuiorum alueos reperiuntur, qui citrà controuersiam sunt frigidi temperamenti. Non nè ex hisce lapidibus generatur calx, quæ calida est?* Hoc altero ergo exemplo, volentes ostendere, adipem hircinum, nullo modo esse igneum (vti est sanguis) nec acrem, mordacemq; literis mandârunt; ex lapidibus frigidi temperamenti, generari calcem, quæ est calida, admittatur exemplum. Calor ille est, qui è lapidibus, formam educit calcis; dicat nunc aduersarius; àn quousq; lapides sub tẽperamento stant frigido; an vero, quandò caliditatem sunt a- H depti? primum, nullo modo, quia vti dicebamus de lignis, non magis statuæ, domus, aut sepulcri, lapides tunc existunt, materia, quarè secundum: Sed sic est, quod tunc lapides temperamenti, sunt calidi, quamobrèm calida quoq; calx, quia ab vno in quantum vnum, non prouenit nisi vnum, à lapidibus scilicet, per caliditatem, dispositis, calx calida: A calido sanguine, atq; igneo (vndè mordacitas, & acrimonia procedit) igneus quoq; adeps, acris, & mordax.

Ignis elementaris, & nostri materia.

Materia carbonum sunt prunæ extinctæ.

Assert. 15.

Quandò lapides sunt materia calcis.

Concl. ad ter- sa Apolog. Authoribus.

INNVITVR superuacaneum esse in scientia demonstratiuâ, exemplorum usum; qui tamen si condecens sit, quales eorum esse debeant conditiones, inquiritur. Vbi plera; in præsenti reprobatis. Adipem calidum, & humidum esse, quia ex consimili genitus est sanguine, confirmatur. Cap. 11. A

EX Philosophicis exemplis; dissimilibus admodùm, & nulli veritati consonis, deuenientes tandem, eruditi viri ad medica, hæc habent. *Sanguis noster, nonne calidus, & humidus est per te? hoc profectò non negabis, nisi Hyppocrati adhereas: Nonne ex sanguine nutrimur, & augemur, neq; hoc quisquàm inficiabitur; Sed cum ex sanguine nutriantur, & augeantur omnia membra nostri corporis, veluti ossa, nerui, cartilagines, tendones, panniculi, caro, adeps, & deniq; cætera similaria membra; Qui fieri potest, ut hæc diuersi sint temperamenti, uidelicet, nonnulla frigida, & humida, ut cærebrum, nonnulla frigida, & sicca, ut ossa; aliqua calida, & humida, ut caro: & sic de reliquis; Cum omnium istarum partium sit una tantùm causa materialis, nempè sanguis calidus, & humidus? Insuper adeps generatur ex sanguine, qui quidem est humidus, & adeps est siccus; quomodò igitur subsistit in medicina hæc tua noua doctrina?* Cœterùm, quicquid de nouitate doctrinæ, dicendum sit; Videamus quanti exempla facienda sint, in doctrina (vt aiunt) demonstratiua. Ad hæc. Lucidissimus Themistius primo de anima cap. 74. & Arist. secundo priorum, cùm illorum admirati sint prudentiam, qui arbitrabantur, exempla vim probationum habere; in eam deuueniendum sententiam, exemplorum copiam, atq; varietatem, minùs in scientijs ijs conuenire, in quibus magnarum, ac plurimarum rerum proponitur inuestigatio: Siquidèm miseram esse dicebat, maior ille Cato senectutem, quæ dumtaxàt sese oratione defendit: cum nil aliud, quàm pura oratio, omni probationum carens efficacia, exempla existant. Quòd si pro Aduersario facere videatur Auerr. primo physic. com. 81. 3. de anima 14. & 4. physic. 8. decernens, quod licèt in scientia demonstratiua non vsitentur exempla, in rebus tamen, quę non intelliguntur, nisi per comparationem ad aliud possunt vsurpari; Quid obsecro difficultatis, habuêre, quæ ingeniosissimis viris, fuêre in paradoxo proposita? Sed vtcumq; sit. nostrum est, ad singula assertionum capita, respondêre. Meminisse igitur oportet in primis quòd exempla, si danda sint, primò esse debent à simili; secundò fabricata ex veris; tertio, omni carere debent æquiuocatione; ac quartò, nulla in eis intendenda fallacia. Sit inquam, oportet in primis exemplum à simili; quoniam si hac careat conditione

Assertio 16. Assert. 17. Assert. 18. Assert. 19. Assert. 20.

Arist. sententia de exemplorum vi.

Exemplorum vsus quandò admittatur in scientiis.

B C D

E tione, illius finē, frustratur; cognitione scilicet, alicuius particularis ignoti, per simile particulare notum: quæ conditio, quàm fuerit diligentèr obseruata ab aduersarijs, inde patescit, quòd loquẽtes nos in paradoxo de generatione adipis ex sanguine, asserentes ex eo tanquàm calido, igneo, atq; mordaci adipem generari in hirco calidum, igneum, atq; mordacem. De nutritione, & auctione cœperunt ijdem in eorum Apologia factitare discursum. Ex veris necessarium est vt existat exemplum, quoniam sicuti ex veritate propositionum, veritas colligitur conclusionis, & ex falsitate, falsitas: sic ex particularis exempli veritate, vel falsitate, particulare alterum cognoscitur, verum, vel falsum: quę etiam conditio quomodò fuerit exculta à doctis viris, F illud demonstrat; quod literis commendarunt, ex sanguine calido, & humido, nutriri, & augeri membra omnia nostri corporis, & quòd magìs est, ex eodem generari, vtì inferiùs explodemus. Æquiuocatione, tàm nominum, quàm rerum carere debet exemplum, ne allatum, in gratiam cognitionis, vnius, (in quo verificatur exemplum) alterum, in quo non verificatur, cognoscatur: an verò id obseruatum fuerit ab aduersarijs, ex carbonum generatione, ex frigidis, & humidis lignis, patfâcit exemplum; quid, in hoc ipso constat in quo dixêrunt, ex sanguine nutriri, & augeri vniuersas corporis partes. Fallacia tandèm, non est intendenda, in eodem, quià eius finis, cum sit G nos manuducere, in cognitionem alicuius rei ignotæ, per fallaciam numquàm res ignota cognoscitur: qualis autem fuerit in exemplo fallacia, imposterùm proponemus: dissimilitudo, falsitas, & æquiuocatio manifesta, cum fuerit obseruata in præcedenti; illius contemplationem reponentes in medicarum prima exercitationum, sectione, proponemus ad alia: alterum igitur exemplum, erat tale. *Adeps generatur ex sanguine, qui quidem sanguis est humidus; & adeps est siccus: quomodò ergo subsistit in medicina hæc tua noua doctrina?* Nouũ quidẽ exemplum atq; à simili, verùm ex falsis constructum; & doctrina nostra non noua. Nouum existit exemplum, quià non solùm, apud rei medi-H cæ professores, sed, & philosophicæ, nouum est, adipem generari ex sanguine, vtì humido: ex falsis identidèm constat, quia falsum est, tum adipem generari ex sanguine humido, tum ipsum adipem esse siccum: His accedit, & alterum, quòd non minorem sapit falsitatem, ac contradictionem: est autèm, quòd si ex allatis in decima septima assertione; Auth. Apologiæ ossa, nerui, cartilagines, tendones, panniculi, ossa, caro, & adeps, & cœtera similaria membra, nutriunt, augentur, & generantur, (cũ

Exemplum idem omninò falsum, & cur.

Exemplum idem quomodò æquiuocũ.

Exemplum alterum à simili sed ex falsis cõstitutum.

Contradictio in verbis aduersarii.

(ex alibi, ab eisdem dictis) ex sanguine vti calido, & humido, dicentibus ijs. *Sanguinem calidum, & humidum, esse causam materialem partium omnium nostri corporis:* quî fieri potest, vt in præsenti sectione, ijdem conscribant, adipem generari dumtaxàt ex sanguine humido? Quarè, à simili licèt extet exemplum; per ipsumq; possit, nos manuducere aduersarius, in cognitionem accidentium, quæ consistunt in ådipe, non esse .s. illa, quæ inerant sanguini: attamèn, quia nouum, & falsum, ex sanguine, vti humido tantùm, adipem generari; hinc fit, vt non admittat philosophia, nec substineat medicina, siccum existere adipem; quin immò, potiùs humidum, iuxtà naturam tamèn sanguinis, ex quo, genitus est: Cœterùm quòd calidus, & humidus existat adeps, proxima, atq; determinata declarat materia (cuius munus est; vt ex ea immediatè, & sine aliqua suî mutatione fiat, id, cuius dicitur materia) & natura animantis, in quo reperitur, patefâcit: & quia medicam potiùs, quàm philosophicam, hæc sapere videntur exercitationem, dicamus cum Laurentio Iouberto, in Adnotationibus primi lib. Gal. de facul. natural. cap. 5. quòd, *Quia non alia carnis productio esse uidetur, quàm adipis; cum utrumq; fiat, sanguine, per inanes capacitates fuso, ac disseminato, illicq; desato (hoc tamèn discrimine, quod pinguior, calidiorq; fit adipis materia, carnis uerò crassior, & terrena magis)* calida, & humida est caro, magìs calidus, & magìs humidus adeps: ea vel stante lege, qua sancitum est, ab vna materia, vno, & eodem modo disposita, non posse prouenire nisi vnum, hoc est, formam vnam emanâre, & accidentia própria, illam consectantia. Quamobrem, minimè falsum erit in medicina, quod causa materialis, seruet qualitates suas, easdem, sub diuersis formis reperta. *Quoniam, si neminem latet, quòd qualitates quæ insequuntur formam, corrumpuntur ad suá formæ corruptionem, & introducuntur nouæ qualitates, insequentes nouam introductam formam; quid quod dat formam, dat consequentia ad formam.* Multò magis, nullum latebit; quòd dator formarum, vel agens, dans formam adipi, cum sit calor (& hic iuxtà mensuram operetur) calidum, & humidum, ex sanguine, per proprias qualitates disposito, producet adipem. *Neq; uerò aliud est caro* (dicebat ibidem Ioubertus) *quàm concretus sanguis, uel potiùs densatus, ui caloris: non enim consentaneum rationi uidetur, quod scribit Fernelius in lib. 2. physiologiæ cap. 2. adipem, à carne hoc differre, quia caro ex conuerso, mutatoq; sanguine gignatur, adeps uerò ex concreto, ui frigoris: quippe frigidum in uiuentibus, nullius actionis est author, & tantum abest, ut adeo præstantem edat, quantum est adipis generatio:* Hæc ille, qui tradens calori hoc generationis adipis in animantibus opus, & docens generationis modum, prædicansq;

opportunam

Medicina, & philosophia non admittunt adipem esse siccum.

Adipis generatio ex Iouberto.

Contra 21. assertionem.

Assertio 20.

Ioubertus contra Fernelium.

E opportunam materiam; in hanc firmitèr deueniendum putamus sententiam, calidum, & humidum existere adipem: *Quandò sanguinis portiones aereæ* (ex eodem Iouberto cap. 13. citati lib.) *dulces, ac pingues, dùm halitus modo errant, facilè penetratis inferioribus partibus, supernè ad cutim sistuntur, & in adipem concrescunt.* Forma igitur, eaq; complexionalis, atq; accidentalis adipis (genericè nunc loquimur) in caliditate, & humiditate erit locata; & dans formam hanc, adipi: dedit, & consequentia formam, acrimoniam scilicet, mordacitatem, atq; igneitatem, & alia quęcumq; accidentia illam met, insectantia: quę sanè de necessitate, non noua sunt omnia, sed ea dumtaxàt, quæ formæ introducendæ erant contraria; quam ipsam veritatem confirmans doctissimus Zabarella, lib. de communi rerum naturali generatione, & interitu, cap. 10. scriptis mandauit. *Quòd quandò accidens absq; sua causa existere potest, & formæ generandæ non repugnat, tum, ut absolutè considerata, tum ut relatæ ad formam præcedentem, quæ interijt, potest idem numero accidens, in re genita remanere, quod fuit etiam in re corrupta.* Huiusmodi antèm accidentia, cum sint præfata, facillimo, vel negocio, in medicina, philosophia, ac logica, nostra consistit doctrina, decernens, hircinum adipem calidum, humidum, igneum, acrem, atq; mordacem existere.

Adipis materia ex Iouberto, quæ.

Accidentia in adipe nō omnia esse noua, sed aliqua tātum, & quæ.

Zabarellę sententia aduersa assertioni aduersariorum.

G *EX pensitatione, exempli generationis carnis, ab ipso sanguine, decernitur quòd ueluti accidentia multa, quæ reperiebantur in sanguine, consistunt in carne, sic, & in adipe: obiectiones nonnullæ, ab Apologiæ authoribus propositæ discutiuntur, & solutiones, reijciuntur.* *Cap. III.*

ET Si fortè, ex accidenti aliquandò uideantur esse eædem qualitates, etiam sub noua forma introducta, sicùti priùs erant sub priori forma, antequàm corrumperetur; ut quandò, ex sanguine fit caro, quia materia illa, donec erat sub forma sanguinis erat calida, & humida, & etiam quandò postea reperitur sub forma carnis, paritèr est calida, & humida; Caue ne decipiaris, dicens illas esse easdem numero, sed solùm specie; & hoc est per accidens, quia accidit, ut à forma carnis consequatur hoc temperamentum calidum, & humidum. In assertione 24. dixerunt Apologiæ Authores: qui, uidētes sibi negotium facessere, remanentiam qualitatum ferè omnium sanguinis, in ipsa carne: & sic in alijs mixtis, genitis, ex aliorum corruptione; duo animaduersione, & commentatione digna duxêrunt; primum, quòd per accidens est, vt qualitates, siuè accidentia, quæ reperiuntur sub priori aliqua forma, in materia collocata, videantur sub altera noua forma, in eâdem, introducta: secundum,

Assertio 23.

H Assertio 24.

Scopus duplex dictorum assertionum.

secundum, quòd qualitates, quę reperiuntur in de nouo genito, A
eædem sunt specie, cum ijs, quæ constabant in corrupto (& hæ
quoq; per accidens) non autem numero, vt ex sancitis decre-
uimus. At nùm animaduersio, & commentatio isthæc philoso-
phicę veritati sit consona, cum patescat ex dictis, obitèr, exem-
pli naturam inquiramus. Exemplum ergo, in rei veritate, est à
simili; siquidèm per ipsum, tanquàm notum, demonstratur, i-
gnotum; adipem scilicet, retinere qualitates, & accidentia mul-
ta, quę visuntur in sanguine; ad instar carnis, ex eodem produ-
ctę: & exemplum tale est: Quemadmodùm caro, calida est, &
humida, quia ex calido, & humido genita est sanguine, sic, &
adeps: vel sicuti qualitates, & accidentia, quæ constabant in san-
guine, visuntur in carne; sic, & quæ in eodem, patescunt in adi-
pe: ratio autem est, quia dans vtriq; formam, dat consequen-
tia ad formam: propositio sanè peripatetica, at minùs peripate-
ticè intellecta: quia, vbi illius vigore, rati sunt Apologiæ Au-
thores; datorem formarum, siue agentem, in productione adi-
pis, ex sanguine, vel carnis ex eodem, corrumpere omnia acci-
dentia, ac qualitates, quæ inerant sanguini, & noua omnia intro-
ducere: idem agens ea dumtaxàt corrumpit, quæ introducendæ
formæ adipis, vel carnis extant contraria, non autèm, quę con-
ducunt, vel introductam insequuntur: quamobrèm quià intro-
ducendæ formæ in carne, conferunt caliditas, & humiditas, ru-
bedo, dulcedoq; &c. quæ ęquè formam consequuntur sanguinis, C
ac carnis; hinc fit, vt calida, humida, rubea, & dulcis, vtì sanguis,
existat caro. Cœterum an ex accidenti sit, vt caro reportet acci-
dentia quæ sunt in sanguine, Auicennas prima, primi doc. 5. cap.
1. βραχιλογία decernit. inquit enim. *Caro quidem, ex sanguine* "
generatur spisso, quem caliditas, & siccitas coagulant, Adeps uerò, ex eius "
aquositate, & unctuositate generatur, quam frigiditas coagulat, ideoq; ip- "
sam caliditas resoluit. Eccè, quomodò absq; vlla ferè accidentium
mutatione, quæ sanguini disposito, ad generationem carnis, &
adipis, inerant, tum caro producitur, tum adeps. quarè non per
accidens videtur dicendum, calidam, & humidam esse carnem,
sed per se, & ex dispositione materiei, paratæ ad suscipiendam D
formam carnis, & accidentia hanc insectantia. His accedit, &
alterum, quòd decernens Auic. doctrina 4. citati loci cap. primo
quòd, *Si solus sanguis esset humor, qui membra nutrit, omnia suis com-*
plexionibus, & essentijs similia forent: ex solo sanguine, carnis cum
fiat nutritio (solo inquam, quatenus, præter alias qualitates,
quæ reperiuntur in eo, ob miscelam aliorum humorum, non e-
nim purus, & simplex est sanguis caliditas, & humiditas pręser-
tim

Exemplũ omnino à simili.

Propositio peripatetica.

Auicennæ pulchra sententia contra assert. 24.

E tìm excedunt in illo) ex neceſsitate, non ſolùm generationis, ſed & nutritionis, caro reportat accidentia penè omnia, quæ conſiſtunt in ſanguine. *Omnis enim complexio membri naturalis, dicebat doc. 3. cap. 2. ſimilis eſt ei, quo nutritur, & ſecundum ſuam accidentalem complexionem ſimulatur ei, quod in ipſo ſuperfluit)* vt propterea caliditas, & humiditas, cum ſuperfluat in ſanguine, vtraq; etiam ſuperfluat in carne, & adipe. Ex ſimilitudine ergo, generationis, atq; nutritionis, per exemplum, allatum, carnis ab ipſo ſanguine firmiſsimè concludendum; quòd veluti caro reportat temperamentum ſanguinis, ſic, & adeps, eiuſdem: cur verò ſit, quòd alia ſimilaria membra, illud non reportent, vt paucis in præſenti definiamus;

Quod caro reportet qualitates ſanguinis ex neceſſitate.

F ſtatuimus, quià non ſolùm non generantur, ex ſanguine, vt calido, & humido, ſed nec nutriuntur, quemadmodùm in prima medicarũ exercitat. ſeɑ: cũ, de gener. & nutrit. partiũ corporis differem? pateſcet. Nũc, an eadẽ numero ſit caliditas, & humiditas, &c. quæ reperitur in ſanguine, ac in carne, & adipe, eſſet definiendum; quia tamèn, ex dictis colligitur, non eſſe contrà omnem philoſophiam, idem numero accidens remanêre in de nouo genito, quod fuerat in corrupto; admiſſa exempli ſimilitudine, & confirmata veritate (ſola enim caro, & adeps inter ſimilaria omnia membra, generantur, ex ſanguine) de diuerſitate temperamentorum, quæ viſuntur in alijs differendum eſſet; Verum-

Cur omnia membra corporis nõ reportent temperamentum ſanguinis.

Sola caro, & adeps generatur ex ſanguine.

G enimuerò, quoniam medicam potiùs, quàm philoſophicam hæc ſapiunt exercitationem hanc in præſenti ſequamur. Nè igitur condonetur nobis hoc inconueniens, quin immò impoſsibile, quòd ſcilicet qualitates, quę reperiebantur ſub priori forma, remaneant eędem numero ſub noua formà; diſcutiamus obiectiones, atq; ſolutiones perpendamus, quæ contra hanc remanentiam accidentium, in de nouo genito, eorum quæ fuerant in corrupto, viſuntur. Ad hæc, Medico quodam exemplo, tentantes aduerſarij, noſtram, de facultatibus ſanguinis, quę viſuntur in adipe, deuaſtare ſententiam: obiectionem proponentes, ac diſſoluentes dixêrunt. *Si quis comedat lactucas, aut cucurbitas, uel*

Verba aſſertionis 26.

Verba aſſertionis 30.

H *id genus aliorum cibariorum frigidorum, iiſq; utatur per plures dies, uniuerſa ſanguinis maſſa redditur frigidior, & habitus totius corporis refrigeratur, & tamèn forma lactucæ, uel cucurbitæ, corrumpitur, ad ſanguinis generationem; & nihilominùs qualitas illa frigida remanet etiam, ſub forma ſanguinis, & totius corporis habitu: hæcq; exiſtit obiectio. Solutio autem talis. Verum quidèm eſt, ex uſu lactucæ, aut cucurbitæ, uel aliorum frigidorum eduliorum, corpus noſtrum refrigerari: Sed talis refrigeratio imprimitur in nobis, antequã generetur forma ſubſtantialis alicuius noſtrarũ partium: uidelicet antequam fiat ultimum inſtans aſſimilationis nutrimenti*

in

in substantiam nutriti. hoc est dum fit mixtio, dum fiunt prauiæ illæ dispositiones, actiones, & reactiones, & alterationes; quia, ut dixi, miscibilia non corrumpuntur, sed alterantur, & in tali actione, necessum est nostrum corpus alterari, secundum prædominantis qualitatis uirtutem: & qualitates, quæ reperiuntur postea in aliquo nostrorum membrorum, uel in totius habitu, sunt de nouo genitæ, ex natura suæ formæ, de nouo introductæ; nec ullo modo possunt esse eædem numero cum prioribus. Hæc ille, qui malum, ad instàr turdi sibi cacans, ab eodem postea depræhenditur. Sed ad rem, exemplum generationis sanguinis, ab alimentorum vsu, est simile, existitq; verum. simile quidem, quià loquentes nos de generatione adipis ex sanguine; loquitur Apologię Author, de sanguinis generatione, ex alimentis. est autèm verum, quià alimentorum vires, in sanguine imprimuntur; ità vt, verissimum etiam sit, sanguinis facultates, ac vires in ipso adipe, easdem etiam numero, remanêre: Sed enim, quià hac ipsa de re, fusiori oratione differemus imposterum; deueniamus ad solutionem, & quamquam medica sit, philosophię præceptis accomodemus. Solutio ergo omninò falsa; quandoquidèm nullus vnquàm, qui medicinæ vix attigerit libros, decernet, substantialem, alicuius nostratum partium, formam, ab vsu lactucæ cucurbitæ, vel aliorum eduliorum pendêre; ac qualitates (vt assentiamus in verbis) quæ visuntur in eisdem esse de nouo genitas, ex natura suę formæ, de nouo introductæ: quasi noua in dies magìs in partibus nostri corporis, ex alimentis introducatur forma, ad huiusq; introductionem, nouę etiam qualitates. Sed valeat philosophia esthæc, eiusq; quis fuerit Author. Secunda obiectio erat talis. *Quandò in febribus biliosis utimur nos syruppis ipsis refrigerantibus, ad calorem febrilem contemperandum, refrigerandumq; nisi remaneret qualitas illa frigida, in corpore nostro, post corruptam syrupporum formam: frustra hæc serapia, exhiberentur. Solutio uerò huiusmodi. Idem dicendum est ad secundum obiectum, de syruppis refrigerantibus, quià donec eiusmdi serapia alterantur, & rediguntur ad minima, à calore nostro, tunc imprimunt suas qualitates in nobis, & non post ipsorum syrupporum formam corruptam:* Obiectio quidèm, non prorsùs à simili (hìc enim sita esse debet vis exemplorum demonstratiua) sed solutio Medici indigna: Obiectio non à simili, quià loquentes nos de remanentia (vt ita dicamus) qualitatum, ac accidentium quorundam, sanguinis in ipso adipe; de remanentia qualitatum in corpore, ipsorum medicamentorum, ac syrupporum (cuius munus est, ad differentiā alimentorum in idē agere) per obiectionem de syruppis, & medicamentis cœperunt illi, aduersùs nostra placita, habere discursum. Medici verò videt indigna, tùm

Assertio 31. Assert. 32. Exemplum præsentis assertionis simile existit, & verum. Solutio allata ab aduersariis omninò falsa. Assertio 36. Obiectio non à simili.

E tùm quia non idem dicendum eſt, ad obiectum de ſyrup. refrigerantibus in feb. biliofis) aliud enim eſt medicamentum, & aliud alimentum, hoc quidem patitur, illud verò agit) tum quiâ alteratio, quę à ſyruppis dependet, fit in nobis, poſt ipſorum corruptam formam; poſt actuationem dicimus nos medici; itâ vt niſi ſyruppi, vel alia medicamenta redigantur ad actuationem, quę fit per actionem caloris natiui, corrumpentis formam medicamenti, aut ſyruppi: nullo pacto alteratio, vel actio imprimatur in nobis: ſed, quod magis indignum, tàm philoſopho, quàm medico videt; eſt, ſub vna, eademq; oratione aſſerere: Serapia redigi ad minima à calore noſtro, & eorundem non corrumpi formam: contradictio

Solutio indigna Philoſ.

Contradictio in dictis aduerſarii.

F hæc manifeſta; verùm condonetur, & ſibi. Obiectio altera, erat; *Ad quid prohiberemus nos in febribus biliofis, cibaria calefacientia, & exiccantia, ſi poſt ipſorum cibariorum corruptam formam non remanerent eadē qualitates, calefacientes noſtrum corpus, & exiccantes? fruſtra etiam nos docuiſſet Hyppoc. uictum humidum, febricitantibus omnibus conuenire: quoniam quæ aſſumuntur in cibum, dùm generatur chilus corrumpuntur, & ſic perit talis qualitas humida. Et rurſus quandò corrumpitur forma chili, pro ſanguinis generatione, pereūt qualitates chili; ergo nihil intererit, ſi nos uteremur pro nutritione febricitantium, cibis, uel humidis, uel ſiccis, uel calidis, uel frigidis, &c.* ſolutio ſimillima eſt priori, prioris exemplii; id ſolùm nouitatis habet, quòd membra inquit quæ receperunt formā

Aſſertio 38.

Ridicula reſpō ſio ad obiectionem.

G ſubſtantialem, ſaltèm ex cibo, & potu, non eſt neceſſum, vt habeat temperamentum humidum, vt de membris ſicci coſtat temperamenti, quaſi hæc augeantur ex victu humido: & formam ſubſtantialem ex eodem reportent, verùm quiâ longioris hęc eſſe videntur diſcuſſionis; de ſingulis in ſequenti.

EX ſolutione, allata ab Apolog. Authoribus, ad obiectionem de uictu humido, humectante humanum corpus; tum plura colliguntur abſurda; tum quomodò; ab alimentorum uirib⁹, ſubſtantialis, accidentaliſq; eiuſdem partium forma, alteretur, innoteſcit. Cap. IV.

H INVITA, poſtquàm cogimur Minerua, medica philoſophicis commiſcere; haud ab re ſit, in gratiam formæ ſubſtantialis, atq; accidentalis, ſiue complexionalis, partium corporis noſtri, allatam ſolutionē, ad obiectionem, de victu humido, in febricitantibus biliofis, perpendere. Videntes ergo Apologiæ Authores, calefacientia, & exiccantia cibaria, poſt eorum corruptam formam, imprimere in nobis ſuas actiones, meritò dixerunt, Hyppocratē perſcripſiſſe victum humidum: & quia etiam hic ſuas imprimit vires; ſic obiectionem, ab eis commotā, dirimere tentauerunt.

Victus

Assertio 38. *Victus humidus humectat quàm diu alteratur à nostro calore, & diffunditur per vniuersum talis humiditas, & non post formam substantialem introductam in nobis, ex cibo, & potu: Quoniam membra, quæ receperunt* A
Assertio 39. *formam, saltèm per augumentum, ex cibo, & potu, non est necessum, ut habeant temperamentum humidum, ut cuilibet etiam rudi in arte medica, constat de membris sicci temperamenti. Ideo qualitas, quæ reperitur in materia, sub noua forma priori existente, non est necessum ut remaneat, sub*
Assertio 40. *noua forma. Et idem dici potest de chilo, & sanguine, quia quandò quæ assumuntur in cibis permanent in nobis, sub forma liquida, uel humorali, semper debent appellari miscibilia, & chilus, & deniq; sanguis; qui ex eis generatur, dicitur mixtum, & non habet re uera aliam communem formam, quàm complexionalem. Seruatis tamèn formis substantialibus vni-*
Assertio 41. *usciusq; miscibilium, non corruptis; sed tantumodò refractis: Sed quandò postea generatur forma substantialis ultimata, tunc talis materia, tandem sub forma substantiali reperta, habet suas qualitates, dependentes, à tali forma substantiali, de nouo acquisita, & non à priori forma, iam corrupta.* Hucvsq; glosando, & commentando obiectionem vltimam, processere aduersarij: qui reuocantes nos, è causa materiali, mixtorum naturalium, ad formę contemplationem; huic tanquam philosophicæ, insistendum. Omittentes igitur, nunc, quamnam habeant alimenta, facultatem, nostrum corpus alterandi (nàm obitèr veritatem proponemus) quî fieri potest, vt viri in medicina versati, decernant in eorum scriptis, substantialem partium corporis formàm, introductam esse in nobis ex cibo, & potu: Membra, formam recipere substantialem, per augumentum ex cibo, & potu: Quæ permanent in nobis sub forma liquida, & humorali, dici miscibilia; Sanguinem (qui verè est, mixtum) non habere aliam communem formam, præter complexionalem: Formas substantiales miscibilium refrangi. similiaq; tum in philosophia, tum medicina absurda? Sed singula perpendamus. quod itaq; spectat ad primum. Gal. 8. de Placitis Hypp. & Platon. scribens nostro idiomate. *Ex elementis itaq; mutuo inter se, atq; sæpius mutatis, tum Plato, tum Hypp. aiunt, nostra corpora conflari: etenim ex quatuor elementis, & stirpium generatio est, & ex ipsis tum fructus, tum semina. Alimenta uerò hæc omnia ouibus, suibus, capris, bubus, aliisq; animantibus, quæ herbas, aut arborum fructus, aut surculos, aut radices comedunt: hominibus hæc eadem animalia alimento sunt, atq; hinc ipsis generatur, sanguis, pituita, & bilis utraq; quorum humorum facultates, in sem ne paterno, maternoq; ac sanguine, humanæ generationis materiali principio delitescunt.* hæc inquam conscribens Gal. imaginari non possum, quomodò defendi posset Philosophus aduersarius, decernens, substantialem formam partium

Refelluntur omnes commentationes obiectionum, & absurda earum demonstrantur.

Gal-ni sententia de origine partium humani corporis.

B C D

E partium corporis, introductam esse in nobis, ex cibo, & potu; Verùm hac eâdem de re, in prima medicarum exercitat. sectione differetur. Quò ad secundum absurdum. Fieri augmentationem in nobis, ex cibo, & potu, non immediatè, sed mediatè, (vtì supposuit atq; ille) certè inficias non eundum. *Quandò ex lacte nos primum nutriri, à sanguine, qui est in uenis generationem ducen-* " *te; deinde solidioribus alimentis, undè rursus, sanguis; pituita, bilis fla-* " *ua, & atra prouenuint*, ibidē animaduertit Gal. at membra recipere " formam substantialem per augumentationem, ex cibo, & potu; neq; Gal. neq; Arist. nos docuit. quomodò autem fiat, patescet imposterum. Quarè pergentes ad alia, non minorem habet difficultatem

Materia nutritionis, & auctionis partiū corporis ex Gal. quæ.

F difficultatem assertio illa, in qua scriptum est, quòd, *quæ permanent in nobis, sub forma liquida, & humorali, dicuntur miscibilia, sanguis uerò* " *mixtum*. Proptereaquòd, & sanguis sub forma stat liquida, & hu- " morali (qua ratione, miscibile etiam, non mixtum posset nuncupari) vndè, esse miscibile, & esse mixtum, non stat in forma humorali, vel liquida: sed in vnione, in fieri, vel in facto esse, rerum miscibilium: ita vt, cum facta est vnio, factum dicitur mixtum, cum verò est in fieri, dicitur miscibile, vel in potentia mixtum: cuius perfectam naturam, cum induat sanguis (non chilus, qui potiùs miscibilitatis sapit odorem) habet prẹter communem formam, siue complexionem, formam substantialem:

Essentia mixti & miscibilis vbi sit collocata.

G In reliquis, quamquàm forma substantialis vltimata; habeat alias qualitates, dependentes à tali forma, non ab alimentis: V. G. chilo, vel sanguine; attamèn mirumimodùm vtraq; ab alimentorum vsu alteratur, ac labefactatur, & licèt easdem non habeat numero, fieri tamèn potest, vt possideat, specie: & ecce, ad exemplum, vt descendamus, & nos. Fertur ægregiam, atq; pulcherrimam puellam, ab Indorum Reginà, ad Magnum Alexandrum (Aristotelis tempestate) fuisse trasmissam; quò scilicet, vt Regina in optatis habebat, vitę discrimen, Alexandro indè impenderet. Puella etenim illa, cum solo spiritu, homines inficeret, osculoq; necaret; suasum Reginæ erat, facili vel negocio, Alexandrum occumbere, quotiescumq; puellam deoscularetur: Enutrita namq; venenis, atq; serpentibus, quibus perindè alebatur, ac consuetis alimentis quicumq; eius natura in serpentes abierat; ita vt coitu, morsu, vel osculo, solos homines interficeret. Quòd sanè magno contigisset Alexandro, nisi, à maiori Aristotele, puellę faciem, oculosq; contemplante, fuisset admonitus: quandoquidèm, ex facta in militibus, qui pœna aliquà erant plectendi, periclitatione; id èvestigio contigit. Quòd si causam, sciscitari velit à nobis Aduersarius; non aliam habemus

Assertio 41.

Pulchrum exemplum à simili de puella inficiente, per habitum.

H

Arist. maior Alexandro.

in

Venenatorum alimentorum vis communicat spiritibus, humoribus, & solidis.

in promptu, nisi venenatorum alimentorum vires quę fuêre communicatæ, non solùm spiritibus, humoribus, atq; solidis, sed substantiali, accidentaliq; eorundem formæ. Et re vera, nostram liberè, vt proferamus, in præsenti, sententiam. Quoniam naturalis temperies, & totius, & partium, censẽt in causa, actionum omnium nostri corporis, cum omnis immodica intemperies (Gal. authore) deijciat actum propriæ virtutis: immodica hęc in toto, vel parte intemperies, non aliunde suum trahit originem, nisi ab importuno alimentorum, necnon medicamẽtorum vsu, cuiusmodi cucurbitarum lactucæ, & consimilium eduliorum: ex quorum conditione, vitiata priori, quæ fit in ventriculo coctione, hinc secunda, ac tertia firmissimè in medicina, decerni posse existimamus, alimentorum qualitates, ac vires trasfundi, in sanguine, in humoribus, in solidis, & in spiritibus: & stantes in subiecta materia (ità nos Deus amet) ab alimentis pendêre, recessum quemcumq; à naturali statu, in intemperie partium corporis; Miserrima illius anni nonagesimi primi, declarat constitutio: in ea etenim, enutriti homines, pessimis alimẽtorum generibus, vel quià terra non subministrauit, vel quià mare non dabat; vel (quod verisimilius est) quià habentium omnium aberat compassio. in pessima etiam morborum inciderunt genera; ac quicumq; salui fiebant, per scabiem, psoram, aut elephansiasim euadebant: ita vt, purificata vniuersa sanguinea massa, optima victus ratione, in pristinum sanitatis gradum restituerentur: atq; in hæc, postquam prolapsa fuit oratio, haud ambigendum, alimentorum vim facere, nèdum ad corporis tutandam salutem, vel ægritudinem inferendã, Sed ad morum compositionem, ad doctrinam, ad cultum, ad relligionem, quemadmodùm suo loco, non iniocunda discursione patescet. Concludamus nunc, in gratiam alterius assertionis. A B C

Anni nonagesimi primi cõstitutio eiusq; morbi.

assert. 42. & ei' confut.

Quòd si nerui, cartilagines, tendones, ossa, & id genus, ex sanguine generarentur, vt calido, & humido, nutrirentur item, & augerentur: quæ partes frigidæ sunt; sanguinis reportarent temperiẽ; calidę. s. omnes essent, & humidę; verùm quià generatio, nutritio, & auctio aliunde dependet, idq; frigiditate, & siccitate scatet, frigidæ, & siccæ existunt eædem, sed de his infra. Victum humidum, febricitantibus omnibus (non biliosis tantùm) conuenire, nos docuit Hypp. & Gal. comment. illius aphoris. 16. primæ partic. afferens rationem inquit: Hyppoc. institutum, existere. *Tradere indicationes victus salubris, in ijs quæ sunt præter naturam contrarias, in ijs verò; quæ secundum naturam habent, similes.* Si ergo huiusmodi antiquissimi senis extat intentio; ex eo quià (per eundem) contraria, contrarijs curantur, & similia similibus conseruantur; quî fie- D

Alterius asser. responsio.

Hyppoc consilium ex Gal. in Aphoris. 16. 1. sectionis.

ri

E -ri potest, vt ex contraria victus ratione, in febricitantibus omnibus,& proindè humida,huius vires, in spiritibus, humoribus, ac
" solidis, non communicentur? Si igitur communicantur,an post
" corruptam alimentorum formam, ac quandò nutritio facta est;
" an verò, quousq; extat in fieri? Ad hæc, breuibus rem dirimentes, cum præfata humani corporis principia, spiritus, humores, ac solida,conseruentur in eorum natura,per similia,& per restaurationem eius,quod euacuatum, aut deperditum est; huiusmodi autem restauratio fiat,post factam nutritionem (quæ assimilatio est nutrimenti in substantiam nutriti) certè dissimilatio, vt ita dicamus, vel remotio eorundem à præternaturali statu ad naturalem; fiet post corruptam alimentorum formam, ac postquam
F facta erit nutritio; & ob id postquam factum est vltimum instans assimilationis nutrimenti, in substantiam nutriti; verùm de hac ipsa de re, aliàs.

Nutritio quid.

Cōstitutio asser. 32.

EX quibusdam alijs, ad eandem obiectionem, de uictu humectāte, ac alimentorum usu, alterante humanum corpus, solutionibus; exemploq; de Theriaca, considerata, tum in fieri, tum in facto esse, & alia demonstrantur absurda, & ueritas in aliorum mixtorum generatione affertur.

Cap. V.

G QVAMQVAM scriptores, qui pauca cognoscentes, in omnibus eorum scriptis, eadem semper repetunt, imitandi non sint: quàm Gal. auth. 8. de ingenijs sanitatis cap. 3. Eadem semper tractare, non sit multùm docere,sed multas cartas cōsumere,cum possent paucas. (Vnde D. Augustinus dicebat, nil miserius esse, quàm eisdem semper vti inuentis.) Nos tamen, quibus veritatem in singulis inquirere,propositum est;haud à præsenti instituto,duximus alienum ad exemplum alterum de Theriaca tùm in fieri, tùm in facto esse, orationem conuertere: Videntes igitur Apologiæ Authores,alimentorum, tàm frigidorum vsum, in febribus biliosis, quàm humidorum,in febricitantibus omnibus, non leues habe-
H re facultates,ac vires, in alterandis corporibus: Vbi in assertione 33. 34. & 35. & infrà; eadem, quæ in superiori capite adnotauimus, de generatione partium corporis, ab alimentis, assignârunt,absurda. distinctionem adhibentes,de generatione,& mixtione in fieri, atq; in facto esse; asserentes, *Miscibilia in fieri agere, per proprias miscibilium formas, In facto uerò esse,hæc adeo refracta existere, ut deuenerint ad unam formam communem, quæ complexio nuncupa-*
" *tur,Non corruptis tamen miscibilium formis, sed refractis, &c. In utraq;*
" *mixtione* (aiunt) *sit satis nobis pro exemplo Theriaces. Hæc dum est*

Nil miserius quàm eisdem semper vti inuentis.

Asser. 44. 45. 46.

Asser 47.

G in

in fieri, agit per particulares miscibilium formas, & qualitates, & quia in- A
greditur opium in magna dosi; ob summam refrigerationis uim, soporifera ,,
Asser. 48. *est: Quandò uerò facta est, & fermentata, tunc agit per formam complexio-* ,,
nalem, & frigidis qualitatibus refractis, ob ingredientium calidorum victo- ,,
riam, non amplius frigida, & soporifera est; sed calefacit. At quoniam ista ,,
Asser. 49. *forma in Theriaca est accidentalis, non substãtialis, sequitur quod formæ sub-*
stantiales miscibilium non sunt corruptæ. Sed solummodò adeò remissæ, &
refractæ, ut per eas non possit agere totum mixtum; & propterea agit secun-
dùm prædominium uincentis qualitatis in miscibilibus. Et hinc resultat in
Asser. 50. *ipsa complexione, quædam alia forma, uel conditio, uel proprietas, uel uirtus,*
quæ cœlestis causa potest nuncupari, occulta, uel abdita, specifica, uel inno-
minabilis, per quam auxiliatur uenenis; tum calidis; tum frigidis. At simili B
Asser. 51. *modo dicendum, de forma uerè substantiali, uel dicas de generatione substan-*
tiali, quoniam, quandò est in fieri, fit actio, & reactio in materia, & secundum
Asser. 52. *prædominium agentis, qualitates agunt in nostrum corpus. Quandò uerò est*
in facto esse, talis materia habet suas qualitates, dependentes à forma noua
substantiali, de nouo acquisita. Atq; hæc, per exemplum de Theria-
ca, aduersus nostram sententiam, de remanentia qualitatum, ac
accidentium, quæ, ex corrupto, in de nouo visuntur genito, attulê-
re in medium. Cœterùm quanti facienda sint, hinc depromatur.
Exemplum de Theriaca refellitur à Gal. Gal. 1. de temperamentis cap. 9. docens, mixtionem, non esse opus
artis, sed Dei, atq; naturæ, asserensq;. *Quòd licet nos multa misceamus,*
quæ corpus unum similare uideantur conflare, uelutì prædicta magna anthi- C
dotus, appellata Theriaca, cõsimiliaq; medicamenta, neq; ex his nec in his ue-
ra consurgit mixtio; sed singulorum ad singula, quædam appositio; quæ sit, ut
uerius compositio nominanda sit, quàm mixtio. Equidem quid similitu-
dinis intercedat, inter mixtionem, & multò magis generationem
substantialem, in fieri, & in facto esse, consideratã; ac ipsã, vtroq;
modo acceptam Theriacam, non satis calleo; ità vt, cum exẽplum
nullam seruet similitudinem; nullam etiam habeat vim, demon-
strandi, generationem substantialem, vel formã substantialẽ, acci-
dentalemq; retinêre non posse, aliquas facultates, & vires, earum;
quæ inerant, in vtriusq; generationis, anteriori subiecto. Quan-
Theriaca vnde habeat suas vires. doquidèm vbi Theriaca reportat suam cõplexionem, siue formã, D
accidentalem, substantialemq; ab ipsis simplicibus; humani cor-
poris partes, vtramq; adipiscuntur, non ab alimẽtorum calidorũ,
frigidorum, humidorum, aut siccorũ, vsu, sed paterno, maternoq;
semine, ac sanguine mestruo: Exemplum ergo, omninò vanum; vt
tamen sit, reprobato in generatione substãtiali partium corporis;
eiusdem veritatẽ spectemus in gratiã aliorũ mixtorũ. Ad hæc, tã-
tùm est, vt per illud, possit demonstrare aduersarius, miscibilium
qualitates, ac vires, non remanêre in mixto, formamq; accidenta-
lem,

E lem, seu temperiem, aliam esse, ac quę in miscibilibus dominabat; vt oppositum potiùs facillimo, vel negocio, per idē possit ostēdi. Ex eo etenim, quià mistio est miscibilium alteratorum vnio, non solùm, quò ad accidentia, sed quò ad substantias eorundē, vti superiùs fuit definitum, ex necessitate fit, vt vnio ista naturam sapiat miscibilium; tùm in fieri, tùm in facto esse, ità vt si miscibilia, (quæ quatuor diximus elementa) æqualia, non quò ad pōdus, sed ad iustitiam, ac vires nōn sint, mixtum, sit intemperatum oportet, eiusq; inter miscibilia referat naturam, quod in mixtione, alia vicerit miscibilia. Assentientes ergo, & nos cum doctis viris, in his, quæ per exemplum Theriacæ dicta sunt de accidentali mixtorū forma, quam, ex dominio qualitatum vincentum, in miscibilibus, F emanare cōtendunt, minimè de eductione, atq; eductionis modo, formę substantialis eorundem, nostra cum eisdē stare poterit, sententia. Nàm vbi, decreuimus in anteriori sectione, nuperq; prædiximus, mixtum ex mixtione, reportare vnionem factā inter miscibilia, hoc est formam resultantem, ex vnione miscibilium, tàm substantialem, quàm accidentalem, hanc quidèm effluentem ab accidentibus, vel qualitatibus refractis in earum excellentijs, ac alteratis; illā verò, ex substācijs asseruatis, ij, toto cœlo discrepantes à nobis, scripserunt in assert. 49. & 50. ex forma cōplexionali, vel accidentali, præter leges, in 2. sect. decretas (ex Theriacæ exēplo) formā emanare substantialem, per quā Theriaca auxiliatur venenis, G tàm calidis, q̄ frigidis, & alias habet egregias virtutes ab Andromado narratas: In hac itaq; eductione formæ substantialis, ab accidentali (vt efficiente) consentire nō possumus; cum à substantijs, miscibilium fluat, non accidentibus. Cœterùm multò minùs assentientes in modo eductionis: vbi nos, ex Fernelij placitis, aliorūq; philosophantium sancimus, elementorum formas substātiales, & sic aliorū miscibilium, dùm ad mixtionē accedunt nō remitti, vel refrangi, sed asseruari illesas, illi in assertione 49. asseruêre, miscibilium formas substantiales non corrumpi, sed solumodò adeò remitti, & refrangi, vt per eas, non possit agere totum mixtum: & H confirmātes hanc eorum doctrinam, alia assertione 43. dixerunt. *Aliter determinandum est de mixtione, quæ est alteratorum vnio, & non* " *corruptorum, &c.* quasi mixtio quędam detur, in qua miscibilia al" terentur, & alia, in qua corrumpantur: quarè dicentes in assertio" ne 49. *Sequitur quòd formæ substantiales miscibilium, non sunt corruptæ,* " *sed solumodò adeò refractæ, & remissæ, vt per eas non possit agere totum* " *mixtum, &c.* in grauiora prioribus inciderunt absurda: à quib', vt tandem euadamus, alterū reijciendum occurrit exēplū, de modo alterationis, factæ à syruppis, in humano corpore. exemplum

[illegible] de Theriaca ... firmauit seu ... [illegible]

Quid repotet mixtio ex miscibilibus.

Assert. 49. aduersa legibus philosophantium.

Assert. 49. omninò falsa.

autem est huiusmodi. *Per aliquod tempus qualitas ista accidentalis remanet in nobis impressa; ut patet in parietibus fornacis prius ardentis, remoto igne quæ postea sensim, & sensim euanescit, quid non habet undè perdurare possit.* Exemplum sanè omninò, præter institutum, dissimile, ac falsum. præter institutum inquam, quia loquentes ipsimet Apologiæ doctores, de alteratione, quę fit ab alimentis, immediatè se conferunt ad alterationem, quæ pendet ex syruppis: dissimile verò, quoniam alimentorum cùm sit pati, in eaq; passione reagere, vnde alteratio resultat in corporis partibus; syrupporũ (quatenùs medicaméta sunt) est agere, in qua actione licèt repatiantur, suas tamen vires multò meliùs imprimunt in nostrum corpus, quàm alimenta; ea vel stante lege, qua decretum fuit ab Auer. 2 colliget, & Gal. lib. de alimentorum facult. alimentum esse illud, quod patitur, à corpore, medicamentum verò, quod agit in corpus. In reliquis, exemplum est falsum, quia, nullo pacto, qualitas accidentalis syrupporum remanet in nobis impressa, per aliquod tempus, vt calor parietum fornacis, à qua postea remoueatur ignis: quandoquidèm, remoto igne, calor à parietibus remouetur; at remota syrupporum exhibitione, nihilominus eorum accidẽtalis qualitas in nobis remanet, vel impressa, persistit: ità vt, si syruppi sint temperamenti calidioris, calor imprimatur in nobis, in spiritibus, in humoribus, in solidis. si frigidi, frigiditas impertiatur eisdem, non per aliquod tempus, ac quousq; syruppi cõmorantur V.G. in ventriculo, sed post eorum corruptam formam; vt in medicis monstrabimus exercitationibus.

Refellitur exẽplum fornacis ardentis.

Alimenti, & medicamenti discrimen.

A

B

C

LOGICÆ Allata definitione, diuisione, atq; in proprias partes subdiuisione, redactisq; ad propriam sedem, Authorum Apologia assertionibus; decernitur, rationem, in paradoxo allatã, demonstrantẽ hircinum adipẽ calidum, igneum, &c. optimã esse. Cap. VI.

SED reuertamur ad nostrum institutum, *impossibile est, ut qualitates, quæ repertiuntur sub priori forma, remaneant eadem numero, sub noua forma. & ista tua ratio peccat in logica, quia deceptus fuisti, à fallacia accidentis. Quoniàm, quandò dicimus, quòd sanguis est materia adipis, sumitur sanguis, prout stat sub prædicamento substantiæ. Quandò subdis in minori, sanguis est calidus, tunc accipis sanguinem, prout stat sub hoc accidenti; & sic non valet sequela, quemadmodum infers. ergo adeps est calidus. Quid à pari poteras in minori dicere, sed sanguis est fluidus, est rubeus, & id genus accidentium inferre, ergo adeps est fluidus, est rubeus.* Et hæ quatuor sunt in præsenti, assertiones logicę, aduersus nostram paradoxam conclusionem, de remanentia caliditatis, igneitatis, &c. ipsius sanguinis, (vt

Asser. 26.

Asser. 27.

Asser. 28

Asser. 29.

D

E (vt materiei dispositæ) in adipe: quamobrem vt omnes facili di-luantur negocio à nomine auspicantes hanc telam; Esto, bonæ logicæ nomine, ac disciplinarum rationabilium, intelligendā esse, doctrinam instrumentalē, ex philosophiæ habitu genitam, à philosophis inuentam; quæ secundas notiones, in conceptibus rerum fingit, & fabricat; vt sint instrumēta, quibus in omni re, verum cognoscatur à falso. Cum duæ sint logicę partes, communis vna, vniuersalis dicta; propria altera, atq; particularis, sub eaq; seruentur (Auer. authore, super præfatione, primi posteriorum) libri de interpretatione, siue perihermenias; libri priorum analyticorum; in quibus ars demonstrandi habetur, dialectica propriè dicta; quę in topicis collocata, problema docet ꝓbabilitèr quodcumq; cō-
F firmare: ac sophistica nuncupata, quæ in libris elenchorum sophisticorum contenta, captiosa, & fallacia aliorum argumenta, nos docet, discernere: nulli dubium, illatum nobis in logica peccatum, & ad libros prædicamentorum, in quibus substantiæ, & accidentis habetur cognitio; & ad lib. elenchorum, in quibus fallaciarum perhibetur notitia, esse redactum: & quià, de maioris, ac minoris propositionis natura, in allata in paradoxo argumentatione, visi sunt aduersarij nos accusare, tanquàm vnum, nobis fuerit in animo, probare in maiori; alterum verò, inferre in minori: de vtriusq; propositionis conditione, probabilis itèm, ac demōstratiui sylogismi, forma, atq; materia; vno intuitu, in gratiam
G nostrę ratiocinationis pro Acchillæ assumptæ, sub particularis logicæ nomine dissferetur, vtq; veritas in promptu patescat, hinc inchoandum. Calidum, & igneum probare nos volentes in paradoxo hircinum existere adipem; hac ipsa dicendi formula, fuimus vti. *Cum omnis adipis materia* (philosopho 3. de Hist. animal. cap. 16. textante) *sanguis existat, &c. sanguis hic, ex quo adeps, in natura terrestriorib'* (cum nostrò Gal. auth.) *adeò igneus sit, ut ferè comburat, & præ-*
" *cipuè hircinus; talem quoq; hircinum esse adipem manifestè sequetu'; cum ab*
" *uno in quantum unum, non proueniat nisi unum:* aduersùs quam argumentationem, insurgens vir logicoteros, in logica, eam peccare, &
H semel, & bis, asseuerauit. à primo ergo exordiente peccato. Cum quadruplex sit disputatio vniuersa, p ꝓprios, acepta sylogismos. Doctrinalis videlicet Dialectica, Tētatiua, atq; Sophistica: demōstratiuo prima; dialectico secunda; tentatiuo tertia, atq; sophistico, quarta innixa, sylogismo: quis non videt, quòd doctrinali intenti nos disputationi, demonstratiuo fuimus vsi, non sophistico, tentatiuo, aut probabili? Neuè, à rei veritate, recedere nos voluisse, quis autumet; redigatur informis nostra isthæc argumentatio, ad modum, & formam, propriamq; figuram, dicaturq;. Omne ge-

G 3 nitum

Logicę nomine quid sit intelligendum.

Logicæ partes duæ, & quæ ac omnium proprii libri.

Ratio dicendorum in logica vndè desumpta.

Verba Paradoxi.

Quadruplex est omnis disputat. & quę.

Demonstratio ex verbis paradoxi.

nitum ex sanguine, est calidum (& hæc maior sit propositio.) Omnis adeps genitus est ex sanguine, (& hæc sit minor:) Quis negabit, in conclusione; ergo omnis adeps est calidus? certè hunc in modum argumentari, nō est à fallacijs decipi, fallaciasuè ignorare, aut adducere, sed Demonstratiuum (ni φιλαυτία nos decipit) ex veris, primis, immediatis, notiorib⁹ prioribus, & causis, conclusionis, afferre sylogismum, ac demonstrationem. Atq; anathomen, præsentis nostræ argumentationis, vt faciamus. In memoriā aduersarijs reuocandum; quòd cum quælibet argumentatio, ex duabus constet propositionibus, quæ illius dicuntur materia: & conclusione, quę propositionibus superueniens, earundem est forma: & quęlibet propositio, ex tribus componatur terminis (quorum duo in conclusione colliguntur, tertius autèm nunquam ingreditur) maiori. s. nuncupato extremo, minori, & medio termino: maiusq; extremum sit, terminus ille, qui prędicatur, minus, qui subijcitur; & maior adhuc ꝓpositio sit, quandò medius terminus est cum maiori extremo; minor verò, quandò idem est cum minori: allata nupèr argumentatio, quò ad formam, dialectici sylogismi sapit naturam: & quia pretèr formam, requiritur etiam materia, quæ triplex, est, Naturalis siue necessaria, quæ prædicatum naturalitèr, siue ex necessitate iungit cum subiecto; vel in qua prędicatum est de essentia subiecti, aut proprium eius. Contingens, atq; remota, sanè quò ad materiam, quæ necessaria est, allata argumētatio, demonstratio extat: vt propterea cum in forma optima sit, atq; materia, nullum ei insit peccatum nec in logica, vel dialectica propriè dicta, nec in libris posteriorum analyticorum, in quibus ars demonstrandi habetur. Non quidèm in forma, proprioq; modo, & hoc, inter omnes, perfectiori, quia præfata argumentatio, ex duabus constat propositionibus, tanquàm materia, conclusione, vt forma; quælibet propositio, ex tribus constat terminis, quorum, duo conclusionem ingrediuntur; tertius autem non: tàm maior, quàm minor propositio insectatur naturam, vniuscuiusq; vocatæ, trisillabę illius dictionis apud puellos, vulgatę, primi modi: propositio quælibet, ex subiecto constat, & prædicato; medius terminus ille est, qui ingreditur maiorem, atq; minorem, iuxtà leges primæ figurę nec quicquam deest, quod primę illi figuræ, primoq; modo, in forma conueniat: nàm medius terminus, qui erat, (omne genitum ex sanguine) stat in maiori ꝓpositione loco subiecti, de eo prędicatur prædicatum, esse calidum: in minori, stat loco prędicati, & prædicatur de suo subiecto, quod erat omnis adeps, cui iunctum in conclusione prædicatum, fit, omnis adeps est calidus: quæ conclusio verissima est, quià verissimæ, & propositiones

Propositionū materia, & forma quę sit.

Quæ sint necessaria pro sylogismo demōstratiuo.

Comprobatio dicti sylogismi demonstratiui.

E sitiones; & maius dumtaxàt extremũ (quod est prædicatum in maiori propositione) & minus (quod in minori subijcitur) eam ipsam efformant; adeò vt, quò ad formã argumentatio constantissima est & firma, omni expurgata labe, ac libera menda. Maior etenim propositio (omne genitum ex sanguine est calidum) vniuersalis, & affirmatiua existit, vigore prioris vocalis. A. collocata inter B. & R. minor (omnis adeps genitus est ex sanguine) vniuersalis paritèr, & affirmatiua est, gratia eiusdem vocalis. A. ingredientis secundam syllabam. BA. & conclusio, omnis adeps est calidus, ex maiori, & minori conflata extremo, secluso medio termino, vniuersalis paritèr, & affirmatiua est, ob vim eiusdem vocalis. A. insectantis tertiam syllabam RA, collocatæ post R. Cœterùm, optima argumentatio existit in materia, quia hæc cum fuerit necessaria, vel naturalis, dicentes nos in maiori propositione, omne genitum ex sanguine est calidum, omnes norunt, prędicatum, quòd est calidũ, esse de essentia subiecti, nimirùm eius, quod genitum est ex sanguine, quandoquidèm, & caro, & spiritus, & si quæ sunt, ex sanguine in animantibus genita, calida sunt. Et addentes in minori, omnis adeps genitus est ex sanguine, vnusquisq; dignoscit, prædicatum quod est, esse genitum ex sanguine, prędicari de omni adipe, cum ex necessitate, hic generetur ex sanguine: qui quidèm ni animantibus insit; adeps inesse non potest. Quarè, verissima extante, argumentatione nostra, in paradoxo, digito quasi, monstrata; in forma ea
G non peccet, nec in materia: quis illam de peccato possit in logicæ allatis partibus arguere, non satis apud nos cõstat. Quòd si logicoteri aduersarij, verbis nobiscum velint contendere, asseuerareq; allatum argumentationis genus nõ esse illud, quod Paradoxũ insculpsit; Asserimus idem prorsùs existere, cum idem in vtroq; concludat, calidum. s. atq; igneum, animantium, quorum calidus, & igneus est sanguis (ex Gal. 1 2. de simplicib.) existere adipem, at minùs ad formam sylogisticam redactum, putantes apud consumatos philosophos, clarissimam conclusionem, eductam è medio termino, satis in perbreui illa disputatione fuisse.

Propositiones dicti sylogismi insequuntur naturam vocaliũ primi modi, & primę figuræ.

Omnia genita ex sanguine esse calida.

H *EX loco argumentationis factæ ab Paradoxi Auth. à causa materiali ad effectum, ostenditur, quomodò sanguis sit semper substantia; curue à pari dicendum non sit, sanguis est rubeus, & fluidus, ergo adeps quoq; fluidus, & rubeus.* Cap. VII.

DIALECTICVS, præsens omninò, vt fiat discursus, nostrę sunt partes modò responsiones afferre vniuersas, quę ab aduersarijs, contra allatam argumentationem, videntũ adductæ. Prima ergo responsio his clauditur particulis. *Quandò dicimus, quòd sanguis est materia adipis, sumitur sanguis prout stat sub prædicamento substantiæ.* Assert. 28.

 Quandò

Assert. 28.

Quandò uerò subdis in minori, sanguis est calidus, tunc accipis sanguinem pro ut stat sub hoc accidenti, & sic non ualet sequela, ergo adeps est calidus. Responsio quidem indigna, tum philosophi tum medici. Propterea quod, decernens philosophia, duplicem esse substantiam, primam s. quæ maximè omnium substat, nec de subiecto prædicatur, nec in subiecto est (veluti individuum) atq; secundã, quæ de subiecto dicitur, & in subiecto non est, vt species, & genus: quæ duo prædicantur de prima substantia (vndè maximè proprium vnicuiq; substãtiæ est, in subiecto non esse, intelligentes per non esse in subiecto, secundùm quod accidens est in subiecto.) Sanguis, qui est materia adipis in maiori propositione, cum sit substãtia, & maximè substet; non satis apùd me patet, quomodò in ea, stet sub prædicamẽto substantiæ; in minori verò, accidentis. Quandoquidem ipsa est medicina, vel teste Auic. tract. de humoribus. *Sanguis est substantia fluida, &c.* Sed reuertentes ad logicam. Cum nobis in animo fuerit probare in nostro paradoxo, hoc prędicatum, calidum, quod est accidens (quia in sanguine stat, vt in subiecto) prædicari de adipe: sumentes pro medio termino sanguinem; dicentes quòd sanguis est materia adipis; vbi prædicatam est, esse materia; subiectum est, sanguis, qui re vera existit substantia; dicentes in minori, sanguis est calidus, in qua propositione, prędicatum, esse calidum, prædicatur de eodem subiecto, qui pariter est sanguis. (bis. n. in hac figura argumentandi medius terminus subijcitur) quî fieri potest, vt in maiori propositione, sanguis stet sub prędicamento substantiæ, in minori verò sub accidenti? Argumentantes ergo nos, à loco causæ materialis, ad ipsius effectum, scribentes. *Sanguis cum sit materia adipis, & sanguis sit calidus, ex necessitate sequitur adipem esse calidum:* non est fallacias adducere, vel à fallacijs decipi; sanguinemuè considerare in maiori, prout stat sub prædicamento substantię, in minori verò, sub accidente, nempè sub caliditate: sed probabilẽ afferre sylogismum, ad demonstrationem, & quò ad formam, & quò ad materiam, in superiori capite, à nobis, redactum. Quandoquidèm sanguis, quomodocumq; sumatur, tàm in maiori propositione, in qua stat, vt materia adipis, quã in minori; in qua, stat sub caliditate, semper est substãtia, nulloq; pacto vox existit æquiuoca ad accidens, & substantiam; propterea quod, sicuti esse materiam adipis, secundùm nomen, & secundum definitionem, in maiori prædicatur propositione, in qua est substantia; sic esse calidum, prędicatur de eodem, vt substãtia qualificata. quæ duo prędicata cum verificentur de sanguine, in maiori, & in minori propositione, non video quomodò decepti fuerimus à fallacia accidentis: quid, nec in vlla alia fallaciarum specie. Diuidens enim

Substantia duplex, & quæ.

A

B

Sanguis ex Auicenna est substantia.

C

Argumentatio facta in paradoxo.

D

Petrus

E Petrus Hispanus, fallacias omnes, & in eas, quæ committuntur in dictione (quæ .f. causam habent apparentię, ex parte vocis, cuiusmodi, ęquiuocatio, amphibologia, compositio, diuisio, accentus, & dictionis figura) & in eas, quæ extra dictionem fiunt, quæ scilicet causam habent apparentiæ, & deceptionem inducunt ex parte rerum, veluti accidentis nuncupata fallacia: secundùm quid, dicta ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens non causa, vt causa: & secundùm plures interrogationes ad vnam; non satis callemus, quomodò ex ea orationis particula, in paradoxo citata, ausi sint Apologię professores nos accusare de ignorantia accidentis: quatenus scilicet, ab vna eademq; voce, quæ

Fallaciarum diuisio, ac subdiuisio.

F erat sanguis, nos fuerimus decœpti. Verumenimuerò, quantò magis, quàm nos ipsi fuerint lapsi, hinc deprahendatur. Iàm in superiori sectione sanciuimus, ad generationem, duo in primis, agentem causam sibi parare, materiam scilicet quantam, & qualem: & quia, quantam considerauimus in maiori propositione: non solùm vt quantitate affectam, sed, & qualitate, considerauimus in minori; ea vel stante necessitate, non posse in materiam induci formam, vel è materia educi eamdem, nisi sit benè disposita: at sic est, quod dispositionem acquirit, per qualitates, per accidentia; quarè ad demonstrandam adipis generationem ex sanguine, hunc meritò, accidente, caliditatis, in minori cohonesta-

Aduersariorū grauissimus error.

G uimus; supponentes in maiori, eumdem sanguinem, ac in minori, esse substantiam. Quòd, si sanguis, vox esset æquiuoca modò ad accidens, modò ad substantiam (vt ex Aduersariorum conscriptis posset decerni) quàm vana nostra esset philosophia, quæ passiones docet discernere, & accidentia de suo proprio subiecto? substantia omnis, naturalis inquam, in his inferioribus, accidentibus est cohonestata; & qualitati adnexa, actio, & passio, inter predicamenta scaturiunt; numquid dicendum, qualificatam substantiam (sanguinem dicamus calidum) stare sub accidenti? vana hęc nimis existit, doctrina; nec magis solida, ea esse videtur, in qua dicentes nos in paradoxo, sub enthymematis forma (*Igneus*

Munus philosophiæ naturalis, quale sit.

H *igitur hircinus cum sanguis existat, igneum quoq; esse adipem remanebit dicendum*) dixêrunt ipsi, *Non ualet sequela, quid à pari poteras dicere,*
" *sed sanguis est fluidus, est rubeus;* Quandoquidèm, argumentantes
" nos, in vtraq; ratiocinatione, à causa materiali ad effectum; illa duplex cum sit, permanens nimirùm, atq; transiens, quæ distinctio coincidere videtur, cum distinctione, allata desupèr, de materia propinqua, atq, remota, rerum generabilium; causam nos adduximus in paradoxo, permanentem, atq; propinquam, à qua ad effectum argumentari, cum sempèr licuerit, nec vnquàm mos inoleuerit;

Verba paradoxi in ent[illegible] ematis formā prolata.

Cur à pari dicendum non sit sanguis est rubeus, ergo, & adeps.

inoleuerit; hinc factum, cur dixerimus, igneum esse adipem; non tamen, à pari dicendum sit fluidum, & rubeum esse eumdem: quousq; enim, sanguis sub fluiditate, & rubedine manet locatus, non permanens, aut propinqua, sed transiens, atq; remota adipis censetur materia: ita vt, si re vera sanguis, quatenùs fluidus, & rubeus permanens adipis esset materia, à pari dicendum, cum aduersario esset, ergo adeps est fluidus, est rubeus, & id genus accidentium, quę reperiuntur in sanguine, inferre. Sed valeat iam logica isthæc disceptatio; quæ porrò si in sapientes cadent, vniuersos, nil nostra medicina, atq; philosophia confusius, ad quam veritatem respiciens Auerr. 8. physic. eos maximoperè damnauit, qui sophisticis demonstrationibus, medicinæ dogmata tentant inuertere, physicorumq; omnem negant perfectionem, philosophiam, & leges: Quamobrem properantes ad alia, vbi nos in paradoxa conclusione, ex vocis τοῦ ἀίγειος interpretatione declarauimus, Galenum in dysentericis curandis deiectionibus, caprinum adipem commendare, non autem hircinum, hæc aduersarij monumentis literarum mandarunt.

Auerrois pulchra sententia.

A

B

Asser. 53. *Nos ità didicimus, comperimusq; apud bonos Authores, hunc esse legitimum loquendi modum, ut quandò legimus, medullas ceruinas, uitulinas, &c. uel adeps gallinaceus, equinus, ursinus, &c. quòd omnia hæc nomina* »

Asser. 54. *generica sunt, ex generibus subalternis. Vndè quandò legitur medulla ceruina, æquè intelligitur de maris, ac fœminæ medulla, sic paritèr uitulina, intelligitur de utroq; sexu: & sic anatis, & hedi medulla tàm de mare,* C

Assert. 60. *quàm de fœmina intelligitur, &c. quousq; iterùm concludant. Sed rursùs ego percontor, intelligis ne (ut re uera intelligi debet) illam dictionem caprinum, genericè, quatenùs marem, & fœminam comprehendit in illo ge-*

Assert. 61. *nere subalterno, uel potiùs pro fœmina tantùm: Credo equidem te responsurum genericè, & sic ego quoq; credo intelligendum, quarè nihil habes contra ipsos, cum possimus ad libitum intelligere, tùm adipem maris, nempè hirci, tùm fœminæ, uidelicet capræ.* Verùm hæ in præsenti discutiendæ sint satis assertiones, pro quibus diluendis, quid ea logicę pars, generis, ac speciei destinata intellectioni, decernat; in sequenti patebit.

D

REFELLVNTVR *Assertiones illæ, in quibus decreuit Aduersarius, nomen caprinum, esse genus subalternum, contineriq; sub eo tùm capram, tùm hircum: ubi demonstrata ueritate, esse nomen denominatiuum, à capra, & caprò, hircus ab eodem, multiplici nomine secluditur.* *Cap. VII.*

INSTITVTVM

E INSTITVTVM Sectantes; superest nunc, vt cum decreuerimus, eorum, quæ ad logicam attinent consi-derationem, seiunctum à philosophicis factitare, di-scursum; quid ea logicæ pars (in qua generis, ac spe-ciei habetur cognitio) sentiat circa præfatas assertio-nes, aperire tentemus. Altius igitur quoddam captantes exor-dium; in memoriam reuocandum prudenti Aduersario: quòd cum genus subalternum (authore Porphirio in sua introductio-ne) sit illud, quod genus existit, & species: genus quidèm infe-riorum specierum, species verò generis superioris; veluti V. G. Animal, quod species est viuentis, & genus animalis rationalis, F &c. citata vox τὸ αἴγειον, quæ caprinum significat, non videtur quomodò genus existat subalternum, nàm preterquamquòd nul-las alias sub se continet species, genus etiam esse nòn potest: Nec præterea subalterna est species, quandoquidèm, hæc cum sit ge-nus, & species; genus scilicet specierum inferiorum, species verò generis superioris, veluti eadem prefata vox: remanet, vel nomen esse generalissimum, vel specialissimam speciem. primum esse nō potest, quià non sibi competunt, proprietates generis generalis-simi, hoc est, non ità est genus, vt non possit esse species; quarè erit secundum, species nimirum specialissima, cuius essentia, eà narrata à Porphirio, per esse ità speciem, vt non possit esse genus, G eo quòd, non habeat sub se alias species, sed sola contineat indiui-dua, vt homo, & capra; quomodò ausus sit Apologię Author af-firmare nomen caprinum, equinum, vrsinum, &c. esse nomina ge-nerica, ex generibus subalternis, vnà cum sua bona logica intelli-gere, haud valemus; Quandò aliud sentiat bona logica, & aliud prudens Aduersarius, qui ratus suis rationabilibus disciplinis rē omnem in logica illustrare, eam ipsam longè, lateq; obscuriorem reddidit, & implicauit. Sed enim omnis, vt quā primùm pueriliş hæc auferatur discordia, cum quæcumq; vox siue nomen, esse pos-sit, vniuocum, æquiuocum, aut denominatiuum, & propterea cō-mune cum alijs, secundùm nomen, & definitionem; secundùm H nomen tantùm, & partìm adhùc cum vtroq; partim conueniat, ac partìm discrepet. Vniuocumq; illud sit, quod, & secundùm nomen, & definitionem cum alijs existit commune. Æquiuo-cum, secundùm nomen tantùm. & Denominatiuum, secundùm nomen, & definitionem, partim cum re denominata conueniat, & partìm differat: in rei veritate illud, nomen τὸ αἴγειον apud Gręc. caprinū apud latinos, denominatiuū existit: hoc.n. cū sit φcūq; ab aliquo, solo casu est differens, & secundùm illud nomen habet ap-pellationem, vt à grammatica grāmaticus, medicina medicus, &

Generis subalterni definit.

Speciei subalternæ definit.

Generis generalissimi, & speciei specialiss. defin.

Vocis cuiusq; ac nominis diuisio.

Vniuocum, æquiuocum, & denominatiuum quid.

capra,

capra, captinus; nulli dubium, præfatũ nomen esse, denominatiuũ. A
de cuius natura loquẽs Simplicius, & Augustinus thomo 1. cap. 4.
suarum cathegoriarum, scripsêrunt, Denominatiua nomina, esse
media inter æquiuoca, & vniuoca, & rationem afferentes, dixêre:
Cum vniuoca, nomẽ, ac rem habeant eamdem (quorum nomen
& ratio substantię est eadem lib. 3. suarum summularum dicebat
Hispanus) æquiuoca verò, solùm nomen, non rationem. Denominatiua, non habent rationem prorsùs eamdem, sicut vniuoca; nec
prorsùs diuersam, sicut æquiuoca; & nomen adhùc cum ęquiuocis, non prorsùs idem, nec prorsùs diuersum; sicut albedo, & album: quo porrò modo, cum caprinum se habeat nomen, denominatiuum remanet esse dicendum, non autèm genus subalternum, vt aperto ore promulgauit assertionum 54. vsq; ad 61. Apologeticus author, qui tamẽ si animaduertisset, Denominatiuorum B
nominum conditiones, ab Ammonio citatas, minimè, in has inanes incidisset difficultates. In reliquis, quòd sub hoc denominatiuo, Caprinum, fœmina tantùm contineatur, non mas vocatus hircus pratèr placita assertionum, 54. 56. &c. hinc desumat. Illustrissimus Toletus, qui vniuersam, sua doctrina, quęst. 1. cap. de vniuocis, & æquiuocis tollit controuersiam. dicens duo in denominatiuis concurrere; vnum ex parte rerum, & alterum, ex parte vocũ;
docensq; id, quod concurrit, ex parte rerum. s. denominandarum,
esse formã, & id quod talem formã participat, nempè subiectum.
quod autèm concurrit ex parte vocum, esse nomen, illius formæ, C
quod dicitur abstractum; vndè fit, vt nomina denominatiua, considerata ex parte rerum, seu formæ, & participãtium formam, dicantur denominatiua denominata; ex parte verò nominum, denominantia: Eiusmodi vox caprinum, denominatiuum à capra,
& capro, qui mas dicitur castratus, nomen extat (ratione formę,
quę eadem est, caprę, & capro) denominatum; quicquid. n. cõpetit
formæ nomini, competit denominato: ac ratione vocis, dicitur,
estq; potest, denominatiuum denominans: ita quod, tàm à capra,
quàm capro, per mutationem solius cadentiæ possit deduci, ac
deriuari: non autèm ab hirco: quocum, quia nullam in principio
vocis habet similitudinem, cum denominatio fiat à nomine conuenienti, ac simili in principio, dissimili verò in fine; nullo pacto, caprinum, asseuerandum, repræsentare quicquid hirci existit. A quo. n. fieri non potest denominatio, sub nomen denominatiuum, tàm denominans, quàm denominatum, cadere nõ potest. D
Quocirca luce meridiana clarius cũ cõstet, nomẽ isthoc caprinũ,
esse vnius speciei specificũ, nõ genus subalternũ, Denominatiuũ à
capra, & capro, nõ hirco: dicam[9], aduersas bonæ logicę legib[9] esse,
assertiones

Denominatiui nominis natura.

Nomen τὸ αἴγειον, esse denominatiuum.

Toleti Illustrissimi doctrina controuersiam dirimens.

Cur nomen hircinum secludatur à caprino.

Conclusio aduersa assertionibus aduersariorum.

E tiones aduersariorum, in quib⁹ decreuêrunt, nomina denominatiua, repræsentantia, in rei natura speciem genera existere subalterna: quam eamdem veritatem animaduertentes ijdem, in assertione 62. optimè dixerunt. *Si verò dictionem illam genericam quæ speciem, repræsentat absq; sexus distinctione, tu coarctando restringis significatum, ad sexum fœmininum, videris longè maiorem committere errorem tu, quàm illi, qui traduxerunt ad marem; Denominatio enim, cum ex Philosopho, fieri debeat à nobiliori, & præstantiori, & mas fœminam præcedat, proculdubiò illi videntur minus inculpàdi, quàm tu, qui ad ignobiliorem partem declinas.* Et ecce contrarius sibimet factus Apologiæ Author, in hac 63. assertione; vbi in præcedentibus, apertissimè scripsit, præfatum nomen, caprinum, genus esse subalternum; nunc benè dicit, esse speciem, absq; sexus distinctione, & ob id speciem specialissimam, in qua nulla sexus habetur distinctio. Cæterùm, quã præstans, ac nobilis, tanti aduersarij in sequenti assertione, existat doctrina vnusquisq; prehendit. Contendit, ratione faciendarum denominationum, à nobiliori, ac præstatiori, Septuagenarius vir, longè magis nos aberrasse, qui nomen τὸ αἴγειον, interpretati fuimus caprinum (intelligentes dumtaxàt, quicquid capræ fœminæ, vel maris existit castrati, qui caper vocatur) quàm Galdinum, & Linacrum, qui hircinum traduxêre; at quanti eius sit facienda cõtentio, tum ex dictis, tum infrà dicendis, comprehendatur. Cum, ex Simplicio, indè facienda sit denominatio, quòd magis vniuocum est, cum denominato (non autem ab eo, quod est nobilius, vndè hircus, proptèr suam nobilitatem, à nomine denominato caprino, secluditur) quia denominatiuum caprinum, maximè vniuocum est, cum capra, & capro; hinc sequitur denominationẽ esse faciendam, non autèm ab hirco; cuius tamèn denominatiuũ, cum sit hircinum; repræsentans tantum quicquid hirci, & maris non castrati existit; firmissimè dicendum, quòd sicuti voces, ac nomina, à quibus fiunt denominatiua, sunt diuersa, sic ipsamet denominatiua, tàm denominata, quàm denominantia; ita quòd, cũ aliud sonet caper, & capra, & aliud hircus, aliud etiam sonet denominatiuum caprinum, & aliud hircinum. Atq; hac stante doctrina, nullo pacto Linacer, & Galdinus potuerunt vertere dictionem, τὸ αἴγειον, hircinum, tum quia nomen, à quo fit denominatiuum αἴγειον, capram sonat, non hircum; tùm quia, magis vniuocum est, cum nomine, à quo fit denominatiuum αἴγειον, capræ, & capri nomen, quàm hirci. Deposita itaq; hirci nobilitate, cuius tamèn quanta sit, in sequenti patescet, amplexata lege, faciendarum denominationum, à nominibus magis vniuocis: quid sibi velit, nomen, à quo factum est, denominatiuum caprinum, inquiramus

Asser. 63.

Asser. 64.

Contradictio in verbis aduersarij.

Simplicij doctrina docens vnde sit faciẽda denominatio.

Lex faciendarum denominationum ab vniuocis pendet.

inquiramus; sic.n. quid, & sibi velit denominatum caprinum intelligemus. Ad hęc, dictio illa ἡ αἴξ apud Græcos, capra apud Latinos, nomen existit æquiuocum, plura sub se cōtinens, conueniētia in nomine, & discrepantia in definitione, nam significat in primis caprā, & caprum, inter quadrupeda bisulcum animal; capreā, agrestemq; caprum, teste Dioscoride, & vt author est Arist. 8. de Hist. animal. cap. 3. Auium speciem quamdā versantem in aquis, vtq; Atheneus lib. 13. fuit testatus, famosam meretricem, Caprā appellatam, qualem fuisse Poliagri vxorem, à marito prostitutā, prodiderunt historię; atq; fabarum quoddam genus, cuius vsus, (Auth. Efichio) erat in ferendis suffragijs; Quib' omnib' significationibus, aliam addens Plutarchus, per caprā, significari etiam voluit stellam quamdam, ὠρανίαν dictam, sinistro Aurigæ humbro insidentem. Verumenimuerò, omnibus dimissis, amplexantes significationem, quadrupedis bisulci animalis, Varinus Phauorinus, Illustr. ac Reuerendiss. Episcopus Nucerinus, cui vniuersa debet Phauorinorum Familia, vt quę clarissimū, atq; doctissimū; in Græcis literis habuerit Authorem, vniuersum excultam per orbē perpendens, in suo comment: dictionem ἡ αἴξ; & loquens de differentijs, quæ visuntur in hac specie per ætatem, ac sexum; vbi nos docuit, commune omnibus esse, nomen ἡ αἴξ, καὶ ἐστιν αὐτοῖς κοινὸν ὄνομα τὸ αἴξ, proprio dicens idiomate. de maribus, ac fœminis magis strictam proferēs orationē: Mares ἐρίφους appellauit καὶ τράγους; vndè denominatiuum τράγειον; fœminas verò, & χιμαίρας & αἶγας: vndè αἴγειον: ac referens denominatiui vtriusq; significationē, τράγειον dixit significare quicquid hirci est, αἴγειον verò, capræ, & capri: Atq; ab hac eādem significatione, non recedentes cœleberrimi Authores, qui dictionarium Græcolatinum Basileæ impressum, ex officina Enricoperrina edidērunt, quā Illustr. Phauorinus adduxit, apportarūt sententiam: & specificā magis adhùc afferentes doctrinā, apertè scripserunt vocem ἡ αἴξ solam caprā, vel caprum, secluso hirco significare. vbi Arist. quoq; 4. de gener. animal. 4. volens exprimere, indiuiduum, vtroq; sexu, hac eādē in specie, donatū, capras. s. quæ maris, ac fœminę genitales obtinuerunt à natura, partes, τραγαίνας has dixit, cōposita existēte voce, ex τράγος, vel τράγυ & ἄιγος. ex qua Arist. nomenclatura, clarissimè colligi potest, q̄ si vox αἴξ, tām caprā, quām hircū repręsentāret, nō vsus fuisset cōpositione nominis repręsentantis marē, & fœminā: quarè distinctū, cum existat vtriusq; nomē, distinctū, atq; denominatiuum: id q̄ videns nr̄ Dioscorides lib. 2. cap. 94. distinctissimam, ad maris, & fœminę significandum adipem, apportauit, orationem; loquens enim de caprino, hęc habet, τὸ δὲ αἴγειον

Vocis contemplatio vnde factum est denominatiuū apud Græcos, & Latinos.

Reuerendiss. ac Illustris Varini Phauorini Camertis Gloria.

Nomina distinguentia per ætatē, & sexū indiuidua speciei prędictę.

Discrimē inter τράγειον & αἴγειον.

τράγαιναι apud Aristot. qui l significēt.

A

B

C

D

E συμπλικώτερον, ὅθεν δυσεντερικοῖς δίδοται. videl. Caprinus verò adeps, adstringentior est; qua de causa dysentericis datur; ὁ δὲ τράγειον διαλυτικώτατον ὂν βοηθεῖ ποδαγρικοῖς hircinus verò maximè discussiuus, vel resolotiuus, qui podagricis auxiliatur. Iā verò, si nullum agnouisset discrimē Dioscorides, inter caprinū, hircinumq; adipem, discrimine haud vsus fuisset nominum: quarè concludendum, vocem τὸ αἴγειον, significare apud Græcę linguę peritos, solū quicquid fœminę est, & capri, castrati maris, qui eādem, ob castrationem, cum fœmina habet tēperiem: & τράγειον, dumtaxat quicquid hirci, maris videlicet non castrati: quò fit, vt meritò Reuerendissimus Phauorinus, αἰγείη nomine, capræ pellem significari docuerit, & τραγέη, hirci corium, significarit: hinc

Discrimen earundem vocū ex Dioscoride.

F τραγεῖχος, inde αἰγίοχος, AEgiocus fuit nuncupatus Iuppiter, qui capræ pellem perpetuò gestauit, vel Capræue lacte in pueritia fuit nutritus: Tragicus fuit appellatus, Poëta ille, siue Seneca princeps, vel alter, à trago, in cuius honorem tragœdia agebatur. Sed, & Gal. 11. de simplic. med. facul. videns magni interesse in factitanda medicina, inter capræ, hirciq; seuum, adipem, carnem, sanguinem, &c. diuersis semper vsus fuit nominibus: argumentum quod sanè firmissimum, aliud sibi per αἴγειον, ac aliud per τράγειον voluisse significare. Quamobrem, quam vana sit assertio illa 53. & 54. in quibus scripsit aduersarius: *Nos autem ita didicimus, comperimusq; apud bonos authores, ut cum legimus adipem caprinum, ursinum, uel*

Cur Iuppiter dictus αἰγίοχος & Poeta aliquis. τραγικός.

Refellitur assert 53. 54.

G *medullam, &c. quòd omnia sunt nomina subalterna, & aquè intelliguntur de maris, & fæmina adipe*, licèt satis ex dictis patescat, in medicis tamen patentiora vniuersa fient exercitationibus.

Decernitur Apologia Authorem longè magis in uersione uocis τοῦ αἰγείου aberrasse, quàm Linacrum, & Galdinum, qui tamen, quomodò, propter æquiuocationem traduxerint pircinum, inquiritur. Cap. IX.

STANTE *hac doctrina firma, & uera* (inquit in Apologia aduersarius) *reuertamur ad Galdinum, & Linacrum, si illi uertissent στέαρ αἴγειον adipem caprinum, tu profectò eos*

Verba assertionis 59.

H *minimè damnasses, sed commendasses potiùs, approbassesq; eorum uersionem, ut tuam commendas, & approbas, & rectè quidèm iudicio meo*) Ecce contrarius sibimet factus, Author Apologię; vbi hic, nostram approbat versionem, in assertione 63. inquit: *proculdubio uidentur illi minus inculpandi, quàm tu, qui ad ignobiliorem partem declinas, &c.* In qua assertione inuitans, vt obitèr de Hirci nobilitate tractemus; videamusq; quis, magis inter nos, Galdinum scilicet atq; Linacrum, Aduersarium; & Phauorinum sit inculpādus; à primo exordiēdum. Ad hæc, Capræ, & hirci si spec-

Assert 63.

teiur

Brassauolus de nobilitate hirci

tetur nobilitas, Brassauolus Ferrariensis, in examine simplicium. A *Hircus, inquit, est caprarum maritus, quem uulgo Becho nuncupamus, & per similitudinem eos homines bechos appellare consueuimus, qui sponte eorum uxores, ab alijs uitiari sinunt: quippè omnia animalia ægrè ferunt, si compares sua, alijs iungantur, & pro hoc actu dimicant, præter hircum; Quamobrem inter Ferrarienses institutiones sancitum est, si quis patiatur sciens, & uolens uxorem eius, ab alijs uitari, per totam urbem ducatur, ut hoc probro uilescat, suprà currum ligatus, caput hircinis cornibus redimitum habens.* hæc ibi Brassauolus, qui videns præter ea, quæ scripta sunt in assertione 54.55.56.57.58. & 59. faciendam esse distinctionem inter maris, & fœminæ pinguedines, atq; adipes, vario medicinæ vsui accomodatos. Senem monet Seplasiarium, pinguedines marium (cap. de pinguedine) seorsùm seruandas esse, à pinguedinib' B fœminarum, cum marium pinguedo, sit calidior pinguedine fœminarum. Sed quicquid sit de nobilitate, vel ignobilitate maris, vel fœminæ; accedamus ad alterum. Porrò, contendens Aduersarius ostendere apud bonos Authores, hunc esse legitimum loquendi modum: nullam, scilicet fieri distinctionem inter maris, ac fœminæ particulas; Medicum perscribentem adipem, indifferentèr, illum maris, vel fœminæ, intelligere; Seplasiarium, non teneri seiunctìm asseruare in sua apoteca, fœminæ adipem, ab illo maris, vt in assertionibus præfatis asseueràuit, longe magis inculpandus videtur, quam Linacer, Galdinus, ac Phauorinus: quandoquidèm, hi omnes, apud bonos Authores, Galenum, Hyppocratē, Auicennam, Paulum, AEtium, Trallianum, Auerroëm aliosq; C Arabicæ, ac Grçcæ medicinç principes, comperêre oppositam, quam ipse habuit in assertionibus, sententiam; nec vllus vnquam extit, qui discrimen non agnouerit inter caprinum, hircinumq; adipem, inter capram, & hircum. ac vtriusq; partes; De adipe. n. hircino loquens Gal. 4. de symplic. medic. facul. 6. summoperè ob summam eius acrimoniam, atq; mordacitatem, in vlcerib' damnauit; De caprino loquēs idem 12. Meth. 1. per vocem τὸ ἄγειον, commendauit; De capra, & hirco scribens Pollux lib. eius 2. caprarum ductorem, hircum nuncupauit. ὁ δὲ τῶν αἰγῶν ἡγεμὼν τράγος, propria dixit lingua. hircum intelligens, qui ἐνόρχυς dicitur, quiq; promtior, vt fiat ad libidinem (Arist. testimonio. 1. D de gener. & corrupt. cap. 18.) extenuatur per aliquot dies, per alimenti subtractionem: pinguescens etenim hircus, minus ob pinguedinem, obtinet seminis; Veruex (vniuersa inquit latinorum schola) ab inuersis testiculis dicitur, est enim mas inter oues, cui inuersi, siue adempti sunt testes: Aries vocatur, qui ad gignendam sobolem integer asseruatur. hocq; differt veruex ab ariete, quod

Ferrariensis institutio.

Verba, & sententiæ diuersę assertionum aduersarii.

Refelluntur assertiones præfatæ.

Hircus qui.

Veruex.

Aries.

Cantherius

E Cantherius ab equo. Maialis à Verre. Capus à Gallo. Caper ab hirco, est namq; propriè caper, mas inter capras castratus, vndè Martialis.

Dum Iugulas hircum factus es ipse caper.

De discrimine partium maris, & fœminæ, in præfata specie, loquens Gal. 1. de simplic. medic. facul. & vbì vbì de vtriusq; pinguedine adipe carne, &c. disseruit, diuersa semper vsus fuit in significanda fœmina, ab ipso mare, nomenclatura. Quòd si Virgilius scripserit in Buccholicis. Vir gregis ipse caper: ex omnium placitis, impropriè fuit loquutus, & caprum posuit pro hirco: quarè videtur multiplici nomine, magìs hucvsq; inculpandus Aduersarius, quàm Linacer, atq; Gal. qui (tamèn eorum dixerimus pace) magis etiam quàm nos, sunt inculpandi, quià haud rectè videntes, vocem τράγος, esse æquiuocam, ad libidinem, lasciuiam, caprificum, illam partē caui, sub extremitate temporū, cui ἀντίτραγος opponitur; libicas quasdam naues, pubescentem iuuenem (quem hirquitillum dicimus) piscis speciem quamdam, herbam dictam à nobis scorpion, spongiæ genus quoddam, pultim, & prætèr hæc omnia, tragum cereale semen, ac marem inter capras, qui ἐνόρχυς est dictus: minùs inquam, doctissimi alioquin interprætes, animaduertentes, vocis τοῦ τράγου æquiuocationem; quæ vox sub citata 12. Meth. med. cap. 1. asseruatur orationis particula (in qua τοῦ τράγου χυλὸν, commendat ibi Gal. tragi videlicet cerealis seminis succum, vel aliorum, quę huiusmodi donata nomine, dysentericis prosint;) hircinum, per caprinum, traduxêre: & vox isthęc τράγος, eisdem in memoriam, reuocauit hircum; vndè denominatiuum hircinum: cum tamèn caprinum, ab αἴγειῳ vertere debuissent. Quòd autem tragos, dysentericis opituletur (quatenùs videlicet, eius appellatione accedit, alimentum frumentacei generis, cum ex tritici semine tragum fieri lib. 19. cap. 7. commonefecerit Plinius) Gal. libr. de euchimia proponitq, dum inquit eiusdem esse naturæ cum alica; & primo de alimentis vbì de Zea, Tipha, & Olira pertractat, his verbis confirmat. *Ex nobilissima autèm olira, ut decet excorticata sunt; qui nominatum tragum conficiant, quo plerią; utuntur, primùm in aqua coquentes, deinde ea effusa, infundentes sapam, & uinum dulce, aut mulsam, quibus postea superyciunt, & pineas nuces, aqua præmaceratas, donèc plurimùm intumuerint.* hæc ibi Gal. ex cuius mente, quià præfata omnia cerealia semina, de quibus copiosè differit Plinius lib. 18. cap. 10. vim habent attemperandi acrimoniam humorum; hinc factùm esse putamus, cur tragi succum proposuerit. est verò tragus, Plinio Authore, velutì χόνδρος, & ἄλιξ. *Tragum* (dixit Dioscor. lib. 2. cap. 8.) *habere quamdam halicæ*

Cantecius. Equus. Maialis. Ver. Capus. Gallus. Caper.

Vox τράγος æquiuoca ad multa.

G

τράγος alimentum generis frumentacei prodest dysentericis.

H

τράγος ex Plinio quid sit.

frugis figuram, multò minus, quam Zeam nutrire, quòd multum acris habeat; & propterea ægrius confici, aluumq; magis emollire. Cæterum, & Τράγον, scorpion, nuncupatam herbam, dysentericis prodesse. Diosc. lib. 4. cap. 41. proponit. Est etiam inquit tragos, quam alij scorpion, alij traganon uocant, maximè in maritimis nascens, palmum alta, aut amplior, fruticosa, humilis, oblonga, sine folijs, pusillis circa ramos acinis, rufis, multis, magnitudine tritici, acuto acumine gustu multum adstringente. Racemorum acini decem, ex uino potu cæli acis, & fœminis fluxione uului tētatis, auxiliantur, traduntur, à plerisq; & in pastillos digesti asseruantur, quibus utuntur cum opus est. quam eamdem sententiam, repetens Plinius; dysentericis, & sanguinem excernentibus opitulari confirmat. qui differēs de Trago spongia. Tragos appellauit lib. 31. cap. 2. durioribus è maribus spongias, tenuissimis fistulis, atq; densissimis, adq; humida, & senilia vlcera valêre, conscripsit, valentèr adhùc siccare, sanguinis profluuiū sistere, mollire, abstergere, mitigare, atq; cōglutinare. Sed.n. quià de neutro Trago visus est Gal. habuisse memoriam: reuertamur ad institutum; dicamusq; quod cum laudauerit in 11. Meth. med. succum tragi, pro pultis est, allatas ob causas; caprinum proposuit, non hircinum, propter easdem; quandò millies hircinus in vlcerib' fuerit detestatus; & cōmēdatus caprinus. Vndè doctiss. etiā tempestate nostra Antonius Donatus Altimarus lib. de morbis particul. cap. de dysenteria, inquit. *Quòd si dolor uehementèr urgeat, caprillum seuum, ut quod inter alia sit dysentericis utilissimum, quià, & facilius concrescit, & intestinis iungitur, plurimoq; tēpore inhæret, nec habet acrimoniam, ut hircinum, Gal. auth. 1. 4. & 2. de simplic. medic. facul.* vbì Illustris quoq; Hieronymus Mercurialis in adnotationibus ad citat. Gal. lib. dicere solebat. *Caueant, qui hircino adipe in dysenterijs utuntur.* ex quorum clarissimorum Auth. sententia, cum habeamus, caprinum in dysenterijs prodesse, hircinum obesse, vel saltèm esse suspectum, cōcludamus, omnib' magis aberrasse Apologiæ Authorem; erroris q; fuisse causam, tùm grecarum literarum contemptum (cuius gratia dicebat Alexander AEgius.

Si Græcè nescis, corrumpis nomina rerum,
Si Græcè nescis, malè scribis nomina rerum;
Si Græcè nescis, malè profers nomina rerum.)

tùm neglectam grauissimorum authorum lectionem, ac de respōsione ad inanes illas assertiones hæc functo satis. obitèr tamèn adnotandum, quòd herba reperitur quędam, tragium à nonnullis, & tragoceros à plerisq; appellata. quę folia habens sclopendrij, & & radicem raphani siluestris, tenuem, ac candidam; hæc tàm cruda, quàm cocta dysentericis commesta prodest. quam forsàn licèt cognouerit Gal. quià aliud tragium, ac tragoceros existit à trago. hinc est vt per tragi succum, aliud quam tragij sibi velit Gal.

Τράγος herba à Diosc. citata.

Τράγος spongię genus ex Plinio.

Τράγος à Gal. commēdatus in dysenter.

Adeps Hircinus reprobatus ob suam acrimoniam ab Altimaro, & Mercuriali.

Tragion herba tragoceros dicta dysentericis prodest.

E *HOMERI Authoritas, ex Iliadum 3. pro nobis ad nostram tutandam uersionem, citatæ uocis, ἀγγεῖῳ ad caprinum defenditur: Vbi propriissimè Homerum fuisse loquutum, in nominum significandis differentiis, quæ per ætatem; & sexum spectantur, in caprina specie, definitur; atq; ludibrii quoddam genus, quod per utres exercebatur apud antiquos, ex Virgilii placitis assignatur.* Cap. X.

INVITAT Aduersarii nunc nos, in sua Apologia lectio; vt vbi veritate duce, magnorumq; virorũ authoritate, illatas omnes, & in philosophia, & dictis logicę partibus (in quib' eiusdem nos accusauit author) expurgare absoluimus; eò sermonem dirigamus hunc
F nostrum, quò suum traducit, & ipse. Dicens igitur. *Nec nobis uidetur mirandum, cum adducas Homeri testimonium de ἀσκῷ ἐν ἀγγείῳ nempè de utre caprino, & confugis ad Poetas, ad probandam uocabulorum proprietatem, non .n. est hoc poetarum munus, uidelicet propriè loqui, sed potiùs methaphoricè, descriptiuè, & per similitudinem, &c.* Nostræ sunt partes, Homeri præcipuè, hac in accusatione defendere causas. Altius ergo desumentes exordium, cum Poëtica ipsa, atq; rethorica è rationabilium doctrinarũ sint numero, fieri minimè potest, vt absq; summa ratione ꝓcedant; & quamquàm Poëtarum munus sit methaphoricè loqui (cum Bacchum pro vino, & Cererem pro pane accipiant) non tamèn inferendum, Poëtis amicam non esse verborum proprietatem, quandoquidèm aliud est methaphoricè lo-
G qui, & aliud vocum attendere proprietatem; cui tamèn quantùm Homerus fuerit addictus, hinc desumatur. Antiquiores Græci (à subiecta non discedentes, caprarum, hircorumq; cõtemplatione) vbi in præfata animantiũ specie tres, ab ætate, ac sexus distinctione adnotarunt dari, differentias; has longè strictius, & magis ꝓpriè, nomenclatura donauit Homerus, quàm illi: hi .n. appellantes, capras recentèr natas ἐρίφες, intelligẽtes huius nomine, hœdum, & caprę fœtum μέχρι τριῶν, ἢ τέτταρων μηνῶν, trium .s. vel quatuor mensium. Homerus maiorem insectatus proprietatem, & ratione ætatis, & gratiâ constitutionis corporis, recens natas,
H ἔρσας, hoc est vernas nuncupauit; quasi verè nascantur, & tunc temporis, caprarum fœtus roscidi sint, ac teneri, quemadmodùm nomen illud ἐρσεα; vndè, ἔρσας, declarat, ac patefacit. Sicq; quò ad primam differentiam Homerus sensit, atq; sequaces. Quò ad secundam, sub qua anniculę asseruantur, nec non media in ætate constitutę, vbi iidem Græci χίμαρας, has appellarunt (cuius nomine Varinus Phauorinus, illustris Gręcarum literarũ author in suo magno comment. maiores natu visus est intelligere), vndè, & Chimeræ deductũ nomẽ, ꝙ similitudinẽ habet caprę, idẽ Homer.

Asser. 64.

Poetica, & rethorica è numero doctrinarum rationabilium.

Homer' magis propriè loquitur quam alii Græci.

Chimera vnde vocata.

à maiori ductus ꝓprietate μετάσας, καὶ μεϊάσσας, hoc est medias inter recens natas, & anniculas nuncupauit, à voce μέσος nomenclatura deducta. Tandèm quò ad vltimam differentiam, respicientem sexus distinctionem; vbi reliqua Grecorum schola, mares τοὺς τράγους, & ἴξαλυς appellitauit. Homerus πρόγονους; hoc est progenitores authores, & aliorum indiuiduorum parentes, (quos hircos nos dicimus) vocitauit. Quarè maiorem, alijs omnibus cum insequutus fuerit Homerus vocum ꝓprietatem, haùd vitio dandum est nobis, qui Homerum pro testimonio, ad nostrā tutandam versionem, adduxerimus: Nàm, & in Odissea, vt videre est, τὰ μὲν τελεῖα πρόγονους appellauit, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, μεϊατασας, τὰ δὲ ἔτι νεώτερα, ἔρσας; cum tamèn alij (vt dictum est) sub vna contentas differentia τράγυς, & ἴξαλυς nuncuparint, B sub secunda χίμαρας, atq; sub prima ἐρίφυς. Ex quibus cum satis superq; constet, nostrum Poëtarum Coripheum, maiorem cœteris insequutum esse proprietatem, hanc haud dicendum neglexisse Homerum, methaphoricè item fuisse loquutum, ac largè (vt quandoq; inquit vir doctus) sed strictè, & propriè, quemadmodum, ex anteacta colligitur doctrina, & in scientia decet demonstratiua. Omni etenim commune orationi cum sit, vt audientem scire faciat, aut rem, vel loquentis animum, quî fieri potest, vt per improprias voces poëta doceat? Volunt docere, & delectare poëte, canebat Horatius. Poëtarum itaq; est, non solùm methaphoricè loqui, sed proprijs vocibus reddere res ipsas, non solùm C quæ sunt, verùm etiam, quæ non sunt, quasi sint, & quomodò esse vel possent, vel deberent. Vndè in rerum, & nominum imitatione, poëtam versari maximè decet. quam veritatem animaduertens doctissimus Iulius Cæsar Scaligier 1. sui Poëtices libro, Poëtæ dixit nomen, non à fingendo, sed παρὰ τὸ ποιεῖν, hoc est à faciendo esse impositum, videtur enim veluti alter Deus res condere, & fabricare. Hac igitur lege, qua impropriè loquutus sit Homerus, minimè accusandus est, tanquàm illius adduxerit testimonium, Phauorinus: cum, & ipsimet Iurisperiti, in suis digestorum libris, poëticos versus frequentissimè adduxerint, & in titulo de D gradibus, verborum significatione, ad legem Aquiliam, & de rerum significatione, sexcentis in locis, poëtarum accersiti fuerint testimonia: vndè, & in decretis, Virgilianum carmen, ex Georgicis manet, insculptū Augustinus, Hieronymus, atq; Lactantius, tria Christiani Orbis lumina, innumeris poëtarum authoritatib⁹, suos referserunt libros. Paulus ad Titum scribēs, Epimenidis carmen vsurpauit. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* & in Areopha go apud Athenienses disputans, Aratum poëtā adduxit

Triplex differentia speciei capinæ.

Omni orationi quid sit commune.

Poetæ nomen vnde dictum.

Poetarum testimonia ab antiquis approbata.

E duxit testem. Et an non adducendus à nobis Homerus?

Septem Vrbes certant, de stirpe insignis Homeri,
Smyrnia, Rodos, Colophon, Salmin, Ios, Argon, Athenæ.

Homeri patria.

nec pro Homero à quo tanta in Græcarum literarum cognitione recepimus, nos certabimus? benè igitur adnotauit citato nunc libro doctiss. Scaliger. agrestis hominis esse, & aspero supercilio donati, qui poëtarum ausi sunt lectionē damnare, lectaq; ad sententiarum comprobationem minùs afferre, & allata negligere. Sed quicquid de poëtarum sit lectione, hoc firmum, ratumq; est. Homerum, nullius disciplinæ, quantumlibet remotę (vt Author est Valerianus lib. 34. suorum Hieroglyphic.) fuisse nescium: vtq; addit Volaterranus lib. 17. suæ Antropologiæ. *Quemadmodùm ex Oceano, fluminum uis, fontiumq; cursus capit; sic Homerus omnibus eloquentiæ partibus, ortum, & exordium dedit; quam nemo in magnis sublimitate, neq; in paruis, proprietate superauit.* hæc de Homero, Volaterranus. Verùm properemus ad alia: Eruditus ergo Aduersarius, vbi nos accusauit, quòd Homerum pro testimonio adduxerimus, eiusdem Homeri defendens partes, circa versionem citatæ vocis τῦ ἀγγεω: ad hircinum contendit esse vertendum, & inquit, *Homerus per utrē caprinum intellexit utrem confectum, ex corio indifferentèr, uel capræ, uel hirci, uel potius, & hoc fortasse est uerisimilius, intellexit utrem illum confectum esse ex corio hircino, quandoquidem hirci corium est densius; habet poros magìs adstrictos, est siccius, est durius, & magìs resistit penetrationi rei humidæ, quàm corium capræ fæminæ:* Atq; hæc est vna ratio à duritie, siccitate, atq; pororum adstrictione desumpta: aduersus q̄ erubescentes responsionē afferre; epilogo concludamus (absq; quod Homerus hùc ad nos reuertat, è campis Elisijs) pellem illam, vel corium aptius esse ad vtres conficiendos, quòd densius, durius, ac siccius existit; Sed sic est, quod capri, vel capræ corium est huiusmodi; quarè hoc ad conficiendos vtres prę stantius. Maior cum sit Authorum Apologiæ: minor authoritate, ac ratione firmatur. hac quidèm, quia, & caper, & capra, cum diutiùs hirco viuant, abstineantq; magìs à venere (castratus .n. non appetit, & fœmina minus libidinosa est, quàm hircus) hinc sequitur, quòd ob vitæ longitudinem, abstinentiamq; à venere, & capri, & capræ corium, siccius, durius, & densius exiltat, quàm hirci. exiccatum etenim, ob ætatis longitudinem; ad quam hircus minimè deuenit ob suam salacitatem, & densius, & durius euadit, sicq; magìs idoneum, ad vtres conficiendos. Cœterùm quantùm ad laxitatem faciat cutis, mollitiem item, ac raritatem, vitæ breuitas, atq; lasciuia, cum satis patescat, & pudeat nos, in caprina hac lite, de hircino corio diutiùs immorari. Concludamus ex Varini Phauorini sententia,

Home:i laudes à quibus narratę.

F

Asser. 65. Rationes Aduers. contra allatam versionem vocis τῦ ἀγγεω.

G

Reprobatio dictæ rationis.

H

 quòd

τράγειν & ἄγειν, quis apud Pha vorinum.

quòd veluti, huiusmodi vox τράγειν apud Græcos, pellem significat hircinam, sic caprinam denotat ἄγειν. ità vt Homerus, ex rei veritate per ἀσκὸν τὸν ἄγειον, intellexerit caprinum vtrem; eoq; magis cũ Ioannes Pierius Valerianus X. suorum Hieroglyphicorum, scriptis mandarit, quod cum Capra Baccho mactaretur (quòd bestia, quæ morsu pestilenti, vitibus maximè nocet, immolata Deum vitibus conculcaret) vtres ex capræ corio conficiebantur, tùm ad vinum deferendum, tùm ad Ascolia, quæ erant in vtres ludibriũ quoddã, quo saltatores super tumefactos vtres, per humum Baccho imolantes dispositos, saltationib' lasciuirẽt, & absq; vllo incommodo præcipites fallerẽtur, atq; in terram cõciderent, vbi effusum omnium excitarent risum, de quò forsàn ludibrij genere loquens 2.Georg. Virg. A B

Mollibus in pratis, unctos saliere per utres.

Hirci corium cur ineptum ad conficiendos vtres.

luculentèr conscripsit: & licèt tàm ex hirci corio, quàm capræ, vtres confici possent; attamen quiá ad id genus ludibrij, & ad vinum deferendum, præstantius videẽ caprinum, quippequod hircinum sit asperum, & glabrum, vndè παρὰ τὸ τράχυ δέρμα ἔχειν, quòd.s.pellem habeat duram, dictus est τράγος. & ratione, & authoritate decretum sit, non solùm optimè versam esse dictionem ἄγειον, caprinum; sed summum Homerum, per vtrem factum ad deferendum vinum (quò pax inter Græcos, & Troadas stabiliret, per Menelaum, & Paridem ad monomachiam, singulareq; certamen descendentes, vt quis eorum victor extiterit, in pace Helena potiretur, rotaq; Lacedemonia) vtrẽ intellexisse caprinum. Quocircà falsa omninò videtur illa Aduersarij sententia, in qua concludens inquit. C

Assert. 66. & Aduersarij Authores.

Attestantur hoc coriarij omnes, artifices, & præsertim cerdones qui coturnos suunt, & dicunt quòd coturnii cõfecti ex corio hircino, non penetrantur, aut imbibuntur ab aquis ita facile, ut ij qui ex caprarum fœminarum corijs conficiuntur &c. De quorum præclarissimorum virorum authoritate, quid nobis, qui Homerum pro testimonio adduximus, esset dicendũ, quiá omnes intelligunt, dicamus longè magis à ratione alienum esse, cerdones consulere, aut artifices, q̃ poëtarum minimum, descriptiuè etiam methaphoricè, & per similitudinem alloquentem. sicq; omnis cum sit euacuata calumnia, circa allatum pro nobis Homeri testimonium, deueniamus ad alia. D

QVID per πρόμμια τὰ καρ[?]ὰ καλύμμα, apud Galenum sit intelligendum in 12. Meth. Med. tùm ex aliorum, tùm propria explanatur sententia, sumpta occasione ab asperrimo medendi modo, ab Apologiæ Authoribus approbato. *Cap. XI.*

NOMINALEM

E NOMINALEM, at minùs iniucundam sectantes in præsenti, doctrinam; nostræ sunt partes modò; ex subministrata occasione, reprobati cuiusdã medẽdi modi ab ipso Gal. approbatiq; ab Aduersarijs, sub his ipsis verbis: in assert. 73. *Nonnè legisti apud Gal 12. Meth. Med. cap. 1. qui non damnat, in robustioribus tamẽn uiribus, medendi modum illius, quem refert inquiens. Quidam autèm ut sibi est uisus, generosè dysentericos, uehementissimo medicamento curans, multos uno sanauit die, quosdam uerò iugulauit; Erat autèm eius medendi ratio huiusmodi, cæpas id genus, quòd Græci carton uocant, uno die comedandas cum pane dabat, tùm potum parcum, postridie uerò mane muriam acerrimam, per inferiora* F *infundebat, secundùm hanc etiam pharmacum ualidum, his igitur toleran dis, quicumq; sufficere potuerunt, sunt prorsùs sanati.* Vt videamus primùm quomodò allata sententia omninò sit manca: nec ex Galeni consilio, præfatus medendi modus approbetur: Quod igitur ad primum: certè scribens immediatè Galenus. Aliqui verò conuulsione, aut animæ ex dolore defectu, seu syncopa ex dolore, vnà cum madore cutis oborto, interière. allata, pro aduersario sententia, manca est; id quod authores, minùs decet, committere, vt Galeniana eorum videatur doctrina: Quò ad secundum, Galenum, minùs approbare, relatum medendi modum, inde patescit; quòd intentus, tùm dolori, tùm virium G ruinæ (vti in paradoxo dicebamus) inquit, oborto cutis madore, ex syncopa, atq; animæ ex dolore defectu, eos interire, qui eiusmodi medendi genere vtebantur: ità vt, pro rei veritate Galenus non eos commendet, qui præfatum cæparum genus in dysenterijs curandis administrabant, sed eorum potius damnandò referat sententiam. Sed quicquid, de re medica, in præsenti sit; videamus, quid sibi voluerit Galenus, per τὰ κάρϊα κρόμμυα, à Græcis vocata. Nostram igitur afferentes sententiam, non (Deum testamur) Hieronymo Mercuriali, viro vndequaq; eruditissimo, ac in Græcis literis consumatissimo, aduersandi ergo. Sed vt vbi Linacero, atq; Galdino, datum H à nobis est vitio, quòd minùs bellè interpraetati sint dictionem, τὸ [illegible], constet in præsentia; vtriq; dandum esse laudi, qui τὰ κάρϊα, κρόμμυα κχλούμενα, optimè traduxerint. Illustris Hieronymus Mercurialis, qui fœlicitèr semper in suorum discipulorũ grã nodos quoscumq; dissoluere, fuit aggressus; vidēns in rei veritate, vulgarium medicorum scholam, haud intelligere, quid sibi voluerit Galenus per vocem κάρϊον, sic lib. 1 variarum lect. cap. 4. fuit textatus. *Galenus ipse in medicos nonnullos inuectus* (& hinc colligat, quantum pro Apolog. Anth. Gal. adduce-

Assert. 17.

Allata ab Aduers. sententia manca est.

Gal. in allata sententia quid faciat.

κρόμμυα τὰ κάρϊα apud Græcos q s.

Illustris Mercurialis inter praetatio.

ta faciat authoritas) *qui generosa remedia importunè adhibentes, ægrotos iugulabant: quemdam narrat, dysentericos ualido quodam præsidio interdùm curasse, interdum necasse; modum uerò illius curationis, ita fuisse tradit.* A χρόμμια τὰ καρτὰ καλήμενα, μετὰ ἄρτε ἰδίε ἐσθίειν, καὶ πίνειν ὀλίγον ἡμέρα μία, *quo in loco interpretes, Græcos codices uulgatos sequuti, cæpas cartas uocatas trastulerunt;* siue, vt propria interpretum referamus verba, cœpas id genus, q̃ Græci carton vocant, verterunt: Hanc igitur versionem, emendans vir excellentissimus, quià apud nullos authores, genus vllum cœparum ita vocatum inuenit, textum esse corruptum, & pro καρτὰ, vel κνίδια, vel κρητικά, legi debere asseuerauit. Afferensq; suæ lectionis sententiam, inquit eiusmodi sic vocatas cœpas, antiquos habuisse, quemadmodū Theophrastus testatus fuit, ac Plinius: Atq; his claudit Ill. viri sententia; à qua tū discedens in sequenti, alteram vti meliorem affetēs, B inquit: quòd quià Plinius scripsit lib. 20. cap. 5. cœpas coctas, dysentericis medicos dare consueuisse, χρόμμια τὰ κοκτὰ καλήμενα, legendum esse, & nouæ huiusce sententiæ afferēs rationem, ait. Galenum vulgatum Romę nomen literis exarare voluisse, quod alibi identidem fecisse, nemini ignotum esse, fatetur. Cæterùm, an veritati consona, vna vel altera, Ill. viri, existat lectio, hinc deprændat. Cum inter cœparum genera, vel ipsomet Plinio, ac Theophrasto authoribus, sint quædam, quę capita obtinent magna (veluti Strabo lib. 16. visus etiam fuit sentire, scribens, quòd Ascalonensium regio, præcipuè fert cœpas, quæ optimæ sunt, magnæ, & C rotundissimæ, & capita habent magna) sentimus nos, Galenum, nomine καρτὸν, intellexisse, id genus cœparum quod magnum, & rotundissimum est; quodq; capita habet magna: καρτὸν .n. capitatum (à voce καρή nomenclatura deducta) significat; vt propterea cum apud eundē Plinium lib. 19. cap. 6. cœparum alię sint, quæ capite crassescunt, aliæ verò, quæ minus, quas Getias appellant ijdem, Gal. per χρόμμια τὰ καρτὰ καλήμενα, ex sententia illius carnificis, qui plurimos vno die necabat, sanabat paucos, capitatas cœpas intellexerit; Hancq; veram putamus Galeni, loci interpretationem, deptomptam, tùm ex rei natura, tùm grauissi- D morum hominum lectione; è qua hoc alterum, licuit adinuenire, quòd cum ex Theophrasti, ac Plinij authoritate, lib. capitib. q; cit: cœparum alia dentur genera, quorum folia singulo vere, creberrime tonduntur, vt scilicet eorum capita incrassescant; (sic etenim vegetabilium omnium crassescunt partes inferiores, cum superiores abraduntur) ex eò quia nomē illud καρτὸν apud Grecos, tōsum significat, rati eramus, p̃ χρόμμια τὰ καρτὰ illud cœparum genus significare voluisse Galenum, cui Romæ, & folia, & comæ,

Mercurialis legit per καρτὰ, κνίδια, vel κρητικά.

Propria auth. sententia.

καρτὸν apud Græcos capitatum apud latinos.

E cômẹ (vt capita incrassescant) tonduntur, quandò ea vox χαρτὸν apud Græcos tonsum significat. Cæterùm quia Plinius idem, ac Theophrastus Schiston hoc appellāt, recedentes, & nos ab hac posteriori sententia, priorem insectandam putamus. χαρτὸν, tonsum significat.

EADEM ratione, qua Aduersarius decreuit taurinum, hircinumq; adipem comparatiuè statutum fuisse à Gal. 4. de simplic. calidum, igneum, & acrem, absolutè hunc talem esse monstratur. Galeniq; interpretatur sententia, de pinguedine, frigiditatem attestante in corpore. *Cap. XII.*

F COLLIGENTES, quæ sparsim hinc indè in sermocinali scientia, dicta sunt ab Apologiæ Authorib⁹, aduersus nostram paradoxā conclusionem, duæ occurrunt assertiones, in præsenti enucleandæ. quarum prima spectat, ad naturam comparatiuorum; secunda, ad coniunctionem Nàm: vtraq; tamèn contemplatione indigna, ac in philosophicis his exercitationibus, vt existat appicta: quælibcumq; tamèn fit, Galenum sectantes, perpendamus. scribunt igitur. *Vndè quod Gal. comparatiuè fuerit loquutus de adipe hircino, afferens hunc esse acrem, & igneum, respectu emplasticorum medicamentorum, quæ omni carere debent acrimonia, Caldinus fidissimus Gal. interpras in 4. illo de simplic. 6. declarat per illam dictionem nàm, quæ causalis est coniūctio,* Assert. 97.
G *quæ licèt sit maximi momenti, tamèn à te prætermissa est, uel neglecta. Non enim adeps hirci, aut tauri, calidus, acris, & igneus est simpliciter quoniam, & à Gal. & Auic. & ab omnibus medicis creditur, quòd pinguedo attestetur, super totius corporis frigiditatem.* Contra primam igitur assertionem insurgens veritas, substinet hæc, quod cum Galeni consilium citato nunc loco, sit rimari essentiam emplasticorum medicamentorum; quę cuiuscumq; sint generis, siuè s. exactè terrea, & sicca, siuè viscosa, & lenta, aqua, terra, aëreq; permixta, omni carere debent acrimonia, atq; mordacitate. hinc fit, quòd hircinus adeps, vtraq; cum non careat, inter emplastica medicamenta enumera- Assert. 98.
H ri non possit; ea enim, Galeno Authore 14. Meth. Med. cum sint quæ corporis meatus obstruunt, oppilant, obturant, constipantq; ab ἐμπλάττω (quòd est obstruo, oppilo, infarcio, oppleo, impleo, locum vlceratum in integrum restituo, quod inducere nos appellamus) deducto nomine: hircinus adeps, quia ob suam acrimoniam, atq; mordacitatem præfata non potest præstare; propterea concludens ibi Galenus, inquit. *Nàm tauri sanè, & hirci pinguedo acrimoniam, multam, & igneam possedit, &c.* quasi dicat, secluditur ab emplasticorum medicamentorum natura, hircinus adeps, quia acrimonia, & mordacitate non caret, quibus tamèn Emplastica medicamenta quæ sint.

μὲν τὰ φάρμακα ἐμπλαστικὰ debent carere. sed in syllogisticam formã Galeni verba reducamus. habet cap. 6. citati lib. præceptor. Quęcumq; pinguedines, non dum vllam nactæ sunt acrimoniam emplasticam, & illinendi poros obtinent facultatem, eamq; tantò efficaciorem, quantò ficciores, magisq; terrenę fuerint: hæc sit maior, quæ sequitur minor. Nàm tauri, sanè, & hirci pinguedo, acrimoniam, & multam, & igneam possidet, bouis autèm capręq; minus, &c. ergo tauri, hirciq; pinguedo, emplasticam non obtinet facultatem. Hocq; Galeni stante consilio, quis dicere ausus erit, comparatiuè, non absolutè, de hircini adipis acrimonia, atq; igneitate loquutum esse Galenum? Verùm rem diligentius spectemus. sentit, qui rationalibus disciplinis diù operam nauauit, Galenum fuisse loquutum comparatiuè, de adipibus quibusdam, tauri scilicet, & hirci, in comparatione emplasticorum medicamentorum; quę quia omni debent carêre acrimonia, adipesq; prefati non carent, hinc infert, vigore illius coniunctionis, Nàm, taurinum, hircinumq; adipem, acrem, & igneum, comparatiuè fuisse statutum. At Guarinus ille Veronensis, grammaticorum coriphæus; & nos, qui eiusdem sectati sumus vestigia, oppositam tutantes sententiam, decernimus illiusmet coniunctionis vi, absolutè Galenum loquutum esse, de natura emplasticorum medicamentorum (scribentem, hæc omni carere debere acrimonia) & de natura taurini, hirciniq; adipis, (igneum, acremq; atq; mordacem, statuentem vtrumq;:) nostræ verò sententiæ ratio, hinc pendet. Coniunctio Nàm, à Galdino conuersa, cum semper non stet sub determinata specie, hoc est, non semper sit causalis (vt aduersarius intendit) sed aduersatiua, quatenus videlicet habet vim aduersandi (veluti in Galeni citata oratione, dicente, *Nàm tauri sanè, & hirci pinguedo, acrimoniam multam, & igneam possidet, Bouis, autèm capræq; minus, &c.* non constat, quomodò positiua isthæc loquutio, ponens nobis pręoculis, caliditatem, igneitatem, & acrimoniam vtriusq; præfati adipis, comparatiuam faciat Galeni sententiam, cum re vera aduersatiua sit, antecedenti orationi, ac propositioni: in qua decernens Galenus emplasticorum medicamentorum naturam; quatenùs huic aduersatur, taurini, hirciniq; adipis eadem, immediatè subdit. *Nàm tauri sanè, & hirci pinguedo, &c.* quasi dicat. Sed sic est, vel atqui, tauri, & hirci pinguedo, acrimoniam, multam, & igneam possidet, bouis autèm, capræq; minus; ergo emplasticorum medicamentorum naturam non sapiunt. His accedit, quòd cum post dictionem Nàm, altera adsit, ab aduersatio omissa, quæ est, sanè (habet enim Grecus contextus, ταῦρυ μὲν

Gal. verba in syllogisticam formam redacta.

Quòd Gal. absolutè loquutus sit de acrimonia, & caliditate adipis.

Vera interpretatio dictionis Nam.

E μὲν γὰρ, καὶ τράγου πιμελὴ, δριμύτητα πολλὴν ἔχει, καὶ πυρώδη, hoc est, Nàm tauri, sanè, & hirci pinguedò, &c.) cum peritissimi quiq; Græcarum literarum professores, decreuerint vocem, μὲν, seu quidèm, & sanè diuidendæ orationis gratia, positam esse, post coniunctionem, Nàm, vt scilicet sententia à sententia, & membrum, ab orationis præcedentis membro, discindatur: nullo pacto, comparatiuam, dicendum est esse, Galeni orationem de præfatis adipibus, sed aduersatiuam cum priori loquutione. quemadmodùm non solùm ex orthographia licet addiscere; sed ex legibus sancitis ad bonam faciendam comparationem: ad quam tria cum concurrant res comparata, res cui F comparatur, & qualitas quam communē vtriq; esse oportet, hæc si pensitare velimus, tantùm est, vt comparatiuè loquutus sit Galenus de natura emplasticorum medicamentorum, ac adipum; vt absolutam potiùs, de vtrisq; proposuerit orationem, sancientem emplastica medicamenta, siue calida, siue frigida, siue sicca, vel viscida sint, omni carère debere acrimonia: Taurinum verò, hircinumq; adipem, acrimoniam multam, & igneam possidère, bouis autem, capræq; minorem. Sed grammaticalibus his nugis neglectis; nullaq; habita ratione exemplorum, ciati pleni aqua tepida, & alterius pleni frigida; cum indigna sint huberiori tractatione: veniamus ad caput alterum, assertionis nonagesimæ octauæ, dicamusq; & Gal. & Auic. scribentes, pinguedi-G nem attestari super totius corporis frigiditatem, tūc loquutos esse comparatiuè, non absolutè: verùm differentiā assertionis spectemus in primis: Scripsit Apologiæ author, in antecedenti assertione, de adipe tùm hirci, tùm tauri, infert in præsenti, de pinguedine, dicitq; quòd à Gal. & Auic. creditur, quòd pinguedo attestatur super totius corporis frigiditatem: quasi idem possit inferri de adipe, quod de pinguedine ipse inferendum decernit. Sed enim, quod pinguedo, non frigiditatem & hanc absolutè, vel primò, sed humiditatem, attestetur, adeps verò siccitatem, Galenus 11. de simplic. exemplo suis, & bouis declarat. *Sus enim* H *benè habitus, pastusq; multam habet pinguedinem, ob naturalem temperamenti humiditatem. At boues, & capræ, & quæcumq; id genus cornigera ob siccitatem, adipem plurimum generant.* Hæc ibi Galenus qui clarissimam afferens doctrinam, in quibus animalibus proueniat pinguedo, & in quibus adeps, apertè ostendit, quam, vnum, ac alterum oleosum corpus ostendat temperiem: & proindè ridiculum esse putamus, à bonæq; logicę remotum præceptis, nō solùm asserere, pinguedinem primò attestari frigiditatem (cū humiditatem, ex Gal. demonstret) sed inferre, adeps hirci, & tauri non

Leges in faciendabona cōparatione.

Sententia assert. 98.

Falsa illatio ab adipe ad pinguedinem.

In quibus redundet pinguedo, & in quibus adeps.

Verba assert.

non calidus, & acris, est simpliciter; quia creditur, quod pinguedo attestetur super totius corporis frigiditatem: quandoquidem in alijs redundat adeps, & in alijs pinguedo; quę tamen, quomodò caliditatem vnà cum adnexa humiditate, non frigiditatem, demonstret, idem Galenus aphorismo. Ventres hieme, & vere, natura calidissimi sunt, &c. ostendit, ac in sequenti orationis particula libri 2. de simplic. patefacit. *Quæcumq; benè nutriuntur, ea omnia, aut pinguedinem, aut adipem obtinent, quæ uerò macilenta sunt, maleq; nutriuntur, sæpè omninò ne habere quidem, sæpè uerò paululum, idq; siccum, ut ægrè uti possis, apparet:* Iam verò, optima fiet nutritio, in corpore frigidiori? vel in quo frigiditas primò consistit? Nutritio, & coctio, cum à calore procedant, non video, quomodò frigiditatem, pinguedo ab vtraq; procedens, attestetur: cum omnis pinguedo excalfactoriam, & humectatoriam habeat facultatem, vt ob id nonnisi, in calidioribus, & humidioribus possit produci. Sed quid ad Galeni dicendum authoritatem? habens igitur Galenus citato capite. *Frigidioris autem temperaturæ inditia, sunt pilorum carentia, pinguedo, & frigiditas, quæ tangentibus obuiat.* qui fieri potest vt loquens hic comparatiuè Galenus, absolutè frigiditatem, per ea inditia, demostrari sentiat aduersarius? præterea cum non sola pinguedo frigidiorem arguat temperaturam, quomodò ex medicorum omnium placitis, ausus fuit asseuerare, solam pinguedinem absq; alijs, attestari super corporis frigiditatem? præterea decernens Aristoteles 8. de natura animal. 6. pinguescere animalia omnia, quibus venter calidus est, quiete, & immotione: quomodò in rei veritatę, pinguedo absolutam ostendit in corpore frigiditatem, & non minorem calorem? Si etenim calidus venter, & hic incalescit ex contactu cordis, hepatisq; præcipuè (ex quorum trium concursu, totius temperamentum insurgit) qui fieri potest, vt corpus, in quo pinguedo redundat, decernendum sit frigidum, quod ne insanus quidem producet? Ac si stare velimus cum ratione, quam pro Acchille habuimus: quomodò pinguedo, quę calida est, & humida, à frigido pendet? quæcumq; enim calida sunt, à calido fluunt, non frigido; atq; hanc veritatem animaduertens Galenus 2. de temperamentis, apertè scripsit. *Natura calidioribus, otiosam, & delicatam uitam expertis, temperiem ad humidius conuerti, unde fit, adeps, & pinguedo:* Hæc ille, qui in ea particula maximè obseruandus, in qua dixit, temperiem conuerti ad humidius quasi calida, humidaq; temperies (quę temperata à nobis dr̄) ea fit, quam ipsa attestatur pinguedo; vt in suibus omnium animaliū calidissimis, humidissimisq; licet intueri. quamobrem, côcluden-

A

Quod humiditas, & caliditas à pingued. attestetur.

B

Declaratio verborum Gal ex lib. artis Medicinalis.

C

Totius temperamentum vndè fluat.

D

Galeni sententia aduersa verbis libr. artis medicinalis.

E dum, moderatam pinguedinẽ, corporis absolutè frigidi, quodq; medij temperamenti præterijt terminos, nota non est, sed temperati, vel vt aduersario fiat satis, minus calidi, non absolutè frigidi. ita vt Gal. comparatiuè in rei veritate sit ibi loquutus: inquit n. propria lingua ψυχροτέρας κράσεως σημεῖα. τὸ ἄτριχον, τὸ πιμελῶδες, τὸ ψυχρὸν ἁπτομένοις: moderatę nãq; tẽperaturæ proijciẽs signa in cap. 51. deueniens ad signa intẽperatæ, statim ac in c. 52. retulit calidioris, signa frigidioris in sequenti proponit. Cœterùm quòd in calidioribus pinguedo proueniat, audiatur Gal. 2. de temperam. 4. *Quicquid (inquit) in sanguine pingue, leue, & tenue est, id in calidioribus corporibus alimentum quoddam calido fit, in frigidioribus seruatur; cũq; id uenæ extra se trasmiserint, ubi in frigidas particulas incidit,*

Comparatiua Gal. loquutio.

F *quod genus membranæ sunt, in ijs concrescit, in adipemq; uertitur, aut pinguedinem iuxtà animantium naturam*, ex qua Gal. sententia, cùm colligatur, non absolutam frigiditatem, sed minorem caliditatem, oleosum corpus ostendere. scribatq; Auic. lib. 1. fen. 2. doc. 3. cap. 3. *Pinguedinis autèm, & adipis congelatio super corpus minuitur, & augetur, secundùm minorationẽ caloris, & augumentum ipsius*, decernamus pinguedinis copiam, minorem arguere caliditatem in corpore. defectum verò, maiorem; sicq; sublata Galeniana cùm sit difficultas, quid de adipis, ac pinguedinis temperatura simplicitèr, & absolutè idem tradat Gal. spectemus.

Auicennæ pulchra sententia

G *EX grauissimorum authorum sententijs decernitur, pinguedinem omnem in genere calidam esse, & humidam; differreq; ratione sexus, ætatis, & temperamenti.* *Cap. XIII.*

ET si volumus, ueram dicti adipis, & aliorum simplicium medicamentorum, temperaturam cognoscere, debemus confugere ad ea, quæ de ipsis traduntur, ab Authoribus approbatis, dum simplicitèr, & absolutè loquuntur, non comparatiuè. Nonagesimæ octauæ assertionis existit particula. Huic igitũ satisfacere in præsenti tentantes: Gal. 2. illo de simplic. medic. facul. author approbatus, simplicitèr, & absolutè loquẽs, tùm in genere,

Particula assertionis 98.

H tùm in specie, de oleosi cuiusq; corporis temperie. *Omnis igitur (habet) pinguedinis facultas, ẽ humectatoria, & excalefactoria humanorum corporum: At differentiæ, quæ sunt cuiusq; sigillatim in maioris, minorisq; ratione sunt. Nam pinguedo suis, ut ad nos quidem largiùs humectare potest, sed non æquè excalfacere, sicuti neq; oleum: uerùm pinguedinis suum talis est caliditas, qualis spectatur in nobis. Porrò Taurorum adeps, suillo multò calidior est, & siccior. rursùm in memoria repetentibus nobis, marem fæmina esse tùm calidiorem, tùm sicciorem; marem autèm castratum assimulari fæminæ, uelut quidquid iuuenilis est ætatis, & inter iuuenilia,*

Mas castratus assimilatur fœminæ in temperatura.

fæminã

fœmina mare humidior est, & minus sicca: Sic, & adeps uitulinus, taurino minus tum calidus est, tum siccus; & hædorum, quàm caprarum, sed, & caprarum, minus quàm hircorum, & rursus taurorum, minus, quàm leonum. Nàm bouem adeps, omnium propè quadrupedum adipe potentiùs digerit, udm, & caliditate exuperat, & partium tenuitate: Itaq; si ipsum medicamentis ad ulcera, & phlegmonas conuenientib⁹ immisceas, non modò nihil adiuueris, uerum etiam læseris, nimirùm addita maiori, quàm conueniat acrimonia. Hæc ibi A

Galeni sententia de apipis temperatura.

pbatissimus author qui proferens, adipem omnem; siue pinguedinem excalfactoriam, & humectatoriam habere facultatem, differentiam dumtaxat ponit, in maiori, vel minori excalfactione, & & humectatione, desumpta, tùm ex temperatura animalium, diuersę speciei; tùm sexus, tùm ætatis, & ratione animaliũ, & ratione adipis: ità vt, animalia diuersæ speciei, quę calidum adepta sint temperamentum, pinguedinem producat calidam, quę magis calidum, calidiorem, quę calidissimum maximè calidam; exemplo desumpto animalium speciei suillæ, Caprinæ, & Bouinæ, necnon leoninę. In quibus speciebus, decernens mares calidiores esse fœminis, decernit etiam eorum adipem, atq; pinguedinem calidiorem, & magis siccam, pinguedine, & adipe existere fœminarum; vtrorumq; tamen, iuniores, senioribus, tam adipem, quàm pinguedinem calidiorem, humidioremq; obtinere: & ipsum quoq; adipem, atq; pinguedinem recentiorem, minùs tùm calidam, tùm humidam, antiquiori existere. ità vt cõparatio fiat à Gal. in præsenti, inter ipsam pinguedinem, maris, & fœminæ, speciei vnius cũ altera, ætatis senilis, & iuuenilis, & adhùc recẽtis, atq; vetustæ pinguedinis: quàm tamen absolutè considerans, calidam, & humidã esse decernit; ob acrimoniamq; in vlceribus, leoninam speciem reprobat: quã eãdẽ acrimoniam, cum hircinus quoq; (licèt minorem sit adeptus) hinc fit, cur in dysenteria minùs conueniat. Cæterùm q calida, & humida absolutè pinguedo res sit, Arist. audiatur, 3. de part. animal. cap. 2. & 4. de partibus animal. 5. vbi apertè scripsit. quòd pingue inter humida, cõmune ignis, & aëris est. Sed idem Gal. 4. de vsu, par. 9. duas afferens rationes, ad probandum pinguedinem esse calidam, primam ex sensu, quia vtimur illa pro oleo, adducit: secundam verò affert, quia citò inflammat: Auicenn. tract. 1. cantic. parte 1. *Omne (inquit) habens dominium pinguedinis calidum est, & humidum*; ex quibus Auic. verbis clarè spectatur, quòd si habens prædominium pinguedinis calidum est, & humidum, ipsum quoq; corpus pingue. his accedit, quòd quia pinguedo, nec non adeps, in partibus redundat calore præditis, in ventre nimirùm inferiori, quem ἐπιγάστριον vocant, vbi plurimus est calor, pro absoluenda ciborum coctione; in hepate, quod post cor

Adeps maris calidior adipe fœminarum.

Arist. sententia de temperatura pinguedinis.

Auicennę sent. de pingued. tẽperatura.

B C D

E cor,calidisſimum eſt;in corde caloris fonte,in renibus,quæ ex viſceribus maximè pingueſcunt, calida non niſi abſolutè eſſe poteſt pinguedo. Calidum.n.appellantes philoſophi,non quod calorem habet, ſed in quo calidum præualet frigido,& quanto gradu prævalet,tanto gradu tale eſt(vndè qualitas præualens contrariæ ſubiecto corpori tribuit denominationē; & ſi neutra alteri præualet, neutra tribuit,& corpus ſit,æqualitèr participans calorem,& frigus;quod non calidum,nec frigidum,ſed medium eſt) ex eo quià in adipe,atq; pinguedine,ac oleoſo quocumq; corpore(cuius ſpecies in exercitationibus medicis afferemus)calidum præualet frigido, & humidum adhuc inter pasſiuas qualitates, ſicco: corpus

Calidum quod dicatur à philoſophis.

F calidum,& humidum nuncupat. Et quamquàm huiuſmodi vox, calidum, frigidum quoq; ſiccum,& humidum,duobus dicat modis,abſolutè,& nō abſolutè; abſolutè quidèm,cum ſolùm ad vniuerſam naturam ſuam collatum eſt;vt homo calidus nuncupatur, quòd in eo calidi portio,exuperet. Non abſolutè verò, cum alteri comparatur,eiuſdem, aut diuerſæ ſpeciei; eiuſdem quidèm, vt ſi homo comparetur ad hominem,hircinus adeps ad caprinum,diuerſę autèm,vt ſi homo comparetur ad leonem, hirciniuſq; adeps ad leoninum,&c.quià tamen Gal.2.de ſimplic. cap.de pinguid.& adipe. abſq; vlla comparatione inquit: *Omnis(ergo)pinguedo extalfactoriam,& humectatoriam habet facultatem*, &c. hinc eſt,quod ea nobis

Calidum abſolutè, & reſpectiuè quod dicatur.

Gal. ſententia de adipis abſoluta temperie.

G ſemper fuit ſententia,quam adhùc detinendam putamus,& 4.illo de ſimplic.med.facul.& vbi vbi,de hircino,caprinoq; loquutus eſt adipe,calidum,& humidum per ſe conſideratū,hunc abſolutè decreuiſſe;in reſpectu verò ſexus,ętatiſq; comparatiuè,quemadmodùm ſuo loco decreuimus: & quià nulla cōparatio fieri poteſt inter emplaſtica medicamenta, quæ tùm calida, tùm ſicca eſſe poſſunt; & ipſum hircinum adipem qui propter acrimoniam excludit,non caliditatem(omni.n.emplaſtica pharmaca carere debent acrimonia)hinc fit,vt velit,nolit aduerſarius,vt abſolutè,calidus, igneus, acris, & mordax hircinus ſtatutus fuerit adeps, ob quam

H acrimoniam, iure dixit Gal. Itaq; ſi ipſum medicamentis ad vlcera,& phlegmonas conuenientibus immiſceas, non modò nihil adiuueris,verùm etiā læſeris, nimirùm maiori addita, quàm cōueniat acrimonia:vbi,licèt de Leonino Gal.loquatur,quià tamèn hircinus acrimoniæ expers non eſt; hinc fit,vt ſiuè comparatiuè, ſiuè abſolutè ſit Galenus loquutus in vlceribus, in dyſenterijs minùs conueniat. Sed quomodò hircinus adeps calidus, ſit, & humidus, non abſolutè ſiccus, præter Aduerſarij placita, clarius in ſequenti pateſcet.

EX propria, atq; determinata animantis temperie, decernitur, nullo pacto hircinum adipem esse absolutè siccum; ex discrimineq; temperiei maris, & fœminæ, discrimen commostratur in adipe utriusq;. A

Cap. XIIII.

IRCINVM adipem (cuius gratiâ omnis in philosophia, ac medicina, orta est, inter nos, atq; Apologiæ Authores discordia) calidum, & siccum absolutè esse his verbis asseruit aduersarius. *Verumenimuerò, quæ exiccant, quia ut plurimum habent adiunctam alteram qualitatum actiuarum; nempè aut calefacientem, aut refrigerantem (undè in ulceribus necessum est administrare aut calida, & sicca; aut frigida, & sicca) frigida non compelunt; quoniam frigidum ulceribus mordax; ergo calida, & sicca: cuiusmodi temperamenti est adeps hircinus.* B Cœterùm, huiuscè viri assertio, nùm veritati consona, Animantis, cuius est adeps, temperies demonstrabit: sic.n. decreuit Gal. 7. illo de simplic. medic. facult. asserens iuxtà animalis temperamentum, hoc ipsum sortitum esse, & adipem. Esto igitur hirci nomine, intelligendum esse, caprarum maritum, vt alibi explicauimus. Animantis huius temperiem asserens idem 8. Meth. Med. cap. 8. vbi eorum docuit temperamentum, in quib⁹ calidum pręualet frigido, & humidum sicco hęc habet. *Maximè omnium putredinis morbis, hæc intemperies (calida .s. & humida) exposita est, quòd per ipsam sanitatem proximè ad putredinem accedit, veluti tùm ex sudoribus conijcere est, qui grauitèr his olent,* C *tùm etiam ex urinis, deiectione, atq; etiam ipsa respiratione, siuè potiùs expirátione (nàm ἐκπνοῆς Græcus habet contextus) etenim, qualis est hircorum, talis est, & talium naturarum temperies.* atq; hucvsq; Gal. ex cuius doctrina, cum colligatur, calidam, & humidam temperiē, putredinis morbis esse subiectam, hancq; ipsam, reperiri in hirco; quomodò eius adeps, absolutè decernendus sit siccus, non facilè patet. eoq; magìs, cum Plinio Authore, Ioanne Pierio Valerano, ac alijs, qui de re rustica scripsêrunt; tàm hircus, quàm capra, continuè videatur subijci febri, quæ nonnisi putredinis alicuius existit inditium, proindeq; calidi, & humidi temperamenti: quod sanè, tùm cœtera demonstrant, tum seminis in mare, ac lactis in fœmina redundantia, sanguinis conditio, pilorum copia, ac longitudo, D vitæ diuturnitas, mores, & pleraq; innumera. Ac omnium, vt patescat ratio, seminis redundantia (vndè prōptitudo ad venerem, quam innoxiè, tàm mas, quàm fœmina exercent) calidam, & humidam, ostendunt naturam; quoniam cum ex sanguine generet semen, & sanguis copiosissimus sit (sufficit enim seminis lactis, ac adipis generationi) nonnisi calida, & humida vtriusq; esse potest temperies; quandoquidèm, hæc etiam ea est, quæ ab immodico veneris

Verba assertionis 78. & 79.

Assert. 79.

Galeni positio de adipis cuiusq; temperie.

Hirci temperies ex Gal. qualis.

Signa calidi, & humidi temperamenti in hirco.

Qui Venerem innoxiè ferāt

E veneris vsu, minùs labefactatur. Verùm in sanguine persistentes, ac lacte, indubitatum hoc est, vtriusq; dulcedinem, atq; iucunditatem, calidam, & humidam animantis huius significare naturã. Nàm de sanguine, loquens Gal. 3. de aliment. facult. ex Homeri sententia, iucundum esse in cibo asseuerauit. De lacte, haud ambigendum, calidum esse, & humidum. *Dulce lac, recenterq; mulsum (dicebat Isaacchus, AEbraeus lib. de dietis particul. cap. 54.) calidum est, quasi à medio primi gradus, usq; ad initium secundi, quod monstrat eius sapiditas, quae sapori sanguinis est propinqua, facilisq; eius mutabilitas, qua in sanguinem mutatur, undè non minùs humidum est.* Calidam igitur, & humidam, huiusmodi animantium species, cum sit adepta temperaturã, quò ad semen, sanguinem, atq; lac: talem quoq; adeptũ

Hircinus sãguis iucundus in cibo.

F esse totum animal, minus verendum: & sanè, quò ad lac, nisi calidum, hoc esset, & humidum, haud fœlicitèr, in totius siccitatibus, ac praesertim ventriculi, ex Gal. praecepto 7. Meth. cap. 7. vteremur. Pilorum copia, ac multitudo (qua mas, & fœmina scatet) quomodò calidam, & humidam vtriusq; ostendat naturam, Gal. lib. artis medicinalis, & 2. de vsu partium, manifestè proponit: caliditatem etenim, pilorum attextatur copia, humiditatem verò, longitudo, mollities, atq; crassities, vt ex Auic. quoq; colligitur lib. 1. fen. 2. doc. 3. cap. 3. Vitę longitudo, quam arguat temperaturam, ex Arist. petatur lib. de long. & breuit. vitae, necnon à rei natura, ac veritate, quae cum passìm decernat, calido animal, viuere, & hu-

Caprinum lac siccitatibus vẽtriculi opitulatur.

G mido nutriri: porrò ni calidum, & humidum huiusmodi animantis esset temperamentum, nullo pacto eiusdem vita esset, in tanta seminis effusione, lactisq; redundantia, ab huberibus deducta, diuturna. Nàm ad octonos annos, & in AEthiopia, ad decimum tertium viuere, lib. 8. commonefecit Plinius. Quod spectat ad mores (quos à substantiae temperatura, dependère 2. de semine cap. 2. & lib. quòd animi mores, corporis insequantur temperamentum, adnotauit Gal.) profectò, cum eiusmodi animantis speciei, ducem pastores non constituerint, ob lubricam, mobilẽq; naturam lasciuum, vagumq; ingenium, ob vorandi auiditatem

Animal, calido viuit, humido nutritur.

AEtas caprarum, & hircorum.

H hac illac tàm capra, quàm hircus cursitet, loco stare nesciat, è grege prima omnium prodeat; per aures perinde, atq; per nares spiritum emittat, & vicissìm recipiat, oculis noctu splendeat, lucem eiaculet, arrosa omnia comburat dentibus, vno anno coeat, semper febriat (vt si febris aliquandò deficiat, animal intereat, quod dictu est, adeò intensum, in eo esse calorem, vt ad eius defectum intereat) frigidis pascatur alimentis, alaterno scilicet, agresti cytiso, iligneis, quernisq; fructibus.

Animalium species nõ habens custodẽ, & causa.

(Posthinc digressus iubeo frondentia capris

I *Arbuta*

Aliments capriuę speciei.

Arbuta sufficere: dicebat Virgil. A

Pascuntur uerò siluas, & summa Licæi

Horrentesq; rubos, & amantes ardua dumos:

canebat Lucretius, qui minus etiam subticuit,

Quippe uidere licet, pinguescere sæpè cicuta,

Barbigeras pecudes homini, quæ est acre uenenum.)

ac præter hęc omnia, speciei eiusdē acutus, oliduſq; sit odor. Firmissimè decernendum, calidum in primis illam adeptam esse tēperamentum, nùm verò absolutè siccum, vel absolutè humidum, Gal. his verbis assignat. *Capra* (habet 3. de aliment. facult. 2.) *sui, & homini comparata est multùm sicca, bobus uerò humida.* quod idem repetens 2. de simplic. *Capram* (dixit) *respectu ouium, esse siccam, respectu boum, humidam: sicciorem sue, ouem habere carnem, hac capram, qua bouem, quo deniq; leonem.* Ità vt facta comparatione ad diuersa animantia, caprina species, nō semper, & absolutè sit in passiuis qualitatibus sicca, sed etiam humida: quarè si tale eiusdem est temperamentum, nullo modo asseuerandum ipsius adipem esse absolutè siccum, sed facta comparatione cum sue, homine, & oue: humidum verò, cum boue, atq; leone. Sed.n. de caprino adipe tàm maris, quàm fœminæ, priusquam temperiem assignemus, repetamus ex Gal. genericè, adipis temperaturam. Gal. ergo proponēs 11. illo de simplic. *Adipem sequi animantis temperiem*, scribit 1. de elemētis 6. & 1. de temperamentis cap eodem. *Hoc genere sanguis, pituita, adeps, uinum, oleum, mel, quicquid his simile est, humidum dicitur.* & 2. de tēper. 3. concludens ait. *Commodè igitur dictum ueteribus est, humidissimā esse adipem*: & 1. de temper. vlt. textatum reliquit. *Cærebro autem ipso adeps est humidior, cui concretio contingit, propterea quòd membranis adiacet, crasso namq; oleo est similis, eoq; congelatur, ubi cum frigidis, & & exanguibus particulis coniungitur.* Sed de adipis temperie, alibi quoq; ad satietatem allata, satis colligat (si libet) vir doctus, falsissimum esse in medicina, asserere, adipem omnem genericè esse absolutè siccum; Quòd si ad præfatę speciei sexum deuenire velimus, equidem firmissimum, in eàdem medicina est, adipem maris calidiorem esse, & minùs humidum, adipe fœminę. *Porrò calidior semper, ac siccior est, masculorum animalium adeps, & horum ipsorum erectorum, minus tum calidus, tum siccus, quippè mas castratus, eiusdem sempèr generis fœminæ assimilatur: hoc autèm sermonis caput commune est,* (11. de simplic. dixit) *cuius meminisse oportet, pro animalium temperatura, semper existere differentias eius, quæ in illis est pinguedinis, aut adipis, aut quocumq; modo libet appellare totum hoc genus corporis, in animantibus oleosi, & pinguis.* hæc ibi Galenus, à quo, cum duo sempiternę veritatis habeamus præcepta, ad dignoscendam, adipis cuiusq; animantis

Capræ temperamentum.

B

Gal. ni pulchra doctrina ad significandam adipis temperiem.

C

Assertionis aduersarii falsitas de adipis temperat. Gal. doctrina.

D

E animantis pinguedinem: concludamus, hircinum adipem calidiorem, & minùs humidum, caprino, tùm proptèr caloris copiã, tum laborem, ac vitæ genus existere: sic enim decreuit idem Gal. 3. de causis pul. 2. de semine; 5. aphoris. 42. & 3. eorundem 62. vt propterea caprinus seu fœminæ adeps, minus calidus, & magis humidus sit. Verùm quid de acrimonia, mordacitate, ac igneitate dicendum? Ad hæc breuitati studentes. Secundarias has qualitates, insequi primas, vel vt dixit Apologiæ author, propriã formam, est indubitatum; vt propterea cum forma complexionalis hircini adipis, collocata sit in maiori caliditate, & maiori siccitate, quàm fœminę: complexionem maris insequatur, minùs
F autem fœminæ: Minori etenim iuncta humiditati hircini adipis caliditas, maiori verò caprini igneitas, acrimonia, & mordacitas in hircino acuit; ex quo postmodum fit; vt acrimoniæ, igneitatis, atq; mordacitatis, cum magis fit particeps, in dysenteria haud côueniat; côuenientissimus verò caprinus sit, quia, & ocyssimè côcrescit, & intestinorũ morsus magìs obtũdit. vt 1. de simpl. cap. 34. refert Gal. qui eandem referens sententiam, quam 12. Meth. 1. apportauit. chondri, tragiq; succum commendat, ceratum, adipemq; caprinum. Tantam verò sequi in hirco caliditatem, præfatas secundarias qualitates; indè colligitur quod Archelaus, & Alcmeon, ardentissimã per aures, ac nares spirare animam, tàm hircum, quàm capram prodidêre: indigens namq;
G suprema hęc in vtroq; caliditas (sed maior in mare, quàm in fœmina, allatas ob causas) continua euentilatione refrigerationeq; per inspirationem, & expirationem celebrata; prouida natura, non solùm nares, & os excogitauit, sed aures, quarum beneficio, mitigaretur, ac euentilaretur, sed properemus ad calcem.

Adeps hircinus qualis.

Hircinus adeps cur reprobatus in dysenteria.

Hircus cur spiret per aures ac nares.

DEFENDITVR titulus nostri Paradoxi; explicatur quid illud sit, quod in librorum uel operum initijs insculptum uisitur: ubi quàm absoluta nostra fuerit inscriptio, quàm manca Authorum Apologiæ, ex Tituli, Periocha, Argumenti, Indicis, atq; Rubricæ usu, & explicata essentia, innotescit. *Cap. XV.*

H RETROGRADO procedentes ordine, superest nũc; vt explosis in philosophia, bonaq; logica, atq; sciẽtia, quę de sermone est, aduersariorum rationib', exẽplis, & authoritatibus; ad ea traducamus hunc stilum, quæ ab assertione 93. vsq; ad 99. ab eisdẽ sunt scripta, tùm aduersùs nostrę paradoxæ côclusionis titulũ, tũ verborũ in eiusdẽ corpore, assertionẽ. Grãmatici igr̃, Rethoris, Dialecti, Philosophi, ac Medici fungens Apologiæ author officio. Exordiens à pen-

Asser. 93. ficatione insculpti à nobis tituli. Incipiamus (dixit) à titulo tui paradoxi, vbi statim in primis verbis ais. *Hircini adipis in dysentericis curandis deiectionibus, pratèr medicorum omnium sententiam, qui* A

Asser. 94. *eo assolent uti, rationibus, & authoritatibus improbatur usus. Nos autèm quid per dysentericas deiectiones insinues, haud facilè percipere possumus, scimus tamèn dysenteriam esse ulcus, & morbum in intestinis, deiectiones uerò in dyseteria esse symptomata. &c.* quousq; cócludat, *undè manifestè apparet, te commmuniter, & largo modo accepisse, & insculpsisse titulum tui paradoxi, & non strictè, & propriè, quemadmodum conuenit in scientia demonstratiua, in qua ne synonimorum quidem uerborum admittitur usus.* Hæc ibi septuagenarius; cui in his quoq; vt fiat satis. Sciendum

Ratio eorum quæ apponi consueuerunt in libr. initiis. occurrit in primis, quòd cum in librorum initijs titulus apponatur, siue inscriptio, periocha, siue summa, vel argumentum, quò omnia in eis contenta, primò innotescant aspectu. Titulus nostri paradoxi adeò absolutus est, vt vel maximè allato satisfaciat fini. Siquidèm illicò ad eius inspectionem, innotescit legenti, nostrum fuisse institutum, hircini adipis vsum, in dysentericis curandis deiectionibus, interdicere: quo sanè adipe, cum omnium penè medicorum vtatur schola; hinc est, vt paradoxam dixerimus cóclusionem, & hanc pratèr medicorum omnium sententiam. Titulus ergo optimè hucusq; sonat: Et quoniam, dysentericarum B

Dysentericæ deiectionis nomine quid intelligendum. deiectionum nomine, accedit morbus in soluta vnitate, symptoma cósequens morbum, nimirum dolor, atq; deiectio huic annexa; non minùs bellè sonare videtur, quicquid in paradoxi corpore scriptum est, ac in ipsiusmet titulo; vt ꝓpterea cum nostrum institutum sit, hircinum damnare adipem, in morbo, atq; præfatis symptomatis: haud est, vt scribat aduersarius in 96. assertione, communitèr, & largo modo nos insculpsisse titulum nostri paradoxi. Cæterùm, satius adhùc vt fiat ægregio seni; videamus quid verè sit, tota illa oratio, à nobis appicta, in principio paradoxi. an scilicet titulus, inscriptio, periocha, vel argumentum. Ab C

Inscriptionis definitio. inscriptione igitur sumentes exordium, cum inscriptio, vel titulus ἐπιγραφή à Græcis vocata, ab ἐπιγράφω deducto nomine, vel τίτλος, (vt diuo placuit Ioanni Euangelistæ cap. 19.) sit vno, aut non multo pluribus verbis, compræhensio, eius partis operis, cuius gratià, cæteræ omnes veniunt, ad constitutionem totius; summa verò, περιοχή dicitata, compræhensio paritèr, copiosioribus quidèm verbis, sed non multis, eius operis partis, cuius gratia cæteræ omnes innotescunt. Argumentum autèm (ὑποκείμενον vocatum à Græcis, subiectum à latinis) materia illa, quæ indicatur ab inscriptione, ac titulo, ita vt, comprænsio, vel indicatio sit, potiorum capitum, atq; librorum, de quib' pertractat author: D

Summæ defin.

Argum. defin.

porrò

E porrò breuitati intenti, id totum quod in nostrorum scriptorum initio, positum est, inscriptionis, siue Tituli, ac Periochæ, siuè summæ sapit naturam: inscriptionis quidem, quoniam gaudens hæc vno, aut non multò pluribus nominibus, redactis omnibus quæ à nobis ibi conscripta sunt, sub Paradoxę conclusionis nomine; nulli dubium, tituli conditiones illud repræsentare: Periochæ verò, quia copiosioribus hæc contenta nominibus: ea omnia titulum insequuntur, quę Periocham complent. erant autem. *Hircini adipis, in dysentericis curandis deiectionibus, præter medicorum omnium sententiam, qui eo assolent uti, rationibus, & authoritatibus improbatur usus:* & licèt Titulum, Periochæ in nostris scriptis postposuerimus, addentes in fine. Paradoxa Conclusio. Iosephi, &c. dandum id incuriæ est, tum mei scribentis, tum legentis authoris diligētiæ: iuxta cuius leges, dicendum forsàn erat. Paradoxa conclusio. in qua hircini adips, &c. Sed valeat, vana hęc contemplatio, dicamusq; obitèr, quod quia titulus breuis esse solet, hinc argumenti orta fuit necessitas, inde verò Periochæ (quemadmodum in omnibus licet intueri Galeni operibus, recognitis nuper ab Ill. admodum, & excellētiss. Hieronymo Mercuriali:) Videndum nunc, in dictorum aduersarij gratiam, quo nomine cohonestanda sint, quæcumq; in initio ipsius scripto[illegible] appicta: Vt igitur plenissimè res habeat. scribēte eo. *Apologia, &c. in qua aeregitur, quòd non perperàm agunt in medicina factitanda, non administrant remedia indifferentèr, aut nullo consilio, uel ratione moti. Non sunt simplicitèr, uel communitèr practicantes, non empirici; Et demùm quod numquam cæcutierunt, neq; cæcutiant in arte medica, &c.* In hanc firmitèr deueniendum putamus sententiam. Titulum quidèm, esse; quo cohonestata est, aduersariorum lucubratio. Nàm Apologia, vna complexa verbo, siue nomine, compræhensionem totius operis; cuius gratià cœteræ omnes veniunt, demonstrat (venit autem defensio, vel defensiua oratio, siue potiùs offensiua, si rectè animaduertātur, in ea omnia, quæ à nobis scripta sunt in paradoxo:) cœterùm, quæ sequuntur, Apologię nomen, indicem potiùs, dicendorum, aut elenchum repræsentare videntur, quàm Periochæ naturam, vel argumenti. Si .n. singula perpendantur, sub multis, diuersisq; titulis (quod indicis proprium esse videtur) conscripta esse comperiemus; siquidē scriptum ibi sub vno titulo est; eum cum assecl[illegible], non perperàm agere, in medicina: in altero, non administrare remedia indifferentèr, nullo consilio, vel ratione; in alio, non esse simplicitèr practicantem, non empiricum, &c. & demùm numquàm cœcutire, vel cœcutijsse, &c. vt propterea in indicis naturam, cum tota dictoru m scriptorumq; Authoris Apologiæ series vergat: meritò

Argumēti necessitas vndè orta.

Exordium scriptorum Aduersarii.

Index eorum quæ in Apologia astruātur.

Marginal letters: F (beside "tes in fine"), G (beside "rentèr, aut nullo"), H (beside ".n. singula").

index vocari posſit, atq; hic maledicētiarum. Sed.n. clarior adhuc A
vt res ipſa reddat, quid index, quidue Barbarorum Rubrica, hac occaſione ſint, explicandum: Sic enim, quæ præponi conſueuerint antiqui, in librorum initijs; quæue neotherici, ante ſingula librorum capita, queuæ poſtponere, comperire tentabimus. Quod itaq; ad indicem, eiuſq; vſum, apponi hic conſueuit in lib. initijs, immediatè poſt titulum, atq; argumentum; licèt non rarò quoq; in fine; vt vniuerſa diſtinctè, atq; ſummatìm innoteſcant legenti;

Indicis vſus, & definitio. vndè meritò definitus eſt index (ἐλεγχὸς nuncupatus à Græcis) comprehenſio quædã diſtincta, atq; ſummatìm facta, eorum omnium, quæ in opere fuſiori oratione tractantur: quæ definitio, cum ſatis per ſe pateſcat (comprahenſio .n. eſt genus ad Titulum, Periocham, & Argumentum; differentia collocata eſt, in genus inſectantibus particulis) dicamus obitèr, aberraſſe Ambroſium B
Calepinum, & Authorem illum Cornucopiam appellatum; vt qui videntes indicem vocatum à Græcis eſſe elenchum, vnanimitèr mandarunt ſcriptis, indicem appellari, cuiuſq; operis titulum, qui tamèn quãtum ab indice propriè differat, inde patet, quòd index (vt adnotauit Scaliger) ſunt multi, diuerſarum rerum Tituli, cuius proprium eſt, nuda dumtaxat rerum variarum vocabula (quibus

Titulus vndè dictus ſit. copioſisſimis gaudet [illegible] medium: titulus verò (ἀπὸ τῆς τιμῆς, hoc eſt ab honore, qui per eum operibus impertitur, ab eodem vocatus) vnitate gaudet rerum, in operibus collocata, & ſita. & re vera, index nil aliud eſt, quàm tabula, nuncupata à vulgo me-

Index Medicorum eſt tabula. dicorum; cum tanquam in tabula rerum varietates exiſtant ap- C
pictæ. Verùm quidem eſt, quod vbì multi tituli, indicis tituli ſententias comprahendunt, ad argumenti naturam reducuntur; quæ adhuc ſententiæ, ſi breuioribus ſunt conſcriptæ verbis, periochæ ſapiunt naturam. prioris generis eſt, Tabula ad Gal. libros fabricata, ab Illuſt. Braſſauola Ferrarienſi: ſecundi verò tùm Plinianus index factus ab admodùm Reu. Fratre Ioanne Camerte, Theologo, ac Philoſopho, Franciſcanorum conſumatisſimo: tùm Tabula

Rubricę vſus & inuentum. illa, ad Ariſt. opera, Antonij Zimaræ. Cœterùm de Rubrica id cōmentatione dignum occurrit, fuiſſe in primis Barbarorum inuentum, vocatamq; eſſe Rubricam ſecũdò à rubro, quo adnotare ſo- D
liti illi erãt colore. quemadmodũ tùm ab alijs, tùm potisſimùm à Iuriſperitis, & ab vno Andrea Lacuna inter medicos excellentisſimo obſeruatum comperimus, in ſua quadam epithome: quæ comprahenſio paritèr eſt diſtincta eorum, quæ in capitè deprehenduntur, ſed breuiori oratione, atq; paucitate verborum. De oratiuncula illa, capitib' quibuſcũq; librorũ ꝑpoſita, id ſciẽdum occurrit, quod veluti, ad legentium cõprahenſionem, facit librorum titulus,

E titulus, aut inscriptio, sic breuis illa oratio, periochæ naturam sapiens, vel argumenti: Nàm quemadmodum in vniuersali libri alicuius argumento, vniuersalis substernit materia, qua vniuersum opus extat refertum; sic, & in particulari, in quo tanquam ad primum, omnia in eodem contenta referuntur. Atq; his hunc in modum constitutis, redactisq; ad tituli, & indicis naturam, ijs omnibus, quæ in initio scriptorum suorum apposuit aduersarius; nihil in primis est, cur Apologiæ nomine sua decorare debuisset scripta: siquidèm literariam, cum ei dirimendam proposuerimus litẽ, litigiosam hanc præstitit, & calumnijs inculpantiumq; nominum elencho exornauit: neq; etiam est, vt immediatè, ab Apologię nomine, totam illam lamentationum seriem conscribat, quandò
F Auth. Gal. nomina omnia quibus nos fuimus vsi, sunt approbata, nec in disputatione sunt indecora, neue à Gal. videamur recessisse per vnguem, videamus quomodò vniuersa eius opera, singulis existant referta.

EXPVRGATVR Integrum Paradoxum, ab omnibus nominalibus calumnijs, de quibus, tùm in maledicentiarum elencho, tùm uniuersa Apologia, conquesti sunt authores ipsius. decernitur ex ambitioso, litigiosoq; eorundem sermone, datam nobis fuisse ansam respondendi: ac quomodò corrigendus sit aliquis, declaratur. Cap. XVI.

G QVO' Nulli vnquàm hominum, vniq; in primis Apologię Authori, seorsùm consultò iniuriam facere, fuisse in animo nobis; suasum quis possit habere; superest, pro philosophica hac absoluenda tela, onomasticam omnem, de qua idem conquestus est, dirimere contẽtionem; Esto igitur, scripsisse nos in paradoxo, vt in assertione 90. asseruit aduersarius, eos allucinari, cœcutire, vel perperàm agere, soli innixos esse praxi, nulliq; rationi, vel consilio; qui indifferentèr in dysentericis deiectionibus (dolore vrgente, ac virium stante ruina) adipe vtuntur hircino; nil causæ est, cur conquerãtur, in assert. 113. nos vltrò eum nimis carpere, lacessereq; eoq; tendere, vt illius existimationem minuamus, denigremus, ac
H prosternamus: quandoquidèm, proferentes nos eiusmodi orationis typum. *Medicorum omnium demiror ingenium, qui fieri potuerit, ut à Galeni usq; tempestate in ea cæcutierit admirandare, &c. & in fine Paradoxi. His itaquè nouis authoritatibus adductus, hircinum adipem in dysentericis curandis deiectionibus, perperam adhiberi existimo.* Nullum specificè, visum est nobis Apologiæ Authorum lacessere, iniuriaquè afficere: proptereaquod, Galenum sectantes, verba conati fuimus accommodare, non indecora disputationi,

Verba asser. 113.

Verba Paradoxi.

quam sumus exorsi: vtq; omnium rationem afferamus, ac causam: A
Verba assert. 174. vsi fuimus in epistola ad doctissimum Augustinum Angelellum conscripta, ea voce, primarium; quam sanè nō aliundè fuimus expiscati, ac ab ipsa rei veritate, ac Iurisconsultorum placitis. qm̄ decernentes hi, ex prioritate sedis, & loci c. ex ore. de priuil. c. 1. & cap. statuimus de maiori, & obedientia, prioritatem dignitatis declarari, quia optimus ille senex Liuius Anechinus, & ante hunc amantissimus mihi parens, Phauorinus Clauarius, priorem potiti sunt sedem, ac locum, tùm in consultationib', tùm alijs quibuscumq; publicis functionibus, hinc dictionem primarium fuimus expiscati.
Assertio 115. *Sed quòd collegas meos meq; und simul tangit ægreferimus, scribis. n. admirans medicorum omnium ingenium quomodò cæcutierimus, & in dies magis cæcutiamus, in administrando adipe hircino, nimis mordax, & satiricū uerbū illud cæcutire. sat fuisset rationales nos medicos debebas appellare, &c.* B Porrò, abstinendum erat, ab eiusmodi orationis particula, & præsertim à verbo cæcutire: Verùm quia Gal. 3. Meth. cap. 7. eos allucinari dixit, qui confundunt remedia, quòd nulli corporis naturæ deesse videantur, quid sit ex vsu, absq; vlla animi malignitate, venit nobis in mentem verbum cæcutire, ita vt allucinari cum Gal. dicendum erat, vel saltèm, aberrare.
Assertio 116. *Præterea subdis, qua ratione, quouè recto consilio, quauè commoti experientia, uos hoc sempèr indifferentèr sectemini institutum &c.* Ad hæc omnia, pro defensione illius vocis indifferenter quæ ἀδιαφορῶς est apud Græcos .i. sine discrimine, vel indiscriminatim apud latinos, certè, vtens Gal. ea voce 1. & 2. Meth. per vniuersum, ac dicens, fortuitò, & temerè eos agere, qui methodo non inueniunt (quandò methodo inuenire, ex aduerso opponitur ei, quod est fortuitò, & temerè agere.) C Nos vbi fortuitò dicere debebamus, polilogia cōtensi, indifferētèr, sine consilio, ac ratione eos agere diximus, qui sine methodo inuestigant remedia; è quo sanè genere, quis fuerit; expressum à nobis, quid non est, assertio reddit nulla.
Assertio 117. *Scribis enim ut hinc uobiscum exordiar litem, postquàm mihi uobiscum res est; ægreferimus sanè, litigiosos abs te existimari.* Bone Deus, scripsimus æquo animo in paradoxi calce. (*Sic enim Literaria inter nos scaturiet pugna*) & conquerūt Apolog. authores, quòd litigiosos eos existimauerimus: neq; subticuimus alibi præfatam orationis particulam; quid inde? Si nobis cum philosophis, ac medicis proponitur auferēda discordia; D quid solliciti esse debebant aduersarij, de litis nomenclatura? libera animi voluntate, apertaq; libertate philosophandi, discordiam proposuimus philosophicam, & medicam, & cōqueruntur, quòd litigiosos existimauerimus? Sed valeat iam lamentatio vana, & futilis.
Assertio 118. *Taceo quod asseris nos perperam uti in dysenterijs curandis, adipe*

E *adipe hircino*, Ecce Galenus pafsim, libr. de placitis Platonis, & Hyppoc. Illuftris quin etiam Mercurialis, ac quicumq; politioribus funt delectati literis, vbi malè, ac peruerfè medicamenta adhiberi à medicis animaduertêrunt, indifferentèr itèm, ac abfq; confilio, vel fine methodo (quemadmodum in dyfenteria vrgente dolore, ac viridum ftante ruina, eft hircinum adhibere adipẽ) perperam, vfi funt dictione (à verbo forfàn perpetro nomenclatura deducta) Nunc fi accufandus Paradoxi author fatirici fcriptoris vitio, carpendufuè, quòd fatiriacè agat, prudentiorum virorum commendamus iudicio, Adnotetur hoc interim cum Gal. 7. de decretis Hyp. & Plat. cap. 2. ad inftar Crifippi eos effe, qui vocabulorum, non rerum differentias aduertunt, ftudentq; proprie-F tati. Sed reliquas iam diluamus quœrelas, ac lamenrationes. Quœrimonia adeft infignis in corpore Apologiæ, quòd dixerimus in initio Paradoxi, Vetuftiorib' artis medicæ practicis, fcribentes nos, occafionem præftare: conqueruntur inquam, quòd practicos, atq; vetuftos eos nuncupauerimus: Pro vana hac diluenda lamentatione; Adnotatione occurrit dignum, ex Gal. 3. Meth. cap. cit. quòd cum duo remediorum fint inftrumenta experientia nimirum, & ratio. rationabiles hinc appellati medici, empitici inde: non eos practicos nuncupauimus, quià experientiæ funt addicti, fed ab actu practico, in quo praxim exercentes, reperiuntur. quo etiam nomine, minimè indignatus excellentisfimus Mercurialis, primariũ Medicinæ practicæ interpratem, Pata-G uij primùm, Bononiæ poftea, nunc Pifis, nuncupari congaudet; & ego practicam, fexto ab hinc anno, medicinam Camerini exerceo; & illi Fabriani, fortaffe abhinc vigefimo. Empiricos quidẽ genericè dictitauimus eos, qui fola experientia vtentes, cum videant (ex Gal.) cui Ariftolochia vlcus carne non impleuit, huic thus conferre, cui autem thus non contulit, ei irim admotam effe vtilem iudicant, & proindè quamplura eiufdem fpeciei medicamenta farcotica in vnum confundunt, quò nulli corporis naturæ defit, quod fit ex vfu (rationabile enim eft inquit Gal. non omnes ab omnibus medicamentis fimilitèr affici:) Quamobrèm, à pri-H mo ad vltimum, cum fatis fuperq; patefcat, qualis in paradoxo, fcribendi nobis fuerit animus, reftat, vt paucis perpẽdamus apertam anfam refpondendi, fubminiftratam nobis ab Apologiæ authoribus, tũ per vniuerfam eorum Apologiam, tum repetitas epiftolas; Efto igitur, in affertione quinta, aduerfarios confcripfiffe. *Sed uideamus, an tua ratio fubfiftat in philofophia, medicina, uel fortaffis in bona logica*; (in his enim propofita difcordia, tanquàm in trutina libranda erat) quid caufę erat eifdem, affeuerare, nos pro Achille

Sunt verba affertionis 90.

Galeni fententia ex lib. Methodi.

Vnde fubminiftrata fuerit anfa refpondendi ad omnes affert.

Achille, al'atam à nobis rationem habere, vt in asser.4. nostram A
doctrinam in medicina labi, vt in asser. 16. non subsistere vt in 20. rationem nostram peccare in logica, & deceptos esse à fallacia accidentis, vt in 27. nouam nostram esse medendi doctrinam, vt in 103. nouos nostros in medicina esse scopos, vt in 107. esto inquam totam Apologiam refertam esse huiusmodi, contra Authorem Paradoxi, calumnijs; quas consultò prætermittentes non afferimus, ne satirici scriptoris, aduersarij subeant nomen. Quid in calce Apologiæ dicendum erat, iure vocandam esse Apologiam, hanc eorum lucubrationem. Sperareq; sic facilè, ad veram medendi Methodum, & in optimorum tot nostrorum patrum doctrinam me reuersurum? Quibus adhùc minus (quisquis fuerit) author contentus, suspectum perscripsit, nos habemus ingenium B
tuum, aliaq; innumera, quę coëgerunt, impulêruntq; vt ad arenam, in his nostris philosophicis exercitationibus descenderemus. quibus vt tandem finem imponamus, hæc adnotasse cum Diuo Gregorio Nazianzeno in oratione de modestia in disceptationibus obseruanda, non sit ab re. Inquit Sanctissimus Vir, circa finem orationis. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐκεῖνον διόρθωσαι, καὶ τοῦτο πράως, καὶ φιλανθρώπως, μὴ ὡς ἐχθρὸς, μηδ' ὡς ἀπότομος ἰατρὸς, μὴ ὡς ἓν τοῦτο μόνον, εἰδὼς τὴν καῦσιν, καὶ τὴν τομὴν, τὸ δὲ σεαυτοῦ κατάγνωθι, καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς σῆς. *Cæterum* (hoc est) *corrigendus est aliquis. facias igitur hoc modestè, & humanitèr, & nequaquàm ut inimicus, nec ut Medicus incidens; ac non solùm agnoscito, quemadmodùm ille iniuri, aut incidi debeat, sed & te ipsum, ac propriam agnoscito infirmitatem:* & alia multa enarrat ibi Insignis Theologus, cuius C
aliam afferentes effatu dignam sententiam, scribit paulò suprà. *Sapientia est, ut quis se ipsum cognoscat, & haud quaquam extollat, ne illi idem, quod uocibus eueniat, quæ pænitus deficiunt, quum nimis immodestè proferuntur, Melius est sapientem cedere ob modestiam, quàm imperitum ob temeritatem intumescere.* Σοφία (inquit propria lingua) καὶ τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ ὑπεραίρεσθαι, μηδὲ ταὐτὸν ταῖς φωναῖς πάσχειν, αἳ παντελῶς ἐκλείπουσιν, ἐὰν ὑπερφωνῶνται δι' ἀμετρίαν, κρεῖττον ὄντα σοφὸν, ὑφίεσθαι δι' ἐπιείκειαν, ἢ ἀμαθῶς ἔχοντα διὰ θράσος ὑπερεκτείνεσθαι. Quarè vt cum eodem concludamus εἰ ἔστί σοι D
λόγος συνέσεως, ἀποκρίθητι φησι, καὶ οὐδεὶς ὁ κωλύσων. εἰ δὲ μὴ, δεσμὸς κείσθω σοῖς χείλεσι.

Gregorii Nazianzeni lex in disceptationibus obseruanda.

Eiusdem Theologi sententia.

FINIS.

PERORATIO AVTHORIS.

PHILOSOPHICARVM exercitationum meus hic liber, eccè iam (ſola Philoſophia duce) ad innumeros philoſophię principes, paruus, verecundus, & blæſus, vix dùm conſiſtens prolabitur: reliquum itaq; modò eſt, vt pro ea, quæ in omnibus reperitur *φιλανθρωπία* firmus, elegans, promptiorq; in inceſſu reddatur: Sed heu hominum, quò nunc deuenit conditio? critici, & *μαστιγοφόροι* forſàn longè plures erunt, quàm *βιβλιόφιλοι*: Vt vt tamen ſit, inſtitutum libuit magis, ab prauis obtrectantium opinionibus liberare, ac vendicare, quàm obmuteſcere. Scripſimus igitur primam, ſecundam, ac tertiam Philoſophicarum Exercitationum noſtrarum ſectionem, tùm ad firmas, ac ſtabilés Ariſtotelis, aliorumq; Peripateticorum confirmandas ſententias, tùm noſtram in ſingulis paradoxam, defendendam concluſionem. Conſulo nunc tibi ò Amice, ne inutilia, incongruaq; ſcribas, in quibus nihil habetur amplius (vt Nazianzenus in Eccleſiaſt. cap. 12. affirmat) quàm labor inanis: *λόγων γὰρ πολλῶν, ἐδὲν ὄφελος.*

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ ΑΡΧΗΓΟΝ.

Ταῦτα Φαβωρῖνε λάβε γράμματα μικρὰ, σοφίας
Γυμνασίας πρῶτας, πρήγματα τῶν τε Σόφων.
Νῦν σαυτὸν γυμνάζε σοφῶς μοῦ φίλτατε ἰητὴρ,
Νῦν Σοφὲ γυμνασίαν συγγράφε, μηδὲ λόγους.

EGO Frater Andreas de Peruzzinis ab Vrciano Ordinis Minorum de Obseruantia sacræ Theologiæ Professor, de mandato Admodum Illustris, ac Reuerendiss. D. Gentilis Delfinij Camerineñ. Episcopi, fidem publicam facio hunc Philosophicarum Exercitationum Librum, nil prorsus habere quod Christianæ Religioni repugnet, sed omnia in eo contenta philosophica esse, ac omnibus philosophiæ studiosis summè vtilia, necnon necessaria fore. In quorum fidem, &c. Dat. Camerini sub die 25. Maij. 1 5 9 7.

Ego Fr. Andreas qui supra manu propria.

NOS Io: Paulus Pongellus V. I. D. Protonotarius Apostolicus, Archidiaconus Ecclesiæ Camerinen. Vic. Generalis Perillustris, & Reuerendissimi D. Gentilis Delfinij Episcopi Camerinen. Attent. fida relatione, & attestatione præfati R. P. F. Andreæ de Peruzzinis sacræ Theologiæ Professoris, in cuius doctrina, diligentia, & integritate plurimum confidemus, licentiam, & facultatem concedimus ut præfatum opus ad utilitatem publicam in lucem prodeat, & imprimatur. In quorum fidem, &c. Dat. ex AEdibus nostris, Die 4. Septembris. 1 5 9 7.

Io: P. Vic. Generalis manu propria.

INDEX

Agens

Auicenna

Facultas

F

G

Temperaturæ

INDICIS FINIS.

ERRATA SIC CORRIGITO.

Numerus Paginam, Litera Versum significat.

14 h Intellectus.	36 d ὄντος.	51 f Viscosa.	90 c Coagulat.
17 f Tertiam.	46 d Nominum.	12 c Dispositio.	94 d Bobus.
18 d λογομαχία.	46 d Symptom.	55 h Rei.	99 g Andromaco.
27 f Aristoteles.	47 h Primùm.	55 h Fuerint.	100 c Calidi, hoc,
24 d παθητικαί.	45 e Habendam.	60 h Vilescere.	101 g Vsi.
26 c Meritò.	47 h Igneum.	60 d Constitutionem.	104 b Prædicatum.
29 e Motionis.	48 a Eis.	62 d Haberent.	110 d ἄγειον.
32 d Repassionis.	48 d Idem.	80 d Formæ.	118 a Conciliaret.
34 a subiectum.	48 d Innotescit.	80 d Deperduntur.	118 b Asperam.
38 d Quæuè.	49 h Halones.	87 e Fine.	118 a Caper.

Alia si forsan occurrerint, facilè quiuis emendabit.

